

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
Τμήμα Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ, ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ, ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ**

« Κοινωνική Πολιτική Δήμου ΑΓΙΩΝ ΑΝΑΡΓΥΡΩΝ – ΚΑΜΑΤΕΡΟΥ ».

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Άννα Στασινού

Τριμελής εξεταστική επιτροπή:
Ανδρέας Φερόνας, Επίκουρος καθηγητής, Επιβλέπων
Λίνα Βεντούρα, Καθηγήτρια
Μάνος Σπυριδάκης, Αναπληρωτής καθηγητής

Κόρινθος, Σεπτέμβριος 2013

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν τον συγγραφέα και μόνο.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Αντικείμενο της παρούσας έρευνας είναι η μελέτη της κοινωνικής πολιτικής του Δήμου Αγίων Αναργύρων – Καματερού.

Κύριος σκοπός της είναι η διερεύνηση του βαθμού ανταπόκρισης των κοινωνικών υπηρεσιών του εν λόγω Δήμου στις ανάγκες του τοπικού πληθυσμού και των προσδιοριστικών παραγόντων που επηρεάζουν την ικανοποίηση του από αυτές.

Η ανάλυση της κοινωνικής σύνθεσης του εξωτερικού περιβάλλοντος του Δήμου κατέδειξε πως αποτελεί αντιπροσωπευτικό παράδειγμα περιοχής αστικού - τριτογενούς χαρακτήρα. Ακόμη, τα συνδυαστικά συμπεράσματα που διεξήχθησαν από την έρευνα στις κοινωνικές δομές του Δήμου και από τη μελέτη του θεσμικού πλαισίου, έδειξαν πως ο Δήμος αξιοποιεί τις δυνατότητες για την άσκηση κοινωνικής πολιτικής και πως αναλαμβάνει πρωτοβουλίες κοινωνικών παρεμβάσεων.

Καθώς ο κύριος άξονας της αποτελεσματικότητας των τοπικών κοινωνικών υπηρεσιών είναι η ικανοποίηση των εξυπηρετούμενων δημοτών, διεξήχθη σχετική δειγματοληπτική έρευνα. Σε ειδικά διαμορφωμένο ερωτηματολόγιο, απάντησαν 215 χρήστες των κοινωνικών υπηρεσιών του Δήμου για παράγοντες που επηρεάζουν την ικανοποίησή τους.

Μετά την επεξεργασία των αποτελεσμάτων, βρέθηκε ότι οι δημότες που χρησιμοποιούν τις κοινωνικές υπηρεσίες του Δήμου Αγίων Αναργύρων – Καματερού έχουν υψηλά επίπεδα ικανοποίησης. Όμως θα πρέπει να προστεθούν ως δυσμενείς παράγοντες στην άσκηση της κοινωνικής πολιτικής του Δήμου, η έλλειψη οικονομικής αυτοδυναμίας και η «εξάρτηση» από το κεντρικό κράτος και την Ε.Ε., οι ελλείψεις προσωπικού, η ανεπαρκής δικτύωση με άλλους φορείς καθώς και η απουσία τεχνικών αξιολόγησης των κοινωνικών υπηρεσιών.

Λέξεις κλειδιά: Κοινωνική Πολιτική, Τοπική Αυτοδιοίκηση, Δήμος Αγίων Αναργύρων – Καματερού

ABSTRACT

The purpose of this study is to examine the social policy framework of the Municipality of Agioi Anargyroi-Kamatero.

The principal aim is to investigate the extent to which social services respond to the needs of the local population and to establish the determinants involved in assuring satisfaction.

An analysis of the social composition of the external environment of this Municipality showed it to be a representative example of a typical urban area of tertiary nature. Furthermore, the combined findings of this investigation into the social structure and institutional framework demonstrated that the Municipality utilizes the potential of putting social policy into practice and shows social intervention initiative.

Since the satisfaction of its constituents is pivotal to the efficacy of the Municipality and its social services, a sample survey was conducted. A total of 215 constituents who made use of social services completed a specifically designed questionnaire concerning factors that influenced the level of their satisfaction.

After processing the results, it emerged that the constituents who made use of the social services provided by the Municipality of Agioi Anargyroi-Kamatero were greatly satisfied with these services. But it must be added as adverse factors in the pursuit of social policy of the Municipality, the lack of economic self-reliance and the "dependency" from the central government and the EU, staff shortages, inadequate networking with other agencies, as well as the absence of techniques for the evaluation of social services.

Key words: Social Policy, Local Government, Municipality of Agioi Anargyroi-Kamatero

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	iii
ABSTRACT.....	iv
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	vii
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ.....	ix
ΜΕΡΟΣ Α: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.....	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Κοινωνική πολιτική: θεωρητικές προσεγγίσεις.....	1
1. Κοινωνική πολιτική: έννοια και περιεχόμενο.....	1
2. Θεωρητικές προσεγγίσεις κοινωνικής πολιτικής.....	2
2.α. Η φιλελεύθερη προσέγγιση.....	3
2.β. Η μαρξιστική προσέγγιση.....	3
2.γ. Η σοσιαλδημοκρατική προσέγγιση.....	4
2.δ. Ο προνοιακός πλουραλισμός.....	4
2.ε. Κοινωνικά κινήματα (φεμινιστικό, αντιρατσιστικό, οικολογικό).....	5
3. Μοντέλα κράτους πρόνοιας.....	5
4. Τα Επίπεδα Άσκησης της Κοινωνικής Πολιτικής.....	8
5. Κοινωνική Πολιτική και Ευρωπαϊκή Ένωση.....	8
6. Όργανα υλοποίησης της ευρωπαϊκής κοινωνικής πολιτικής.....	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Κοινωνική πολιτική και Τοπική Αυτοδιοίκηση.....	12
1. Εισαγωγή.....	12
2. Το Θεσμικό πλαίσιο των ΟΤΑ.....	13
3. Οργάνωση Δομών, Υπηρεσιών και Προγραμμάτων Κοινωνικής Προστασίας ΟΤΑ... ..	16
4. Οι Ο.Τ.Α. ως Φορείς Υλοποίησης Εθνικών και Κοινοτικών Πολιτικών.....	17
5. Οι Πόροι Παροχής Κοινωνικών Υπηρεσιών των Ο.Τ.Α.....	18
6. Δικτύωση των Ο.Τ.Α.....	19
7. Ο ρόλος της αυτοδιοίκησης στην άσκηση κοινωνικής πολιτικής στην Ελλάδα... ..	20
8. Τα Χαρακτηριστικά των Κοινωνικών Δράσεων των Ο.Τ.Α.....	21
9. Ευρωπαϊκή Κοινωνική Πολιτική και Τοπική Αυτοδιοίκηση.....	24
10. Πολυεπίπεδη διακυβέρνηση – Δικτύωση πόλεων.....	25
ΜΕΡΟΣ Β : ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ.....	26
Η Κοινωνική Πολιτική του Δήμου Αγίων Αναργύρων – Καματερού.....	26
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Μεθοδολογία της έρευνας.....	26
1. Αντικείμενο και σκοπός της έρευνας.....	26
2. Υποθέσεις εργασίας και ερευνητικά ερωτήματα.....	26
3. Μεθοδολογία Εμπειρικής Έρευνας.....	28
3.α. Περιορισμοί της έρευνας.....	30
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Τα δημογραφικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά του Δήμου Αγίων	
Αναργύρων – Καματερού.....	32
1. Γεωγραφικά Στοιχεία.....	32
2. Ιστορικά Στοιχεία.....	33
2.α. Δημοτική Κοινότητα Αγίων Αναργύρων.....	33
2.β. Δημοτική Κοινότητα Καματερού.....	34
3. Δημογραφικά στοιχεία.....	35
4. Κοινωνικά χαρακτηριστικά.....	40
4.α. Εκπαίδευση.....	40
5. Διοικητική διάρθρωση των υπηρεσιών.....	41
6. Περιγραφή Νομικών Προσώπων.....	43
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Η Κοινωνική πολιτική του Δήμου Αγίων Αναργύρων – Καματερού..	44
1. Οι δομές της Κοινωνικής Πολιτικής του Δήμου.....	44
1.α. Διάρθρωση υπηρεσιών.....	44
1.β. Αρμοδιότητες οργανικών μονάδων.....	45

2. Κοινωνικός προγραμματισμός.....	47
3. Οι δράσεις της Κοινωνικής Υπηρεσίας.....	49
4. Κ.Α.Π.Η.....	55
5. Παιδικοί Βρεφονηπιακοί Σταθμοί.....	56
6. Κριτική αποτίμηση για την Κοινωνική Πολιτική του Δήμου Αγίων Αναργύρων – Καματερού.....	58
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: Η ικανοποίηση των χρηστών από τις κοινωνικές υπηρεσίες Δήμου..	61
1. Αποτελέσματα της εμπειρικής έρευνας.....	61
1.α. Δημογραφικά και Κοινωνικά Στοιχεία.....	61
1.β. Οργάνωση Δομών Παροχής Κοινωνικών Υπηρεσιών.....	66
1.γ. Δικτύωση των Κοινωνικών Υπηρεσιών.....	76
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: Συμπεράσματα και προτάσεις.....	80
1. Συμπεράσματα.....	80
2. Προτάσεις.....	84
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	86
ΠΗΓΕΣ.....	94
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	95

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η σύγχρονη θεώρηση του Κράτους Πρόνοιας επιτάσσει την ανάγκη επίλυσης των κοινωνικών προβλημάτων μέσα από θεσμοθετημένες διαδικασίες ολοκληρωμένης παρέμβασης. Πολλές θεωρίες συγκλίνουν στο συμπέρασμα ότι η κοινωνική πολιτική, είτε ασκούμενη από την κεντρική εξουσία, είτε αποκεντρωμένα από φορείς δημόσιους, κερδοσκοπικούς και μη, αποτελεί το πρίσμα των υφιστάμενων κοινωνικών συνθηκών. Με άλλα λόγια, η μορφή και οι στόχοι της εκάστοτε ασκούμενης κοινωνικής πολιτικής αντικατοπτρίζουν τα υφιστάμενα κοινωνικά προβλήματα, είτε μέσα από τις πρακτικές επίλυσης, είτε μέσα από τις «απούσεις» πρακτικές.

Η υφιστάμενη κοινωνική πολιτική και η αποτελεσματικότητα της αποτελεί δείκτη κοινωνικής ευημερίας, βιώσιμης ανάπτυξης και ποιότητας ζωής. Μέσα από την παραδοχή ότι οι παράγοντες που συμβάλλουν στην κοινωνική ανάπτυξη, προσεγγίζονται και αντιμετωπίζονται ιδανικότερα και καταλληλότερα στο τοπικό επίπεδο, προκύπτει το υπόβαθρο της παρούσας μελέτης.

Στην ελληνική κοινωνία, οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ως θεσμοθετημένες μονάδες αποκεντρωμένης διοικητικής λειτουργίας του κράτους που βρίσκονται πιο κοντά στον πολίτη, ασκούν κοινωνική πολιτική στο τοπικό επίπεδο.

Ο Δήμος Αγίων Αναργύρων -Καματερού, αποτελώντας ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα αστικής - τριτογενούς περιοχής, επιλέγεται ως μελέτη περίπτωσης άσκησης κοινωνικής πολιτικής. Αντικείμενο της παρούσας έρευνας είναι η μελέτη της κοινωνικής πολιτικής του και σκοπός της η διερεύνηση του βαθμού ανταπόκρισης των κοινωνικών υπηρεσιών του εν (Δήμου) στις ανάγκες του τοπικού πληθυσμού και των προσδιοριστικών παραγόντων που επηρεάζουν την ικανοποίηση του (πληθυσμού) από αυτές.

Η εργασία χωρίζεται σε δύο μέρη, στο θεωρητικό πλαίσιο και στην εμπειρική διερεύνηση. Διαρθρώνεται σε επτά κεφάλαια, των οποίων οι στόχοι και το περιεχόμενο αποδίδεται παρακάτω.

Στο πρώτο κεφάλαιο, γίνεται προσπάθεια οριοθέτησης του όρου Κοινωνική Πολιτική. Ως σύνθετη διαδικασία, επιχειρείται μέσω των θεωρητικών προσεγγίσεων υπό διάφορα ιδεολογικά πρίσματα, η διερεύνηση του περιεχομένου της, οι νέες τάσεις στα πεδία της, οι σύγχρονες αντιλήψεις ως προς την εφαρμογή της και τα επίπεδα άσκησης αυτής. Καθώς, η άσκηση τοπικής κοινωνικής πολιτικής είναι μια διαδικασία που καθορίζεται και επηρεάζεται τόσο από το εθνικό, όσο και από το υπερεθνικό παρουσιάζονται οι κύριες κατευθύνσεις της κοινωνικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, αναλύεται η κοινωνική λειτουργία των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης α βαθμού στη Ελλάδα. Εξετάζονται, το θεσμικό πλαίσιο στο οποίο βρίσκεται έρεισμα η κοινωνική τους λειτουργία, οι πόροι του συστήματος παροχής κοινωνικών υπηρεσιών και τα χαρακτηριστικά των κοινωνικών τους δράσεων καθώς και ο ρόλος τους στην άσκηση της κοινωνικής πολιτικής.

Στο τρίτο κεφάλαιο, επιχειρείται η ανάλυση της εμπειρικής έρευνας, των υποθέσεων εργασίας, και των ερευνητικών ερωτημάτων. Η μεθοδολογία που ακολουθείται είναι βασισμένη στους σκοπούς της εργασίας και αφορά τόσο στην εξέταση της εσωτερικής οργάνωσης των υπηρεσιών κοινωνικής πολιτικής, όσο και στην ικανοποίηση των εξυπηρετούμενων από τις υπηρεσίες. .

Στο τέταρτο κεφάλαιο, με μεθοδολογικά εργαλεία τα στοιχεία των τριών τελευταίων απογραφών της Ε.Σ.Υ.Ε (1991, 2001, 2011), παρουσιάζονται κοινωνικοοικονομικοί δείκτες και αναλύεται το εξωτερικό περιβάλλον και η κοινωνική σύνθεση του Δήμου, προκειμένου να σκιαγραφηθούν οι εν δυνάμει χρήστες των κοινωνικών υπηρεσιών και οι ιδιαίτερες κοινωνικές τους ανάγκες.

Στο πέμπτο κεφάλαιο επιχειρείται η ανάλυση των δομών και των δράσεων της κοινωνικής πολιτικής του Δήμου, καθώς και η αποτίμηση αυτής.

Στο έκτο και έβδομο κεφάλαιο, παρατίθενται τα αποτελέσματα της έρευνας, τα συμπεράσματα αναφορικά με τις υποθέσεις εργασίας και τα ερευνητικά ερωτήματα για τους παράγοντες που επηρεάζουν την ικανοποίηση των δημοτών από τις κοινωνικές υπηρεσίες . Για τη διερεύνηση της ικανοποίησης των χρηστών των κοινωνικών υπηρεσιών του Δήμου, συντάχθηκε ειδικό ερωτηματολόγιο, το οποίο συμπληρώθηκε από 215 δημότες που προσήλθαν στις κοινωνικές δομές.

Η εργασία ολοκληρώνεται με την παρουσίαση προτάσεων.

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Ε.Ε	Ευρωπαϊκή Ένωση
Ε.Ε.Τ.Α.Α .	Ελληνική Εταιρία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης
Ε.Κ.Τ .	Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο
Ε.Π.	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ε.Σ.Π.Α.	Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς
Ε.Σ.Υ.Ε	Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδας
Ε.Τ.Π.Α.	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
Ι.Τ.Α	Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Κ.Α.Π.Η.	Κέντρο Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων
Κ.Ε.Δ.Ε.	Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδας
Κ.Ε.Δ.Κ.Ε.	Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδας
Κ.Ε.Θ.Ε.Α.	Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων
Κ.Η.Φ.Η.	Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων
Κ.Π.Σ.	Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης
Ν.Π.Δ.Δ	Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου
Ν.Π.Δ.Ι	Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου
Ο.Ε.Υ	Οργανισμός Εσωτερικής Υπηρεσίας
Ο.ΚΑ.ΝΑ	Οργανισμός κατά των ναρκωτικών
Ο.Τ.Α	Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Τ.Α	Τοπική Αυτοδιοίκηση
С..L.R.D	Committee on Local and Regional Democracy

ΜΕΡΟΣ Α: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Κοινωνική πολιτική: θεωρητικές προσεγγίσεις

1. Κοινωνική πολιτική: έννοια και περιεχόμενο

Η σύνθετη φύση της κοινωνικής πολιτικής καθιστά ιδιαίτερα δύσκολο εγχείρημα τον ορισμό της. Ο μεταβαλλόμενος και διεπιστημονικός χαρακτήρας της απαιτεί πολύπτυχη διερεύνηση για την ανάλυση των αιτιών και τη σύνθεση των λύσεων, βασίζεται σε συλλογικές αξίες και νομιμοποιείται από πολιτικές διαδικασίες. Παρά το διεπιστημονικό χαρακτήρα της όμως, η διερεύνηση και η εφαρμογή της εξειδικεύονται ολοένα και περισσότερο στο τομέα της πολιτικής, ενώ, τα ελλείμματα της σε θεωρητικό επίπεδο είναι σημαντικά, παρόλο που έχει καθιερωθεί ως ακαδημαϊκό πεδίο (Βενιέρης, 2013).

Η έννοια της κοινωνικής πολιτικής διακρίνεται : α) στην έννοια ως ακαδημαϊκό πεδίου και β) στην έννοια ως πεδίου κοινωνικής παρέμβασης.

Η Κοινωνική Πολιτική, ως ακαδημαϊκό πεδίο, συνδέεται με τη διερεύνηση ζητημάτων όπως η κοινωνική δικαιοσύνη, η κοινωνική αλληλεγγύη, τα κοινωνικά δικαιώματα καθώς και με τη μελέτη διαδικασιών όπως η αναδιανομή πόρων και η κοινωνική προστασία. Απηχεί έμμεσα, ηθικές και φιλοσοφικές αξίες, προάγει άμεσα ατομικά και κοινωνικά πρότυπα. Αντικατοπτρίζει την αντίληψη για τη σχέση οικονομίας, κοινωνίας και πολιτικής που αποτυπώνεται σε διαφορετικές απόψεις που ερμηνεύουν την αφετηρία, τη φύση και το ρόλο της κοινωνικής πολιτικής (Βενιέρης, 2009).

Κατά τους George and Wilding (1985,1994), η Κοινωνική Πολιτική επιδιώκει, να μεταβάλλει μια δεδομένη τάξη πραγμάτων για να καταστήσει τα πράγματα δικαιότερα. Παρεμβαίνει για να μετριάσει τις δυνάμεις της αγοράς. Η Κοινωνική Πολιτική δεν είναι ουδέτερη στο περιεχόμενο και την ιδεολογία, η οποία άλλωστε καθορίζει το ρόλο και τη φύση της.

Αν εστιάσουμε στην κοινωνική πολιτική, ως πεδίο κοινωνικής παρέμβασης, αναφερόμαστε στο σύνολο κυβερνητικών πολιτικών που έχουν σχεδιαστεί για κοινωνικούς σκοπούς ή στόχους και στα μέτρα και δράσεις που έχουν σχεδιαστεί από το κεντρικό κράτος (Lewis, 2007). Η διεθνής βιβλιογραφία περιέχει πληθώρα ορισμών και προοπτικών της κοινωνικής πολιτικής. Ο όρος Κοινωνική Πολιτική αναφέρεται τόσο σε ένα σύνολο μορφών και μεθόδων κοινωνικής δράσης και παρέμβασης, όσο και σε ένα αντικείμενο μελέτης και επιστημονικής ανάλυσης των επιμέρους πολιτικών που τη συγκροτούν. Ακόμη και στα πλαίσια της ίδιας χώρας η έννοια της κοινωνικής πολιτικής είναι δυνατόν να διαφοροποιείται και να αναφέρεται σε διαφορετικά φαινόμενα και λειτουργίες (Dye, 1998).

Κύριος θεμελιωτής της, υπήρξε ο Titmuss, ο οποίος διεύρυνε την επικρατούσα αντίληψη για την κοινωνική πολιτική και εισήγαγε μια άλλη διάστασή της, που δεν έχει να κάνει μόνο με παροχές που έχουν στόχο την επίτευξη ευημερίας του ατόμου. Κατά τον Titmuss, η μελέτη της κοινωνικής πολιτικής είναι άμεσα συνδεδεμένη με τη μελέτη του συνόλου της κοινωνίας και σε όλες τις κοινωνικοοικονομικές και πολιτικές διαστάσεις της.

Άλλοι θεωρητικοί όπως ο Kemsal (2002) και ο Ewald (2002), θεωρούν ως στόχο της κοινωνικής πολιτικής την αντιμετώπιση του κινδύνου. Οι κίνδυνοι που μπορούν να μετρηθούν αλλά και να προβλεφθούν δεν έχουν μόνο τη μορφή δυσάρεστων γεγονότων αλλά και αλλαγών, ενώ στις σύγχρονες κοινωνίες, οι κοινωνικά ευπαθείς ομάδες είναι πιο εκτεθειμένες σε αυτούς.

Στη βιβλιογραφία, ο όρος κοινωνική πολιτική συνδέεται γενικότερα με την καταγραφή, ιεράρχηση και κάλυψη κοινωνικών κινδύνων και αναγκών μέσα από σύνολα ρυθμίσεων και

παροχών σε τομείς όπως : η υγεία, η ασφάλιση, η απασχόληση, η στέγαση και οι προνοιακές υπηρεσίες.

Σήμερα αναζητούνται ριζικά διαφορετικές προσεγγίσεις στην κοινωνική πολιτική σε σχέση με αυτές που ίσχυαν προ εικοσαετίας για τους εξής λόγους:

1. Η οικονομική βιωσιμότητα του κοινωνικού κράτους διακυβεύεται εξαιτίας της δημογραφικής αλλαγής και της διαρκούς αύξησης των ενδιαφερομένων δικαιούχων εξαιτίας της οικονομικής κρίσης.

2. Η κοινωνική πολιτική δεν στοχεύει πλέον μόνο στη μείωση των εισοδηματικών ανισοτήτων (όπως συνέβαινε στο μεταπολεμικό κράτος πρόνοιας). Αντιμετωπίζει πλέον προβλήματα με ιδιαίτερα περίπλοκη δυναμική, όπως η μακροχρόνια ανεργία, η μετανάστευση και η παγίδευση στη φτώχεια .

Βέβαια τα ζητήματα που συνιστούν την ουσία της κοινωνικής πολιτικής είναι το ίδιο επίκαιρα με εκείνα των μεταπολεμικών συστημάτων κοινωνικής πολιτικής. Η **εξασφάλιση της κοινωνικής συνοχής**, η **προστασία από τον κοινωνικό αποκλεισμό** είτε αυτός μεταφράζεται σε χωρικό αποκλεισμό ολόκληρων περιοχών είτε σε ατομικό αποκλεισμό από κοινωνικές παροχές και **ο αναδιανεμητικός χαρακτήρας** του κράτους σε εισοδήματα αλλά και ευκαιρίες παραμένουν κεντρικοί άξονες προβληματισμού για τον σχεδιασμό της κοινωνικής πολιτικής (Χτουρής, 1999).

Από την άλλη, ο ρόλος που αναλαμβάνει να επιτελέσει κάθε σύστημα κοινωνικής πολιτικής εξαρτάται από το πλαίσιο της επικρατούσας αντίληψης για την ισότητα και το βαθμό κοινωνικής συνοχής καθώς και από τις ισχύουσες αξίες κάθε κοινωνίας. Με άλλα λόγια, το περιεχόμενο της κοινωνικής πολιτικής και η δέσμη των δράσεων για την υλοποίηση των στόχων της εξαρτώνται από την πολιτική οργάνωση μιας κοινωνίας και από τις ιδεολογίες που ισχύουν τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο (Τσουκαλάς 1998, Taylor-Gooby, 2001).

Καταληκτικά, η κοινωνική πολιτική είναι σαφώς ένα διεπιστημονικό πεδίο που συναρτάται με: σύνθετες έννοιες και πολύμορφες διεργασίες όπως η κοινωνική δικαιοσύνη, κοινωνική συμμετοχή, ηθικές αξίες και ατομικά πρότυπα, πολιτικό και διοικητικό σύστημα, κατανομή και αναδιανομή πόρων, αλληλεγγύη μεταξύ κοινωνικών ομάδων, γενεών και κοινωνιών και συνδέεται με : τα πεδία που νομιμοποιείται να παρεμβαίνει , τον βαθμό που παρεμβαίνει και το μέτρο της επίδραση της . Δεν περιορίζεται στην καταπολέμηση της οικονομικής φτώχειας αλλά αποσκοπεί και στη καταπολέμηση της κοινωνικής ανισότητας. Είναι λοιπόν ένα συναρπαστικό διεπιστημονικό πεδίο κοινωνικής διερεύνησης και συλλογικής δράσης. Αντιμάχεται την αδικία, προασπίζει τα δικαιώματα, υπηρετεί την κοινωνία και προάγει την ευημερία (Βενιέρης 2013:199-200).

2. Θεωρητικές προσεγγίσεις κοινωνικής πολιτικής

Η κοινωνική πολιτική συνδέεται άρρηκτα με τον χαρακτήρα της κρατικής παρέμβασης και με το κράτος πρόνοιας, ως πρακτική και ως ιδεατό πρότυπο.

Ο ρόλος, οι στόχοι και το περιεχόμενο του κοινωνικού κράτους, καθώς και η σχέση του με τον ιδιωτικό- κερδοσκοπικό και μη τομέα- και τα άτυπα δίκτυα (οικογένεια, γειτονιά κλπ) προσδιορίζονται μέσα σε διαφορετικές ιδεολογικές και πολιτικές εκφράσεις. Η κοινωνική πολιτική έχει αποτελέσει πεδίο πολλών θεωρητικών και ιδεολογικών αντιπαραθέσεων. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχουν διαφορετικές προσεγγίσεις σε σημαντικά θέματα που αφορούν κυρίως στο εύρος και στις μεθόδους παρέμβασης ενός κράτους πρόνοιας, στη σχέση του με την κοινωνία και τους θεσμούς αλλά και στη δυνατότητα επίτευξης των ευημερίας των πολιτών (Στασινοπούλου, 2003).

2.α.Η φιλελεύθερη προσέγγιση

Κατά τη φιλελεύθερη αντίληψη, κύριος κανόνας της κοινωνικής πολιτικής, είναι η πλήρης ελευθερία της οικονομικής δραστηριότητας και η απαγκίστρωσή της από κάθε κρατική παρέμβαση. Επικρατεί η άποψη, πως οι παρεμβάσεις κοινωνικής προστασίας έχουν αρνητικές επιπτώσεις στην ελευθερία του ατόμου και στην παραγωγικότητα. Έτσι τα μέτρα πρόνοιας παρεμποδίζουν την ελευθερία και αυτενέργεια του ατόμου, για το λόγο αυτό πρέπει να περιορίζονται στα απολύτως απαραίτητα και να παρέχονται μόνο όταν οι άλλες υποστηρικτικές δομές όπως η οικογένεια αδυνατούν να επιλύσουν τέτοιου είδους προβλήματα (Σκαμνάκης, 2006).

Στόχος της κρατικής παρέμβασης είναι η διατήρηση των συνθηκών ζωής του υπόλοιπου κοινωνικού συνόλου και όχι η προστασία του ατόμου που χρειάζεται βοήθεια (Freidman, 1962).

Ο Χάγιεκ κύριος εκφραστής της νέας δεξιάς θεωρεί την κατάσταση της ανισότητας όχι μόνο αποδεκτή αλλά και θεμιτή απορρίπτοντας την επιδίωξη κοινωνικής ισότητας. Η επιδίωξη ης κοινωνικής δικαιοσύνης είναι επικίνδυνη αφού το κράτος μπορεί να καταστρέψει την επιβαλλόμενη από την αγορά τάξη (Hayek, 1960). Ωστόσο είναι αποδεκτή η ύπαρξη ενός «λιτού κοινωνικού κράτους» με στόχο την ανακούφιση από την ένδεια.

Γενικά όμως η κρατική παρέμβαση σε ζητήματα κοινωνικής πολιτικής θεωρείται άχρηστη και επιζήμια ενώ το κοινωνικό κράτος, ως απειλή για την ελευθερία του ατόμου. Επίσης η φιλελεύθερη κριτική θεωρεί το κοινωνικό κράτος υπεύθυνο για την οικονομική κρίση αφού οι προνοιακές παροχές απαιτούν την δημιουργία ενός πολυδάπανου τομέα με έντονα γραφειοκρατικές διαδικασίες που διογκώνει το κράτος (Στασινοπούλου, 2003).

2.β.Η μαρξιστική προσέγγιση

Η μαρξιστική ανάλυση, ερμηνεύει το ρόλο του κράτους στο πεδίο της οικονομίας. Τα μέτρα κοινωνικής πολιτικής συνδέονται με το βασικό στόχο του κράτους που δεν είναι άλλος από την αναπαραγωγή του καπιταλιστικού συστήματος και των σχέσεων παραγωγής που αυτό επιβάλλει (Πουλαντζάς, 1983).

Το κράτος στα πλαίσια του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής, λειτουργεί προς όφελος της αστικής τάξης. Στη καπιταλιστική κοινωνία υπάρχει ανισότητα ταξικής δύναμης υπέρ της αστικής και ο καπιταλιστικός τρόπος παραγωγής επιβάλλει στο κράτος να συμμορφώνεται προς τις διαδικασίες εκείνες που οδηγούν στη συσσώρευση κεφαλαίου (Miliband, 1977). Το κράτος ευημερίας ορίζεται ως η χρήση της κρατικής εξουσίας προκειμένου να μεταβληθούν οι όροι αναπαραγωγής της εργατικής τάξης και να συντηρηθεί ο μη εργαζόμενος πληθυσμός στις καπιταλιστικές κοινωνίες. Οι πολιτικές λοιπόν που εφαρμόζονται έχουν στόχο την αναπαραγωγή των δεδομένων σχέσεων παραγωγής στο αστικό κράτος και την αντιμετώπιση των προβλημάτων που γεννά η καπιταλιστική συσσώρευση ενώ καλύπτει και τις δομικές ανάγκες του καπιταλιστικού συστήματος και των ιδεολογικών του μηχανισμών (Αλτουσερ, 1977)

Κατά τον Gough (1979), η πίεση που ασκείται από τις κυριαρχούμενες τάξεις, ο βαθμός της ταξικής πάλης και η ένταση του αγώνα της εργατικής τάξης καθώς και η ικανότητα του καπιταλιστικού κράτους να διαμορφώνει και να εφαρμόζει πολιτικές με σκοπό την εξασφάλιση μακροπρόθεσμης αναπαραγωγής καπιταλιστικών κοινωνικών σχέσεων είναι οι βασικοί παράγοντες για τη δημιουργία μέτρων κοινωνικής πολιτικής.

Σύμφωνα με τον Gough, η απειλή που αντιπροσωπεύει ένα ισχυρό κίνημα της εργατικής τάξης ωθεί την άρχουσα τάξη να σκεφτεί στρατηγικά και με όρους κοινωνικής συνοχής και έτσι να αναδιαρθρώνει κατάλληλα τον κρατικό μηχανισμό. Στις χώρες με

ιστορική εμπειρία ισχυρών αμφισβητήσεων της καπιταλιστικής εξουσίας, αναπτύχθηκαν ενοποιημένοι κρατικοί μηχανισμοί για την αντιμετώπιση αυτής της πρόκλησης.

Ωστόσο, η μαρξιστική αντίληψη δεν θεωρεί τα συστήματα κοινωνικής πολιτικής υπεύθυνα για την οικονομική κρίση, υπερασπίζοντας τα έτσι από την νεοφιλελεύθερη κριτική και επισημαίνουν την αντίφαση που παρουσιάζουν τα συστήματα πρόνοιας αφού, ενώ αποτελούν προϊόντα του αστικού κράτους παράλληλα παρέχουν του μηχανισμούς εκείνους που μπορούν να ενισχύσουν την ανατροπή του. Η ταξική πάλη και οι ταξικές διεκδικήσεις είναι αυτές που εξαναγκάζουν σε διεύρυνση της κοινωνικής λειτουργίας του κράτους και όταν είναι οργανωμένες μπορεί να συντελέσουν στην ωρίμανση των συνθηκών ανατροπής του καπιταλιστικού συστήματος. Είναι επίσης σε κάποιο βαθμό προϊόν κατακτήσεων του εργατικού κινήματος και των πολιτικών κομμάτων της εργατικής τάξης.

2.γ. Η σοσιαλδημοκρατική προσέγγιση

Εκείνοι που υποστήριζαν τη λειτουργία του κράτους πρόνοιας τονίζοντας την δυνατότητα της αναδιανεμητικής του λειτουργίας προέρχονται από το χώρο της σοσιαλδημοκρατίας.

Οι σοσιαλδημοκράτες υποστηρίζουν ότι μέσω θεσμικών αλλαγών και με τον διευρυμένο ρόλο του κράτους στην οικονομική ζωή μπορεί να επιτευχθεί έλεγχος του συστήματος της αγοράς, προώθηση της κοινωνικής ισότητας και αναδιανομή του συνολικού προϊόντος της οικονομίας μέσα σε μια λογική ισότητας των μελών της. Το κράτος θεωρείται πως έχει την κύρια ευθύνη για την άσκηση κοινωνικών προγραμμάτων και τα μέσα για την επίτευξη κοινωνικής ισότητας ενώ τα συστήματα πρόνοιας μπορούν να μειώσουν τις ανισότητες και τα προβλήματα αυτά από την ελεύθερη λειτουργία της αγοράς.

Στη θεώρηση αυτή είναι επιτακτική η ανάληψη ευθύνης από το κράτος για την προστασία των στρωμάτων εκείνων που κινδυνεύουν με κοινωνικό αποκλεισμό. Ωστόσο, μέσα στη θεώρηση αυτή μπαίνει και η διαχειριστική λογική του περιορισμού των «κακών» του καπιταλισμού και η αποτελεσματική διαχείριση των αστοχιών του (Galbraith, 1988).

2.δ. Ο προνοιακός πλουραλισμός

Στο πλαίσιο της διεξόδου από το δίλημμα δημόσιο ή ιδιωτικό, ατομικό ή συλλογικό πρότυπο, ελεύθερη αγορά ή κράτος αναπτύχθηκε το μικτό ή νέο πλουραλιστικό πρότυπο ή αλλιώς ο προνοιακός πλουραλισμός. Αναζητήθηκε έτσι ένας « τρίτος δρόμος », για την υπέρβαση των αδυναμιών και των αντιφάσεων των μεταπολεμικών κρατών πρόνοιας (Giddens, 1994). Στο πρότυπο αυτό η ελεύθερη αγορά και το κράτος δεν αντιπροσωπεύουν δυο αντιτιθέμενους ρόλους. Αντίθετα αναζητούνται δόκιμες μορφές σύμπραξης με στόχο τη μείωση των δαπανών και την αύξηση της αποτελεσματικότητας για την εξασφάλιση της ποιότητας των υπηρεσιών. Το κράτος κρατά ακόμα τον επιτελικό ρόλο του μαζί με τον έλεγχο, αλλά δεν θεωρείται αναγκαίο να παρέχει το μεγαλύτερο φάσμα των υπηρεσιών. Η οικογένεια και ο εθελοντισμός έχουν επίσης σημαντικό ρόλο (Στασινοπούλου, 2006).

Το ευάλωτο σημείο του προνοιακού πλουραλισμού είναι η σύνθεση του «μίγματος» και ο ακριβής προσδιορισμός του ρόλου του κράτους, του ιδιωτικού τομέα, του εθελοντισμού και των άτυπων δικτύων (Le Grand, 1990).

2.ε. Κοινωνικά κινήματα (φεμινιστικό, αντιρατσιστικό, οικολογικό)

Φεμινιστικό κίνημα. Αναπτύχθηκε μετά τη δεκαετία του 1960. Το φεμινιστικό κίνημα παρεμβαίνει με στόχο καλύτερες και περισσότερες κοινωνικές παροχές στις γυναίκες αλλά και στην ευρύτερη αλλαγή των κοινωνικών σχέσεων και επηρεάζεται από τις κρατούσες ιδεολογίες. Οι διαφορές, ανάμεσα στις ιδεολογικές προσεγγίσεις, είναι σημαντικές, και εξαρτώνται από παράγοντες όπως; ο ρόλος της γυναίκας μέσα στη κοινωνία, η φυλή, η κοινωνική τάξη, η αντίληψη για το κράτος κλπ.. Το φεμινιστικό κίνημα, διακρίνεται, : α) στον φιλελεύθερο φεμινισμό, β) στον προνοιακό φεμινισμό, γ) στον ριζοσπαστικό φεμινισμό, δ) στο σοσιαλιστικό φεμινισμό και ε) στον μαύρο φεμινισμό.

Η φεμινιστική ανάλυση του κράτους πρόνοιας, χαρακτηρίστηκε από πολλούς ως η πιο σημαντική προσφορά στη θεωρία της κοινωνικής πολιτικής τις τελευταίες δεκαετίες με σοβαρές επιδράσεις στο επίπεδο της πρακτικής εφαρμογής.

Παρόλη την μεγάλη προσφορά του στην κατανόηση της κοινωνικής πολιτικής, το φεμινιστικό κίνημα πάσχει από ιδεολογικές και πολιτικές διαφοροποιήσεις, που το εμποδίζει να προχωρήσει σε μια πιο ολοκληρωμένη ανάλυση (Στασινοπούλου, 2006).

Αντιρατσιστικό κίνημα. Το αντιρατσιστικό κίνημα δημιουργήθηκε με σκοπό την αποδόμηση του ρατσισμού. Ως ρατσισμός, εννοείται, όχι μόνο ένα πλαίσιο υποτιμητικών συμπεριφορών από εθνικές – φυλετικές πλειοψηφίες, αλλά κυρίως, οι επιπτώσεις (κοινωνικός αποκλεισμός) από ένα νομικό, πολιτικό και θεσμικό σύστημα, το οποίο επηρεάζεται από το ιδεολογικό οικοδόμημα του κράτους.

Τόσο η φεμινιστική όσο και η αντιρατσιστική προσέγγιση υπογραμμίζουν ότι οι γυναίκες και οι εθνικές μειονότητες εξαιρούνται συστηματικά από τα κοινωνικά δικαιώματα που ευνοούν τους άνδρες και τις εθνικές πλειοψηφίες. Οι διακρίσεις αυτές βασίζονται σε μια ανάλυση σχέσεων εξουσίας και καταπίεσης και δεν σχετίζονται με την ταξική ανάλυση ή τον διαχωρισμό κράτους – αγοράς (Βενιέρης 2013)

Οικολογικό κίνημα. Μια άλλη εκδοχή είναι το οικολογικό κίνημα. Το οικολογικό κίνημα αναπτύχθηκε στα τέλη του 20^{ου} αιώνα, εξαιτίας της ολοένα μεγαλύτερης και εντονότερης προόδου της βιομηχανίας και της αστικοποίησης. Το περιβαλλοντικό ενδιαφέρον έχει γίνει περισσότερο έντονο, εξαιτίας του φόβου πως η οικονομική ανάπτυξη θέτει σε κίνδυνο τόσο την επιβίωση της ανθρώπινης φυλής όσο και του ίδιου του πλανήτη, και αναγνωρίζει ότι δεν καλλιεργείται η βιωσιμότητα των φυσικών πόρων και δεν συνυπολογίζονται οι ανάγκες των επόμενων γενεών. Πιστεύει ότι πέρα από την εκμετάλλευση της μισθωτής εργασίας και της περιθωριοποίησης ζωτικών κοινωνικών δράσεων, επικρατεί παράλληλα ένας σπάταλος και καταστροφικός σφετερισμός των φυσικών πόρων. Μια οικολογική θυσία στο βωμό της οικονομικής ανάπτυξης (Heywood, 2005), (Βενιέρης 2013).

3. Μοντέλα κράτους πρόνοιας

Η σοσιαλδημοκρατία, ο νεοφιλελευθερισμός και ο μαρξισμός διαμορφώνουν το κυρίως σώμα της θεωρητικής και ιδεολογικής πρόσληψης της κοινωνικής πολιτικής και του κράτους πρόνοιας. Οι θεωρητικές αυτές προσεγγίσεις τροφοδότησαν διαφορετικά συστήματα κοινωνικής πολιτικής μεταπολεμικά και μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 60, τα οποία στην επιστημονική βιβλιογραφία έχουν κατηγοριοποιηθεί και ταξινομηθεί σύμφωνα με τους διαφορετικούς τύπους κρατών πρόνοιας :

Μια κύρια διάκριση των μοντέλων κοινωνικής πολιτικής γίνεται από τον Titmuss, ο οποίος διακρίνει:

Το υπολειμματικό πρότυπο κοινωνικής πολιτικής (residual) έχει ως πυρήνα την προσωπική ευθύνη, για την κάλυψη των κοινωνικών αναγκών. Οι κοινωνικές παροχές αποτελούν κατά κύριο λόγο, ευθύνη των ίδιων των πολιτών, με την στήριξη της οικογένειας και της τοπικής κοινωνίας. Ιδεολογικά εκφράζει τις νεοφιλελεύθερες απόψεις για την κοινωνική οργάνωση και τον ρόλο του κράτους. (ΗΠΑ).

Το βιομηχανικό - ανταποδοτικό πρότυπο (Industrial Achievement-Performance), συναρτά τις κοινωνικές παροχές με τη συμμετοχή των ατόμων στην αγορά εργασίας. Ο ρόλος του κράτους είναι αναδιανεμητικός, αλλά η προσωπική ευθύνη κυριαρχεί καθώς οι κοινωνικές παροχές εξειδικεύονται ανά εργαζόμενο και αποτελούν μέρος της αμοιβής της εργασίας του. (Μ. Βρετανία).

Το θεσμικό – αναδιανεμητικό πρότυπο έχει κύριο χαρακτηριστικό την καθολική κάλυψη των κοινωνικών αναγκών. Ονομάζεται θεσμικό επειδή το κράτος λειτουργεί στοχεύοντας στην εδραίωση θεσμών για την κάλυψη των αναγκών και όχι την αποσπασματική αντιμετώπιση των προβλημάτων. Έχει αναδιανεμητικό χαρακτήρα καθώς αποσκοπεί στην αναδιανομή του συνολικού προϊόντος της αγοράς, ως μέσο καταπολέμησης των ανισοτήτων (Σκανδιναβικές χώρες) (Titmus, 1974).

Μια άλλη μεταγενέστερη ταξινόμηση των συστημάτων κοινωνικής πολιτικής είναι αυτή του Esping-Andersen . Κατά τον Esping-Andersen διαφορετικές ομάδες κοινωνικών κρατών παρουσιάζουν διαφορετικά χαρακτηριστικά, τα οποία ομαδοποιούνται σε τρεις βασικούς ιδεατούς τύπους καθεστώτων ευημερίας, με βάση τις κυρίαρχες ιδεολογίες: το φιλελεύθερο, το συντηρητικό – κορπορατιστικό και το σοσιαλδημοκρατικό.

Το φιλελεύθερο πρότυπο , το οποίο αντιπροσωπεύουν κατ' εξοχήν οι ΗΠΑ, η Αυστραλία, η Ν. Ζηλανδία και σε μικρότερο βαθμό, ο Καναδάς, η Βρετανία, και η Ιρλανδία, το κράτος αναλαμβάνει περιορισμένες ευθύνες για την παροχή κοινωνικής προστασίας. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα η ιδιωτική αγορά να δραστηριοποιείται εκτεταμένα στο τομέα των κοινωνικών υπηρεσιών. Το κράτος παρέχει βοήθεια μόνο σε μια περιορισμένη ομάδα του πληθυσμού με πολύ χαμηλά εισοδήματα. Οι κανόνες επιλεξιμότητας είναι αυστηροί και δημιουργούν στιγματισμό. Ο βαθμός αναδιανομής μέσω του κράτους πρόνοιας είναι πολύ περιορισμένος.). (Esping-Andersen, 1999,2003,2006).

Το συντηρητικό – κορπορατιστικό πρότυπο. Στο συντηρητικό – κορπορατιστικό πρότυπο, το κράτος δραστηριοποιείται επαρκώς στην παροχή κοινωνικών υπηρεσιών χωρίς όμως αυτό να οδηγεί σε ευρεία αναδιανομή εισοδήματος. Διαφορετικές ομάδες θεμελιώνουν δικαίωμα σε διαφορετικές παροχές με αποτέλεσμα τα κοινωνικά επιδόματα να ποικίλουν μεταξύ των κοινωνικο - επαγγελματικών ομάδων. Η οικογένεια και η εκκλησία παίζουν σημαντικό ρόλο στην κοινωνική προστασία. Αντιπροσωπευτικά παραδείγματα είναι η Γερμανία και η Γαλλία. (Esping-Andersen, 1999,2003,2006).

Το σοσιαλδημοκρατικό πρότυπο. Στο σοσιαλδημοκρατικό πρότυπο, το κράτος κυριαρχεί στην παροχή κοινωνικής προστασίας. Παραγκωνίζει την αγορά και προωθεί μια ουσιαστικά καθολική αλληλεγγύη υπέρ του κράτους πρόνοιας. Αναπτύσσονται καθολικού χαρακτήρα κοινωνικές υπηρεσίες που επιτυγχάνουν ένα υψηλό επίπεδο ποιότητας. Η αναδιανεμητική επίδραση της κοινωνικής πολιτικής είναι ουσιαστική και αναδιανεμητική και ευρεία , με αποτέλεσμα να περιορίζονται σημαντικά οι εισοδηματικές ανισότητες που δημιουργεί η αγορά. Κλασικό παράδειγμα κράτους είναι η Σουηδία. (Esping-Andersen, 1999,2003,2006).

Ο Liebfried αργότερα, επεκτείνει την ταξινόμηση προσθέτοντας μία ακόμη κατηγορία, την λατινική περιφέρεια, που περιλαμβάνει (Ελλάδα, Ισπανία, Πορτογαλία, Ιταλία και Γαλλία) με κύριο χαρακτηριστικό την καθυστέρηση στην ανάπτυξη των συστημάτων κοινωνικής πολιτικής (Liebfried, 1991). Το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό αυτής της επιπλέον κατηγορίας είναι η καθυστέρηση στην ανάπτυξη των συστημάτων κοινωνικής πολιτικής και η επικράτηση τελικά ενός μικτού σχήματος υπολειμματικού τύπου με χαρακτηριστικά κορπορατιστικής λειτουργίας.

Ο Ferrera αργότερα, πρόσθεσε άλλο ένα σύστημα, το Νότιο Ευρωπαϊκό, όπου κυρίως η οικογένεια παρέχει κοινωνική φροντίδα και το κράτος περιορίζεται στην παροχή συντάξεων και επιδομάτων (Ferrera, 1996). Στα συστήματα αυτής της κατηγορίας είναι έντονη η κορπορατιστική λειτουργία με την ταυτόχρονη διαμόρφωση ευνοούμενων ομάδων που εξασφαλίζουν προνομιακή πρόσβαση στο κοινωνικό κράτος.

Σύμφωνα με τον Ferrera (1996) περιλαμβάνει στοιχεία και από το μοντέλο του Bismarc (ιδιαίτερα σε ότι αφορά τον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης και κοινωνικής προστασίας) και στοιχεία από το μοντέλο του Beveridge (σε ότι αφορά τον τομέα της υγείας). Ειδικότερα το κράτος-πρόνοιας στις Νότιες χώρες της Ε.Ε. διαφοροποιείται από τα αντίστοιχα κράτη-πρόνοιας των Βόρειων ευρωπαϊκών χωρών στα ακόλουθα σημεία : α) ο υψηλός βαθμός μεταβιβαστικών πληρωμών, όπως στις χώρες όπου συναντάται το μοντέλο του Bismarc, σε συνδιασμό με τη δυαδικότητα του συστήματος σε ότι αφορά την κοινωνική προστασία και την ανυπαρξία εθνικής πολιτικής ελάχιστου εισοδήματος για τη στήριξη ατόμων και οικογενειών με ανεπαρκή χρηματικά εισοδήματα.

β) τον ανισομερή καταμερισμό της κοινωνικής προστασίας απέναντι σε συγκεκριμένους κινδύνους

γ) την ύπαρξη χαρακτηριστικών του μοντέλου του Beveridge στον τομέα της υγείας

δ) η παροχή χαμηλού ποσοστού κοινωνικών υπηρεσιών ευημερίας σε συνδιασμό με την ανάμειξη κρατικών και μη κρατικών θεσμών στην παροχή κοινωνικών υπηρεσιών.

ε) στον συγκεκριμένο τρόπο λειτουργίας του κράτους σε αυτές τις χώρες όπου αναδεικνύεται κάποια μορφή έντονου πελατειακού χαρακτήρα

στ) τη χαμηλή αποδοτικότητα των παρεχόμενων κοινωνικών υπηρεσιών

ζ) ο τρόπος χρηματοδότησης του κράτους-πρόνοιας που σχετίζεται άμεσα με τον άνισο και άδικο καταμερισμό του φορολογικού βάρους στις διάφορες επαγγελματικές και κοινωνικές ομάδες (Χλέτσος, 1998).

Η παραπάνω ταξινόμηση των συστημάτων κοινωνικής πολιτικής δεν είναι απόλυτη. Τα πρότυπα τούτα εκφράζουν απλώς κεντρικές προθέσεις και δεν εφαρμόστηκαν αυτούσια. Η πρακτική τους εφαρμογή περιλαμβάνει πολλές διαφοροποιήσεις και παραλλαγές (Σακελλαρόπουλος, 1999).

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει συνοπτικά την ταξινόμηση των κυριότερων συστημάτων κοινωνικής πολιτικής

	Titmuss 1974	Esping- Andersen 1990	Liebfried 1991	Ferrera 1996	Παρέμβαση Κράτους Πρόνοιας
Συστήματα Κοινωνικής Πολιτικής	Υπολειμματι	Φιλελεύθερο			Εκτακτα
	Βιομηχανικό- Ανταποδοτικό	Συντηρητικό- Κορπορατιστικό			Επικουρικά
	Θεσμικό- Αναδιανεμητικό	Σοσιαλδημοκρατικό			Καθολικά
			Λατινικής Περιφέρειας	Νότιο Ευρωπαϊκό	Εκτακτα- Επικουρικά

Πίνακας : Κύρια Συστήματα Κοινωνικής Πολιτικής

4. Τα Επίπεδα Άσκησης της Κοινωνικής Πολιτικής

Στα πλαίσια του εθνικού κράτους, η κοινωνική πολιτική ασκείται στο *κεντρικό* και στο *τοπικό* επίπεδο (Στασινοπούλου, 2003).

Στο κεντρικό επίπεδο το κράτος, μέσω των αρμόδιων Υπουργείων του, είναι ο επιτελικός φορέας στον σχεδιασμό και την άσκηση της κοινωνικής πολιτικής. Καθορίζει το θεσμικό πλαίσιο, το εύρος και το περιεχόμενό της, θέτει τις κύριες κατευθυντήριες γραμμές της και την εξειδικεύει σε συγκεκριμένα μέτρα. Ακόμη, αποφασίζει για τους πόρους και τους θεσμούς μέσα από τους οποίους αυτά θα εφαρμοστούν και είναι υπεύθυνο για τον έλεγχο.

Στο τοπικό επίπεδο η κοινωνική πολιτική ασκείται κυρίως από τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.). Ανάλογα με το βαθμό αποκέντρωσης και το φάσμα των θεσμικών αρμοδιοτήτων της, η τοπική αυτοδιοίκηση μπορεί να σχεδιάζει και να αποφασίζει για την κοινωνική πολιτική που ασκεί. Συγχρόνως, είναι σημαντικός φορέας εφαρμογής της κοινωνικής πολιτικής του κεντρικού κράτους. Στο τοπικό επίπεδο και στα πλαίσια της ανάδειξης μιας τοπικής κοινωνίας των πολιτών προωθείται η συνεργασία με συλλόγους, εθελοντικές οργανώσεις και πρωτοβουλίες πολιτών. Η Ευρωπαϊκή Ένωση ασκεί μεγάλη επίδραση, μέσα από προγράμματα κοινωνικής πολιτικής που υλοποιούν οι φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης, με την δική της χρηματοδότηση και υποστήριξη.

Στο υπερεθνικό και παγκόσμιο επίπεδο η κοινωνική πολιτική ασκείται είτε από υπερεθνικούς και διεθνείς φορείς όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση, ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, ο Οργανισμός για την Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη, είτε ακόμη από διεθνείς Μη Κυβερνητικούς Οργανισμούς .

Συγκεκριμένα, η Ευρωπαϊκή Κοινωνική Πολιτική, έχει την εξής διττή έννοια. Αφενός αναφέρεται στις κοινωνικές πολιτικές που ασκούνται στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αφετέρου στην κοινωνική πολιτική που ασκούν τα όργανα της. Δηλαδή, τα κράτη μέλη εξακολουθούν να έχουν την αρμοδιότητα άσκησης της κοινωνικής πολιτικής τους, ενώ η Ε.Ε. ρυθμίζει αυτά τα θέματα με ήπια νομοθεσία (κυρίως με συστάσεις και ανακοινώσεις), εφαρμόζοντας έτσι την *αρχή της επικουρικότητας*, σύμφωνα με την οποία το προβάδισμα δίνεται στο εθνικό κράτος και στους φορείς που βρίσκονται εγγύτερα στον πολίτη (π.χ. Ο.Τ.Α.). Ωστόσο, με τη μεγάλη ανάπτυξη επιδοτούμενων προγραμμάτων και τη λειτουργία παρατηρητηρίων, η Ε.Ε. έχει επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό την ασκούμενη κοινωνική πολιτική των κρατών μελών, καθώς αποτελεί σημαντική πηγή εξεύρεσης πόρων. Πέρα όμως από αυτά, ασκεί επίσης επιρροή και μέσω άλλων πολιτικών της, που διαμορφώνουν το οικονομικό και πολιτικό περιβάλλον, μέσα στο οποίο αναπτύσσεται η ανάγκη για παρεμβάσεις της κοινωνικής πολιτικής σε εθνικό και υπερεθνικό επίπεδο (Σακελλαρόπουλος, 2001).

5 . Κοινωνική Πολιτική και Ευρωπαϊκή Ένωση

Το πλαίσιο της κοινωνικής πολιτικής δεν καθορίζεται αποκλειστικά από τις εθνικές και τοπικές πολιτικές. Στην τελική μορφή των συστημάτων κοινωνικής πολιτικής συμβάλλουν συνασπισμοί κρατών και διεθνείς οργανώσεις, μέσα από τη διατύπωση γενικών στόχων και σχεδιασμού πολιτικών προστασίας και φροντίδας (Collins et al, 1992). Ωστόσο, το ουσιαστικό ενδιαφέρον εντοπίζεται στην Ευρωπαϊκή Ένωση, που αποτελεί σε θεσμικό επίπεδο, τον πλέον οργανωμένο μηχανισμό παρέμβασης. Το πεδίο αναφοράς εστιάζεται στα μέσα (πολιτικά και οικονομικά) προώθησης της στο τοπικό επίπεδο, που αποτελεί το ειδικότερο ενδιαφέρον της παρούσας μελέτης. Χαρακτηριστικό της πολιτικής της Ε.Ε. στο ευρύτερο πεδίο της κοινωνικής πολιτικής είναι

η απουσία δεσμευτικών πράξεων για τα κράτη μέλη και η εξ αυτού συμπληρωματική της λειτουργία.

Πριν από τρεις δεκαετίες, η κοινωνική πολιτική αποτελούσε αποκλειστική ευθύνη των εθνικών κρατών. Σήμερα τα πράγματα διαμορφώνονται σε διαφορετική βάση. Παρόλο που τα εθνικά κράτη διατηρούν τον κύριο ρόλο στην άσκηση κοινωνικής πολιτικής, που διαμορφώνεται όμως επηρεασμένη σε μεγάλο βαθμό από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Ο Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης: Οι πρώτες ευρωπαϊκές ρυθμίσεις για την Κοινωνική Πολιτική στηρίζονται στο *Χάρτη των Θεμελιωδών Κοινωνικών Δικαιωμάτων* του Συμβουλίου της Ευρώπης του 1989. Με αυτόν, διατυπώνεται η υποχρέωση των εθνικών συστημάτων να καλύπτουν βασικές ανάγκες του πληθυσμού τους. Το πλαίσιο των αρχών του Χάρτη αφορά στην προστασία του ατόμου, κυρίως στο χώρο της εργασίας, αλλά και ευρύτερα στη συμμετοχή του στην κοινωνία (Μούσης 1998:230).

Αρχή της επικουρικότητας : Με κεντρική αρχή, την αρχή της επικουρικότητας στη συνθήκη του Μαστριχτ (1992), η Ε.Ε. μπορεί να παρεμβαίνει σε τομείς που δεν αποτελούν αρμοδιότητά της μόνο όταν η δράση της εξασφαλίζει καλύτερο αποτέλεσμα από αυτό των εθνικών κυβερνήσεων ή περιφερειακών ολοκληρώσεων. Στόχος της αρχής της επικουρικότητας είναι να προσδιορίσει τον καταλληλότερο επίπεδο παρέμβασης στους τομείς συντρεχουσών αρμοδιοτήτων της ΕΕ και των κρατών μελών. Αυτό μπορεί να αφορά δράσεις σε ευρωπαϊκή, εθνική ή τοπική κλίμακα. Η αρχή της επικουρικότητας επιδιώκει επίσης να φέρει την ΕΕ πιο κοντά στους πολίτες όταν είναι απαραίτητο (www.europa.eu).

Η Συνθήκη του Άμστερνταμ . Η συνθήκη του Άμστερνταμ (1997) διεύρυνε το πεδίο των παρεμβάσεων, με σημαντικότερο στοιχείο, τη διατύπωση της ανάγκης της παρέμβασης της Ε.Ε. σε ζητήματα που αφορούν στην προστασία ευπαθών κοινωνικών ομάδων. Η κοινωνική πολιτική της ένωσης εξακολουθεί να αφορά σε μεγάλο βαθμό το χώρο της εργασίας (Φερόνας 2011)

Ο χάρτης των θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ε.Ε (Νίκαια 2000). Ένας ακόμα χάρτης που υιοθετήθηκε στη σύνοδο της Νίκαιας 2000, ο χάρτης των θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ε.Ε, ο οποίος δεν έχει υποχρεωτικό χαρακτήρα, ωστόσο εκφράζει τι προθέσεις τους σχετικά με τα δικαιώματα (ατομικά και κοινωνικά) που έχουν οι νόμιμοι κάτοικοι της ένωσης. Εδώ πρέπει να επισημάνουμε τα δικαιώματα ειδικών ομάδων πληθυσμού που δεν σχετίζονται με την αγορά εργασίας και έχουν ταυτόχρονα αντικειμενική αδυναμία να καλύψουν τις ανάγκες τους (παιδιά ηλικιωμένοι κλπ) αλλά και όσων αντιμετωπίζουν δυσκολίες προσαρμογής στην ένταξή τους στην αγορά εργασίας (Φερόνας, 2011).

Ατζέντα Κοινωνικής Πολιτικής Οι στόχοι της ένωσης για την κοινωνικής πολιτικής την περίοδο 2000-2005 περιγράφεται από την επιτροπή Ατζέντα Κοινωνικής Πολιτικής. Με επίκεντρο το στόχο δημιουργίας μιας ανταγωνιστικής οικονομίας της γνώσης με παράλληλη εξασφάλιση θέσεων εργασίας και κοινωνική συνοχή, η Ένωση επιχειρεί στο πεδίο της κοινωνικής πολιτικής την επίτευξη κοινών στόχων χωρίς απαραίτητα την εναρμόνιση των εθνικών συστημάτων. Η εργασία και η ποιότητα της είναι τα βασικά στοιχεία των πολιτικών επιδιώξεων (Σκαμνάκης, 2006).

Ευρώπη 2020: Στο πλαίσιο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», οι ευρωπαϊκές περιφερειακές και τοπικές αρχές μπορούν να αναλάβουν συγκεκριμένες δράσεις σε καθεμία πρωτοβουλία προς την κατεύθυνση της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Η δράση που αφορά στην κοινωνική πολιτική, της Ε.Ε. είναι: η «**Ευρωπαϊκή Πλατφόρμα ενάντια στη φτώχεια**», που αναφέρεται στην ανάπτυξη μιας ατζέντας τοπικού χαρακτήρα για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. (CLRD 2011).

Η γενική πολιτική κατεύθυνση δεν αλλάζει από αυτή που διαμορφώθηκε στις αρχές του 1990 (Σακελαρόπουλος 2001:226). Ο κεντρικός οικονομικός και κοινωνικός στόχος είναι η επίτευξη της πλήρους απασχόλησης με την ταυτόχρονη επίτευξη της ισότιμης συμμετοχής ανδρών και γυναικών στην αγορά εργασίας. Ο ρόλος της Ευρώπης στο τομέα

της κοινωνικής πολιτικής παραμένει ουσιαστικά σταθερός ενώ η επίτευξη του κοινού στόχου επαφίεται στα επιμέρους συστήματα.

Τα παραπάνω διαμορφώνουν το πλαίσιο εντός του οποίου κινούνται κυρίως οι χρηματοδοτικοί μηχανισμοί της ένωσης (διαρθρωτικά ταμεία) για την προώθηση των θέσεων.

6. Όργανα υλοποίησης της ευρωπαϊκής κοινωνικής πολιτικής .

Τα κεντρικά όργανα για την υλοποίηση της κοινωνικής πολιτικής, της Ε.Ε. είναι τα διαρθρωτικά ταμεία:

1. **το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο ΕΚΤ**. Στόχος του είναι η αντιμετώπιση προβλημάτων που δημιουργεί η πορεία ολοκλήρωσης της ενιαίας αγοράς και των ανισοτήτων που προκύπτουν τόσο μεταξύ των χωρών όσο και μεταξύ περιοχών της ένωσης. Οι πολιτικές που προωθούνται από το ΕΚΤ στοχεύουν στην ενίσχυση της απασχόλησης και της κατάρτισης στην ενίσχυση των όρων συμμετοχής των εργαζομένων στην αγορά εργασίας αλλά και στη βελτίωση των δυνατοτήτων του εργατικού δυναμικού της Ένωσης (Μούσης 1998: 240).

2. **το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης ΕΤΠΑ** , έχει στόχο την ενίσχυση των υποδομών για την άμβλυνση των περιφερειακών ανισοτήτων.

Η καταπολέμηση του κοινωνικού Αποκλεισμού από την αγορά εργασίας βρίσκονται στο επίκεντρο των γενικών στόχων των διαρθρωτικών ταμείων . Για την υλοποίηση των γενικών στόχων τα διαρθρωτικά ταμεία ενισχύουν χρηματοδοτικά τρεις κατηγορίες παρεμβάσεων:

- κοινοτικές πρωτοβουλίες που αφορούν στην πολιτική της Επιτροπής για τη προώθηση συλλογικών (κοινοτικών) στόχων, όπου εντάσσονται παρεμβάσεις συμπληρωματικού χαρακτήρα με στόχο τη βελτίωση των εθνικών συστημάτων και την κάλυψη αναγκών που δεν καλύπτονται επαρκώς από αυτά. Παραδείγματα πρωτοβουλία Horizon, Now, Urban, Intereg, Leader, Youthstart Equal. κ.λ.π.

- Εθνικές πρωτοβουλίες για την ενίσχυση των υποδομών κοινωνικής προστασίας των εθνικών συστημάτων Οι εθνικές πρωτοβουλίες αφορούν στο σχεδιασμό και τη μερική χρηματοδότηση των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης ΚΠΣ, και Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς ΕΣΠΑ, που είναι οι μηχανισμοί βελτίωσης των εθνικών συστημάτων και υλοποιούνται σταδιακά με τα υποπρογράμματα, τα Μέτρα, τις δράσεις και τις ενέργειες.

- Καινοτόμες πρωτοβουλίες που αφορούν πρωτότυπες μορφές παρέμβασης που αναλαμβάνονται με πρωτοβουλίες της Επιτροπής. Τέλος οι καινοτόμες πρωτοβουλίες ενισχύονται χρηματοδοτικά μέσω των Προγραμμάτων δράσης που είναι πρωτοβουλίες της Επιτροπής για την Αντιμετώπιση ειδικών αναγκών. Οι στόχοι των προγραμμάτων δράσης ήταν τα άτομα με ειδικές αναπηρίες και οι ηλικιωμένοι. Ειδικά το πρόγραμμα Helios που είχε στόχο την προώθηση της ανεξαρτησίας της καθημερινής ζωής των ατόμων με αναπηρίες (Μούσης 1998).

Τα διαρθρωτικά ταμεία έχουν κεντρικό στόχο την άμβλυνση των περιφερειακών ανισοτήτων, η κοινωνική πολιτική, όμως, δεν είναι το επίκεντρο της πολιτικής τους (Σακελαρόπουλος, 2001:153).

Παράλληλα με τις πολιτικές των διαρθρωτικών ταμείων προωθούνται και άλλες διαδικασίες στο πλαίσιο της Ε.Ε. όπως η ανοικτή μέθοδος συντονισμού, οι διαδικασίες διαλόγου των κοινωνικών εταίρων, κανονιστικές ρυθμίσεις και η ενίσχυση της επιστημονικής έρευνας. Η βασική επιδίωξη είναι ωστόσο η βελτίωση των παρερχομένων υπηρεσιών και η άμβλυνση των ανισοτήτων μεταξύ των συστημάτων (Σκαμνάκης, 2006 : 145).

Είναι προφανές ότι η κοινωνική πολιτικής των ένωσης έχει ως στόχο την βελτίωση των όρων οικονομικής ανάπτυξης των οικονομικών της επιδόσεων και της βελτίωσης της θέσης της στο διεθνή ανταγωνισμό.

Ανάμεσα στα κράτη μέλη της Ε.Ε., οι κοινωνικές πολιτικές που εφαρμόζονται έχουν κοινά χαρακτηριστικά, ωστόσο τα εθνικά συστήματα, διατηρούν τον ιδιαίτερο χαρακτήρα τους. Μολονότι τα συστήματα κοινωνικής πολιτικής εντάσσονται σε ένα κατά πολύ ενιαίο οικονομικό χώρο και άρα οι πιέσεις που δέχονται είναι λίγο ή πολύ κοινές φαίνεται να αντιστέκονται σθεναρά (Kleinman, 2002 : 27).

Οι θεμελιώδεις διαφορές στο πλαίσιο λειτουργίας των συστημάτων κοινωνικής πολιτικής έχουν τις ρίζες τους στην ευρύτερη λειτουργία του κράτους. Πρόκειται για διαφοροποιήσεις εδραιωμένες στο κανονιστικό πλαίσιο των ίδιων των κρατών. Τα διαφορετικά συστήματα κοινωνικής πολιτικής, συγκροτήθηκαν κάτω από διαφορετικές ιστορικές κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες, και εξυπηρετούν διαφορετικές κοινωνικές ανάγκες (Leibfried, 2000:45).

Όλες οι παρεμβάσεις της Ε.Ε. στηρίζονται για την εφαρμογή και την επιτυχία τους στα εθνικά συστήματα, τα εθν. Συστήματα, όμως, παρότι διατηρούν σε μεγάλο βαθμό αυτονομία τους δεν δρουν εκτός των ορίων της Ε.Ε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Κοινωνική πολιτική και Τοπική Αυτοδιοίκηση

1. Εισαγωγή

Κύριος εκφραστής της κοινωνικής πολιτικής είναι το κράτος. Αυτό όμως; δεν αναιρεί το γεγονός ότι η ουσιαστική κοινωνική πολιτική διαρθρώνεται σε ένα εξαιρετικά σύνθετο πλέγμα ατόμων – ομάδων – θεσμών – διοίκησης και πολιτείας. Πρόκειται για σχέσεις επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης. Μέσα σε αυτό το κύκλωμα σχέσεων ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης αποκτά ιδιαίτερη βαρύτητα. Ουσιαστικά η τοπική Αυτοδιοίκηση είναι ο πλησιέστερος και αμεσότερος πολιτικός θεσμός για την τοπική κοινωνία. Παράλληλα καθίσταται ο πλησιέστερος και εγκυρότερος θεσμός για το κράτος .

Οι Ο.Τ.Α στο πλαίσιο στο οποίο λειτουργούν, συγκεντρώνουν κοινά χαρακτηριστικά στην παροχή κοινωνικών υπηρεσιών. Τα κοινά αυτά χαρακτηριστικά έγκειται στη διαχείριση των τοπικών κοινωνικών προβλημάτων και στην εφαρμογή των πολιτικών για την επίλυση τους.

Παρ' όλα αυτά ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης δεν μπορεί παρά να είναι επικουρικός του κεντρικού συστήματος κοινωνικής πολιτικής. Οι τοπικές πολιτικές και η ανάπτυξη κοινωνικών δομών εντάσσονται κάθε φορά στους στόχους του εθνικού συστήματος, προσαρμοσμένα στα τοπικά χαρακτηριστικά.

Βασική ωστόσο παραμένει η δυνατότητα που έχουν οι ΟΤΑ να αναπτύξουν κοινωνική πολιτική ή να επεκτείνουν τις υφιστάμενες κοινωνικές παροχές απαντώντας έτσι αποτελεσματικά στα τοπικά προβλήματα. Η προώθηση της κοινωνικής συνοχής , η αποφυγή και η αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού μπορούν να αντιμετωπιστούν από τους ΟΤΑ μέσω των τοπικών πρωτοβουλιών που μπορούν να αναλάβουν (Murtagh, 1999)

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση μπορεί περισσότερο αποτελεσματικά σε σχέση με τους κρατικούς φορείς να οργανώσει και να διαχειριστεί παροχές αυτού του είδους δεδομένου της γνώσης της για τις τοπικές κοινωνικές συνθήκες και τους όρους της τοπικής αγοράς καθώς και της ευελιξίας της στην προσαρμογή των πολιτικών τοπικά (Lowndes, 1995)

Το φάσμα των κοινωνικών παροχών που μπορούν να αναπτυχθούν τοπικά είναι εξαιρετικά ευρύ και εξαρτάται από τις τοπικές πρωτοβουλίες. Ουσιαστικά η τοπική αυτοδιοίκηση έχει τη δυνατότητα να λειτουργήσει σε δύο επίπεδα. Το πρώτο αφορά στην παροχή πρωτοβάθμιων υπηρεσιών φροντίδας (υπηρεσίες ανοικτής περίθαλψης και δράσεις πρόληψης για την τρίτη ηλικία, τα άτομα με ειδικές ανάγκες κλπ) και το δεύτερο είναι προσανατολισμένο στην αντιμετώπιση εξειδικευμένων αναγκών με προσωπικό χαρακτήρα (προγράμματα επανένταξης, κατάρτισης κλπ). Τα δύο αυτά επίπεδα εντοπίζονται να εκπληρώνουν αντίστοιχα τις δύο βασικές λειτουργίες των κεντρικών συστημάτων κοινωνικής πολιτικής (Hill, 2000).

Στη σύγχρονη κοινωνική πολιτική εντάσσονται πολιτικές που αφορούν στην εκπαίδευση, στην απασχόληση, στην κατοικία, στη μετανάστευση, στην προστασία του περιβάλλοντος, στον πολιτισμό και στις Προσωπικές Κοινωνικές Υπηρεσίες. Συγκεκριμένα, οι προσωπικές κοινωνικές υπηρεσίες αποτελούν ένα σύνολο υπηρεσιών, που στοχεύουν στην εξατομικευμένη φροντίδα και κάλυψη αναγκών, η οποία προϋποθέτει την εδραίωση ιδιαίτερης σχέσης. Οι υπηρεσίες αυτές έχουν να κάνουν με την παιδική μέριμνα, τη τρίτη ηλικία, τα άτομα με ειδικές ανάγκες και την παροχή συνοδευτικών συμβουλευτικών υπηρεσιών. Οι προσωπικές κοινωνικές υπηρεσίες απευθύνονται κυρίως σε άτομα και ομάδες που αντιμετωπίζουν προβλήματα κοινωνικής ένταξης και τα οποία βρίσκονται σε ιδιαίτερα ευπαθή κατάσταση (Ε.Ε.Τ.Α.Α., 1995).

Στα πλαίσια αυτά, η ανάγκη ολοκληρωμένης και όχι κατακερματισμένης αντιμετώπισης, προϋποθέτει τον αποτελεσματικό συντονισμό μεταξύ κάλυψης προσωπικών υπηρεσιών και άλλων πεδίων άσκησης κοινωνικής πολιτικής όπως η υγεία, η στέγαση, η εκπαίδευση, η κοινωνική ασφάλιση. Με άλλα λόγια, η φύση των προσωπικών υπηρεσιών

υπαγορεύει την τοπική τους διάσταση μέσα σε ένα οργανωμένο πλαίσιο κεντρικής – κρατικής κοινωνικής πολιτικής. Υπό αυτό το πρίσμα, η τοπική αυτοδιοίκηση, ως φορέας διαχείρισης τοπικών υποθέσεων και εκφραστής τοπικών πολιτικών, αναδεικνύει έναν ουσιαστικότατο ρόλο στην κάλυψη των προσωπικών κοινωνικών αναγκών και κατά μία έννοια στο συντονισμό, την αλληλοσυμπλήρωση και την εναρμόνιση με την άσκηση της κεντρικής κοινωνικής πολιτικής (Στασινοπούλου, 2006).

2. Το Θεσμικό πλαίσιο των ΟΤΑ

Η καταγραφή των αρμοδιοτήτων των Ο.Τ.Α. στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής, παραπέμπει στη μελέτη του θεσμικού πλαισίου της τοπικής αυτοδιοίκησης. Η σύγχρονη διαδρομή του θεσμού διαγράφεται από τη στιγμή της αποκατάστασης της δημοκρατίας στην Ελλάδα και κατόπιν της κύρωσης του νέου Συντάγματος, το 1975.

Η αποκεντρωμένη λειτουργία του κοινωνικού κράτους κατοχυρώνεται με τα Άρθρα 101, 102 και 118 παρ.3 του Συντάγματος. Συγκεκριμένα, το Άρθρο 102 ορίζει ότι *«Η διοίκηση των τοπικών υποθέσεων ανήκει στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης, των οποίων την πρώτη βαθμίδα αποτελούν οι Δήμοι και οι Κοινότητες. Οι λοιπές βαθμίδες ορίζονται με νόμο»*.

Το Σύνταγμα του '75 επικύρωσε την αρχή της αυτοκυβέρνησης των Δήμων και των Κοινοτήτων, αλλά δεν καθιέρωσε την τοπική τους αυτοδυναμία καθώς δεν εμπεριέχει ορισμό της έννοιας «τοπική υπόθεση» και οι επιμέρους αρμοδιότητες ορίζονται με κοινή νομοθεσία (Σπηλιωτόπουλος, 1999). Συνεπώς, η άσκηση κοινωνικής πολιτικής από τους Ο.Τ.Α δεν μπορεί παρά να βρίσκεται στη διακριτική ευχέρεια του νομοθέτη.

Με βάση την αρχή αυτή, θεσπίστηκε αρχικά ο Ν.1065/80, γνωστός ως ο πρώτος Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας, με βασικές επιδιώξεις την ενίσχυση της αποκέντρωσης και τη διεύρυνση των αρμοδιοτήτων των ΟΤΑ. Έκτοτε, ο Νόμος αυτός τροποποιήθηκε, συμπληρώθηκε και μεταρρυθμίστηκε επανειλημμένα και κατέληξε στον Δημοτικό και Κοινοτικό Κώδικα του ν.3463/2006 και τον ν.3852/2010, που ισχύουν σήμερα. Ειδικότερα:

Α. Ο νέος Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων (Ν.3463/2006) ρυθμίζει το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο και προβλέπει διευρυνμένες αρμοδιότητες στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής για τους πρωτοβάθμιους Ο.Τ.Α.

Ο ισχύον Κώδικας υπογραμμίζει ότι *«οι δημοτικές και οι κοινοτικές αρχές διευθύνουν και ρυθμίζουν όλες τις τοπικές υποθέσεις, σύμφωνα με τις αρχές της επικουρικότητας και της εγγύτητας, με στόχο την προστασία, την ανάπτυξη και τη συνεχή βελτίωση των συμφερόντων και της ποιότητας ζωής της τοπικής κοινωνίας»*.

Το περιεχόμενο του Κώδικα ενδεικτικώς κατηγοριοποιεί θεματικά τα πεδία των αρμοδιοτήτων για τοπικές υποθέσεις, τα οποία κατατάσσονται στους εξής επτά τομείς: (α)ανάπτυξη, (β) περιβάλλον, (γ)ποιότητα ζωής και εύρυθμη λειτουργία των πόλεων και των οικισμών, (δ) απασχόληση, (ε)κοινωνική προστασία και αλληλεγγύη, (στ) παιδεία, πολιτισμός και αθλητισμός και (ζ) πολιτική προστασία.

Ακόμη, σε ειδική κατηγορία αναφέρονται οι αρμοδιότητες που αφορούν τη διοίκηση κρατικών αρμοδιοτήτων σε τοπικό επίπεδο, έτσι ώστε να πραγματοποιείται νομικώς και διοικητικώς μία πολύ σημαντική διασαφήνιση της φύσης αυτών των αρμοδιοτήτων. Όσον αφορά στο τομέα Κοινωνικής Προστασίας και Αλληλεγγύης, περιλαμβάνονται οι εξής αρμοδιότητες:

1. Η εφαρμογή πολιτικών ή η συμμετοχή σε δράσεις που αποσκοπούν στην υποστήριξη και κοινωνική φροντίδα της βρεφικής και παιδικής ηλικίας, με την ίδρυση και λειτουργία νομικών προσώπων και ιδρυμάτων παιδικών και βρεφονηπιακών σταθμών, βρεφοκομείων, ορφανοτροφείων ανοικτής περιθαλψής και ημερήσιας φροντίδας,

ψυχαγωγίας ηλικιωμένων, γηροκομείων κλπ. και τη μελέτη και εφαρμογή σχετικών προγραμμάτων.

2. Η εφαρμογή πολιτικών ή η συμμετοχή σε δράσεις και προγράμματα, που στοχεύουν στη μέριμνα, υποστήριξη και φροντίδα ευπαθών ατόμων και ομάδων, μέσω της παροχής υπηρεσιών υγείας και την προαγωγή ψυχικής υγείας, όπως δημιουργία δημοτικών και κοινοτικών ιατρείων, κέντρων υγείας, υποστήριξης και αποκατάστασης ατόμων με αναπηρία, κέντρων ψυχικής υγείας, συμβουλευτικής στήριξης των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας και βίας κατά συνοικούντων προσώπων και κέντρων πρόληψης κατά εξαρτησιογόνων ουσιών.

3. Η μέριμνα για τη στήριξη αστέγων και οικονομικά αδυνάτων δημοτών, με την παραχώρηση δημοτικών και κοινοτικών οικοπέδων σε αυτούς ή με την παροχή χρηματικών βοηθημάτων, ειδών διαβίωσης και περίθαλψης σε κατοίκους που αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα διαβίωσης.

4. Η σχεδίαση, η οργάνωση, ο συντονισμός και η εφαρμογή προγραμμάτων και πρωτοβουλιών για την πρόληψη της παραβατικότητας στην περιφέρεια τους, με τη δημιουργία Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης Παραβατικότητας.

5. Ο σχεδιασμός και η εφαρμογή προγραμμάτων ή η συμμετοχή σε προγράμματα και δράσεις για την ένταξη αθίγγανων, παλιννοστούντων ομογενών, μεταναστών και προσφύγων στην κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ζωή της τοπικής κοινωνίας.

6. Η προώθηση και ανάπτυξη του εθελοντισμού και της κοινωνικής αλληλεγγύης με τη δημιουργία τοπικών δικτύων κοινωνικής αλληλεγγύης, εθελοντικών οργανώσεων και ομάδων εθελοντών που θα δραστηριοποιούνται για την επίτευξη των στόχων και υποβοήθηση του έργου της κοινωνικής προστασίας και αλληλεγγύης του Δήμου και της Κοινότητας.

Η προσπάθεια ενίσχυσης του κοινωνικού ρόλου των Ο.Τ.Α. συστηματοποιείται μέσω του νέου Κώδικα, ο οποίος διευρύνει το πεδίο ανάληψης πρωτοβουλιών στον εν λόγω τομέα. Ειδικότερα:

➤ Για πρώτη φορά προβλέπεται η δυνατότητα των Δημοτικών και Κοινοτικών Συμβουλίων να προβούν σε μείωση δημοτικών φόρων ή τελών έως το 50% ή ακόμη και σε πλήρη απαλλαγή από αυτά, για τα άτομα με αναπηρίες, τους πολύτεκνους και τους άπορους.

➤ Καθιερώνεται η δυνατότητα χορήγησης ειδικών χρηματικών βοηθημάτων σε πολύτεκνους.

➤ Παρέχεται στους Ο.Τ.Α. η δυνατότητα επιχορήγησης συλλόγων μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα.

➤ Αναμορφώνεται επί το ευνοϊκότερο το καθεστώς της απευθείας εκποίησης δημοτικών και κοινοτικών οικοπέδων σε άστεγους και αδύναμους δημότες τους με τίμημα, το οποίο δεν μπορεί να υπερβαίνει το 25% της τρέχουσας αξίας.

➤ Θεσμοθετείται η προστασία του καταναλωτή σε τοπικό επίπεδο με τη δημιουργία Γραφείων Ενημέρωσης του Καταναλωτή.

➤ Προβλέπεται η μέριμνα και η λήψη μέτρων για την προστασία της δημόσιας υγείας, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.

➤ Προβλέπεται η υλοποίηση ή η συμμετοχή σε ολοκληρωμένα τοπικά σχέδια και προγράμματα δράσης και πρωτοβουλίες για την εφαρμογή και ανάπτυξη πολιτικών προώθησης της απασχόλησης και της κοινωνικής ενσωμάτωσης διαφόρων κατηγοριών ανέργων, στο πλαίσιο των εθνικών και ευρωπαϊκών πολιτικών.

➤ Δίνεται η δυνατότητα για ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και των υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης, με την ίδρυση και λειτουργία Κέντρων Επαγγελματικού Προσανατολισμού και Κέντρων Επαγγελματικής Κατάρτισης προσαρμοσμένα στις τοπικές ανάγκες και ιδιαιτερότητες και κυρίως των πληθυσμών των ορεινών, αγροτικών και νησιωτικών περιοχών, στο πλαίσιο του εθνικού και ευρωπαϊκού σχεδιασμού.

➤ Προβλέπεται η συμβολή στην απορρόφηση του εργατικού δυναμικού της περιοχής τους με την ανάπτυξη συμβουλευτικών δράσεων που παρέχονται δωρεάν προς τους ανέργους, με στόχο την υποστήριξη και την ενθάρρυνση τους για την εξεύρεση απασχόλησης καθώς και στην προώθηση ίσων ευκαιριών πρόσβασης στην αγορά εργασίας, με την δημιουργία Δημοτικών και Κοινοτικών Γραφείων Ενημέρωσης για την Απασχόληση σε συνεργασία με τους αρμόδιους δημόσιους φορείς και τις επιχειρήσεις της περιοχής τους.

➤ Κατοχυρώνεται η εφαρμογή πολιτικών για την ανάδειξη και προστασία του τοπικού πολιτισμού, η προβολή των πολιτιστικών αγαθών και των σύγχρονων πολιτιστικών έργων που παράγονται σε τοπικό επίπεδο, με τη δημιουργία πολιτιστικών και πνευματικών κέντρων, μουσείων, πινακοθηκών, φιλαρμονικών και σχολών διδασκαλίας μουσικής, σχολών χορού, ζωγραφικής, γλυπτικής κ.λπ., καθώς και η μελέτη και εφαρμογή πολιτιστικών προγραμμάτων (Καραναστάσης, 2006).

Μέσω του νέου Κώδικα υιοθετείται ακόμη, για πρώτη φορά, η υποχρέωση εκπόνησης Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (Ε.Π.) από τους πρωτοβάθμιους Ο.Τ.Α. με πληθυσμό άνω των 10.000 κατοίκων. Το επιχειρησιακό Πρόγραμμα αποτελεί ένα ολοκληρωμένο αναπτυξιακό σχέδιο τετραετούς βάσης σε τοπικό επίπεδο. Συνιστά βασικό εργαλείο σχεδιασμού προκειμένου οι Ο.Τ.Α. να μπορέσουν να ανταπεξέλθουν στις σύγχρονες απαιτήσεις που επιτάσσει τόσο η ευρωπαϊκή διάσταση της αυτοδιοίκησης όσο και η ανάγκη της βιώσιμης ανάπτυξης και ευημερίας του τοπικού πληθυσμού.

Μέσω του Ε.Π., κατά κύριο λόγο προσδιορίζονται οι νέες δραστηριότητες που θα πρέπει να εκτελέσει ο Δήμος στο πλαίσιο των θεσμοθετημένων αρμοδιοτήτων του, με απώτερους σκοπούς την προστασία και αναβάθμιση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος της περιοχής του και την βελτίωση της κοινωνικής και οικονομικής ευημερίας των δημοτών. Η κοινωνική πολιτική των Δήμων αποτελεί βασικό άξονα ανάπτυξης του επιχειρησιακού προγράμματος.

Με την εκπόνηση των Ε.Π., ο ρόλος των δήμων δεν περιορίζεται πλέον στον εκτελεστικό χαρακτήρα που επιτελούσε μέχρι πρόσφατα, αλλά επεκτείνεται και σε επιτελικές διαδικασίες σχεδιασμού (Ε.Ε.Τ.Α.Α., 2007).

B. Με τη πρόσφατη μεταρρύθμιση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ, με τον ν. 3852/2010, στο άρθρο 75 παρ. Ι του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων υπό τον τομέα ε' («Κοινωνικής Προστασίας και Αλληλεγγύης») προστίθενται οι ακόλουθες αρμοδιότητες:

- Η εφαρμογή προγραμμάτων εμβολιασμών και η διενέργειά τους.
- Η τήρηση κανόνων υγιεινής των δημόσιων και ιδιωτικών σχολείων.
- Η χορήγηση άδειας ίδρυσης και λειτουργίας ιδρυμάτων παιδικής πρόνοιας σε ιδιώτες, καθώς και σε συλλόγους ή σωματεία, που επιδιώκουν φιλανθρωπικούς σκοπούς.
- Η άσκηση ελέγχου και εποπτείας στα ιδρύματα παιδικής προστασίας ιδιωτικού δικαίου (ιδιωτικοί παιδικοί σταθμοί) και η ευθύνη λειτουργίας των παιδικών εξοχών.
- Η εποπτεία επί των φιλανθρωπικών σωματείων και ιδρυμάτων, καθώς και η έγκριση του προϋπολογισμού τους, η παρακολούθηση και ο έλεγχος των επιχορηγήσεων, που δίδονται σε νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου με κοινωφελείς σκοπούς.
- Η οικονομική ενίσχυση αυτοστεγαζόμενων, η μίσθωση ακινήτων, η ρύθμιση διαφόρων θεμάτων κοινωνικής κατοικίας και η επιβολή κυρώσεων για παραβάσεις της οικείας νομοθεσίας.
- Ο διορισμός μελών διοικητικών συμβουλίων, η εποπτεία και η ρύθμιση θεμάτων λειτουργίας ιδρυμάτων προστασίας και αγωγής οικογένειας του παιδιού (όπως Κέντρων Παιδικής Μέριμνας, Παιδικών Σταθμών, Παιδικών Εξοχών, παραρτημάτων ΠΙΚΠΑ και ΚΕΠΕΠ).
- Η χορήγηση της Κάρτας Αναπηρίας, μετά από σχετική γνωμοδότηση της αρμόδιας Επιτροπής Πιστοποίησης Αναπηρίας.
- Η έκδοση πιστοποιητικών οικονομικής αδυναμίας.

➤ Η καταβολή επιδομάτων σε τυφλούς, κωφάλαλους, ανασφάλιστους παραπληγικούς, τετραπληγικούς και ακρωτηριασμένους, διανοητικά καθυστερημένους, ανίκανους προς εργασία, υποφέροντες από εγκεφαλική παράλυση (σπαστικούς), απροστάτευτους ανήλικους, υποφέροντες από αιμολυτική αναιμία και βαριά ανάπηρους, καθώς και σε λοιπά άτομα δικαιούμενα παροχής κοινωνικής προστασίας, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν.δ. 57/1973 (ΦΕΚ 149 Α'), της σχετικής νομοθεσίας, καθώς και των οικείων κανονιστικών ρυθμίσεων.

➤ Η δωρεάν παραχώρηση της χρήσης οικημάτων λόγω απορίας ή για άλλους σοβαρούς λόγους.

➤ Η αναγνώριση δικαιούχων στεγαστικής συνδρομής.

➤ Η υλοποίηση: α) προγραμμάτων δημόσιας υγιεινής που οργανώνονται από το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης ή από άλλα Υπουργεία, το κόστος των οποίων βαρύνει απευθείας τον προϋπολογισμό του αντίστοιχου Υπουργείου,

➤ β) εκτάκτων προγραμμάτων δημόσιας υγείας, τα οποία εκτελούνται με έκτακτη χρηματοδότηση,

➤ γ) προγραμμάτων δημόσιας υγείας που χρηματοδοτούνται από πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

➤ Η έκδοση αποφάσεων παροχής κοινωνικής προστασίας.

➤ Η έκδοση τοπικών υγειονομικών διατάξεων και η λήψη μέτρων σε θέματα δημόσιας υγιεινής.

➤ Η πληροφόρηση των δημοτών για θέματα δημόσιας υγείας.

➤ Η χορήγηση άδειας λειτουργίας ιδιωτικών επιχειρήσεων περίθαλψης ηλικιωμένων ή ατόμων, που πάσχουν ανιάτα από κινητική αναπηρία.

➤ Η οργάνωση αυτοτελώς ή σε συνεργασία με τις αντίστοιχες περιφερειακές υπηρεσίες ειδικών προγραμμάτων για την προστασία και προαγωγή της Δημόσιας Υγείας στην περιοχή αρμοδιότητάς τους.

3. Οργάνωση Δομών, Υπηρεσιών και Προγραμμάτων Κοινωνικής Προστασίας από τους Ο.Τ.Α.

Με σειρά νομοθετικών ρυθμίσεων, οι Ο.Τ.Α. έχουν θεσμικά τη δυνατότητα να διαχειρίζονται οργανωτικά και λειτουργικά το ευρύτατο, πλέον πλαίσιο κοινωνικών δράσεων. Οι τρόποι, με βάση τους οποίους οργανώνεται η παροχή κοινωνικών υπηρεσιών, είναι οι εξής:

1. Είτε με τη σύσταση αυτοτελών νομικών προσώπων (Ν.Π.Δ.Δ. ή Ν.Π.Ι.Δ., δηλαδή Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου, Δημοτικών Επιχειρήσεων ή Αστικών Μη Κερδοσκοπικών Εταιριών), που παρέχουν υπηρεσίες ανοιχτής ή κλειστής περίθαλψης σε διάφορες ομάδες του πληθυσμού, μέσω καταστατικών στόχων για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των δημοτών.

2. Είτε με την τροποποίηση του Οργανισμού Εσωτερικής Υπηρεσίας, για την πρόβλεψη Διευθύνσεων, Τμημάτων ή Γραφείων παροχής κοινωνικών υπηρεσιών, ως ενσωματωμένες οργανικές μονάδες του Ο.Τ.Α. Στη δεύτερη αυτή περίπτωση η οργανική μονάδα αναπτύσσει δραστηριότητες ειδικών σκοπών που δεν καλύπτονται από τα Νομικά Πρόσωπα (π.χ. συμβουλευτικές υπηρεσίες, πληροφόρηση, εκτέλεση προγραμμάτων κ.λπ.), ενώ οι δαπάνες της καλύπτονται από τον προϋπολογισμό του Δήμου.

Οι Ο.Τ.Α. έχουν ακόμη τη δυνατότητα σύστασης διαδημοτικών επιχειρήσεων για την από κοινού παροχή κοινωνικών υπηρεσιών και την αντιμετώπιση κοινωνικών προβλημάτων που απαιτούν συνεργασία και συντονισμένες δράσεις.

Σήμερα, παρέχεται από τους περισσότερους Δήμους της χώρας ένα ευρύτατο φάσμα υπηρεσιών κοινωνικού χαρακτήρα. Οι υπηρεσίες αυτές μπορούν να ταξινομηθούν στις ακόλουθες κατηγορίες:

1. Προγράμματα ανοικτής προστασίας ηλικιωμένων, στα πλαίσια των οποίων παρέχονται σε ηλικιωμένα άτομα υπηρεσίες πρωτοβάθμιας υγείας, κατ' οίκον εξυπηρέτησης, αναψυχής και κοινωνικής ενεργοποίησης. Παραδείγματα στο πεδίο αυτό αποτελούν τα Κέντρα Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων (Κ.Α.Π.Η.), τα Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (Κ.Η.Φ.Η.) καθώς και το πρόγραμμα «Βοήθεια Στο Σπίτι».

2. Προγράμματα υποστήριξης της οικογένειας και των νέων, κυρίως μέσω της λειτουργίας βρεφονηπιακών και παιδικών σταθμών, των Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (Κ.Δ.Α.Π.), των πολιτιστικών και αθλητικών δράσεων για νέους κ.ά.

3. Προνοιακά προγράμματα, τα οποία απευθύνονται σε Α.μ.Ε.Α. (τόσο ενήλικες όσο και παιδιά), με στόχο την ανάπτυξη δεξιοτήτων, τη δημιουργική τους απασχόληση και τη συμβολή στην κοινωνική τους ένταξη. Ακόμα, προγράμματα που απευθύνονται σε απόρους με στόχο την κοινωνική και οικονομική τους στήριξη, καθώς και προγράμματα ειδικών κατηγοριών πληθυσμού, όπως μετανάστες και παλιννοστούντες.

4. Προγράμματα πρόληψης, που παρέχονται μέσω των δημοτικών ιατρείων και των συμβουλευτικών σταθμών και εστιάζονται κυρίως, στο χώρο της ψυχικής υγείας, της εξάρτησης από τα ναρκωτικά αλλά και της αγωγής υγείας και συχνά παρέχονται σε συνεργασία με νοσοκομεία, γενικά και ψυχιατρικά, τον Ο.ΚΑ.ΝΑ., το ΚΕ.Θ.Ε.Α κ.λπ.

5. Προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης, που παρέχονται κυρίως μέσω δημοτικών Κέντρων Επαγγελματικής Κατάρτισης, με στόχο την ένταξη στην αγορά εργασίας κυρίως νέων ανέργων και γυναικών (Ε.Ε.Τ.Α.Α., 1995).

4. Οι Ο.Τ.Α. ως Φορείς Υλοποίησης Εθνικών και Κοινοτικών Πολιτικών

Πέρα από το θεσμικό πλαίσιο, η διασφάλιση για την άσκηση κοινωνικής πολιτικής από τους Ο.Τ.Α. εμπεριέχει ένα μεγάλο σύνολο προϋποθέσεων που αφορούν στα θέματα προγραμματισμού, οργάνωσης, δημιουργίας υποδομών, στελέχωσης και πρωτίστως χρηματοδοτήσεων. Τα ζητήματα αυτά καθορίζουν τη δυνατότητα των ΟΤΑ να υλοποιήσουν εμπράκτως κοινωνική πολιτική.

Οι οργανωτικές αυτές προϋποθέσεις έχουν μέχρι στιγμής διασφαλισθεί εξωγενώς, μέσω πολιτικών του εθνικού κράτους και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Με άλλα λόγια, την κύρια είσοδο των κοινωνικών παροχών στις τοπικές δημόσιες δράσεις αποτέλεσαν αφενός τα ευρωπαϊκά προγράμματα και πρωτοβουλίες και αφετέρου οι εθνικές πολιτικές.

Ενδεικτικά παραδείγματα αποτελούν τα Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών και τα Κ.Δ.Α.Π. Α.μ.Ε.Α., το πρόγραμμα «Βοήθεια στο Σπίτι», το πρόγραμμα «Μονάδα Κοινωνικής Μέριμνας», τα Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων καθώς και άλλα κοινωνικά προγράμματα που αποτελούν τον κορμό των κοινωνικών παροχών των Ο.Τ.Α. Φορείς χρηματοδότησης των παραπάνω δομών κοινωνικής προστασίας αποτέλεσαν τα Εθνικά Επιχειρησιακά Προγράμματα τα οποία συγχρηματοδοτήθηκαν κατά μεγάλο ποσοστό (έως και 75%) από τα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης των περασμένων προγραμματικών περιόδων, μέσω των Διαρθρωτικών Ταμείων της Ε.Ε. και κυρίως του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου.

Για τα περισσότερα εκ των παραπάνω προγραμμάτων, παρατάθηκε πρόσφατα η χρηματοδότηση τους. Στο πλαίσιο της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου,

ανακύπτει το κρίσιμης σημασίας ζήτημα για τους όρους συνέχισης της λειτουργίας των δομών αυτών.

Στο πεδίο των αμιγώς εθνικά χρηματοδοτούμενων προγραμμάτων, εντάσσεται το Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Τοπικής Αυτοδιοίκησης «Θησέας» (Ν.3274/04) του Υπουργείου Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης. Το πρόγραμμα επιδιώκει στην προαγωγή των Ο.Τ.Α. σε αποτελεσματικά αυτοδιοικούμενους οργανισμούς, ενισχύοντας τον αναπτυξιακό ρόλο της τοπικής αυτοδιοίκησης και λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε περιοχής, με απώτερο στόχο τη βιώσιμη ανάπτυξη. Ο «Θησέας» περιλαμβάνει τρία υποπρογράμματα, το ένα εκ των οποίων αφορά στις κοινωνικές και πολιτιστικές υποδομές και δράσεις». Στο πεδίο αυτό εντάσσονται προς χρηματοδότηση έργα των Ο.Τ.Α : (α) για την προώθηση της υγείας, ιδίως της πρωτοβάθμιας φροντίδας, της προληπτικής ιατρικής και του οικογενειακού προγραμματισμού, (β) για την αναβάθμιση και διεύρυνση των παρεχόμενων κοινωνικών υπηρεσιών προς τους δημότες, με έμφαση στις ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες, (γ) για την εξασφάλιση της ισότητας των ευκαιριών, στην παροχή κοινωνικών υπηρεσιών και την άρση του κοινωνικού αποκλεισμού, (δ) για την ενίσχυση των απαραίτητων υποδομών, εξοπλισμού και μέσων για την παροχή κοινωνικών, πολιτιστικών και αθλητικών υπηρεσιών και δραστηριοτήτων και (ε) για την ανάπτυξη της ενεργούς συμμετοχής των πολιτών (Ι.Τ.Α. 2006)

5. Οι Πόροι Παροχής Κοινωνικών Υπηρεσιών των Ο.Τ.Α.

Σύμφωνα με το Άρθρο 25 του Ν.1828/89, οι οικονομικοί πόροι των Ο.Τ.Α συνθέτονται από τα τακτικά έσοδα, τα έκτακτα έσοδα και τους Κεντρικούς Αυτοτελείς Πόρους (Κ.Α.Π.).

Στα τακτικά έσοδα περιλαμβάνονται: (α) οι θεσμοθετημένοι υπέρ αυτών πόροι, (β) τα εισοδήματα της κινητής και ακίνητης περιουσίας των Ο.Τ.Α., (γ) τα ανταποδοτικά τέλη και δικαιώματα και (δ) φόροι, τέλη, δικαιώματα και εισφορές.

Τα έκτακτα έσοδα προέρχονται από: (α) δάνεια, δωρεές, κληροδοτήματα, κληρονομίες, (β) εκποίηση περιουσιακών στοιχείων και (γ) κάθε άλλη πηγή.

Οι Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι αποτελούν πηγές εσόδων από: (α) φόρους εισοδημάτων φυσικών και νομικών προσώπων, (β) τέλη κυκλοφορίας αυτοκινήτων, (γ) φόροι ακίνητης περιουσίας (Φ.Α.Π.), καθώς και (δ) φόροι που έχουν θεσπιστεί υπέρ της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Βασική πηγή εσόδων των Ο.Τ.Α. αποτελεί η Συλλογική Απόφαση Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Σ.Α.Τ.Α.), δηλαδή το μερίδιο της τοπικής αυτοδιοίκησης από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων. Αλλά πηγές εσόδων των Ο.Τ.Α. αποτελούν, όπως τονίστηκε, το πρόγραμμα του ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α. «Θησέας» και τα Διαρθρωτικά Ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ένα μεγάλο ποσοστό εσόδων καλύπτεται από την τακτική επιχορήγηση των Κ.Α.Π. Τα τακτικά έσοδα υπερτερούν έναντι των εκτάκτων. Θα πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η Σ.Α.Τ.Α. καταγράφεται ως έκτακτο έσοδο, γεγονός που μειώνει κατά κάποιο ποσοστό την προηγούμενη απόκλιση.

Τα έσοδα των ελληνικών Ο.Τ.Α. εξαρτώνται στην απόλυτη πλειοψηφία τους από τις κρατικές επιχορηγήσεις. Οι μικροί πληθυσμιακά Ο.Τ.Α. παρουσιάζουν εντονότερη εξάρτηση σε σχέση με τους μεγαλύτερους, καθώς οι τελευταίοι έχουν περισσότερες δημοσιονομικές δυνατότητες, αλλά και λειτουργικές ικανότητες να αντλήσουν πόρους από την τοπική κοινωνία. Η γενική εικόνα αποδίδεται με την παρατήρηση, ότι οι ίδιοι πόροι των Ο.Τ.Α. δεν μπορούν σε καμία περίπτωση να καλύψουν τη δυναμικότητα των δαπανών (Κ.Ε.Δ.Κ.Ε., 2007).

Διαπιστώνουμε την υστέρηση των Ο.Τ.Α. , όσον αφορά στο χρηματοδοτικό επίπεδο. Συνεπώς, ενώ το διευρυμένο θεσμικό πλαίσιο κοινωνικής λειτουργίας επιτρέπει την ανάληψη κοινωνικών πρωτοβουλιών και δράσεων, η φάση της υλοποίησης αναδεικνύει χρηματοδοτικά εμπόδια. Υπό αυτό το πρίσμα, διασφαλίζεται μεν η συνεκτικότητα των δράσεων με τις εθνικές και κοινοτικές πολιτικές, αλλά τούτο ανάγει τη σχέση αυτή σε δεσμό εξάρτησης. Τα βασικά αίτια για αυτό θα πρέπει να αναζητηθούν στους πόρους που διαθέτουν οι Ο.Τ.Α.

6. Δικτύωση των Ο.Τ.Α

Η οργανωτική πολυδιάσπαση των υπηρεσιακών μονάδων που παρεμβαίνουν στην άσκηση κοινωνικής πολιτικής , πολλές φορές συνεπάγεται την άσκηση παράλληλων ή και αλληλοεπικαλυπτόμενων αρμοδιοτήτων, με αποτέλεσμα : οργανωτικές στρεβλώσεις, συντονιστικά ελλείμματα και χαμηλή αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα των εφαρμοζόμενων πολιτικών (Χλέπας, 1999).

Η αντιμετώπιση δεν μπορεί να επιχειρηθεί αποτελεσματικά με το παραδοσιακό πρότυπο του δημόσιου μανάτζμεντ αλλά θα πρέπει να αντικατασταθεί από ένα νέο υπόδειγμα σχέσεων μεταξύ κράτους και κοινωνίας πολιτών, που έχει δικτυακή δομή (Καρκατσούλης, 2004, Bevir and Rhodes, 2001).

Η δικτύωση των φορέων αποτελεί μια από τις σύγχρονες και καινοτόμες μεθόδους αντιμετώπισης των παραπάνω οργανωσιακών προβλημάτων κοινωνικής πολιτικής.

Στην κατεύθυνση αυτή, συγκροτήθηκε το δίκτυο κοινωνικών υποστηρικτικών υπηρεσιών, επιχειρώντας να λειτουργήσει ως μοντέλο για τη διασύνδεση των επιμέρους δομών και προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής που έχουν αναπτυχθεί σε τοπικό επίπεδο, συνδυάζοντας όμως παράλληλα την εξατομικευμένη προσέγγιση προσώπων που πλήττονται ή απειλούνται από κοινωνικό αποκλεισμό. (Κοντιάδης και Απίστουλας, 2006)

Βασικό άξονα της λειτουργίας του δικτύου κοινωνικών υποστηρικτικών υπηρεσιών αποτελεί η δημιουργία αποκεντρωμένων κοινωνικών υπηρεσιών σε επίπεδο πρωτοβάθμιων Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, η δραστηριοποίηση των οποίων αποσκοπεί στην κάλυψη των αναγκών για παροχή υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας, με έμφαση στην πρόληψη και την αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού σε τοπικό επίπεδο.

Επίσης, η γεωγραφική κατανομή των αποκεντρωμένων κοινωνικών υπηρεσιών του δικτύου δεν (πρέπει να) προκύπτει κατά τρόπο αυθαίρετο ή τυχαίο, αλλά αντίθετα (να) αποτελεί αντικείμενο αξιολόγησης, αφ' ενός, των αναγκών σε τοπικό επίπεδο για παροχή υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας προς άτομα που βιώνουν κοινωνικό αποκλεισμό και, αφ' ετέρου, της επάρκειας των αντίστοιχων δομών/υπηρεσιών που επιχειρούν την κάλυψη αυτών των αναγκών σε τοπικό επίπεδο (Κοντιάδης και Απίστουλας, 2006).

Η συγκρότηση του δικτύου κοινωνικών υποστηρικτικών υπηρεσιών θεμελιώνεται σε δύο αλληλένδετες διοικητικές/οργανωτικές επιλογές: Αφ' ενός, στην αποκέντρωση των δομών και υπηρεσιών κοινωνικής προστασίας, και αφ' ετέρου, στη δικτύωση των ασυντόνιστων, ή αλληλεπικαλυπτόμενων δομών και προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής, η οποία επιτυγχάνεται σε τοπικό επίπεδο. (Σπανού, 2005, Currie, 2005). Ο συντονισμός και η δικτύωση των κοινωνικών υπηρεσιών θεωρούνται ότι προνομιακά (πρέπει να) υπάγονται στην πρωτοβάθμια Τοπική Αυτοδιοίκηση (Σπανού, 2003, Φερόνας, 2001).

Το δίκτυο επιτελεί μια σειρά αλληλένδετων λειτουργιών όσον αφορά την ανάδειξη του προνομιακού ρόλου της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στο πεδίο της κοινωνικής πολιτικής, τη διάγνωση και αναγνώριση των κοινωνικών αναγκών, την εξατομικευμένη προσέγγιση των ατόμων που απειλούνται ή πλήττονται από κοινωνικό αποκλεισμό, τον οριζόντιο συντονισμό και την επικοινωνία των κοινωνικών υπηρεσιών σε τοπικό επίπεδο και την αποτελεσματική οργάνωση του κάθετου συντονισμού. Συνεπώς, ο σχεδιασμός, ο συντονισμός και ο έλεγχος

των δραστηριοτήτων του δικτύου θα είναι συγκεντρωμένοι σε κεντρικό επίπεδο, ενώ η υλοποίηση θα ανήκει κατ' αποκλειστικότητα σε πρωτοβάθμιους ΟΤΑ..

Η σταδιακή απομάκρυνση από το παραδοσιακό, συγκεντρωτικό, ιεραρχικά διαρθρωμένο μοντέλο οργάνωσης της κοινωνικής διοίκησης, ενόψει των νέων κοινωνικών κινδύνων και αναγκών, των χρηματοδοτικών ελλειμμάτων, αλλά και της μειωμένης αποτελεσματικότητας των κατακερματισμένων κοινωνικών υπηρεσιών, αναδεικνύει τη σημασία ενός νέου κοινωνικού ρόλου για την Τοπική Αυτοδιοίκηση (Κοντιάδης και Απίστουλας, 2006: 288-289)

7. Ο ρόλος της αυτοδιοίκησης στην άσκηση κοινωνικής πολιτικής στην Ελλάδα

Η Κοινωνική πολιτική των Δήμων είναι κοινωνικό –ιστορικό προϊόν που θα πρέπει να διερευνάται σε συνάρτηση με το σύστημα της Τ.Α το ευρύτερο πολιτικο-διοικητικό σύστημα, την κυρίαρχη ιδεολογία και τις κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες που ισχύουν σε κάθε ιστορική στιγμή και σε κάθε κράτος. Τα κράτη με ανεπτυγμένη τη διοικητική αποκέντρωση και με διάφορες βαθμίδες της τοπικής αυτοδιοίκησης, χαρακτηρίζονται από ευρύ φάσμα τοπικών κοινωνικών παρεμβάσεων και παροχών (Γετίμης, 2003).

Στην Ελλάδα, ο ρόλος της αυτοδιοίκησης στην άσκηση κοινωνικής πολιτικής είναι επικουρικός, και προσανατολίζεται στη βελτίωση των όρων ζωής των κατοίκων στη περιφέρεια ευθύνης τους. Η ανάπτυξη κοινωνικών δράσεων έχει στις περισσότερες περιπτώσεις «συγκυριακό» και «αποσπασματικό» χαρακτήρα: «αξιοποιούνται» τα εθνικά - ευρωπαϊκά προγράμματα χωρίς να εντάσσονται σε έναν ευρύτερο τοπικό σχεδιασμό. Η εξάρτηση από ευρωπαϊκές χρηματοδοτήσεις και η αβέβαιη υποκατάστασή τους από εθνικούς πόρους οξύνει τα προβλήματα ασυνέχειας στην άσκηση πολιτικής (Στασινοπούλου, 2006).

Η κοινωνική πολιτική των Ο.Τ.Α. βρίσκεται υπό τους όρους που θέτουν τα εθνικά κράτη και η ευρωπαϊκή ένωση. Οι στόχοι και οι επιλογές των κεντρικών κυβερνήσεων θέτουν στην αυτοδιοίκηση τους όρους παρέμβασης στην τοπική κοινωνία, επιπλέον, η κοινωνική πολιτική τους, ενισχύεται με κάθετες πολιτικές από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Το γεγονός αυτό έχει σαν αποτέλεσμα: α) η πολιτική των πρωτοβάθμιων ΟΤΑ να κατευθύνεται από την εθνική και ευρωπαϊκή πολιτική, και β) από την άλλη όμως οι πολιτικές αυτές να «εξαρτώνται» από χρηματοδοτήσεις χωρίς τις οποίες οι ΟΤΑ δεν θα ήταν σε θέση να φέρουν εις πέρας τις σχετικές δράσεις. Συνεπώς, ο ρόλος των πρωτοβάθμιων Ο.Τ.Α στην άσκηση κοινωνικής πολιτικής είναι προδιαγραφμένος από τα κεντρικά και ευρωπαϊκά συστήματα.

Επειδή βρίσκονται πιο κοντά στους πολίτες από ότι το κεντρικό κράτος, μπορούν να αποτελέσουν τον κύριο μοχλό για την επίτευξη της κοινωνικής συνοχής. Οι προσωπικές κοινωνικές υπηρεσίες, για τις οποίες έχει υποστηριχθεί ότι αποτελούν τον κύριο πυρήνα της κοινωνικής πολιτικής, παρέχονται ιδανικότερα στο τοπικό επίπεδο. Οι Ο.Τ.Α. λόγω της φύσης τους, μπορούν να αποτελέσουν τον κινητήριο μηχανισμό ενεργοποίησης της τοπικής κοινωνίας των πολιτών. Ακόμη, η θέση τους, τους επιτρέπει όχι μόνο την επίτευξη εσωτερικής συνοχής σε επίπεδο γειτονιάς και πόλης, αλλά και τη σύνδεση μεταξύ τους, όπως και με το εθνικό επίπεδο. Η σπουδαιότητα του ρόλου τους στην άσκηση κοινωνικής πολιτικής, μπορεί ακόμη να αναδειχθεί μέσω των δυνατοτήτων δικτύωσης με άλλους φορείς, εξειδικευμένους ανά αντικείμενο, για την από κοινού αντιμετώπιση κοινωνικών αναγκών, ανταλλαγή τεχνογνωσίας κ.λ.π (Σκαμνάκης, 2006).

Η τοπική αυτοδιοίκηση, από τη μείωση του κρατικού συγκεντρωτισμού και από τον εκδημοκρατισμό των κρατικών λειτουργιών, μέσω του σχετικά διευρυμένου θεσμικού πλαισίου, αποκτά στην περίπτωση των κοινωνικών υπηρεσιών ένα προνομιακό πεδίο

εφαρμογής. Το πεδίο αυτό, πάρα τα περιθώρια βελτιώσεων και διεύρυνσης που μπορεί να δεχθεί, αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι των ελληνικών τοπικών κοινωνιών. Το αντιπροσωπευτικότερο παράδειγμα προς αυτή την κατεύθυνση, αποτελεί η «παραδοσιακή» λειτουργία σε κάθε Δήμο των παιδικών και βρεφονηπιακών σταθμών για την παιδική μέριμνα και την εξυπηρέτηση των εργαζόμενων γονέων και των Κ.Α.Π.Η. για την προστασία της τρίτης ηλικίας (Σκαμνάκης, 2006)

Το διευρυμένο θεσμικό πλαίσιο κοινωνικών αρμοδιοτήτων (Ν. 3463/2006 και 3852/2010) παρέχει πολλά περιθώρια τοπικών πρωτοβουλιών, προσαρμοσμένα στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε Ο.Τ.Α. Η αξιοποίηση των δυνατοτήτων αυτών συναντά πολλά εμπόδια. Το κυριότερο αφορά την έλλειψη πόρων. Όπως αναλύθηκε, οι εξαιρετικά περιορισμένοι ίδιοι πόροι δεν μπορούν να υποστηρίξουν σημαντικό εύρος πρωτοβουλιών, γεγονός που καθιστά τη σχέση με το κεντρικό κράτος ακόμα πιο ισχυρή. Η αδυναμία των Ο.Τ.Α. στον τομέα αυτό εν μέρει οφείλεται στο υφιστάμενο πλαίσιο αναδιανεμητικής πολιτικής, όπου από τις κεντρικές διαθέσεις, έχουν σχετικά χαμηλά δικαιώματα. Ουσιαστικό μερίδιο ευθύνης όμως, αναλογεί και στην εσωτερική διαχείριση των φορέων. Παραδοσιακά φαινόμενα κακοδιαχείρισης του δημόσιου τομέα, αποτρέπουν την ευρωστία των οργανισμών και κατ' επέκταση τη δυνατότητα αυτόνομης και τοπικά προσαρμοσμένης κοινωνικής πολιτικής. Ακόμα, όπως περιγράφηκε, λόγω της δυσχερούς οικονομικής θέσης πολλών Ο.Τ.Α., από τους ήδη περιορισμένους ίδιους πόρους, εξαιρετικά μικρό ποσοστό προϋπολογίζεται για τον κοινωνικό τομέα.

Ένα κύριο αίτιο για την περιορισμένη κοινωνική δράση των Ο.Τ.Α., είναι το πρόσφατο της οργάνωσης της τοπικής αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα, κάτι που μπορεί να υποστηριχθεί αναλογίζοντας την υστέρηση σε σχέση με τον αντίστοιχο ρόλο που αναλαμβάνουν οι αυτοδιοικήσεις των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΙΤΑ 2006).

Εκείνο ωστόσο που πρέπει να τονιστεί, είναι πως όλες οι πολιτικές των Ο.Τ.Α. είναι στην ουσία τους «κοινωνικές». Ακόμα και οι αμιγώς τεχνικές επεμβάσεις προσβλέπουν στην τοπική κοινωνική ανάπτυξη. Επισημαίνεται η αλληλοσυμπλήρωση της κοινωνικής πολιτικής των ΟΤΑ, με άλλους τομείς πολιτικών (απασχόληση, μετανάστευση, πολιτισμός, αθλητισμός, περιβάλλον, εκπαίδευση), ενώ ο πυρήνας αυτής αποτελείται από τις πολιτικές πρόνοιας, υγείας και ασφάλισης (Κοντιάδης – Τσέκος 2008).

8. Τα Χαρακτηριστικά των Κοινωνικών Δράσεων των Ο.Τ.Α.

Μέχρι σήμερα, οι ποικίλες κοινωνικές δράσεις της πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης, είτε αναπτύσσονται ως αποτέλεσμα μεταβίβασης των σχετικών αρμοδιοτήτων από την κεντρική διοίκηση είτε συνιστούν πρωτοβουλία των ίδιων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, έχουν χαρακτηριστεί ως αποσπασματικές και κατακερματισμένες, αποκαλύπτοντας ελλείμματα ως προς την επικοινωνία μεταξύ των επιμέρους φορέων σε τοπικό επίπεδο, έλλειψη συνεργασίας και συντονισμού των δράσεων, ανεπαρκή αξιολόγηση των υλοποιούμενων προγραμμάτων και χαμηλή αποδοτικότητα (ΙΝΕ ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, 2002, Φερόνας, 2005).

Οι κοινωνικές δράσεις και οι αντίστοιχες δομές των ΟΤΑ αποτελούν τμήμα του ευρύτερου τοπίου υλοποίησης κοινωνικών πολιτικών στη χώρα και παρουσιάζουν αντίστοιχη δομή και προβλήματα, με εκείνα που εφαρμόζονται κεντρικά. Οι ιδιαίτερες αδυναμίες μπορούν να εντοπιστούν στα εξής:

(1) Ανομοιομορφία των δράσεων. Ένα ποσοστό των Ο.Τ.Α., δεν αναπτύσσει αναλογικά ομοιόμορφες κοινωνικές δράσεις, ώστε ο τοπικός πληθυσμός όλων των γεωγραφικών διαμερισμάτων να μην έχει ισότιμη πρόσβαση στις ωφέλειες των δράσεων αυτών. Η ανομοιομορφία αυτή δεν παρακολουθεί τυχόν ιδιαιτερότητες ή προτεραιότητες, αλλά είναι προϊόν συγκυριακών παραμέτρων. Δήμοι μεγάλοι σε μέγεθος,

είτε δήμοι που συνέπεσε να φιλοξενούν στην επικράτειά τους προϋπάρχουσες κρατικές ή άλλες κοινωνικές δομές, είτε ακόμη δήμοι που παρουσιάζουν εντονότερα προβλήματα σε κάποιο συγκεκριμένο τομέα, εμφανίζονται περισσότερο δραστήριοι στην άσκηση κοινωνικών πολιτικών και προσφέρουν κοινωνικές υπηρεσίες περισσότερο διαφοροποιημένες. Αντίθετα, Ο.Τ.Α. που δεν παρουσιάζουν τα παραπάνω χαρακτηριστικά ακολουθούν τα κρατικά προγράμματα, αντιμετωπιζόμενα μάλλον ως ευκαιρίες άντλησης πόρων, διασφάλισης θέσεων εργασίας και προβολής έργου, παρά ως πλαίσια άσκησης συστηματικής κοινωνικής πολιτικής.

(2)Έλλειψη Προγραμματισμού. Τα προβλήματα προγραμματισμού που εμφανίζονται στο εθνικό επίπεδο, καθίστανται περισσότερο έντονα στο τοπικό επίπεδο. Η απουσία στρατηγικού σχεδιασμού για την αναβάθμιση των υποδομών, η έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού ικανού να διεκπεραιώσει επιτελικές λειτουργίες και η απουσία ευρύτερου κοινωνικού σχεδιασμού στο επίπεδο των Ο.Τ.Α., επιδεινώνουν την κατάσταση. Ο κοινωνικός σχεδιασμός τις περισσότερες φορές γίνεται εμπειρικά, στηριζόμενος στις προσωπικές εκτιμήσεις των αρμοδίων και σε συγκυριακά αιτήματα των πολιτών και όχι με βάση τη συστηματική διάγνωση των πραγματικών αναγκών και προβλημάτων και με τη συμμετοχή των εμπλεκόμενων η οποία συνδέεται με τη βελτίωση της ποιότητας του επιχειρούμενου σχεδιασμού και προγραμματισμού, άρα πρέπει να είναι ουσιαστική (Ξ. Κοντιάδης - Θ. Τσέκος 2008).

Η λειτουργία του προγραμματισμού είναι κρισιμότερη για την επιτυχή άσκηση της Κοινωνικής πολιτικής. Προϋποθέτει κατ' αρχή τον προσδιορισμό της αποστολής και του οράματος των φορέων άσκησης πολιτικής και εν συνεχεία μια καθοδική εξειδίκευση στόχων από τον ευρύτερο (επιθυμητές θετικές επιπτώσεις) προς τον ειδικότερο (τρέχουσες εκροές) και από τον πλέον μακροπρόθεσμο (στρατηγικό στόχο) στον πλέον άμεσο (στόχο εφαρμογής). Σημείο εκκίνησης αποτελεί ο καθορισμός των επιθυμητών αποτελεσμάτων, του πληθυσμού-στόχου, του επιθυμητού ή δεσμευτικού χρονοδιαγράμματος και των αναγκαίων ή διαθέσιμων πόρων (Ι.Τ.Α.2006)

Με τον τελευταίο κώδικα δήμων και κοινοτήτων (Ν.3463/2010), θεσπίστηκε το επιχειρησιακό πρόγραμμα, για τους δήμους. Το Ε.Π. αποτελεί ένα ολοκληρωμένο αναπτυξιακό σχέδιο τετραετούς βάσης σε τοπικό επίπεδο. Συνιστά βασικό εργαλείο σχεδιασμού. Μέσω του Ε.Π., κατά κύριο λόγο προσδιορίζονται οι νέες δραστηριότητες που θα πρέπει να εκτελέσει ο Δήμος στο πλαίσιο των θεσμοθετημένων αρμοδιοτήτων του, με απώτερους σκοπούς την προστασία και αναβάθμιση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος της περιοχής του και την βελτίωση της κοινωνικής και οικονομικής ευημερίας των δημοτών. Η κοινωνική πολιτική των Δήμων αποτελεί βασικό άξονα ανάπτυξης του επιχειρησιακού προγράμματος, κυρίως, όμως, περιλαμβάνει έργα υποδομών και διαφέρει πολύ από τον επιστημονικό κοινωνικό προγραμματισμό, που προαναφέραμε.

(3) Ανεπάρκεια παρακολούθησης και αξιολόγησης. Οι κοινωνικές παροχές των Ο.Τ.Α. κατά βάση, δεν συνοδεύονται από δείκτες απόδοσης. Η μη χρήση τεχνικών ανάλυσης κόστους-ωφέλειας σε τοπικό επίπεδο, καθιστούν την ουσιαστική αξιολόγηση προγραμμάτων και δράσεων πρακτικά αδύνατη. Οι έλεγχοι, από την άλλη πλευρά, ως διαδικασίες παρακολούθησης της εφαρμογής δράσεων και προγραμμάτων (monitoring) είναι από υποτυπώδεις έως ανύπαρκτοι. Τέλος η αξιολόγηση δράσεων και προγραμμάτων, στο μέτρο που επιχειρείται, παραμένει επιφανειακή και εμπειρική με βάση «πολιτικά» κριτήρια (Κοντιάδης και Τσέκος, 2008).

(4) Πολιτική Προσωπικού. Οι περισσότεροι ΟΤΑ πάσχουν από ποσοτική και ποιοτική ανεπάρκεια του ανθρώπινου δυναμικού τους. Καθώς η κοινωνική πολιτική απαιτεί μεγάλη εξειδίκευση, το πρόβλημα καθίσταται εντονότερο. Η κύρια αδυναμία εντοπίζεται στην προγραμματική μορφή των περισσότερων κοινωνικών δράσεων, που συνδέουν τις προσλήψεις προσωπικού με το πεπερασμένο χρονικό όριο των χρηματοδοτήσεων. Οι συμβάσεις ορισμένου χρόνου, αποτελούν στις περισσότερες περιπτώσεις το κύριο καθεστώς του υπηρετούντος εξειδικευμένου προσωπικού (

βρεφοκόμοι, νηπιαγωγοί, κοινωνικοί λειτουργοί, ψυχολόγοι, εργοθεραπευτές, λογοθεραπευτές κλπ.).

Η εργασιακή αστάθεια δημιουργεί σημαντικές δυσλειτουργίες, σε έναν τομέα κατ'εξοχήν ευαίσθητο, διασπάται η συνέχεια των δράσεων και πολλές φορές διακόπτεται η λειτουργία τους.

(5) Προβλήματα συνέργιας και συντονισμού παράλληλων κοινωνικών δράσεων. Η θεσμική διάκριση μεταξύ κρατικών και αυτοδιοικητικών δομών δε συνεπάγεται και αντίστοιχη κατάτμηση των πολιτικών. Καθώς οι φυσικοί αποδέκτες των κοινωνικών πολιτικών, εθνικών και τοπικών, είναι κυρίως οι οικογένειες και τα μέλη τους, απαιτείται συνέργια των κοινωνικών προγραμμάτων, ανεξαρτήτως του φορέα υλοποίησης. Ακόμη, απαιτείται δικτύωση μεταξύ των κάθε είδους φορέων που ασκούν κοινωνική δράση: κρατικών, αυτοδιοικητικών, εθελοντικών. Η υφιστάμενη εικόνα, καταγράφει συχνά μία πανσπερμία ασυντόνιστων παρεμβάσεων. Το πρόβλημα συντονισμού βέβαια δεν οφείλεται αποκλειστικά στους Ο.Τ.Α., καθώς ξεκινάει από το κρατικό επίπεδο. Το συντονιστικό κενό επιδεινώνεται επίσης από θεσμικά εμπόδια, η υπέρβαση των οποίων οδηγεί συχνά σε άτυπες πρακτικές (π.χ. δυσκολίες θεσμικής συνεργασίας δήμων με σχολεία για προγράμματα αγωγής υγείας). Στην κατάσταση αυτή, συμβάλει η άσκηση των πολιτικών των Ο.Τ.Α. μέσα από διακριτά Νομικά Πρόσωπα και όχι υπό τον συντονισμό ενιαίας κοινωνικής υπηρεσίας (Κοντιάδης και Απίστουλας, 2006).

Το παραπάνω τοπίο σκιαγραφεί τη γενική εικόνα των αδυναμιών της άσκησης κοινωνικής πολιτικής από τους Ο.Τ.Α. Ωστόσο, στο ολοένα διευρυνόμενο πεδίο κοινωνικών παροχών, έχουν αναδειχθεί ουσιαστικά παραδείγματα χρηστής διαχείρισης, μακροχρόνιου προγραμματισμού, αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας των πολιτικών επί των κοινωνικών προβλημάτων της τοπικής κοινωνίας.

Ανεξαρτήτως και πάλι της ύπαρξης κοινών ή συμπληρωματικών δομών, απαιτείται ένας, αν όχι κοινός, τουλάχιστον συμπληρωματικός προγραμματισμός των δράσεων που αναπτύσσουν όμοροι δήμοι ή επάλληλα επίπεδα κοινωνικής διοίκησης (κρατική, νομαρχιακή, δημοτική) αλλά και τυχόν ΜΚΟ που συνυπάρχουν σε κοινό γεωγραφικό πλαίσιο. Η συμπληρωματικότητα αυτή είναι απαραίτητη, για να αποφευχθεί η επικάλυψη δραστηριοτήτων και να διασφαλιστεί η καλύτερη δυνατή αξιοποίηση του υφιστάμενου συνολικού παραγωγικού δυναμικού του πεδίου (υποδομές, στελέχωση, πόροι) (Κοντιάδης και Απίστουλας, 2006).

Σημαντική είναι η ανάγκη οργανωσιακής ενοποίησης των κοινωνικών δομών εντός εκάστου ΟΤΑ. Αντί των πολλαπλών ΝΠ θα πρέπει να δημιουργηθούν ολιγάριθμες εξειδικευμένες ανά τομέα υπηρεσιακές δομές, χωρίς να αποκλείεται η υιοθέτηση μορφής ανεξάρτητων ΝΠ. Η ένταξη των δομών αυτών σε κοινή ιεραρχία, είναι προτιμότερη, προκειμένου να ανακτηθούν τα πλεονεκτήματα του ενιαίου καθοδικού σχεδιασμού, συντονισμού και ελέγχου (Olsen, 2005).

Ανεξάρτητα με την ενοποίηση των δομών, είναι απολύτως απαραίτητη η λειτουργική διασύνδεση των κοινωνικών δράσεων κάθε ΟΤΑ. Η κρίσιμη αυτή διασύνδεση μπορεί να επιτευχθεί μέσα από τη συγκρότηση σε κάθε μιας ενιαίας Κοινωνικής Υπηρεσίας. Η οργάνωση της Κοινωνικής Υπηρεσίας μπορεί να είναι Ενιαία Υπηρεσία σε επίπεδο Διεύθυνσης υποδιαιρούμενης σε εξειδικευμένα Τμήματα: Πρόνοιας, Υγείας, Εργασίας κ.λπ. στο οργανόγραμμα κάθε ΟΤΑ. Κάθε ένα από τα Τμήματα αυτά θα περιλαμβάνει έναν αντίστοιχο αριθμό οργανικών θέσεων προς κάλυψη των παγίων αναγκών ενώ για πρόσθετες ανάγκες δράσεων υπό τη μορφή προγραμμάτων θα μπορεί να προσλαμβάνεται και προσωπικό Ι.Δ. (Κοντιάδης και Τσέκος, 2008).

9. Ευρωπαϊκή Κοινωνική Πολιτική και Τοπική Αυτοδιοίκηση

Ο ιδρυτικός στόχος της ευρωπαϊκής κοινωνικής πολιτικής είναι η προώθηση αξιοπρεπούς ποιότητας και επιπέδου διαβίωσης για όλους σε μια ενεργό και υγιή κοινωνία χωρίς αποκλεισμούς. Οι ευρωπαϊκές στρατηγικές, όπως κάθε πολιτική που σχεδιάζεται κεντρικά, δεν μπορεί να στεφθεί με επιτυχία χωρίς τη δράση, τη δέσμευση και τη συμμετοχή των περιφερειακών και των τοπικών φορέων. Αυτός είναι και ο λόγος που η Ε.Ε., μαζί με τα άλλα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα, αναγνώρισαν, ήδη από το 1989 τις δυνατότητες που προσφέρει η τοπική ανάπτυξη στην καταπολέμηση της ανεργίας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Ωστόσο, μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του '90, η Ε.Ε. δεν διέθετε το θεσμικό πλαίσιο που θα επέτρεπε στρατηγικές προσεγγίσεις, όπου οι τοπικοί φορείς θα συνεργάζονται με σαφώς καθορισμένους ρόλους και αρμοδιότητες.

Τα τελευταία χρόνια, η τοπική προσέγγιση ενισχύθηκε με την εμφάνιση τοπικά προσανατολισμένων δράσεων. Μια σειρά προγραμμάτων που υλοποιήθηκαν (τοπικές πρωτοβουλίες και τοπικά σύμφωνα για την απασχόληση), καθώς και άλλα πιλοτικά προγράμματα των τελευταίων ετών, δοκίμασαν νέες προσεγγίσεις όσον αφορά στη δημιουργία τοπικών συμπράξεων για την ανάπτυξη της τοπικής απασχόλησης και της κοινωνικής συνοχής. Επίσης, κατά το σχεδιασμό των δράσεων, ενισχύθηκε σημαντικά η διαπραγματευτική δύναμη των τοπικών και περιφερειακών αρχών (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2003).

Το σύνολο των πολιτικών που περιγράφηκαν παραπάνω καλύπτουν μεν ένα ευρύτατο φάσμα παρεμβάσεων σε θέματα που άπτονται της κοινωνικής πολιτικής, απέχουν όμως από το να συγκροτούν ένα συνεκτικό και ιεραρχημένο πλαίσιο άσκησης κοινωνικής πολιτικής. Και τούτο εξ αιτίας της ίδιας της φύσης του ευρωπαϊκού εγχειρήματος.

Ο ρόλος των Ο.Τ.Α. στην Ευρωπαϊκή Κοινωνική Πολιτική καταρχήν, καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό από το εθνικό σύστημα στο οποίο εντάσσονται και χαρακτηρίζεται από το βαθμό συμμετοχής του κράτους στην υλοποίηση των ευρωπαϊκών στόχων. Από την άλλη όμως, η δυνατότητα να δρουν αυτόνομα στο πολιτικό πεδίο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με βάση την αρχή της επικουρικότητας, δίνει στους Ο.Τ.Α την «εξουσία» να προωθούν μέρος των πολιτικών τους στόχων, τουλάχιστον όσων είναι μέχρι ενός σημείου συμβατοί με την εθνική πολιτική, μέσω των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών Ταμείων. (Ι.Τ.Α. 2006).

Επιπλέον οι περιπτώσεις που το κράτος χαρακτηρίζεται από συγκεντρωτική διάταξη και παραδοσιακά η αυτοδιοίκηση βρέθηκε υπό τον αυστηρό έλεγχο του, όπως η Ελλάδα, οι πόροι από τα διαρθρωτικά ταμεία ελέγχονται. Το κράτος δηλαδή παίζει διαμεσολαβητικό ρόλο στη σχέση της Ένωσης με την Τ.Α. ακυρώνοντας τις κάθετες διασυνδέσεις (Ανδρέου, 2002:83).

Καταληκτικά, ο ρόλος της Τ.Α. στα συστήματα κοινωνικής πολιτικής καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό από το χαρακτήρα των εθνικών συστημάτων στα οποία εντάσσεται. Τα κράτη είναι το αποφασιστικό επίπεδο που έχει της δυνατότητα επιλογής του ρόλου της Τ.Α. ενώ η δυνατότητα τους αυτή δεν επηρεάζεται δραματικά από την πορεία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Παράλληλα οι κάθετες διασυνδέσεις που είναι δυνατόν να αναπτύσσουν οι φορείς Τ.Α. με την Ένωση, ενισχύουν πτυχές του ρόλου τους, χωρίς ωστόσο να είναι σε θέση να χαρακτηρίζουν και τη πολιτική τους. Ο έλεγχος του κράτους η ανάγκη να αναπτύσσουν πολιτικές συμβατές με τα εθνικά συστήματα, αλλά και οι πολιτικές επιλογές της ένωσης σχετικά με τους στόχους της κοινωνικής πολιτικής είναι οι λόγοι που περιορίζουν το ρόλο των φορέων Τ.Α. στο πεδίο άσκησης πολιτικών κοινωνικής Πολιτικής στο χωρικό πλαίσιο ευθύνης τους (Σκαμνάκης, 2006 :152).

10. Πολυεπίπεδη διακυβέρνηση – Δικτύωση πόλεων

Η άσκηση κοινωνικής πολιτικής στη διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης που σκοπό έχει τη δημιουργία ανάπτυξης και ανταγωνιστικότητας της ενιαίας αγοράς, νομιμοποιείται στο βαθμό που εξυπηρετεί την κάλυψη οικονομικών στόχων και ιδιαίτερα την κυκλοφορία των εργαζομένων (Aust, Daquerre, Taylor -Goody 2002). Ο σημαντικότερος ρόλος της, είναι να τροποποιεί τις συνέπειες και να διορθώνει τα προβλήματα της λειτουργίας της αγοράς (Τράντας 2011).

Ωστόσο, η Ε.Ε. αναπτύσσει τις πολιτικές της, με βάση τις αρχές της επικουρικότητας της αναλογικότητας και της πολυμορφίας, που σημαίνει προσπάθεια για μια πιο αποκεντρωμένη και πολυεπίπεδη διακυβέρνηση. Δηλαδή, δίνεται αυξημένη βαρύτητα στη λειτουργικότερη διασύνδεση των υψηλότερων και χαμηλότερων επιπέδων εξουσίας (κάθετη διάσταση) και τονίζεται η ανάγκη ενίσχυσης της ικανότητας του τοπικού επιπέδου ώστε να βελτιωθεί η ποιότητα και η συνοχή των δημόσιων πολιτικών, καθώς επίσης και στη στενότερη συνεργασία μεταξύ των περιφερειών και των δήμων (οριζόντια διάσταση) καθώς έτσι μπορεί να γίνει πιο αποτελεσματική η παροχή κοινωνικών υπηρεσιών και εφαρμογή αναπτυξιακών στρατηγικών. (Τράντας 2011:584). Η έννοια της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης αναπτύχθηκε από τον Gary Marks, σαν αντιστάθμισμα του διακυβερνητικού μοντέλου λήψης αποφάσεων που ίσχυε μέχρι πρότινος. Σύμφωνα με το προϊσχύον καθεστώς, οι βασικές δυνάμεις της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης ήταν τα κράτη και οι δυνάμεις της αγοράς. Ο Marks αμφισβήτησε αυτήν την προσέγγιση και ανέδειξε την ικανότητα και την προθυμία των υποεθνικών αρχών (περιφερειών και τοπικών αρχών).

Σύμφωνα, με το μοντέλο της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης οι τοπικές αρχές συνδιαμορφώνουν τις κοινοτικές πολιτικές. Οι ΟΤΑ δεν έχουν ανάγκη πλέον το εθνικό κράτος για να εισακουσθούν στην Ε.Ε., αλλά με τις πολυμερείς συνεργασίες τους με άλλες τοπικές αρχές, εξασφαλίζουν την συμμετοχή τους σε προγράμματα και προσφέρουν εμπειρίες και τεχνογνωσία στα διάφορα επίπεδα πολιτικής χωρίς τη μεσολάβηση του κεντρικού κράτους. Βασική προϋπόθεση της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης είναι η συμμετοχή των φορέων διαφόρων επιπέδων πολιτικής στη λήψη αποφάσεων (Καρβούνης 2011). Οι νέες διαδικασίες δεν είναι μόνο πολυεπίπεδες αλλά και πολυπαραγοντικές, δηλαδή τα διαφορετικά είδη φορέων συνδέουν διαφορετικά επίπεδα διοίκηση σχηματίζοντας έτσι δίκτυα. Τα δίκτυα πόλεων είναι μέρος του νέου μοντέλου πολυεπίπεδης διακυβέρνησης, το οποίο ενσαρκώνει την μεταστροφή από το μοντέλο κρατοκεντρικών διαδικασιών λήψης αποφάσεων σε περισσότερο διαδραστικά, κατακερματισμένα, αποκεντρωμένα, πολυδιάστατα μοντέλα όπου οι πόλεις κατέχουν κεντρικό ρόλο στην παροχή ποιοτικών και αξιόπιστων υπηρεσιών στους πολίτες. (Καρβούνης, 2011: 596). Μπορεί βέβαια να υποστηρίζεται ότι η παράκαμψη του εθνικού κράτους και η δικτύωση των πόλεων μπορεί να αποτελεί προνόμιο κάποιων ΟΤΑ, εντούτοις όμως η δικτύωση πόλεων σύμφωνα με την εμπειρία επηρεάζει όχι μόνο τη θέση των ΟΤΑ στο εθνικό πλαίσιο αλλά και την ίδια την δομή των διοικητικών συστημάτων.

Θα πρέπει λοιπόν, οι ΟΤΑ, να προσαρμοστούν σταδιακά, στις επιταγές μιας άλλης διακυβέρνησης, ενός άλλου τρόπου διαμόρφωσης και υλοποίησης πολιτικών, ο οποίος απαιτεί περισσότερο πρωτοβουλία από την περιφέρεια και λιγότερο παρεμβατισμό από το κράτος, στο **νέο μοντέλο πολυεπίπεδης διακυβέρνησης**, όπου δεν έχουν ανάγκη πλέον το εθνικό κράτος για να εισακουσθούν στην Ε.Ε., συνδιαμορφώνουν τις κοινοτικές πολιτικές, και (όπου) οι πόλεις κατέχουν κεντρικό ρόλο στην παροχή ποιοτικών και αξιόπιστων υπηρεσιών στους πολίτες (Καρβούνης, 2011).

ΜΕΡΟΣ Β : ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Η Κοινωνική Πολιτική του Δήμου Αγίων Αναργύρων – Καματερού

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Μεθοδολογία της έρευνας

Το δεύτερο μέρος της εργασίας αποσκοπεί στην καταγραφή και αξιολόγηση της κοινωνικής πολιτικής που ασκεί ο Δήμος Αγίων Αναργύρων – Καματερού. Η εν λόγω μελέτη ουσιαστικά παραπέμπει στη διερεύνηση, τόσο του εξωτερικού κοινωνικού περιβάλλοντος, όσο και της εσωτερικής οργάνωσης των δημοτικών κοινωνικών δομών καθώς και στην εξέταση του επίπεδου ικανοποίησης των χρηστών από τις κοινωνικές υπηρεσίες του Δήμου.

1. Αντικείμενο και σκοπός της έρευνας

Αντικείμενο της παρούσας έρευνας είναι η μελέτη της κοινωνικής πολιτικής του Δήμου Αγίων Αναργύρων – Καματερού.

Κύριος σκοπός της είναι η διερεύνηση του βαθμού ανταπόκρισης των κοινωνικών υπηρεσιών του εν λόγω Δήμου στις ανάγκες του τοπικού πληθυσμού και των προσδιοριστικών παραγόντων που επηρεάζουν την ικανοποίηση του από αυτές.

2.. Υποθέσεις εργασίας και ερευνητικά ερωτήματα

Οι πρωτοβάθμιοι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης είναι οι βασικοί φορείς σχεδιασμού και υλοποίησης των προσωπικών κοινωνικών υπηρεσιών, τομέας που αποτελεί το βασικό πλαίσιο άσκησης της κοινωνικής τους πολιτικής. Με βάση την προηγηθείσα ανάλυση καταλήγουμε στις παρακάτω υποθέσεις εργασίας και ερευνητικά ερωτήματα, για την άσκηση Κοινωνικής Πολιτικής σε τοπικό επίπεδο:

1. Η Κοινωνική πολιτική των Δήμων είναι κοινωνικό –ιστορικό προϊόν που θα πρέπει να διερευνάται σε συνάρτηση με το σύστημα της Τ.Α το ευρύτερο πολιτικο-διοικητικό σύστημα , την κυρίαρχη ιδεολογία και τις κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες που ισχύουν σε κάθε ιστορική στιγμή και σε κάθε κράτος . Στην Ελλάδα, ο ρόλος της πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης στην άσκηση κοινωνικής πολιτικής είναι επικουρικός, και στοχεύει στη βελτίωση των όρων ζωής των κατοίκων στη περιφέρεια ευθύνης τους. Οι κοινωνικές δράσεις και τα προγράμματα, που ασκούνται τις περισσότερες φορές «συγκυριακά» και «αποσπασματικά», δεν εντάσσονται σε έναν ευρύτερο τοπικό σχεδιασμό. Η κοινωνική πολιτική των Ο.Τ.Α. βρίσκεται υπό τους όρους και τις «εξαρτήσεις» που θέτουν τα εθνικά κράτη και η ευρωπαϊκή ένωση.

Οι πρωτοβάθμιοι ΟΤΑ, επειδή βρίσκονται πιο κοντά στους πολίτες από ότι το κεντρικό κράτος, αποτελούν τον κύριο μοχλό για την επίτευξη της κοινωνικής συνοχής. Ο κύριος πυρήνας της κοινωνικής πολιτικής τους είναι οι προσωπικές κοινωνικές υπηρεσίες, οι οποίες παρέχονται ιδανικότερα στο τοπικό επίπεδο. Παρά το διευρυμένο θεσμικό

πλαίσιο κοινωνικών αρμοδιοτήτων (Ν. 3463/2006 και 3852/2010) που παρέχει πολλά περιθώρια τοπικών πρωτοβουλιών, η ανεπάρκεια πόρων δεν τους επιτρέπει την άσκηση αποτελεσματικής Κοινωνικής Πολιτικής, δεν μπορούν να υποστηρίξουν σημαντικό εύρος πρωτοβουλιών, γεγονός που ανάγει τη σχέση με το κεντρικό κράτος, σε δεσμό εξάρτησης.

2. Δεν υπάρχει επαρκής κοινωνικός προγραμματισμός, στηριζόμενος στη συστηματική διάγνωση των πραγματικών αναγκών και προβλημάτων και με τη συμμετοχή των εμπλεκομένων και όχι να γίνεται εμπειρικά, στηριζόμενος στις προσωπικές εκτιμήσεις των αρμοδίων και σε συγκυριακά αιτήματα των πολιτών. Με τον τελευταίο κώδικα δήμων και κοινοτήτων, θεσπίστηκε το επιχειρησιακό πρόγραμμα, που περιλαμβάνει και κοινωνικές δράσεις οι οποίες όμως είναι περιορισμένες λόγω έλλειψης πόρων.

3. Δεν υπάρχει παρακολούθηση και αξιολόγηση των κοινωνικών δράσεων και κοινωνικών προγραμμάτων των ΟΤΑ. Οι κοινωνικές παροχές, δεν συνοδεύονται από δείκτες παρακολούθησης και απόδοσης. Η μη χρήση τεχνικών ανάλυσης κόστους-ωφέλειας και η έλλειψη ποσοτικοποιημένης στοχοθεσίας, καθιστούν την ουσιαστική αξιολόγηση προγραμμάτων και δράσεων πρακτικά αδύνατη.

4. Οι περισσότεροι ΟΤΑ πάσχουν από ποσοτική και ποιοτική ανεπάρκεια του ανθρώπινου δυναμικού τους. Η κύρια αδυναμία εντοπίζεται στην προγραμματική μορφή των περισσότερων κοινωνικών δράσεων, που συνδέουν τις προσλήψεις προσωπικού με το πεπερασμένο χρονικό όριο των χρηματοδοτήσεων. Οι συμβάσεις ορισμένου χρόνου, αποτελούν στις περισσότερες περιπτώσεις το κύριο καθεστώς του υπηρετούντος εξειδικευμένου προσωπικού (νηπιαγωγοί, βρεφοκόμοι, κοινωνικοί λειτουργοί, ψυχολόγοι, εργοθεραπευτές, λογοθεραπευτές κλπ.). Τα προβλήματα που αντιμετωπίζονται στο εν λόγω πεδίο συνδέονται με την αβέβαιη χρηματοδότηση των δομών και των προγραμμάτων. Το εξειδικευμένο αλλά και το διοικητικό προσωπικό προσλαμβάνεται κυρίως με συμβάσεις ορισμένου χρόνου ή έργου εξ αιτίας του γεγονότος ότι η χρηματοδότηση των θέσεων δεν είναι μακροπρόθεσμα διασφαλισμένη.

5. Υπάρχουν προβλήματα συνεργασίας και συντονισμού παράλληλων κοινωνικών δράσεων. Το πρόβλημα συντονισμού βέβαια δεν οφείλεται αποκλειστικά στους Ο.Τ.Α., καθώς ξεκινάει από το κρατικό επίπεδο. Η υφιστάμενη εικόνα, καταγράφει συχνά μία πανσπερμία ασυντόνιστων παρεμβάσεων.. Το συντονιστικό κενό επιδεινώνεται επίσης από θεσμικά εμπόδια, η υπέρβαση των οποίων οδηγεί συχνά σε άτυπες πρακτικές (π.χ. δυσκολίες θεσμικής συνεργασίας δήμων με σχολεία για προγράμματα αγωγής υγείας).

Ακόμη, απαιτείται δικτύωση μεταξύ των κάθε είδους φορέων που ασκούν κοινωνική δράση: κρατικών, αυτοδιοικητικών, εθελοντικών. Επίσης προβλήματα συντονισμού και συνεργασίας παρατηρούνται και εντός του ίδιου ΟΤΑ, στη κατάσταση αυτή συμβάλει η άσκηση της κοινωνικής πολιτικής των Ο.Τ.Α. μέσα από διακριτά Νομικά Πρόσωπα και όχι υπό τον συντονισμό ενιαίας κοινωνικής υπηρεσίας. Αντί των πολλαπλών ΝΠ θα πρέπει να δημιουργηθούν ολιγάριθμες εξειδικευμένες ανά τομέα υπηρεσιακές δομές, χωρίς να αποκλείεται η υιοθέτηση μορφής ανεξάρτητων Ν.Π. Η ένταξη των δομών αυτών σε κοινή ιεραρχία, είναι προτιμότερη, προκειμένου να ανακτηθούν τα πλεονεκτήματα του ενιαίου καθολικού σχεδιασμού, συντονισμού και ελέγχου. Σημαντική είναι η ανάγκη οργανωσιακής ενοποίησης των κοινωνικών δομών εντός εκάστου ΟΤΑ.

Τα ερευνητικά ερωτήματα που τίθενται στη παρούσα εργασία ακολουθούν κάποιους βασικούς άξονες, τα οποία αναπροσαρμόζονταν ανάλογα με την κοινωνική υπηρεσία. Οι βασικοί άξονες ήταν οι ακόλουθοι:

1. Η προσιτότητα και η προσπελασιμότητα των κοινωνικών δημοτικών δομών είναι κρίσιμος παράγοντας για την αποτελεσματικότητα των παροχών. Οι κοινωνικές υπηρεσίες, ανάλογα με τον τομέα δραστηριοποίησης τους και τον πληθυσμό προς τον οποίο απευθύνονται (Α.μ.Ε.Α., μετανάστες, τρίτη ηλικία, οικογένειες κλπ) πρέπει να λειτουργούν σε ώρες και

ημέρες που να εξυπηρετούν τους πολίτες. Βρίσκονται σε τέτοια γεωγραφική θέση, που να επιτρέπει στους ενδιαφερόμενους να τις επισκεφτούν, χωρίς δυσκολία ; Οι ημέρες και το ωράριο λειτουργίας εξυπηρετούν τους πολίτες ;

2. Το προσωπικό και η συνέπεια της παρουσίας του στις περιπτώσεις ανάγκης αλλά και σε οποιαδήποτε άλλη περίπτωση, διασφαλίζει τη βιωσιμότητα των κοινωνικών υπηρεσιών και την ποιότητα των παροχών;

3. Ο τρόπος που οργανώνονται οι κοινωνικές υπηρεσίες, πληρούν τις προϋποθέσεις σύστασης τους και διαθέτουν τα απαραίτητα εξοπλιστικά μέσα ;

4. Οι συνεργασίες που αναπτύσσονται, τόσο μεταξύ των κοινωνικών υπηρεσιών του Δήμου, όσο και με άλλους φορείς που στηρίζουν την κοινωνική πολιτική του Δήμου κεντρικά (Υπουργεία, νοσοκομεία κλπ) ή τοπικά (Εκκλησία, εθελοντικοί φορείς, τοπικά σωματεία, μη κυβερνητικές οργανώσεις κλπ). είναι αποτελεσματικές ;

5. Ποιος ο τρόπος σχεδιασμού της τοπικής κοινωνικής πολιτικής ;

6. Ποιος ο βαθμός συνεργασίας/ εμπλοκής του κεντρικού κράτους και της Ευρωπαϊκής Ένωσης (υλοποίηση σχετικών προγραμμάτων);

7. Ποια τα κριτήρια πρόσβασης στις κοινωνικές δομές;

3. Μεθοδολογία Εμπειρικής Έρευνας

Η εν λόγω μελέτη ουσιαστικά παραπέμπει στη διερεύνηση, τόσο του εξωτερικού κοινωνικού περιβάλλοντος, όσο και της εσωτερικής οργάνωσης των δημοτικών κοινωνικών δομών καθώς και στην εξέταση του επίπεδου ικανοποίησης των χρηστών από τις κοινωνικές υπηρεσίες του Δήμου.

Μεθοδολογικά εργαλεία για τα τρία αυτά σκέλη της παρούσας μελέτης αποτελούν: (α) η επεξεργασία των στοιχείων για τον πληθυσμό του Δήμου της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας των απογραφών 1991, 2001. (για το 2011 έχουμε μόνο το μέγεθος του πληθυσμού, δεν έχει γίνει επεξεργασία των στοιχείων από την ΕΣΥΕ). (β) η έρευνα γραφείου και οι ελεύθερες συνεντεύξεις με στελέχη των κοινωνικών υπηρεσιών του Δήμου και (γ) η διεξαγωγή δειγματοληπτικής έρευνας, ώστε να εξεταστεί το επίπεδο ικανοποίησης των χρηστών από τις κοινωνικές υπηρεσίες του Δήμου.

Ως προς την ανάλυση του εξωτερικού κοινωνικού περιβάλλοντος, στοιχεία τόσο ποσοτικά όσο και ποιοτικά, προκύπτουν σε επίπεδο πρωτοβαθμίων ΟΤΑ κυρίως από την απογραφή του πληθυσμού. Έτσι, στο επόμενο κεφάλαιο επιχειρείται η διερεύνηση πληθυσμιακών χαρακτηριστικών, με τη χρήση βασικών δεικτών (δείκτες γήρανσης και εξάρτησης) και με τη διαγραμματική απεικόνιση των βασικών συμπερασμάτων που προκύπτουν από την επεξεργασία των στοιχείων. Ακολουθεί η διερεύνηση του κοινωνικού προφίλ των κατοίκων του Δήμου, με σκοπό να εντοπισθούν κοινωνικές ομάδες- στόχοι, οι οποίες απαιτούν ειδική κοινωνική μέριμνα. Η ανάλυση της κοινωνικής σύνθεσης γίνεται με βάση το κριτήριο της οικογενειακής κατάστασης, της διερεύνησης του εκπαιδευτικού επιπέδου του πληθυσμού ανά φύλο και ηλικία. Επίσης, γίνεται μια προσπάθεια καταγραφής των ευπαθών κοινωνικών ομάδων της πόλης με βάση τα υπάρχοντα στοιχεία από τις κοινωνικές υπηρεσίες του Δήμου. Τέλος, επιδιώκεται η ανάλυση των χαρακτηριστικών της τοπικής οικονομίας και της απασχόλησης στο Δήμο Η μεθοδολογία επεξεργασίας των στοιχείων επιδιώκει να παρουσιάσει τα παραπάνω κοινωνικά χαρακτηριστικά μια δεδομένη στιγμή, το έτος 2001, να καταδείξει τις πιθανές μεταβολές τους τη δεκαετία 1991-2001, καθώς και να εντοπίσει ομοιότητες και διαφορές του Δήμου με τα αντίστοιχα στοιχεία του πληθυσμού στην Περιφέρεια Αττικής και στο σύνολο της Χώρας.

Για την ανάλυση του εσωτερικού περιβάλλοντος του Δήμου, διεξήχθη έρευνα γραφείου, με στόχο την περιγραφή των κοινωνικών υπηρεσιών και τον προσδιορισμό των

χαρακτηριστικών τους. Η εμπειρική έρευνα συμπληρώθηκε με ισάριθμες συνεντεύξεις από τους υπαλλήλους των κοινωνικών υπηρεσιών, οι οποίες είχαν την άτυπη μορφή «ελεύθερης συζήτησης», ώστε να καλυφθεί κάθε πτυχή των δράσεων των κοινωνικών του δομών. Ως προς την άντληση πληροφοριών, εξίσου εποικοδομητικές ήταν οι συζητήσεις τόσο με το προσωπικό εξειδικευμένων ειδικοτήτων (κοινωνικοί λειτουργοί, νηπιαγωγοί, ψυχολόγοι κ.λ.π) που βρίσκεται σε άμεση επαφή με τους χρήστες, όσο και με το διοικητικό προσωπικό των υπηρεσιών καθώς και εκπροσώπων της δημοτικής αρχής.

Για τη διερεύνηση και αξιολόγηση της κοινωνικής πολιτικής που ασκεί ο Δήμος Αγίων Αναργύρων – Καματερού, κρίθηκε απαραίτητη η διεξαγωγή δειγματοληπτικής έρευνας, ώστε να εξεταστεί το επίπεδο ικανοποίησης των χρηστών από τις κοινωνικές υπηρεσίες του Δήμου. Στόχος, της παρούσας έρευνας αποτέλεσε η μέτρηση της ικανοποίησης των δημοτών και η αξιολόγηση των παραγόντων που διαμορφώνουν το καθεστώς των παροχών και καλύπτουν όλο το πλαίσιο λειτουργίας των κοινωνικών δομών: υποδομές, στελέχωση, δικτύωση και συντονισμός.

Ως μέθοδος δειγματοληψίας επιλέχθηκε η απλή τυχαία δειγματοληψία (simple random sampling) (Σπυριδάκης, 2006)- Είναι η πιο διαδεδομένη μέθοδος και κάθε άτομο στον πληθυσμό έχει την ίδια πιθανότητα να επιλεγεί στο δείγμα. Βασικό εργαλείο της έρευνας αποτέλεσαν τα ανώνυμα ερωτηματολόγια, προς τους χρήστες των κοινωνικών υπηρεσιών, που αποτελούν τους άμεσους αποδέκτες της κοινωνικής πολιτικής του Δήμου. Η έρευνα, απευθύνθηκε λοιπόν μέσω των ερωτηματολογίων, σε δημότες και κατοίκους του Δήμου Αγίων Αναργύρων- Καματερού που έχουν εξυπηρετηθεί από τις κοινωνικές υπηρεσίες του Δήμου. Συγκεκριμένα, ζητήθηκε η γνώμη των μελών του Κ.Α.Π.Η., των γονέων που τα παιδιά τους είναι εγγεγραμμένα στους Παιδικούς – Βρεφονηπιακούς Σταθμούς καθώς και των εξυπηρετούμενων από τις λοιπές δομές της Κοινωνικής Υπηρεσίας του Δήμου (ψυχολογική υποστήριξη, κοινωνικό παντοπωλείο, κοινωνικό φαρμακείο, κλπ).

Οι προς διερεύνηση παράγοντες του ερωτηματολογίου καθορίστηκαν από τη θεωρητική ανάλυση και την επιμέρους εξέταση της κοινωνικής πολιτικής του Δήμου και αφορούν σε όλες εκείνες τις μεταβλητές που καθορίζουν τη λειτουργία και την οργάνωση των δημοτικών κοινωνικών υπηρεσιών, στα μέσα κάλυψης των αναγκών των δημοτών, καθώς και στα δημογραφικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά των τελευταίων.

Χρησιμοποιήσαμε ένα ημιδομημένο ερωτηματολόγιο που περιλάμβανε συνολικά 22 ερωτήσεις κλειστού και ανοικτού τύπου, πολλαπλών επιλογών και ήταν ενιαίο για όλες τις δομές. Δομήθηκε στη βάση τριών ενοτήτων. Η διάρθρωση των ενοτήτων έχει ως ακολούθως:

A. Δημογραφικά και Κοινωνικά Στοιχεία. Το τμήμα αυτό περιλαμβάνει ερωτήσεις για τον καθορισμό των στοιχείων που αναδεικνύουν την ταυτότητα των χρηστών (φύλο, ηλικία, οικογενειακή κατάσταση, ιθαγένεια, εισόδημα, εκπαίδευση και επαγγελματική κατάσταση)

B. Οργάνωση Δομής Παροχής Κοινωνικών Υπηρεσιών. Στη δεύτερη ενότητα οι ερωτώμενοι απαντούν για τον τρόπο πληροφόρησης για τη λειτουργία της υπηρεσίας. Εδώ περιλαμβάνονται ερωτήσεις που αποσκοπούν στην αξιολόγηση των χρηστών για την οργάνωση, τις υποδομές και το προσωπικό των δομών καθώς και για επιμέρους λειτουργικές συνθήκες (διαδικασία ένταξης, ωράριο λειτουργίας, συνολικός χρόνος εξυπηρέτησης).

Γ. Δικτύωση των Κοινωνικών Υπηρεσιών. Σε αυτό το τμήμα του ερωτηματολογίου διερευνάται τόσο η εσωτερική δικτύωση και ο συντονισμός των δημοτικών υπηρεσιών, όσο και η δικτύωση των δομών με φορείς του δημοσίου, ιδιωτικού, μη κερδοσκοπικού τομέα κλπ., μέσω ερωτήσεων που αφορούν στην αξιολόγηση των παραπάνω διαδικασιών και στην αναγκαιότητα τους για την εξυπηρέτηση των δημοτών.

Τέλος, περιλαμβάνονται ερωτήσεις για την αξιολόγηση του συνολικού επιπέδου εξυπηρέτησης των δημοτών. Το ερωτηματολόγιο καταλήγει με ανοικτό πεδίο

σχολιασμού για την αποτύπωση ενδεχόμενων επιπρόσθετων παρατηρήσεων των εξυπηρετούμενων.

Το μέγεθος του δείγματος ορίστηκε αφενός στη βάση του αριθμού των χρηστών κάθε υπηρεσίας, αλλά και στην προσπάθεια ισόποσης κατανομής. Ο ετήσιος αριθμός χρηστών ανέρχεται στα 6.100 άτομα, με σαφώς μεγαλύτερη προσέλευση στις δομές των Κ.Α.Π.Η. Το μέγεθος της δειγματοληψίας ορίστηκε στο 8-10 % του συνόλου και επιδιώχθηκε η όσο το δυνατόν αντιπροσωπευτικότερη κατανομή ανά υπηρεσία. Επιλέχθηκε η τεχνική του αυτό-συμπληρούμενου ερωτηματολογίου (Ιωαννίδη – Καπόγλου,2005), με αυτή τη μέθοδο μπορούν να συμπληρωθούν αρκετά ερωτηματολόγια σε μικρό χρονικό διάστημα. Το αρνητικό σε αυτή τη μέθοδο είναι ότι αρκετά ερωτηματολόγια δεν επιστρέφονται. Επιστράφηκαν συμπληρωμένα τα 215 ερωτηματολόγια από το σύνολο των 500, δηλαδή μόλις το 3,5%

Η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου διεξάχθηκε στα σημεία υποδοχής των παραπάνω κοινωνικών υπηρεσιών. Τα ερωτηματολόγια παραδόθηκαν και συμπληρώθηκαν προσωπικά από τους χρήστες. Για τη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων, κρίθηκε πολύτιμη η συνεισφορά και η συνεργασία του προσωπικού των δομών. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε, από το Σεπτέμβριο του 2012 μέχρι τον Δεκέμβριο του ίδιου έτους.

Μετά τη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων, ακολούθησε ο διαχωρισμός τους ανά δομή και ο συστηματικός έλεγχός τους.

Ο συνολικός αριθμός των ερωτηματολογίων που συλλέχθηκε ήταν 215, η κατανομή των οποίων ανά δομή, αναλύεται στον πίνακα και στο διάγραμμα που ακολουθεί.

Δομή / Υπηρεσία	Αριθμός Ερωτηματολογίων	Ποσοστό επί του συνόλου
Κοινωνική Υπηρεσία	80	37,21 %
Παιδικόί – Βρεφονηπιακοί Σταθμοί	39	18,14 %
Κ.Α.Π.Η.	96	44,65 %
Σύνολο	215	100 %

Πίνακας : Κατανομή ερωτηματολογίων ανά κοινωνική υπηρεσία του Δήμου Αγίων Αναργύρων - Καματερού
Τα αποτελέσματα της εμπειρικής έρευνας παρουσιάζονται στο τελευταίο κεφάλαιο.

3.α Περιορισμοί της έρευνας

Για την εξαγωγή συμπερασμάτων θα πρέπει να ληφθούν υπόψη ορισμένοι μεθοδολογικοί περιορισμοί. Πρώτα από όλα το δείγμα της έρευνας αποτελείται μόνο από τους χρήστες των κοινωνικών υπηρεσιών και όχι από δείγμα του πληθυσμού του Δήμου όπου συμπεριλαμβάνονται και μη χρήστες. Πιθανόν να υπάρχουν δημότες-κάτοικοι, δυσαρεστημένοι, που έχουν αποκλειστεί ή να μην είναι αρκετά ικανοποιημένοι από τη ποιότητα των υπηρεσιών αυτών και να σταμάτησαν τη χρήση τους. π.χ. οι χρήστες της υπηρεσίας των παιδικών σταθμών είναι λογικό να είναι ικανοποιημένοι που τα παιδιά τους έχουν γίνει δεκτά στους παιδικούς σταθμούς, το αντίθετο συμβαίνει όμως, με τους γονείς που τα παιδιά τους απορρίφθηκαν από αυτή την υπηρεσία. Δεδομένου ότι οι παιδικοί σταθμοί δεν επαρκούν για την κάλυψη της ζήτησης όλου του πληθυσμού του Δήμου.

Επίσης, ο αριθμός τους δείγματος είναι μικρός, μόλις 3,5% και πιθανότατα δεν είναι αντιπροσωπευτικός του πληθυσμού. Από τα 500 ερωτηματολόγια που επιδόθηκαν επιστράφηκαν συμπληρωμένα μόνο 215.

Σε πολλές περιπτώσεις που ο ερωτώμενος χρειάστηκε την βοήθεια του προσωπικού του αρμόδιου γραφείου για την συμπλήρωση του ερωτηματολογίου (κυρίως στα μέλη του ΚΑΠΗ), διαφαινόταν έντονα, διάθεση να μη δυσαρεστήσουν τη Δημοτική Αρχή και μάλιστα σε μερικές περιπτώσεις επικαλέστηκαν και προσωπικές σχέσεις με εκπροσώπους της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Τα δημογραφικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά του Δήμου Αγίων Αναργύρων - Καματερού

1. Γεωγραφικά Στοιχεία.

Ο Δήμος Αγ. Αναργύρων- Καματερού, βρίσκεται στο κέντρο του Δυτικού Λεκανοπεδίου της Αττικής και συγκεκριμένα στη βόρεια πλευρά του Δυτικού Τομέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Αττικής, στην οποία υπάγεται διοικητικά.

Ο Δήμος Αγ. Αναργύρων-Καματερού, καλύπτει συνολική έκταση 970 ha, από την οποία η εντός σχεδίου νομοθετημένη έκταση ανέρχεται 279 ha (βλ. Γ.Π.Σ./1985), ενώ σημαντικό μέρος της μη νομοθετημένης έκτασης θεωρείται ως δομημένη έκταση και αφορά τις εγκαταστάσεις του 301 Στρατιωτικού Εργοστασίου Βάσης, τις εγκαταστάσεις του Ο.Σ.Ε. καθώς και εκείνες του Υπουργείου Γεωργίας.

Την περιοχή διασχίζει, το ρέμα Εσχατέας, το οποίο καταλήγει στον Κηφισό αφού διασχίσει το Δήμο Ιλίου. Το ρέμα δέχεται καθημερινά 4.500 μ³ νερού από τα απόβλητα των διυλιστηρίων της ΕΥΔΑΠ στο Δήμο Αχαρνών

Ο Δήμος Αγ. Αναργύρων-Καματερού βρίσκεται σε απόσταση 6 χιλιομέτρων βορειοδυτικά από το Κέντρο της πόλης των Αθηνών και συνορεύει βόρεια με το Δήμο Αχαρνών (Μενιδίου) και Α. Λιοσίων, ανατολικά με τους Δήμους Ν. Φιλαδέλφειας και Ν. Χαλκηδόνας, νότια με το Δήμο Αθηνών και Περιστερίου και δυτικά με το Δήμο Ιλίου (Ν. Λιοσίων). Στην ανατολική περιοχή του Δήμου (ανατολικά της Λ. Φυλής), στην περιοχή με την ονομασία Γεροβουνό υπάρχουν δύο λόφοι με υψόμετρα 130μ.και 170 μ., αντίστοιχα. Με το Δήμο Άνω Λιοσίων τα όρια είναι επί του Ποικίλου.

Η δημοτική ενότητα Αγίων Αναργύρων, προσδιορίζεται από τον άξονα Βορρά-Νότου και οριοθετείται ανατολικά από τον οδικό άξονα της Εθνικής Οδού Αθηνών-Λαμίας και δυτικά από τον οδικό άξονα της Λεωφόρου Δημοκρατίας. Σχηματοποιείται ορθογώνια, με αναλογία πλευρών 1:6, επιμεριζόμενη σε τρεις οικιστικές λωρίδες, οι οποίες ορίζονται κατά μήκος τριών συγκοινωνιακών αξόνων που διατρέχουν την περιοχή: α. την Εθνική Οδό Αθηνών-Λαμίας, β. τις σιδηροδρομικές γραμμές Αθηνών-Θεσσαλονίκης-Πελοποννήσου και γ. τη Λεωφόρο Δημοκρατίας. Σήμερα, η δημοτική ενότητα Αγ. Αναργύρων, διαχωρίζεται οικιστικά σε τρεις συνοικίες και οκτώ γειτονιές, η διαμόρφωση των οποίων είναι αποτέλεσμα της ιστορικής εξέλιξης των δημογραφικών, οικονομικών, πολεοδομικών και κοινωνικών στοιχείων της περιοχής.

Από τα 650 Ha¹ που καταλαμβάνει η δημοτική ενότητα Καματερού, τα 181 Ha, βρίσκονται εκτός του πολεοδομικού ιστού, στο Ποικίλο όρος της οροσειράς του Αιγάλεω. Η περιοχή παρουσιάζει στέρηση από πλευράς τεχνικών υποδομών και δικτύων, κυρίως όσον αφορά το οδικό δίκτυο και το δίκτυο διάθεσης όμβριων. Σοβαρό είναι επίσης το πρόβλημα της έλλειψης κοινοχρήστων χώρων και χώρων πρασίνου οι οποίοι κινδυνεύουν να αποχαρακτηρισθούν. Το Κέντρο της Δημοτικής Ενότητας Καματερού, όπως είχε σχεδιαστεί στο Γ.Π.Σ., είναι ουσιαστικά ανύπαρκτο. Στη θέση και με τη μορφή που έχει αναπτυχθεί, είναι πολύ αποδυναμωμένο και κατά συνέπεια δεν έχει τη δυναμική που θα έπρεπε. Σήμερα, λειτουργεί ως τοπικό κέντρο, σε επίπεδο Δυτικής Αθήνας, καθώς οι λειτουργίες που συγκεντρώνει είναι τοπικού επιπέδου για την εξυπηρέτηση των βασικών αναγκών των κατοίκων. Εξαρτάται από το πολεοδομικό κέντρο του Δήμου Αχαρνών σύμφωνα με τις απόψεις εκείνων που συνέταξαν το ρυθμιστικό σχέδιο Αθήνας, ενώ στην πραγματικότητα επηρεάζεται από το δίπολο κεντρικών λειτουργιών Αγίων Αναργύρων - Ιλίου, με το Ίλιον να αυξάνει διαρκώς το μερίδιό του.

¹ Το **εκτάριο** (διεθνές σύμβολο **ha**) είναι μονάδα μέτρησης. Ένα εκτάριο ισούται με 100 αρ ή 10.000 τετραγωνικά μέτρα., δηλαδή 10 στρέμματα. Το εκτάριο αντιστοιχεί με τετράγωνο του οποίου κάθε πλευρά έχει μήκος 100 μέτρα (<http://el.wikipedia.org/>)

2. Ιστορικά Στοιχεία.

2.α. Δημοτική Κοινότητα Αγίων Αναργύρων

Η ιστορική εξέλιξη της περιοχής των Αγ. Αναργύρων- Καματερού, είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την ιστορική εξέλιξη της δυτικής πλευράς του Λεκανοπεδίου της Αθήνας.

Πολλές ενδείξεις συνηγορούν στο ότι η ζωή στο Λεκανοπέδιο της Αθήνας άρχισε από τη μεταλιθική εποχή. Βέβαια, τα περισσότερα αρχαιολογικά ευρήματα που έχουν εντοπιστεί στους προϊστορικούς οικισμούς ανάγονται κυρίως στη νεολιθική εποχή. Στο Λεκανοπέδιο της Αθήνας, αυτοί οι προϊστορικοί οικισμοί αναπτύχθηκαν, όπως ήταν φυσικό επόμενο, κοντά στους ποταμούς Ιλισό και Κηφισό.

Τόσο από τις αρχαίες γραπτές πηγές, όσο και από τα αρχαιολογικά ευρήματα που έρχονται στην επιφάνεια προκύπτει ότι στο Δυτικό Τομέα του Λεκανοπεδίου αναπτύχθηκε πλήθος οικισμών, για την ταυτότητα των οποίων έχουμε πολύ λίγα στοιχεία, δεδομένου ότι στην περιοχή αυτή δεν έχει γίνει καμία συστηματική ανασκαφή μέχρι σήμερα.

Μετά την κλασική περίοδο και κυρίως μετά την κατάρρευση της πόλης των Αθηνών, οι ανθούσες περιοχές του Δυτικού Τομέα του Λεκανοπεδίου, που είχαν αναπτυχθεί πέριξ του ποταμού Κηφισού, οδηγήθηκαν σε μααρασμό. Όμως, ένα από τα πιο χαρακτηριστικά έργα, που διαμόρφωσαν τις συνθήκες ανάπτυξης της ευρύτερης περιοχής, ήταν ο Ελαιώνας των Αθηνών, ο οποίος ήταν ένα από τα σημαντικότερα αναπτυξιακά έργα του Πεισίστρατου. Ο Ελαιώνας των Αθηνών άρχισε από τους πρόποδες της Πάρνηθας και έφθανε μέχρι τον Πειραιά, αναπτυσσόμενος κατά μήκος του ποταμού Κηφισού. Την εποχή εκείνη τα νερά του ήταν άφθονα και καθαρά, παρέχοντας τη δυνατότητα στους κατοίκους της περιοχής να ποτίζουν τις καλλιέργειές τους, κατά το μήκος της κοίτης του, όπου ο φυτικός πλούτος της περιοχής ήταν ιδιαίτερα σημαντικός, περιλαμβάνοντας ελαιόδεντρα, αμπέλια, δημητριακά, συκίες, λαχανικά και διάφορα άλλα οπωροφόρα και μη δέντρα.

Ένα σημαντικό ζωντανό ιστορικό μνημείο της εποχής εκείνης φέρεται να είναι η Ελιά του Πεισίστρατου, ηλικίας 2.500 χρόνων, που βρίσκεται πίσω από την εκκλησία των Αγίων Αναργύρων και ανάμεσα στις γραμμές του Ο.Σ.Ε.

Κατά τη διάρκεια των επόμενων αιώνων η Αττική και φυσικά η ευρύτερη περιοχή του Δήμου Αγ. Αναργύρων-Καματερού, υπέστη πολλές καταστροφές και γνώρισε πολλούς κατακτητές (Ρωμαίους, βυζαντινούς, Φράγκους, Καταλανούς).

Το 1382 μ.Χ. αρχίζει ο εποικισμός της Αττικής από το αρβανίτικο στοιχείο, όταν μεγάλες οικογένειες Αρβανιτών εγκαθίστανται στην Αττική και το 1456 μ.Χ. η Αθήνα περνά στα χέρια των Τούρκων, οι οποίοι κατέχουν και διαχειρίζονται τις εκτάσεις και τις περιουσίες της περιοχής. Λίγο πριν το 1821, οι Τούρκοι διαβλέποντας την επερχόμενη Επανάσταση, άρχισαν να πωλούν τα κτήματά τους σε Έλληνες και ξένους αγοραστές. Σύμφωνα με γραπτά κείμενα, από τις αρχές του 1800 έως τον Ιανουάριο του 1831, έχουν πουληθεί τα 9/10 των τουρκικών ιδιοκτησιών της Αττικής.

Τον Σεπτέμβριο του 1848, η πρώτη βασιλική οικογένεια (Όθων-Αμαλία) αγοράζει ένα κτήμα από τον Δημήτρη Κοντάκη, στην κυριότητα του οποίου είχε περιέλθει από την οικογένεια Williams. Η τελευταία είχε αγοράσει το κτήμα αυτό συνεταιρικά με τον George Miles, ο οποίος αποχώρησε στη συνέχεια, αφήνοντας έτσι την κυριότητα αποκλειστικά στην οικογένεια Williams. Το κτήμα αυτό αρχικής έκτασης 300 στρεμμάτων, το είχε πουλήσει στους Williams και Miles ο Ιωάννης Παπαθεοδώρου-Λεφάκης το 1838.

Την περίοδο εκείνη, η περιοχή ήταν γνωστή με το όνομα Δραγουμάνο. Στα τέλη του 1856, το πιο πάνω κτήμα είχε επεκταθεί στα 2.500 στρέμματα. Το κτήμα αυτό το οποίο ονομάστηκε «Επτάλοφος» επειδή είχε επτά φυσικούς λοφίσκους εξελίχθηκε σε ένα πρότυπο κέντρο γεωργίας και κτηνοτροφίας. Το 1854, η βασιλική οικογένεια εγκαινίασε μια νέα έπαυλη στο κτήμα αυτό.

Την περίοδο εκείνη, η λειτουργία των τρένων έπαιξε σημαντικό ρόλο στην οικονομική ανάπτυξη και πληθυσμιακή συγκέντρωση των περιοχών που συνδεόντουσαν μέσω σιδηροδρομικού δικτύου.

Οι αναπτυξιακές προοπτικές που δημιούργησε η ύπαρξη των σταθερών τροχιών του σιδηροδρομικού δικτύου ανατράπηκαν, λόγω του προβλήματος που αυτές προκάλεσαν στην περιοχή, εξαιτίας της παρεμπόδισης και διακοπής της κυκλοφοριακής ροής των αυτοκινήτων προς και από την περιοχή.

Στη διοικητική περιφέρεια της περιοχής περιλαμβάνονται οι περιοχές Δραγουμάνο, Μιχελή, Άγιος Βασίλειος, Άγιος Γεώργιος, Άσπρα Χώματα, Ρουπάκι, Μπουρνάζο, Γκονέα, Παλιά Εκκλησία, Άγιοι Ανάργυροι, Φλέβα, Ανάκασα, Δερβιγασού, Σκουντούπι και Γεροβουνό. Επρόκειτο για μία τεράστια έκταση, που τότε συμπεριελάμβανε εκτός από την περιοχή του σημερινού Δήμου Ιλίου και το μισό περίπου Περιστέρι, το μεγαλύτερο τμήμα του σημερινού Δήμου Καματερού και ολόκληρους τους σημερινούς Δήμους Αγίων Αναργύρων και Πετρούπολης.

Το 1927, με το Διάταγμα της 29^{ης} Σεπτεμβρίου 1927 (ΦΕΚ 207/1927) αποσπάται ο συνοικισμός των Αγίων Αναργύρων από την κοινότητα των Νέων Λιοσίων και αναγνωρίζεται ως ανεξάρτητη Κοινότητα. Πρόκειται για μια περιοχή στην οποία κυριαρχεί η αγροτική ζωή. Ελιές, αμπέλια και κηπευτικά υπάρχουν παντού, λόγω του νερού που ρέει άφθονο και καθαρό από τον Κηφισό για το πότισμα των αγρών και των ζώων. Στην περιοχή αυτή αναπτύσσονται θερμοκήπια και μεγάλες ανθοκομικές μονάδες, όπως του Φλεριανού, του Πονηράκη και του Αγαλιώτη.

2.β. Δημοτική Κοινότητα Καματερού

Στο Καματερό καταγράφονται αρχαιολογικά ευρήματα, όπως το αρχαίο τείχος στην κορυφή του υψώματος «Γεροβουνό», τάφοι της Ελληνιστικής περιόδου και πρόσφατα η ανεύρεση μνημειακών τάφων μεγάλης αρχαιολογικής αξίας, στην περιοχή του Κέντρου του Δήμου, που αποδεικνύουν ότι η περιοχή κατοικείται από τους ιστορικούς χρόνους.

Ιστορικές πηγές αναφέρουν ότι το όνομα της περιοχής προέρχεται από το όνομα του βυζαντινού άρχοντα Επιφανίου Καματηρού, η οικογένεια του οποίου την κατείχε ως φέουδο περί το 1000 μ. Χ. Οι πρώτοι κάτοικοι ήταν Αρβανίτες που εγκαταστάθηκαν στην περιοχή μεταξύ 1350 -1450 μ.Χ.

Στις 27 Ιανουαρίου 1827, στις παρυφές του οικισμού, στην τοποθεσία Ταμπούρι του Ποικίλου όρους, έγινε η μάχη του Καματερού, όπου ο συνταγματάρχης Βούρβαχης με 300 συμπολεμιστές θυσιάστηκαν ηρωικά πεσόντες μαχόμενοι για την απελευθέρωση της Αθήνας. Σε ανάμνηση της θυσίας κάθε χρόνο (προς το τέλος Ιανουαρίου) διοργανώνονται πολιτιστικές – αθλητικές τριήμερες εκδηλώσεις στον Δήμο Καματερού με τον γενικό τίτλο «ΒΟΥΡΒΑΧΕΙΑ» .

Το 1928 ο οικισμός του Καματερού είχε 388 κατοίκους. Το Καματερό υπήρξε ένα μικρό αγροτικό χωριό μέχρι και τα τέλη της δεκαετίας του '50. Μέχρι τότε, κύρια απασχόληση των κατοίκων ήταν η γεωργία και η κτηνοτροφία, ενώ πολλοί εργάζονταν στα κτήματα του «Πύργου Βασιλίσσης». Αλματώδης ήταν η εξέλιξη του Καματερού, δημογραφική και οικιστική, στις επόμενες δεκαετίες: από 783 κατοίκους το 1950 έφθασε στους 3.304 κατοίκους το 1961. Το Καματερό αναπτύχθηκε μεταπολεμικά από την εγκατάσταση εσωτερικών μεταναστών.

Το Καματερό «...αναγνωρίζεται ως κοινότητα αποσπώμενη από το Δήμο Αθηναίων» το 1934 (ΦΕΚ Α22/1934). Το 1972 προάγεται σε Δήμο.

3. Δημογραφικά στοιχεία

Η μεθοδολογία της Απογραφής του 2011 διαφέρει σημαντικά σε αρκετά σημεία από αυτή προηγούμενων Απογραφών, όπως στη διάρκεια της Απογραφής, στην απογραφή ατόμων στον τόπο μόνιμης κατοικίας τους κλπ. Συνεπώς, τα αποτελέσματα της Απογραφής του 2011 και αυτά προηγούμενων Απογραφών δεν είναι απολύτως συγκρίσιμα”.

Τα μόνα αποτελέσματα που έχουν ανακοινωθεί μέχρι στιγμής είναι τα εξής:

	Πληθυσμός	Άρρενες	Θήλεις	Πυκνότητα Μόνιμου Πληθ. / km ²
ΕΛΛΑΔΑ	10.787.690	5.303.690	5.484.000	81,75
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΥΤΙΚΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΤΟΜΕΑ	487.730	238.910	248.820	7.303,53
ΔΗΜΟΣ ΑΓ. ΑΝΑΡΓΥΡΩΝ - ΚΑΜΑΤΕΡΟΥ	62.440	30.850	31.590	6.824,04

Για όλα τα υπόλοιπα στοιχεία χρησιμοποιήθηκαν τα δεδομένα της Ελληνικής Στατιστικής Υπηρεσίας από την Απογραφή του 2001.

Ο παρακάτω πίνακας δείχνει την εξέλιξη του πληθυσμού του Δήμου κατά τα έτη 1991 – 2001 – 2011 σε σύγκριση με την αντίστοιχη μεταβολή στο Νομό Αττικής και σε ολόκληρη την Ελλάδα:

Γεωγραφική Ενότητα	Πραγματικός πληθυσμός		
	1991	2001	2011
ΕΛΛΑΔΑ	10.259.900	10.964.020	10.787.690
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ	3.523.407	3.764.348	3.812.330
ΔΗΜΟΣ ΑΓ.ΑΝΑΡΓΥΡΩΝ-ΚΑΜΑΤΕΡΟΥ	48.464	56.123	62.440

Όπως προκύπτει από τον ανωτέρω πίνακα, στο Δήμο έχουμε αύξηση του συνολικού πληθυσμού κατά 11,26% σε σχέση με το 2001, ενώ στη περιφέρεια Αττικής έχουμε μια μικρή αύξηση κατά 1,3% περίπου.

Ο μόνιμος πληθυσμός του Δήμου Αγίων Αναργύρων - Καματερού σύμφωνα με την απογραφή του 2001 (στοιχεία ΕΣΥΕ) είναι 56.123 άτομα.

ΗΛΙΚΙΑΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ	1991		2001		ΜΕΤΑΒΟΛΗ %
	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	%	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	%	
0-19	13.961	28,81%	13.038	23,23%	-6,61%
20-34	12.050	24,86%	14.630	26,07%	21,41%
35-49	9.360	19,31%	12.559	22,38%	34,18%
50-64	8.619	17,78%	8.943	15,93%	3,76%
>65	4.474	9,23%	6.953	12,39%	55,41%
ΣΥΝΟΛΟ	48.464	100,00%	56.123	100,00%	15,80%

Επιπλέον, σύμφωνα με τον πιο πάνω πίνακα, προκύπτει ότι η ιεράρχηση των ηλικιακών ομάδων κατά τάξη σχετικού μεγέθους έχει ως ακολούθως:

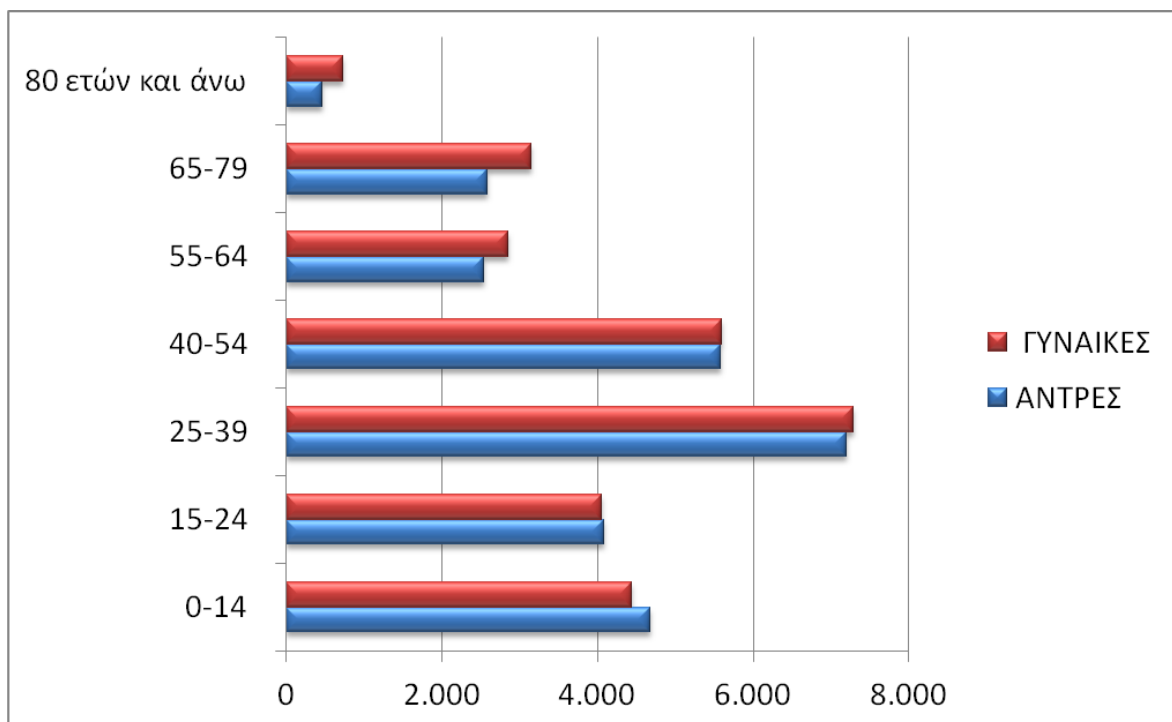
Ηλικιακή Ομάδα 20-34	26,07 %
Ηλικιακή Ομάδα 0-19	23,23 %
Ηλικιακή Ομάδα 35-49	22,38 %
Ηλικιακή Ομάδα: 50-64	15,93 %
Ηλικιακή Ομάδα >65	12,39 %

Εξετάζοντας τη διαχρονική εξέλιξη ηλικιακής σύνθεσης πραγματικού πληθυσμού, από τα στοιχεία της Ε.Σ.Υ.Ε. το 2001, διαπιστώνουμε ότι ο πραγματικός πληθυσμός της περιοχής του Δήμου είναι σχετικά νέος ηλικιακά, γεγονός το οποίο εκφράζεται ως καθοριστικός παράγοντας για τη δυναμική ανάπτυξη της περιοχής. Πράγματι, ο πραγματικός πληθυσμός κάτω των 35 ετών καταγράφει στην απογραφή του 2001 ποσοστό συμμετοχής 49,30% επί του συνόλου του πραγματικού πληθυσμού της δημοτικής επικράτειας. Επίσης, ο Δείκτης νεανικότητας ανέρχεται στο 16,5%, ποσοστό μεγαλύτερο από αυτό της Περιφέρειας Αττικής αλλά και του συνόλου της χώρας.

Αντίστοιχα, σύμφωνα με τον πίνακα της διαχρονικής εξέλιξης της ηλικιακής σύνθεσης του πραγματικού πληθυσμού του Δήμου παρατηρούμε ότι οι ηλικίες 20-49 ετών, που είναι οι πλέον παραγωγικές, καταλαμβάνουν το 71,68% του πραγματικού πληθυσμού. Δηλαδή, το προφίλ του τοπικού πληθυσμού είναι νεανικό και οικονομικά ενεργό αφού το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού ανήκει στην οικονομικά ενεργή ηλικιακή ομάδα των 20-49 ετών. Βέβαια το σύνολο του απογραφέντος πραγματικού πληθυσμού περιλαμβάνει τόσο τους δημότες, όσο και τους ετεροδημότες και τους απογραφέντες αλλοδαπούς .

Άρα, ο πραγματικός πληθυσμός του Δήμου είναι σχετικά νέος ηλικιακά και αυτό καταδεικνύει τη δυναμική ανάπτυξη της περιοχής. Το γεγονός αυτό μπορεί να ερμηνευθεί μέσα από το πρίσμα της έντονης οικοδομικής δραστηριότητας, η οποία παρατηρείται στην περιοχή: δημιουργούνται νέες οικοδομές και κατοικούνται από νέες οικογένειες που αναζητούν κατοικίες.

Στο παρακάτω γράφημα που δείχνει και τη σχέση μεταξύ ανδρικού και γυναικείου πληθυσμού.

Στη συνέχεια, με τη χρήση τριών δημογραφικών δεικτών, θα προσδιοριστούν τα δημογραφικά χαρακτηριστικά του πληθυσμού του Δήμου. Οι δείκτες αυτοί είναι:

α) Ο δείκτης γήρανσης:

Πληθυσμός 65 ετών και άνω

$$\Delta. \Gamma = \frac{\text{Πληθυσμός 65 ετών και άνω}}{\text{Συνολικός πληθυσμός}} \times 100\%$$

β) Ο δείκτης νεανικότητας:

Πληθυσμός 0-14 ετών

$$\Delta. \text{N.} = \frac{\text{Πληθυσμός 0-14 ετών}}{\text{Συνολικός Πληθυσμός}} \times 100\%$$

γ) Ο δείκτης εξάρτησης:

Πληθυσμός [0-14 + 65 και άνω]

$$\Delta. \text{E.} = \frac{\text{Πληθυσμός [0-14 + 65 και άνω]}}{\text{Πληθυσμός 15-64 ετών}} \times 100\%$$

Πληθυσμός 15-64 ετών

Δείκτης γήρανσης

Ο δείκτης γήρανσης, στον Δήμο, βρίσκεται αρκετά κάτω από το μέσο όρο της χώρας. Αυτό σημαίνει ότι ο πληθυσμός του Δήμου είναι νεανικότερος του γενικού μέσου όρου.

ΔΕΙΚΤΗΣ ΓΗΡΑΝΣΗΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ	
	2001
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	16,71%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ	14,81%
ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΑΘΗΝΩΝ	15,11%
ΔΗΜΟΣ ΑΓ. ΑΝΑΡΓΥΡΩΝ - ΚΑΜΑΤΕΡΟΥ	12,5%

Πηγή: ΕΣΥΕ

Δείκτης νεανικότητας

Ο Δήμος εμφανίζει υψηλό δείκτη νεανικότητας μεγαλύτερο από αυτόν της Περιφέρειας Αττικής αλλά και του συνόλου της χώρας. Χαμηλό δείκτη εμφανίζει και η Περιφέρεια Αττικής μικρότερο από αυτόν του συνόλου της Ελλάδος.

ΔΕΙΚΤΗΣ ΝΕΑΝΙΚΟΤΗΤΑΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ	
	2001
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	15,19%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ	14,25%
ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΑΘΗΝΩΝ	13,79%
ΔΗΜΟΣ ΑΓ. ΑΝΑΡΓΥΡΩΝ - ΚΑΜΑΤΕΡΟΥ	16,50%

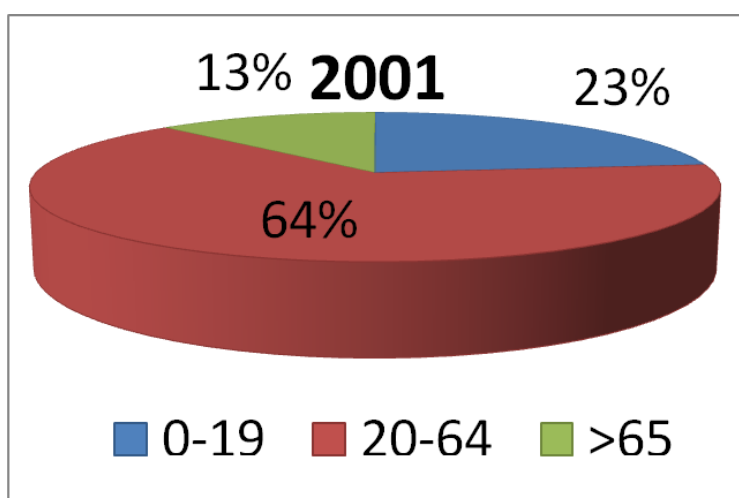
Πηγή: ΕΣΥΕ

Δείκτης εξάρτησης

Ο Δείκτης εξάρτησης του Δήμου Αγ. Αναργύρων - Καματερού είναι σαφέστατα υψηλότερος από αυτόν της χώρας, της Περιφέρειας και της Νομαρχίας. Αυτό σημαίνει ότι στην περιοχή αυτή συγκεντρώνεται αρκετά μικρό ποσοστό του παραγωγικού ανθρώπινου δυναμικού. Αυτή είναι μια τάση που υπάρχει για την υπόλοιπη Ελλάδα και βρίσκεται σε αντίθεση με την τάση η οποία εμφανίζεται στο σύνολο της Περιφέρειας Αττικής και της τ. Νομαρχίας Αθηνών αλλά και γενικότερα στα μεγάλα αστικά κέντρα.

ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ	
	2001
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	31,90 %
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ	29,06 %
ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΑΘΗΝΩΝ	28,90 %
ΔΗΜΟΣ ΑΓ. ΑΝΑΡΓΥΡΩΝ - ΚΑΜΑΤΕΡΟΥ	40,86 %

Πηγή: ΕΣΥΕ

Η πληθυσμιακή εξέλιξη αναφέρεται κατωτέρω σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΣΥΕ.

Γεωγραφική Ενότητα	Πραγματικός πληθυσμός		Ποσοστιαία κατανομή πληθυσμού (%)		Ποσοστό μεταβολής πληθυσμού 1991 - 2001
	1991	2001	1991	2001	
ΕΛΛΑΔΑ	10.259.900	10.964.020			6,86%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ	3.523.407	3.764.348	34,34%	34,33%	6,84%
ΔΗΜΟΣ ΑΓ.ΑΝΑΡΓΥΡΩΝ-ΚΑΜΑΤΕΡΟΥ	48.464	56.123	0,47%	0,51%	15,80%

Γεωγραφική Ενότητα	Πραγματικός πληθυσμός		Ποσοστιαία κατανομή πληθυσμού (%)		Ποσοστό μεταβολής πληθυσμού 2001 - 2011
	2001	2011	2001	2011	
ΕΛΛΑΔΑ	10.964.020	10.787.690			-1,61%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ	3.764.348	3.812.330	34,33%	35,34%	1,27%
ΔΗΜΟΣ ΑΓ.ΑΝΑΡΓΥΡΩΝ-ΚΑΜΑΤΕΡΟΥ	56.123	62.440	0,51%	0,58%	11,26%

Εξέλιξη πληθυσμού των πρώην Δήμων

	ΑΓΙΟΙ ΑΝΑΡΓΥΡΟΙ	ΚΑΜΑΤΕΡ Ο
1981	30.320	15.593
1991	30.739	17.725
2001	32.957	23.172

Όπως φαίνεται από τον πίνακα, και οι δύο πρώην δήμοι παρουσίασαν σημαντική αύξηση πληθυσμού. Ο πραγματικός πληθυσμός του Δήμου Αγίων Αναργύρων από 30739 καταγεγραμμένα άτομα το 1991, αυξήθηκε σε 32957 το 2001. Η αύξηση αυτή ανέρχεται σε 7,21% του πραγματικού πληθυσμού.

Αντίστοιχα, ο πρώην Δήμος Καματερού, με την απογραφή του 2001 έχει καταγεγραμμένους 23172 κατοίκους, το 1991 ο πληθυσμός του Καματερού ανερχόταν σε 17725 κατοίκους ενώ το 1981 σε 15593. Η πληθυσμιακή αύξηση μέσα στη δεκαετία 1991-2001, ανέρχεται σε 30,73%, μία από τις υψηλότερες στους Δήμους της Δυτ. Αθήνας.

Η πληθυσμιακή αύξηση αυτή οφείλεται τόσο στην αυξημένη οικοδομική δραστηριότητα και στο γεγονός ότι κάποιες περιοχές εντάχθηκαν στο Σχέδιο Πόλης.

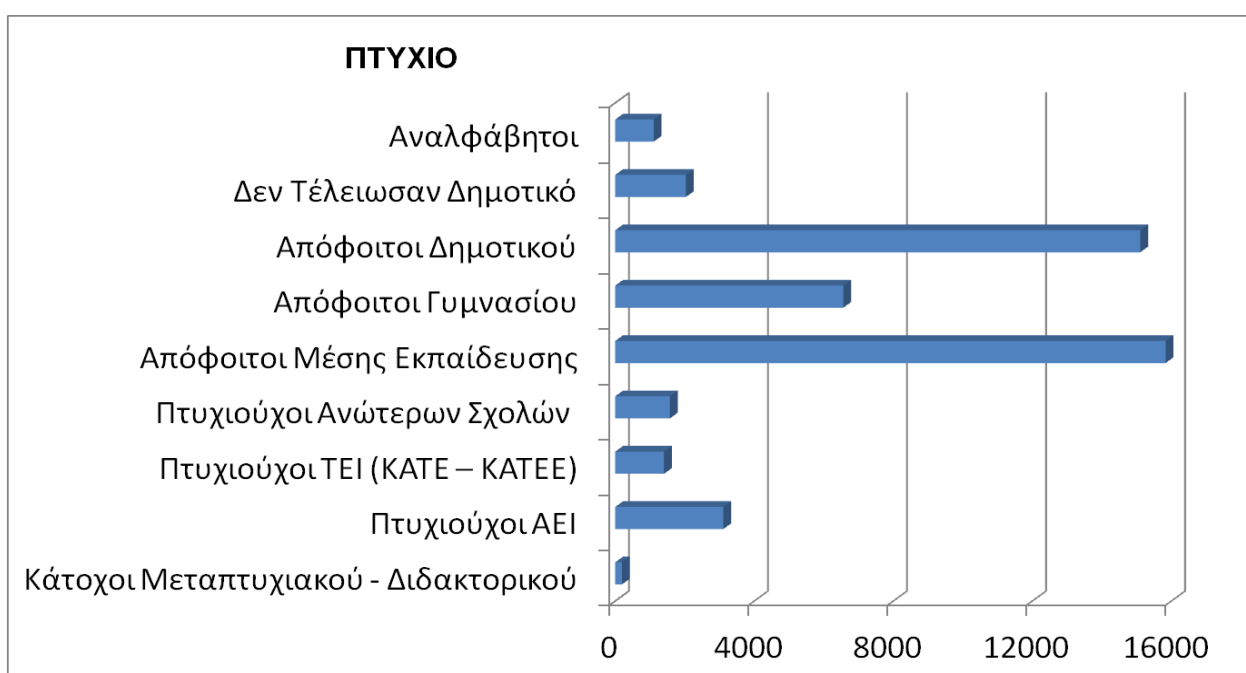
4. Κοινωνικά χαρακτηριστικά

4.α. Εκπαίδευση

Το 47,7 % είναι απόφοιτοι Γυμνασίου ή Λυκείου, το 13,4 % είναι πτυχιούχοι ανώτερης και ανώτατης εκπαίδευσης, τα αντίστοιχα ποσοστά για τη χώρα είναι 28,6%, και 22,5%.

Αξιοσημείωτο είναι επίσης το γεγονός ότι μόλις το 4,3 % δεν έχει τελειώσει το Δημοτικό ενώ μόλις το 2,4 % θεωρείται ουσιαστικά και λειτουργικά αναλφάβητο (δεν γνωρίζει καν γραφή και ανάγνωση).

Πηγή: ΕΣΥΕ

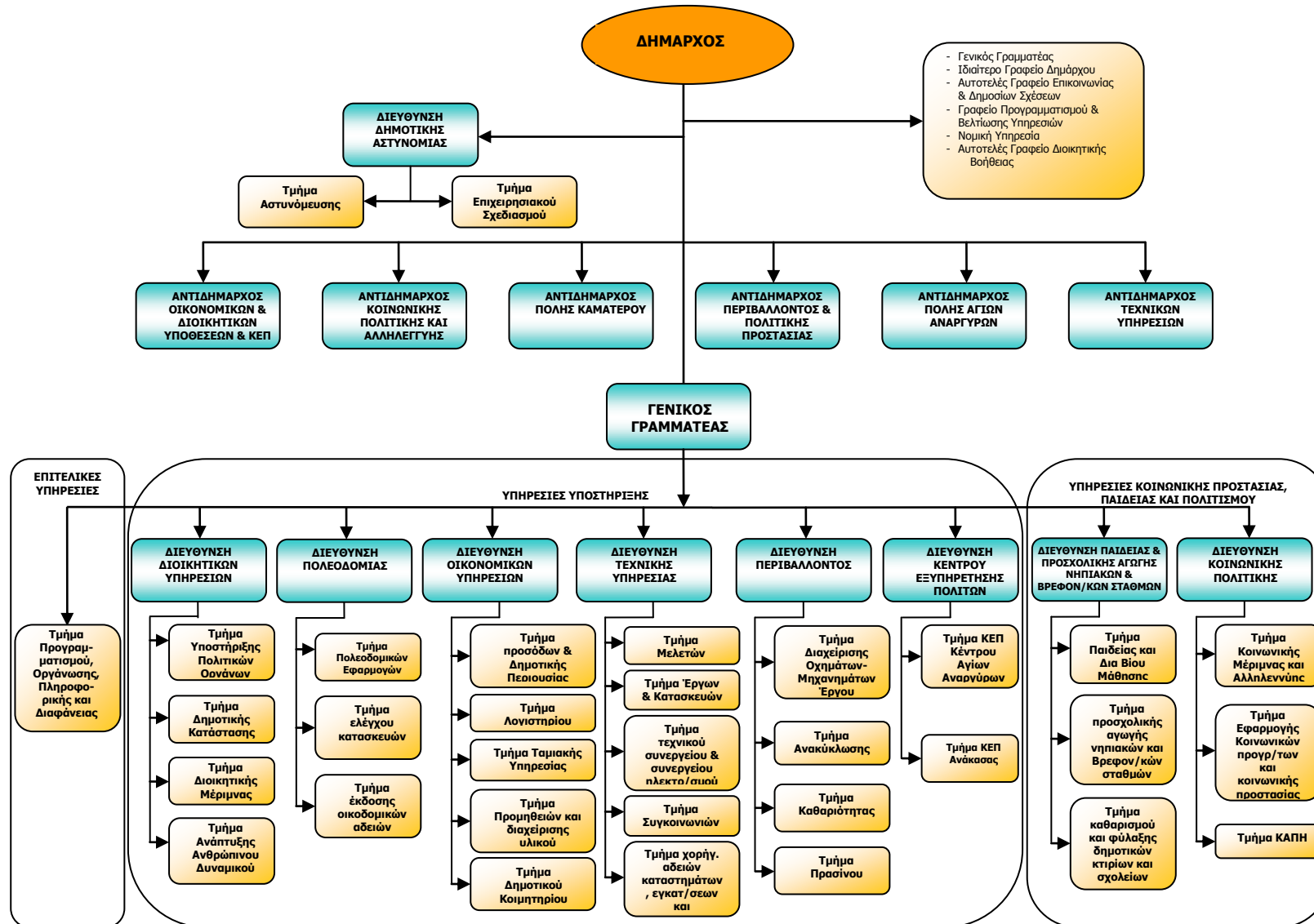

5. Διοικητική διάρθρωση των υπηρεσιών.

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζεται η διοικητική διάρθρωση των υπηρεσιών :

Το Οργανόγραμμα εσωτερικής υπηρεσίας Δήμου Αγ. Αναργύρων – Καματερού έχει ως εξής:

Στην επόμενη σελίδα παρατίθεται το οργανόγραμμα του Δήμου

6. Περιγραφή Νομικών Προσώπων

Τα Νομικά Πρόσωπα του Δήμου Αγ. Αναργύρων - Καματερού είναι τα εξής:

1. Ν.Π.Δ.Δ με την επωνυμία: ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ και ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΔΗΜΟΥ ΑΓΙΩΝ ΑΝΑΡΓΥΡΩΝ – ΚΑΜΑΤΕΡΟΥ, σκοπός του οποίου είναι η ανάπτυξη πολιτικών: α) για την ανάπτυξη του Μαζικού Αθλητισμού, του Μαζικού Σχολικού Αθλητισμού σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, του Σωματειακού Ερασιτεχνικού Αθλητισμού, του αθλητισμού για άτομα με ειδικές ανάγκες και του εργασιακού αθλητισμού, και β) η πνευματική καλλιέργεια και ανάπτυξη κάθε μορφής πνευματικής και πολιτιστικής δραστηριότητας για την ανύψωση του πνευματικού επιπέδου των κατοίκων του Δήμου.

2. Ν.Π.Ι.Δ Δημοτική Επιχείρηση Δήμου Αγίων Αναργύρων Καματερού ΔΗΚΕΑΚ

3. Ν.Π.Ι.Δ. Αναπτυξιακή Εταιρία ΓΑΙΑ Α.Ε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Η Κοινωνική πολιτική του Δήμου Αγίων Αναργύρων - Καματερού

Το σύνολο σχεδόν των πρωτοβάθμιων ΟΤΑ παρέχουν σήμερα κοινωνικές υπηρεσίες κυρίως μέσω της λειτουργίας των παιδικών και βρεφονηπιακών σταθμών, δομών απευθυνόμενων στην Τρίτη ηλικία όπως π.χ. τα ΚΑΠΗ, και μέσω προγραμμάτων όπως το «Βοήθεια στο σπίτι». Υπάρχει ωστόσο ένας μεγάλος αριθμός Δήμων που παρέχουν πρόσθετες υπηρεσίες σε ένα ευρύ φάσμα τομέων. Η αυτοδιοικητική πραγματικότητα στο χώρο της Κοινωνικής Πολιτικής χαρακτηρίζεται από σημαντική πολυμορφία.

1. Οι δομές της Κοινωνικής Πολιτικής του Δήμου

1.α Διάρθρωση υπηρεσιών

Οι δομές της Κοινωνικής πολιτικής στο Δήμο Αγίων Αναργύρων – Καματερού: Στον Οργανισμό Εσωτερικής Υπηρεσίας του Δήμου, υπάγονται οι **Υπηρεσίες Κοινωνικής Προστασίας, Παιδείας και Πολιτισμού** :

1. Διεύθυνση Κοινωνικής Πολιτικής που περιλαμβάνει τις παρακάτω διοικητικές ενότητες:

- α) Τμήμα Κοινωνικής Μέριμνας και Αλληλεγγύης:
 - Γραφείο Σχεδιασμού/Συντονισμού/Παρακολούθησης Κοινωνικών Πολιτικών
 - Γραφείο Κοινωνικής Αλληλεγγύης
 - Γραφείο συμβουλευτικής και ψυχολογικής υποστήριξης
 - Γραφείο υπηρεσιών κατ'οίκον βοήθειας
 - Γραφείο Διοικητικής Υποστήριξης
 - Γραφείο απασχόλησης
 - Γραφείο μεταναστευτικής πολιτικής
 - Γραφείο ΑμεΑ
 - Γραφείο προαγωγής της Δημόσιας Υγείας
 - Γραφείο προστασίας της Δημόσιας Υγείας
 - Γραφείο Δημοτικών Ιατρείων
- β) Τμήμα Εφαρμογής Κοινωνικών προγραμμάτων και κοινωνικής προστασίας
 - Γραφείο Κοινωνικής Προστασίας
 - Γραφείο Πολιτικών Ισότητας των Φύλων
 - Γραφείο προστασίας καταναλωτή
- γ) Τμήμα ΚΑΠΗ
 - Γραφείο Κοινωνικής εργασίας και μέριμνας ηλικιωμένων
 - Γραφείο υγειονομικής μέριμνας ηλικιωμένων

2. Διεύθυνση Παιδείας και προσχολικής αγωγής νηπιακών και Βρεφονηπιακών Σταθμών

- α) Τμήμα Παιδείας και Δια Βίου Μάθησης
 - Γραφείο Παιδείας και δια βίου μάθησης
 - Γραφείο εποπτείας και ελέγχου
- β) Τμήμα προσχολικής αγωγής Νηπιακών και Βρεφονηπιακών σταθμών Δημοτικής Ενότητας Αγίων Αναργύρων
 - Γραφείο Β΄ Νηπιακού Σταθμού
 - Γραφείο Γ΄ Βρεφονηπιακού Σταθμού
 - Γραφείο Δ΄ Βρεφονηπιακού Σταθμού
 - Γραφείο Ε΄ Βρεφονηπιακού Σταθμού
- γ) Τμήμα προσχολικής αγωγής Νηπιακών και Βρεφονηπιακών σταθμών Δημοτικής Ενότητας Καματερού
 - Γραφείο Α΄ Βρεφονηπιακού Σταθμού

Γραφείο Β΄ Νηπιακού Σταθμού
Γραφείο Γ΄ Νηπιακού Σταθμού
δ) Τμήμα καθαρισμού και φύλαξης δημοτικών κτιρίων και σχολείων

1.β. Αρμοδιότητες οργανικών μονάδων

Η Διεύθυνση Κοινωνικής Πολιτικής είναι αρμόδια για το σχεδιασμό και την εφαρμογή της κοινωνικής πολιτικής, των πολιτικών ισότητας των φύλων καθώς και για την προστασία και προαγωγή της δημόσιας υγείας στην περιοχή του Δήμου, με τη λήψη των καταλλήλων μέτρων και τη ρύθμιση των σχετικών δραστηριοτήτων. Οι συγκεκριμένες αρμοδιότητες της Διεύθυνσης στο πλαίσιο της αποστολής της, καθορίζονται από τις ισχύουσες διατάξεις Νόμων, Διαταγμάτων και Υπουργικών Αποφάσεων. Ενδεικτικά αναφέρουμε τις πιο σημαντικές αρμοδιότητες που αναγράφονται στον Ο.Ε.Υ., λεπτομερής καταγραφή των αρμοδιοτήτων αναφέρονται στο παράρτημα.

Οι κυριότερες αρμοδιότητες των επί μέρους οργανικών μονάδων της Διεύθυνσης Κοινωνικής Πολιτικής, είναι οι εξής:

1. Τμήμα Κοινωνικής Μέριμνας και Αλληλεγγύης *απαρτίζεται από τα παρακάτω γραφεία :*
α..Γραφείο Σχεδιασμού /Συντονισμού /Παρακολούθησης Κοινωνικών Πολιτικών που μεταξύ άλλων έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

➤ Διεξάγει κοινωνικές έρευνες, σχεδιάζει, εισηγείται και μεριμνά για την εφαρμογή κοινωνικών πολιτικών ή συμμετέχει σε δράσεις που αποσκοπούν στην υποστήριξη και κοινωνική φροντίδα των πολιτών.

➤ Σχεδιάζει, εισηγείται και μεριμνά για την εφαρμογή κοινωνικών πολιτικών ή συμμετέχει σε δράσεις που στοχεύουν στην υποστήριξη και φροντίδα της υγείας των δημοτών με την ίδρυση και λειτουργία εγκαταστάσεων για την παροχή υπηρεσιών υγείας και την προαγωγή της ψυχικής υγείας (με τη δημιουργία δημοτικών και κοινοτικών ιατρείων, κέντρων αγωγής υγείας, κέντρων υποστήριξης και αποκατάστασης ατόμων με αναπηρία, κέντρων ψυχικής υγείας, κέντρων συμβουλευτικής στήριξης των θυμάτων της ενδοοικογενειακής βίας και βίας κατά συνοικούντων προσώπων και κέντρων πρόληψης κατά εξαρτησιογόνων ουσιών).

β. Γραφείο Κοινωνικής Αλληλεγγύης

Υλοποιεί δράσεις και προγράμματα κοινωνικής πολιτικής για τους κατοίκους του Δήμου:

- Εφαρμόζει τις αρχές της Κοινωνικής εργασίας με άτομα, οικογένειες, ομάδες και κοινότητα.
- Συνεργάζεται με τα σχολεία της περιοχής για ενημέρωση σε κοινωνικά θέματα (ναρκωτικά, βία κλπ).
- Υλοποιεί προγράμματα πρόληψης και αντιμετώπισης ψυχοκοινωνικών και οικονομικών προβλημάτων (προσφύγων, μεταναστών, παλιννοστούντων, φυλακισμένων, υπερηλίκων κ.λ.π.).
- Υλοποιεί δράσεις προστασίας μονογονεϊκών οικογενειών.

γ. Γραφείο συμβουλευτικής και ψυχολογικής υποστήριξης

- Ασκεί υπηρεσίες συμβουλευτικής, ψυχολογικής και κοινωνικής υποστήριξης.
- Συνεργάζεται με φορείς της πόλης για ενημέρωση σε κοινωνικά θέματα
- Συμμετέχει σε εκδηλώσεις ευαισθητοποίησης σε κοινωνικά θέματα.
- Υλοποιεί προγράμματα ενημέρωσης σε Σχολεία της Πόλης για σχετικά θέματα.
- Συνεργάζεται και δικτυώνεται με αντίστοιχες υπηρεσίες και φορείς.

δ. Γραφείο υπηρεσιών κατ'οίκον βοήθειας

➤ Φροντίζει για την οργάνωση και λειτουργία της υπηρεσίας «Βοήθεια στο Σπίτι», με την αξιολόγηση των αιτημάτων προς εξυπηρέτηση, παροχή ψυχοκοινωνικής υποστήριξης, ενημέρωσης, διεκπεραίωσης γραφειοκρατικών ζητημάτων, σε άτομα που αντιμετωπίζουν

σοβαρά προβλήματα υγείας, μόνιμα ή παροδικά. Έχει την ευθύνη για τον συντονισμό και την εύρυθμη λειτουργία της υπηρεσίας, όπως επίσης και την ευθύνη για συνεργασία με άλλους αρμόδιους φορείς.

.ε..Γραφείο διοικητικής υποστήριξης

- Παρέχει διοικητική υποστήριξη του Τμήματος.
- Φροντίζει για την αρχειοθέτηση και τήρηση οργανωμένου ηλεκτρονικού αρχείου.

.στ..Γραφείο Απασχόλησης

➤ Σχεδιάζει, εισηγείται και εφαρμόζει τοπικά προγράμματα δράσης και τοπικές πρωτοβουλίες ή συμμετέχει σε ανάλογες δράσεις και πρωτοβουλίες, για την προώθηση και διεύρυνση της απασχόλησης στην περιοχή του Δήμου.

➤ Μεριμνά για την απορρόφηση του εργατικού δυναμικού της περιοχής του Δήμου με την ανάπτυξη συμβουλευτικών δράσεων προς τους ανέργους και την προώθηση ίσων ευκαιριών πρόσβασης στην αγορά εργασίας. Μεριμνά για τη δημιουργία και λειτουργία μηχανισμών ενημέρωσης των ανέργων για τις ευκαιρίες απασχόλησης στην περιοχή.

.ζ..Γραφείο Μεταναστευτικής πολιτικής

➤ Μελετά και εισηγείται την εφαρμογή προγραμμάτων και δράσεων για την ένταξη των μεταναστών, παλινοστούτων, ομογενών αιτούντων πολιτικό άσυλο στην κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ζωή της τοπικής κοινωνίας.

.η..Γραφείο προαγωγής της Δημόσιας Υγείας

➤ Οργανώνει Αιμοδοσίες και διαχειρίζεται το απόθεμα του αίματος στη Δημοτική Τράπεζα Αίματος.

➤ Οργανώνει προγράμματα προσέλευσης αιμοδοτών.

➤ Έχει την ευθύνη για τον σχεδιασμό, οργάνωση και υλοποίηση προγραμμάτων προαγωγής υγείας.

.θ. Γραφείο προστασίας της Δημόσιας Υγείας

➤ Σχεδιάζει, προγραμματίζει και μεριμνά για την εφαρμογή μέτρων για την προστασία της δημόσιας υγείας. Στο πλαίσιο αυτό και σύμφωνα με τις δικαιοδοσίες που δίδονται στο Δήμο με τις ισχύουσες διατάξεις:

.ι..Γραφείο Δημοτικών Ιατρείων

➤ Έχει την ευθύνη για την οργάνωση και τη λειτουργία των Δημοτικών Ιατρείων, με σκοπό την παροχή της πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης σε κατοίκους του Δήμου.

2. Τμήμα Εφαρμογής Κοινωνικών Προγραμμάτων και Κοινωνικής Προστασίας που απαρτίζεται από τα παρακάτω γραφεία:

α..Γραφείο Κοινωνικής Προστασίας

➤ Μεριμνά για την εφαρμογή προγραμμάτων κοινωνικής πρόνοιας που στοχεύουν στη στήριξη αστέγων και οικονομικά αδυνάτων πολιτών.

.β.. Γραφείο Πολιτικών Ισότητας των Φύλων

➤ Σχεδιάζει, εισηγείται και μεριμνά για την εφαρμογή προγραμμάτων και μέτρων που στοχεύουν στην ισότητα γυναικών και ανδρών σε όλους τους τομείς.

.γ...Γραφείο προστασίας καταναλωτή

➤ Μεριμνά για την προστασία του καταναλωτή με τη δημιουργία και λειτουργία μηχανισμών ενημέρωσης του (π.χ. Γραφείο Ενημέρωσης Καταναλωτή).

3. Τμήμα ΚΑΠΗ

Σκοπός του Τμήματος είναι:

1. Η πρόληψη βιολογικών, ψυχολογικών και κοινωνικών προβλημάτων των ηλικιωμένων ώστε να παραμείνουν αυτόνομα, ισότιμα και ενεργά μέλη του Κοινωνικού Συνόλου.

2. Η ενημέρωση και η συνεργασία του οικογενειακού και ευρύτερου κοινού και των ειδικών φορέων σχετικά με τα προβλήματα και τις ανάγκες των ηλικιωμένων.

Στα προστατευόμενα από το ΚΑΠΗ ηλικιωμένα άτομα παρέχονται:

- Κοινωνική εργασία σε επίπεδο πρωτοβάθμιας Κοινωνικής φροντίδας στα μέλη, στις οικογένειες τους και στην κοινότητα.
- Φυσικοθεραπεία.
- Εργοθεραπεία.
- Πρωτοβάθμια φροντίδα και οδηγίες για παροχή υπηρεσιών υγείας.
- Οργανωμένη ψυχαγωγία, επιμόρφωση.
- Προγράμματα δια βίου εκπαίδευσης.
- Εντευκτήριο στο οποίο λειτουργεί κυλικείο.
- Η έρευνα θεμάτων ηλικιωμένων.
- Εκπαίδευση φοιτητών των Τμημάτων Κοινωνικής Εργασίας και Υγείας.
- 10.Ανάπτυξη εθελοντικών προγραμμάτων Κοινωνικής Αλληλεγγύης στην κοινότητα.
- 11.Ανάπτυξη προγραμμάτων «επικοινωνίας γενεών» με σχολικές κοινότητες με συλλόγους κ.α.

3.α. Γραφείο Κοινωνικής Εργασίας και Μέριμνας Ηλικιωμένων.

➤ Έχει την ευθύνη της προσφοράς κοινωνικής εργασίας προς τα μέλη και τις οικογένειές τους για την πρόληψη και θεραπεία κοινωνικών προβλημάτων , ώστε το ηλικιωμένο άτομο να παραμείνει όσο το δυνατό υγιές σωματικά και ψυχολογικά δραστήριο , αυτόνομο και ενεργό μέλος στην κοινότητα που ζει.

3.β. Γραφείο Υγειονομικής Μέριμνας Ηλικιωμένων.

➤ Προάγει την υγεία και την πρόληψη των νόσων μέσω της παροχής Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας στα μέλη.

➤ Συμβάλλει στην διατήρηση και βελτίωση της ψυχολογικής, κοινωνικής και σωματικής κατάστασης των ηλικιωμένων, ανάλογα με τα προβλήματα, τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα που παρουσιάζει το κάθε μέλος. Καθοδηγεί τις αντιδράσεις των μελών σε επιλεγόμενες δραστηριότητες λειτουργικής, κοινωνικής ή ψυχολογικής ιδιότητας για να προάγει ή να συντηρήσει την υγεία, να εμποδίσει ή να μειώσει μια αναπηρία να αξιολογήσει την συμπεριφορά και να ενθαρρύνει νέες δυνατότητες και επιδεξιότητες.

2. Κοινωνικός προγραμματισμός

Όπως προαναφέραμε, το επιχειρησιακό Πρόγραμμα αποτελεί ένα ολοκληρωμένο αναπτυξιακό σχέδιο τετραετούς βάσης σε τοπικό επίπεδο. Συνιστά βασικό εργαλείο σχεδιασμού. Με το επιχειρησιακό πρόγραμμα , κατά κύριο λόγο προσδιορίζονται οι νέες δραστηριότητες που θα πρέπει να εκτελέσει ο Δήμος στο πλαίσιο των θεσμοθετημένων αρμοδιοτήτων του, με απώτερους σκοπούς την προστασία και αναβάθμιση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος της περιοχής του και την βελτίωση της κοινωνικής και οικονομικής ευημερίας των δημοτών.

Στο Επιχειρησιακό Σχέδιο 2012-2014 στον τομέα της Κοινωνικής Μέριμνας/Υγείας, Παιδείας και Πολιτισμού, οι στόχοι της Κοινωνικής Μέριμνας/υγείας/παιδείας του Δήμου Αγίων Αναργύρων – Καματερού, παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα:

ΑΞΟΝΑΣ	ΜΕΤΡΟ	ΣΤΟΧΟΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ/ΥΓΕΙΑ/ΠΑΙΔΕΙΑ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ Η ΜΕΡΙΜΝΑ / ΥΓΕΙΑ / ΠΑΙΔΕΙΑ	2.7. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΒΡΕΦΟΝΗΠΙΑΚΩΝ ΣΤΑΘΜΩΝ Οι υπάρχουσες κτιριακές υποδομές δεν μπορούν να καλύψουν το σύνολο των αναγκών της περιοχής. Για τον λόγο αυτόν σχεδιάζεται ανέγερση Βρεφονηπιακού σταθμού στο Ο.Τ.108 ^Α Δ.Κ.Καματερού , Κατασκευή Βρεφονηπιακού σταθμού περιοχής Αττάλου και Ωραιούπολης καθώς και εμπλουτισμό του εξοπλισμού στους ήδη υπάρχοντες παιδικούς σταθμούς .
		2.8. ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΕΥΠΑΘΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΟΜΑΔΩΝ (ΠΧ ΚΔΑΠ, ΑΜΕΑ, ΑΣΤΕΓΟΙ) Ο Δήμος έχει ως προτεραιότητα την παροχή υπηρεσιών προς τις ευπαθείς

ΑΞΟΝ ΑΣ	ΜΕΤΡΟ	ΣΤΟΧΟΙ
		κοινωνικά και ηλικιακά ομάδες. Ο στόχος αυτός θα υλοποιηθεί με μια σειρά δράσεων όπως η υλοποίηση Προγράμματος υποστηριζόμενης διαβίωσης ΑμεΑ, η Κατασκευή Κέντρου Κοινωνικών Υποδομών και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Πρόνοιας , η Δημιουργία δομής Κοινωνικού χαρακτήρα (Κοινωνικό παντοπωλείο , Κοινωνικό φαρμακείο, Ιματιοθήκη). Παράλληλα θα υπάρχουν δράσεις για προληπτική ιατρική και Ψυχαγωγία
		<p>2.9. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ (ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΙΑΤΡΕΙΑ)</p> <p>Η προληπτική Ιατρική είναι μία πολύτιμη υπηρεσία προς τους Δημότες και ο Δήμος την βελτιώσει με συστηματικές δράσεις ενημέρωσης των πολιτών και υλοποίηση προγραμμάτων σε παιδικούς σταθμούς σε σχολεία καθώς και με δράσεις προληπτικών ελέγχων προς τους δημότες</p>
		<p>2.10. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΥ</p> <p>Η προσέγγιση προς τα θέματα του εθελοντισμού πρέπει να γίνει περισσότερο δομημένη και συγκεκριμένα να περιλάβει μία αρχική καταγραφή των ομάδων που έχει ανάγκη ο Δήμος των εθελοντικών τους υπηρεσιών , στην συνέχεια να απευθυνθεί σε όλες αυτές της ομάδες , σε προσωπικό επίπεδο και να οργανώσει τον τρόπο με τον τρόπο με αυτές οι υπηρεσίες θα παρασχεθούν.</p>
		<p>2.11. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΝΕΩΝ</p> <p>Να δοθούν κίνητρα για την ανάπτυξη των ταλέντων των νέων και την εκπαίδευσή τους. Πρέπει να δρομολογηθούν δράσεις στον τομέα του Επαγγελματικού Προσανατολισμού . Έχοντας ο Δήμος μέσω της νέας οργάνωσης του «Καλλικράτη» θα μπορεί να υποστηρίζει δράσεις δια βίου μάθησης που είναι χρήσιμες για την ένταξη της νεολαίας στην παραγωγική διαδικασία ή στην αλλαγή της επαγγελματικής τους καριέρας.</p>
		<p>2.12. ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ</p> <p>Ο Δήμος μας έχει επιδείξει και στο παρελθόν την ανθρωπιστική του ευαισθησία στα θέματα της βελτίωσης των συνθηκών διαβίωσης των μεταναστών που σε ορισμένες περιπτώσεις οι συνθήκες αυτές δεν ταιριάζουν στον πολιτισμό μας .Για τις δράσεις αυτές και για να τηρείται η νομιμότητα είναι απαραίτητη η δημιουργία και συντήρηση μητρώου μεταναστών</p>
		<p>2.13. ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΑΘΛΗΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ</p> <p>Ο εμπλουτισμός των προγραμμάτων άθλησης και η χρονική τους επέκταση αποτελούν στόχους για την βελτίωση των αθλητικών υπηρεσιών ώστε να συμβάλει ο Δήμος στην βελτίωση της καθημερινότητας αλλά και στη υιοθέτηση υγιεινής μορφής διαβίωσης των κατοίκων . Έτσι θα ανεγερθεί κλειστό γυμναστήριο, στο 3^ο Δημοτικό Σχολείο Καματερού , θα γίνουν συντηρήσεις χλοοτάπητα αθλητικών γηπέδων , κατασκευή αθλοπαιδιών στο Ο.Τ 241 Δ.Κ Καματερού και Κλειστό Γυμναστήριο στο 4^ο Γυμνάσιο Αγίων Αναργύρων</p>
		<p>2.14. ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗΣ</p> <p>Σημαντικό τμήμα αυτών των προσπαθειών θα είναι και η παροχή συμβουλών προληπτικής ιατρικής αγωγής σε όλον τον πληθυσμό του Δήμου , με ιδιαίτερη βαρύτητα στην νεολαία , τόσο στον τομέα της πρόληψης ασθενειών όσο και στους τρόπους υγιεινής καθημερινής διαβίωσης , δράσεις για αιμοδοσία και ημερίδες ενημέρωσης .</p>
		<p>2.15. ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΧΡΗΣΗΣ ΕΞΑΡΤΗΣΙΟΓΟΝΩΝ ΟΥΣΙΩΝ</p> <p>Η μάστιγα των ναρκωτικών για να αντιμετωπισθεί έχει ανάγκη των δράσεων όχι μόνον των αρμοδίων οργανισμών του Υπουργείου Υγείας αλλά και όλων των φορέων που μπορούν να συμβάλλουν . Ο Δήμος σε συνέργεια και με την Εκκλησία μπορεί στον τομέα αυτόν να έχει την συμβολή του μέσω σχετικών ημερίδων και διαπαιδαγώγησης της Νεολαίας . Εκτός όμως ειδικών τέτοιων δράσεων , προς την κατεύθυνση συμβάλλουν και οι ενέργειες του Δήμου για υποστήριξη της Νεολαίας στην Επαγγελματική Απασχόληση καθώς και η ανάπτυξη υποδομών και Προγραμμάτων για την δημιουργική αξιοποίηση του Ελεύθερου Χρόνου .</p>
		<p>2.16. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΚΟΙΝΟΦΕΛΟΥΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ</p> <p>Η προσέγγιση προς τα θέματα του εθελοντισμού πρέπει να γίνει</p>

ΑΞΟΝ ΑΣ	ΜΕΤΡΟ	ΣΤΟΧΟΙ
		περισσότερο δομημένη και συγκεκριμένα να περιλάβει μία αρχική καταγραφή των ομάδων που έχει ανάγκη ο Δήμος των εθελοντικών τους υπηρεσιών , στην συνέχεια να απευθυνθεί σε όλες αυτές της ομάδες , σε προσωπικό επίπεδο και να οργανώσει τον τρόπο με τον τρόπο με αυτές οι υπηρεσίες θα παρασχεθούν.

Σύμφωνα με τη θεωρία του στρατηγικού προγραμματισμού, κρίνεται αναγκαία η ύπαρξη «οράματος» το οποίο συμπληρώνει τον προσδιορισμό της «αποστολής» των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Στο Ε.Π. 2012-2014 του Δήμου, το όραμα που επιλέχθηκε αναφέρεται έμμεσα στην κοινωνική πολιτική , : *«Να αποτελέσει Δήμο – Πρότυπο βιώσιμης ανάπτυξης, προασπιστή της ποιότητας ζωής, με κάθε δυνατή αξιοποίηση τοπικών, Εθνικών και Ευρωπαϊκών πόρων, με κοινωνική ευαισθησία, διαφάνεια, αξιοκρατία και τη χρήση νέων τεχνολογιών.»* και η δεύτερη παράγραφος της αποστολής, : *«Να παρέχεται φροντίδα στα ΑΜΕΑ και στις ευπαθείς ομάδες εξαντλώντας κάθε δυνατότητα για συμπαράσταση σε περιπτώσεις που αντιμετωπίζουν ιδιαίτερα επείγοντα και σοβαρά προβλήματα. Να αναπτύσσει κοινωνική αλληλεγγύη μέσω Δράσεων πρωτοβάθμιας περίθαλψης, προληπτικής ιατρικής και υπηρεσιών στήριξης οικογένειας. Από τα παραπάνω, διακρίνουμε την πρόθεση του Δήμου και την «κοινωνική» ευαισθησία του για τις ευπαθείς ομάδες.*

3. Οι δράσεις της Κοινωνικής Υπηρεσίας

Η Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου Αγίων Αναργύρων-Καματερού αποτελεί μία τοπική δομή υποδοχής των κατοίκων της Πόλης, που αντιμετωπίζουν δυσκολίες με σκοπό την ενδυνάμωσή τους μέσα από προγράμματα συμβουλευτικής και πρόληψης. Ειδικότερα το 2012, λόγω των δύσκολων κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών πρόβαλλε επιτακτική η ανάγκη διεύρυνσης των δράσεων της κοινωνικής υπηρεσίας προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι ιδιαίτερα αυξημένες ανάγκες του πληθυσμού.

Η Φιλοσοφία της Υπηρεσίας έχει ως προτεραιότητα πλέον την κάλυψη των βασικών πρωτογενών αναγκών των πολιτών και στην συνέχεια την παροχή υπηρεσιών μέσα από δράσεις ψυχολογικής και κοινωνικής υποστήριξης, της υποστήριξης των ανέργων, των Ατόμων με Αναπηρία, των παιδιών και των οικογενειών, των απόρων, των ηλικιωμένων κ.ά., καθώς και δράσεις που αφορούν στη δημόσια υγεία του τοπικού πληθυσμού αλλά και στην εξατομικευμένη φροντίδα υγείας.

Οι δράσεις της Κοινωνικής Υπηρεσίας, ανά διοικητική μονάδα, είναι :

Γραφείο συμβουλευτικής και ψυχολογικής στήριξης

Στο πλαίσιο των παρεχόμενων υπηρεσιών, οι Ψυχολόγοι της Υπηρεσίας εφαρμόζουν τα ακόλουθα:

α. Συμβουλευτική & Ψυχολογική Υποστήριξη

Η συμβουλευτική στήριξη αφορά στους ενήλικους δημότες που δυσκολεύονται να διαχειριστούν γεγονότα ή χρόνιες ψυχοπιεστικές καταστάσεις όπως:

- Δυσκολίες στην προσωπική και την οικογενειακή τους ζωή.
- Δυσκολίες στις διαπροσωπικές και κοινωνικές σχέσεις.
- Ήπιες διαταραχές συμπεριφοράς και συναισθήματος.
- Αγχώδεις διαταραχές – φοβίες – ψυχοσωματικά συμπτώματα κ.ά.
- Οι ομάδες πληθυσμού που απευθύνονται στην Υπηρεσία είναι:
- Γονείς παιδιών και εφήβων

- Έφηβοι που βρίσκονται κοντά στην ενηλικίωση
- Οικογένειες με δυσκολίες επικοινωνίας
- Ζευγάρια σε κρίση
- Μονογενεϊκές οικογένειες
- Άτομα με συναισθηματικές διαταραχές
- Άτομα με σοβαρό χρόνιο πρόβλημα υγείας, άτομα με αναπηρία κ.ά.

Κατά το έτος 2012 προσήλθαν στην Κοινωνική Υπηρεσία και υποστηρίχθηκαν από τους Ψυχολόγους άτομα και ζευγάρια σε 435 συνεδρίες. Σε περιστατικά που αδυνατούσαν να προσέλθουν στην Υπηρεσία, πραγματοποιήθηκαν 5 επισκέψεις συμβουλευτικής κατ' οίκον. Οι Ψυχολόγοι διαχειρίζονται τα περιστατικά κυρίως με επαναλαμβανόμενες τακτικές συναντήσεις σε μια προσπάθεια συστηματικής παρακολούθησης και στήριξης.

β. Συμβουλευτική Γονέων

Ο κύκλος της συμβουλευτικής περιλαμβάνει 10 εβδομαδιαίες συναντήσεις από την ψυχολόγο της υπηρεσίας με θέματα όπως, δυσκολίες στην συμπεριφορά των παιδιών, διαπαιδαγώγηση, εφηβεία, σχέσεις σχολείου – οικογένειας κ.α.

γ. Προγράμματα Συμβουλευτικής στη Σχολική Κοινότητα

Οι επαγγελματίες της Υπηρεσίας συνεργάζονται με το εκπαιδευτικό προσωπικό των σχολείων της πόλης σχετικά με δυσκολίες μαθητών, αλλά και σε συλλογικό επίπεδο για την ενημέρωση γονιών με συζητήσεις ευαισθητοποίησης.

Γραφείο κοινωνικής εργασίας

Βασικό μέλημα των Κοινωνικών Λειτουργών της Κοινωνικής Υπηρεσίας είναι η υποδοχή και διαχείριση των ποικίλων αιτημάτων που απασχολούν τον τοπικό πληθυσμό. Για τον σκοπό αυτό, παρέχουν εξατομικευμένες υπηρεσίες όπως:

- Υποδοχή, συμβουλευτική και ψυχολογική υποστήριξη σε ενήλικους πολίτες για την αντιμετώπιση προσωπικών ή οικογενειακών δυσκολιών.
- Κοινωνική Έρευνα.
- Διασύνδεση με την κοινότητα και με άλλες Υπηρεσίες.
- Προγράμματα για ευπαθείς ομάδες πληθυσμού (μετανάστες, τσιγγάνοι, άποροι κ.ά.).
- Συμβουλευτική και παραπομπή σε συνεργαζόμενους φορείς για τη συνολική αντιμετώπιση των περιστατικών.
- Παρέμβαση σε υπηρεσίες του Δήμου ή σε άλλες δημόσιες υπηρεσίες για την αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών.

Γραφείο ατόμων με αναπηρία

Στόχος του Γραφείου Α.με.Α. είναι η στήριξη ευπαθών πληθυσμιακών ομάδων, όπως είναι τα Άτομα με Αναπηρία, με τις ακόλουθες ενέργειες:

- Ψυχολογική στήριξη σε Άτομα με Αναπηρία και στις οικογένειές τους.
- Ενημέρωση για κοινωνικο-προνοιακές παροχές.
- Συνεργασία με φορείς, υπηρεσίες και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις για την ορθότερη ενημέρωση των ενδιαφερομένων.
- Μείωση των Δημοτικών Τελών στον λογαριασμό της Δ.Ε.Η., για τα άτομα με ποσοστό αναπηρίας 67% και άνω, πολύτεκνες οικογένειες και απόρους.

Δημοτικό γραφείο ενημέρωσης- παρατηρητήριο απασχόλησης

Ο Δήμος Αγίων Αναργύρων, με αφορμή τα έντονα προβλήματα ανεργίας που αντιμετωπίζει η τοπική κοινωνία, συνεχίζει η λειτουργία του Δημοτικού Γραφείου Ενημέρωσης – Παρατηρητήριο Απασχόλησης με δράσεις όπως :

- Σύνταξη βιογραφικού σημειώματος.
- Καθορισμός ατομικού σχεδίου δράσης, βάσει του οποίου θα οργανωθούν οι επόμενες ενέργειες.
- Ατομική συμβουλευτική και υποστήριξη.
- Αναζήτηση εργασίας με τη χρήση του διαδικτύου

- Ενημέρωση για νέες θέσεις εργασίας, οι οποίες συνάδουν με τα προσόντα του κάθε εξυπηρετούμενου.
- Ενημέρωση για προκηρύξεις του Δημόσιου Τομέα ή του Δήμου.
- Διασύνδεση με εργοδότες για προώθηση ανέργων από το Γραφείο του Δήμου σε κενές θέσεις εργασίας.
- Follow-up στις περιπτώσεις που έχουν προωθηθεί σε κενή θέση εργασίας, ώστε να εξακριβωθεί η διατήρηση της θέσης.

Προγράμματα για ευπαθείς κοινωνικές ομάδες – προγράμματα καταπολέμησης της φτώχειας

α. Πρόγραμμα χορηγιών

Βασική προτεραιότητα των Κοινωνικών Λειτουργιών αποτελεί η κάλυψη των βασικών αναγκών των οικογενειών και των μοναχικών ατόμων της πόλης μας. Σε αυτόν τον άξονα οργανώθηκαν και πραγματοποιήθηκαν προγράμματα σίτισης, ενώ παράλληλα έγινε μεγάλη προσπάθεια για την εξεύρεση χορηγιών για είδη τροφίμων. Ειδικότερα στάλθηκαν επιστολές σε βιομηχανίες τροφίμων, αλυσίδες super market, και καταστήματα της περιοχής. Επίσης οργανώθηκαν καμπάνιες στα σχολεία της πόλης αλλά και προς τους κατοίκους της πόλης σε σκοπό την συγκέντρωση τροφίμων.

β. Τράπεζα Τροφίμων

Μέσα από τις χορηγίες δημιουργήθηκε και λειτουργεί η τράπεζα τροφίμων, η οποία καλύπτει τις ανάγκες σε τρόφιμα οικογενειών με σοβαρά οικονομικά προβλήματα. Η τράπεζα τροφίμων καλύπτει σε μηνιαία βάση τις ανάγκες σε τρόφιμα 100 περίπου οικογενειών της πόλης. Επίσης πραγματοποιούνται :

- Διανομή τροφίμων σε οικογένειες με σοβαρές ανάγκες την περίοδο του Πάσχα και των Χριστουγέννων
- Πρόγραμμα δωρεάν διανομής τροφίμων σε οικογένειες με χαμηλό εισόδημα
- Προσφορά προγευμάτων
- Συνεργασία με την Εκκλησία για τη λειτουργία προγραμμάτων σίτισης
- Πρόγραμμα σίτισης τους θερινούς μήνες
- Προϊόντα χωρίς Μεσάζοντες

γ. Κοινωνικό Παντοπωλείο Αλληλεγγύης

Ο Δήμος Αγίων Αναργύρων – Καματερού, σε συνεργασία με τον κοινωνικό, μη κερδοσκοπικό φορέα «Κοινωνικές Συνεταιριστικές Δραστηριότητες Ευπαθών Ομάδων – ΕΔΡΑ», συνέστησε και λειτουργεί Κοινωνικό Παντοπωλείο Αλληλεγγύης, το οποίο έχει ως βασικό σκοπό την παροχή τροφίμων ή άλλων βασικών ειδών πρώτης ανάγκης στους οικονομικά αδύναμους κατοίκους του Δήμου.

Το Κοινωνικό Παντοπωλείο Αλληλεγγύης διαθέτει τρόφιμα και είδη παντοπωλείου, όπου κάθε πολίτης μπορεί να αγοράσει τα προϊόντα σε τιμές supermarket, υποστηρίζοντας έτσι τη λειτουργία του. Τα έσοδα που προκύπτουν διατίθενται για τη δωρεάν ενίσχυση με τρόφιμα οικογενειών της πόλης μας, οι οποίες βρίσκονται σε μεγάλη ανάγκη (μονογονεϊκές οικογένειες, πολύτεκνοι, Α.με.Α., άποροι, με χαμηλό εισόδημα).

δ. Έκτακτη οικονομική ενίσχυση

Οι Κοινωνικοί Λειτουργοί της Υπηρεσίας εξετάζουν αιτήματα για χορήγηση του επιδόματος έκτακτης οικονομικής ενίσχυσης, ύψους 600€, το οποίο δίνεται από τον Δήμο και συντάσσουν τις σχετικές εισηγήσεις στο Δημοτικό Συμβούλιο. Το επίδομα έκτακτης οικονομικής ενίσχυσης δίνεται σε άτομα και οικογένειες που αντιμετωπίζουν σοβαρά οικονομικά προβλήματα.

Προγράμματα εκπαίδευσης

α. Κοινωνικό Φροντιστήριο

Στο Δήμο, λειτουργεί Κοινωνικό Φροντιστήριο, σε συνεργασία με την Ένωση Γονέων και με την πολύτιμη υποστήριξη εθελοντών εκπαιδευτικών της πόλης. Σημαντικός αριθμός μαθητών ενισχύονται εκπαιδευτικά σε καθημερινή βάση.

Ο θεσμός του Κοινωνικού Φροντιστηρίου ξεκίνησε να λειτουργεί μέσα στο 2012 έχει μεγάλη ανταπόκριση και συμμετέχουν 200 μαθητές.

β. Δίκτυο Εκπαιδευτικής Υποστήριξης

Κατόπιν πρωτοβουλίας της Κοινωνικής Υπηρεσίας και σε συνεργασία με φροντιστήρια της πόλης μας, έχει συγκροτηθεί δίκτυο εκπαιδευτικής υποστήριξης, σκοπός του οποίου είναι η παροχή δωρεάν εκπαιδευτικής υποστήριξης σε μαθητές που προέρχονται από οικογένειες που αντιμετωπίζουν ιδιαίτερες οικονομικές δυσκολίες μέσα στον χώρο των φροντιστηρίων.

Προγράμματα εθελοντισμού και αλληλεγγύης

Ένας από τους στόχους της Κοινωνικής Υπηρεσίας αποτελεί η προώθηση της ιδέας του εθελοντισμού, η ευαισθητοποίηση των πολιτών για εθελοντική δραστηριοποίηση και η διοργάνωση εθελοντικών προγραμμάτων στην πόλη μας. Σε αυτή την κατεύθυνση υπάρχει αμφίδρομη συνεργασία με τις εθελοντικές ομάδες της πόλης.

- Ανταλλακτικό παζάρι ρούχων «Πάρε – Δώσε»
- Συγκέντρωση και διανομή σχολικών ειδών

Προγράμματα κοινωνικής πολιτικής στην κοινότητα

α. Εκδηλώσεις ευαισθητοποίησης στην Κοινότητα

Η Κοινωνική Υπηρεσία πραγματοποιεί κάθε χρόνο και σε τακτά χρονικά διαστήματα σειρά ενημερωτικών ημερίδων/εκδηλώσεων ευαισθητοποίησης στην κοινότητα.

Πραγματοποιεί επιμορφωτικά Προγράμματα σε συνεργασία με το Ίδρυμα Νεολαίας & Δια Βίου Μάθησης του Υπουργείου Παιδείας.

Επίσης σε συνεργασία με τη Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης και το Ίδρυμα Νεολαίας & Δια Βίου Μάθησης του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού διοργανώνει πρόγραμμα Συμβουλευτικής Γονέων .

β. Κατασκηνωτικό Πρόγραμμα

Η Κοινωνική Υπηρεσία, σε συνεργασία με διάφορους Δήμους, υλοποιεί κατασκηνωτικό πρόγραμμα στο οποίο κάθε χρόνο συμμετέχει σημαντικός αριθμός παιδιών της πόλης μας στις κατασκηνώσεις του Αγίου Ανδρέα και στις κατασκηνώσεις της Κερατέας.

γ. Διεξαγωγή εράνων

Η Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου είναι υπεύθυνη για τη διοργάνωση και τον συντονισμό του Αντικαρκινικού Εράνου σε συνεργασία με την Ελληνική Αντικαρκινική Εταιρεία, καθώς και του Εράνου του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού.

Γραφείο αγωγής υγείας

Από τις σημαντικότερες προτεραιότητες της Κοινωνικής Υπηρεσίας είναι η ευαισθητοποίηση και συμμετοχή των πολιτών σε προγράμματα πρωτοβάθμιας πρόληψης και αγωγής υγείας, όπως τα ακόλουθα:

α. Εθελοντική αιμοδοσία

Στον Δήμο Αγίων Αναργύρων – Καματερού λειτουργεί Δημοτική Τράπεζα Αίματος. Κάθε χρόνο διοργανώνονται εθελοντικές αιμοδοσίες, τόσο στην περιοχή των Αγίων Αναργύρων όσο και στην περιοχή του Καματερού, σε συνεργασία με το Ιπποκράτειο Νοσοκομείο και το Νοσοκομείο «Αμαλία Φλέμινγκ».

β. Πρόγραμμα προληπτικού σωματομετρικού ελέγχου

Το Γραφείο Προαγωγής Υγείας, σε συνεργασία με το Τμήμα Κοινωνικής Ιατρικής του Νοσοκομείου Παίδων «Π. & Α. Κυριακού», καθώς επίσης και με τη Β' Παιδιατρική Κλινική του Πανεπιστημίου Αθηνών, υλοποιεί σε ετήσια βάση προγράμματα προληπτικού σωματομετρικού ελέγχου σε Νηπιαγωγεία και Δημοτικά Σχολεία της περιοχής των Αγίων Αναργύρων και του Καματερού.

Ειδικότερα, ο προληπτικός σωματομετρικός έλεγχος περιλαμβάνει:

- Έλεγχο οπτικής οξύτητας (με τη χρήση οπτοτύπου).
- Έλεγχο για σκολίωση.
- Έλεγχο για καρδιακά φυσιόμετρα (με στηθοσκόπιο).
- Εκτίμηση της εμβολιαστικής κατάστασης των εξεταζόμενων παιδιών
- Μέτρηση του Βάρους Σώματος και του Ύψους Σώματος.

γ. Πρόγραμμα προληπτικού ελέγχου σε μαθητές Δημοτικών σχολείων και Γυμνασίων.

Η Κοινωνική Υπηρεσία σε συνεργασία με το ΕΔΔΥΠΠΥ, και το Υπουργείο Παιδείας, διοργανώνει πρόγραμμα δωρεάν Προληπτικού Ελέγχου στους μαθητές Δημοτικών σχολείων και Γυμνασίων, με εθελοντές ιατρούς(παιδίατρο, οδοντίατρο, ορθοπεδικό) και με τη συμβολή του νοσηλευτικού προσωπικού της Κοινωνικής Υπηρεσίας.

Ο έλεγχος περιλαμβάνει εξέταση από Παιδίατρο, Ορθοπεδικό και Οδοντίατρο και συστήνεται η κάρτα υγείας του μαθητή.

δ. Πρόγραμμα σχολικής υγιεινής – Αντιφυματικός Εμβολιασμός

Σε συνεργασία με τον Ελληνικό Ερυθρό Σταυρό, η Κοινωνική Υπηρεσία είναι υπεύθυνη για τη διοργάνωση αντιφυματικού εμβολιασμού και τη διενέργεια mantoux σε μαθητές της Α' τάξης των Δημοτικών Σχολείων της πόλης μας.

ε. Πρόγραμμα Ψηφιακής Μαστογραφίας για ανασφάλιστες – άπορες γυναίκες

Σε συνεργασία με το ΕΔΔΥΠΠΥ, υλοποιείται πρόγραμμα ψηφιακής μαστογραφίας, στο πλαίσιο του οποίου εξετάζονται άπορες, ανασφάλιστες και μακροχρόνια άνεργες γυναίκες, άνω των 40 ετών. Οι ψηφιακές μαστογραφίες πραγματοποιούνται από το Αντικαρκινικό Νοσοκομείο «Άγιοι Ανάργυροι» και τον Σύλλογο Φίλων Γενικού Ογκολογικού Νοσοκομείου.

στ. Μέτρηση Οστικής Πυκνότητας για ανασφάλιστες – άπορες γυναίκες

Σε συνεργασία με διαγνωστικά κέντρα της πόλης, η Κοινωνική Υπηρεσία διοργανώνει σε ετήσια βάση μετρήσεις οστικής πυκνότητας. Το πρόγραμμα αυτό προληπτικής ιατρικής απευθύνεται σε άπορες, ανασφάλιστες και μακροχρόνια άνεργες γυναίκες.

Προγράμματα υγείας για ανασφάλιστους

α. Δίκτυο Υπηρεσιών Υγείας για ανασφάλιστους πολίτες

Η Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου Αγίων Αναργύρων – Καματερού, στην προσπάθειά της να στηρίξει τους πολίτες που αντιμετωπίζουν διάφορες ανάγκες, ανάμεσα στις οποίες είναι και τα θέματα υγείας, ξεκινά μια προσπάθεια δημιουργίας νέων δομών και υπηρεσιών υγείας, όπως το Κοινωνικό Δίκτυο Υγείας.

Πρόκειται για μια πρωτοβουλία που βασίζεται στην εθελοντική προσφορά, έχει ως στόχο την δημιουργία ενός δικτύου παρεχόμενων υπηρεσιών υγείας και απευθύνεται στους ανασφάλιστους συμπολίτες μας. Οι επαγγελματίες υγείας της πόλης μας που συμμετέχουν στο παραπάνω Δίκτυο παρέχουν εθελοντικά υπηρεσίες υγείας σε πολίτες στον χώρο των ιατρείων τους κατόπιν συνεννόησης με τους επαγγελματίες της υπηρεσίας.

β. Κοινωνικό Ιατρείο

Στον Δήμο Αγίων Αναργύρων – Καματερού πρόκειται να ξεκινήσει η λειτουργία κοινωνικών ιατρείων, σε ειδικά διαμορφωμένους χώρους και ειδικότερα στο Α' ΚΑΠΗ Αγίων Αναργύρων και στο Α' ΚΑΠΗ Καματερού. Σε αυτούς τους χώρους, εθελοντές ιατροί της πόλης μας παρέχουν υπηρεσίες πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας σε ανασφάλιστους και άπορους συμπολίτες μας.

γ. Κοινωνικό Φαρμακείο

Έχει ξεκινήσει η λειτουργία του Κοινωνικού Φαρμακείου, σε συνεργασία με τον Φαρμακευτικό Σύλλογο Αθηνών και τους Φαρμακοποιούς του Κόσμου. Το Κοινωνικό Φαρμακείο έρχεται να καλύψει τους ανάγκες ανασφαλίστων. Οι φαρμακοποιοί-εθελοντές από την πόλη τους υποστηρίζουν τη λειτουργία του. Τα φάρμακα προέρχονται από χορηγίες από φαρμακευτικές εταιρείες καθώς και από δωρεές από τους πολίτες.

Παροχή υπηρεσιών κατ' οίκον βοήθειας

Οι Υπηρεσίες Κατ' Οίκον Βοήθειας απευθύνονται σε άτομα κάθε ηλικίας, κατοίκους του Δήμου, που αντιμετωπίζουν πρόσκαιρα ή μόνιμα προβλήματα σωματικής ή ψυχικής υγείας τα οποία συνδέονται με την ικανότητα αυτοεξυπηρέτησης. Σκοπός των κατ' οίκον υπηρεσιών είναι η παραμονή των ατόμων στο φυσικό και κοινωνικό τους περιβάλλον, η διατήρηση της συνοχής της οικογένειάς τους και η βελτίωση της ποιότητας ζωής τους.

Ευρωπαϊκά προγράμματα

α. Αναπτυξιακή Σύμπραξη «Θησέας»

Το πρόγραμμα αυτό αφορά σε τοπικές δράσεις κοινωνικής ένταξης για ευάλωτες ομάδες στους Δήμους Αγίων Αναργύρων – Καματερού και Αγίας Βαρβάρας (Αναπτυξιακή Σύμπραξη «ΘΗΣΕΑΣ»). Σκοπός του προγράμματος είναι η τοποθέτηση στην αγορά εργασίας 100 ανέργων προερχόμενων από ευπαθείς κοινωνικά ομάδες (μακροχρόνια άνεργοι άνω των 45 ετών, με χαμηλά ή χωρίς τυπικά προσόντα, άτομα ευρισκόμενα σε κατάσταση φτώχειας ή απειλούμενα από τη φτώχεια, μετανάστες, ειδικές πολιτισμικές ομάδες, π.χ. ρομά, γυναίκες-αρχηγοί μονογονεϊκών οικογενειών κ.ά.) στην περιοχή παρέμβασης, η οποία ορίζεται από τους Δήμους Αγίων Αναργύρων – Καματερού και Αγίας Βαρβάρας.

β. Αναπτυξιακή Σύμπραξη «ΕΡΓΑΞΙΑ»

Ο Δήμος Αγίων Αναργύρων – Καματερού συμμετέχει στην υλοποίηση του έργου «Τοπικό Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη Ευάλωτων Ομάδων – Α.με.Α. Δήμου Ιλίου και Αγίων Αναργύρων – Καματερού» ως μέλος της Αναπτυξιακής Σύμπραξης «ΕΡΓΑΞΙΑ», με συντονιστή το Ίδρυμα «ΘΕΟΤΟΚΟΣ». Το έργο απευθύνεται σε άτομα με αναπηρία (Α.με.Α.), κατοίκους του Δήμου Αγίων Αναργύρων – Καματερού, με σκοπό την εργασιακή και κοινωνική ένταξή τους μέσω της προώθησής τους στην απασχόληση. Ο συνολικός αριθμός των ωφελούμενων από το πρόγραμμα στους Δήμους Αγίων Αναργύρων – Καματερού και Ιλίου ανέρχεται στα 90 άτομα.

γ. LUCIDE

Ο Δήμος Αγίων Αναργύρων – Καματερού συμμετέχει στο Δίκτυο LUCIDE, το οποίο σκοπό έχει να αναπτύξει ιδέες σχετικά με τις βέλτιστες πρακτικές διαχείρισης του φαινομένου της πολυγλωσσίας στις κοινωνίες των πολιτών. Τα μέλη του Δικτύου LUCIDE διαμορφώνουν μια εικόνα των τρόπων που συμβαίνει η επικοινωνία σε πολυγλωσσικά πλαίσια στην Ε.Ε. και αλλού. Περαιτέρω στόχος του προγράμματος, το οποίο χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, είναι να βοηθήσει φορείς (τοπικά συμβούλια, σχολεία, νοσηλευτικά ιδρύματα) καθώς και τοπικές και εθνικές οικονομίες ώστε να χρησιμοποιήσουν με πιο παραγωγικό τρόπο τη πολυμορφία ως οικονομικό πόρο και να ενδυναμώσουν την κοινωνική συνοχή προωθώντας μια καλύτερη επικοινωνία και αμοιβαία κατανόηση. Ένας ακόμη γενικός στόχος του προγράμματος είναι η καλύτερη κατανόηση του πώς ο πολιτιστικός πλούτος αυτών των νέων πόλεων μπορεί να ενδυναμώσει την «ποικιλότητα ενότητας» (diverse unity) του 21ου αιώνα.

Στο πλαίσιο αυτού του προγράμματος, ο Δήμος Αγίων Αναργύρων – Καματερού διοργάνωσε Εργαστήριο (Workshop) με θέμα: «Πολυγλωσσία στο Αστικό Τοπίο». Στο Εργαστήριο αυτό συμμετείχαν οι διακρατικοί εταίροι (London School of Economics, καθώς και πανεπιστημιακά ιδρύματα και φορείς από το Δουβλίνο, το Αμβούργο, τη Ρώμη, τη Μαδρίτη, τη Σόφια, τη Λευκωσία, το Όσιτςεκ, το Όσλο, το Στρασβούργο και την Ουτρέχτη.

δ. Πρόγραμμα φτώχειας σε συνεργασία με την Δήμο Φυλής - ΝΟΣΤΟ – ΕΡΓΟΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ

Ο Δήμος Αγίων Αναργύρων – Καματερού σε συνεργασία με τον Δήμο Φυλής, τον ΕΚΠΟΣΠΟ Νόστο, την Εργοερευνητική συμμετέχουν στο πρόγραμμα «Κοινωνικές δομές αντιμετώπισης της φτώχειας στους Δήμους Αγ. Αναργύρων – Καματερού και Φυλής – ΝΟΣΤΟΣ – ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ». Το παραπάνω πρόγραμμα υλοποιείται μέσα από το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού» που εντάσσεται στο πλαίσιο του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς για την προγραμματική περίοδο 2007-2013 και έχει διετή διάρκεια.

Συνεργαζόμενοι φορείς

α. Ψυχοπαιδαγωγικό Κέντρο «Μελία»

Ο Δήμος Αγίων Αναργύρων- Καματερού σε συνεργασία με τον κοινωνικό μη κερδοσκοπικό φορέα «Κοινωνικές Συνεταιριστικές Δραστηριότητες Ευπαθών Ομάδων – ΕΔΡΑ», συνέχισαν τη λειτουργία του Ψυχοπαιδαγωγικού Κέντρου «Μελία».

Στόχος του Ψυχοπαιδαγωγικού Κέντρου είναι η πρόληψη, αξιολόγηση και αποκατάσταση, παρέχοντας υπηρεσίες σε παιδιά που αντιμετωπίζουν προβλήματα λόγου, μάθησης ή σχολικής ένταξης. Το Ψυχοπαιδαγωγικό Κέντρο στελεχώνεται από διεπιστημονική

ομάδα, η οποία αποτελείται από επαγγελματίες ψυχικής υγείας: ψυχολόγο, κοινωνικό λειτουργό, ειδικό παιδαγωγό, λογοθεραπευτή και εργοθεραπευτή.

Οι υπηρεσίες που παρέχονται είναι ΔΩΡΕΑΝ και το κόστος καλύπτεται από τα ασφαλιστικά ταμεία. Το Κέντρο εξυπηρετεί 72 παιδιά από τον Δήμο.

Η λειτουργία του Κέντρου είναι καθημερινή από τις 3.00 μμ έως τις 9.00 μμ και στεγάζεται στην Οδό Χίου & Καλύμνου, Ανάκασα.

Ψυχοπαιδαγωγικό Κέντρο Μελία II

Μετά την αύξηση των αναγκών για ψυχοπαιδαγωγικές υπηρεσίες στην περιοχή του Καματερού ξεκίνησε η λειτουργία του Ψυχοπαιδαγωγικού Κέντρου «Μελία 2».

Το Ψυχοπαιδαγωγικό Κέντρο στελεχώνεται από μια διεπιστημονική ομάδα και παρέχει υπηρεσίες σε παιδιά σχολικής ηλικίας και τις οικογένειές τους, που αντιμετωπίζουν προβλήματα λόγου, μάθησης ή σχολικής ένταξης.

Το Ψυχοπαιδαγωγικό Κέντρο στεγάζεται επί της οδού Κ. Παλαμά 120 και εξυπηρετεί 67 παιδιά. Λόγω των αυξημένων αναγκών και των περιορισμένων αιθουσών προκύπτει επιτακτική ανάγκη εξεύρεσης και νέου χώρου.

β. ΚΕΘΕΑ, Κινητή Μονάδα «ΕΞΕΛΙΞΗ»

Έχει ξεκινήσει η συνεργασία της Κοινωνικής Υπηρεσίας με την Κινητή μονάδα «Εξέλιξη», η οποία βρίσκεται στην κεντρική πλατεία των Αγ. Αναργύρων κάθε Πέμπτη από τις 10:00 έως τις 13:00 και παρέχει :

Ενημέρωση, Διερεύνηση αναγκών, Παραπομπή , Συμβουλευτική, Κινητοποίηση για θεραπεία , Σύνδεση και δικτύωση με τοπικούς φορείς .

Η συνεργασία συνεχίζεται και εδραιώνεται με ατομικές και οικογενειακές συναντήσεις που ξεκινούν να πραγματοποιούνται στον χώρο της Κοινωνικής Υπηρεσίας .

γ. Δίκτυο Υπηρεσιών.

Οι επαγγελματίες της Υπηρεσίας συνεργάζονται για την υλοποίηση των προγραμμάτων με φορείς όπως: Κέντρο Ψυχικής Υγείας και το Ψυχοπαιδαγωγικό Τμήμα Ψυχιατρικού Νοσοκομείου Αττικής και άλλες δομές ψυχικής υγείας.

Ο Δήμος συμμετέχει και συνεργάζεται με δίκτυα φορέων όπως το Κέντρο Πρόληψης της χρήσης εξαρτησιογόνων ουσιών ΦΑΕΘΩΝ, το Δίκτυο Φορέων Δυτικής Αθήνας (Κοινωνικής Υγείας) «ΝΕΑΠΟΛΙΣ», το Εθνικό Δίκτυο Δήμων Προαγωγής Υγείας (Ε.Δ.ΔΗ.ΠΥ.) το Ινστιτούτο Κοινωνικής και Προληπτικής Ιατρικής (ΙΚΠΙ).

4. Κ.Α.Π.Η.

Στη Δήμο Αγίων Αναργύρων –Καματερού λειτουργούν (6) Κ.Α.Π.Η., τα οποία εξυπηρετούν 3.600 περίπου άτομα. Τα Κ.Α.Π.Η μετά την συγχώνευση των δύο Δήμων Αγίων Αναργύρων και Καματερού, δεν είναι πλέον χωριστά Ν.Π.Δ.Δ. αλλά με τον νέο Ο.Ε.Υ υπάγονται στη Διεύθυνση Κοινωνικής Υπηρεσίας, και σε επίπεδο οργανικής μονάδας είναι Τμήμα Σ' αυτά εργάζονται (9) άτομα (3 οικογενειακοί βοηθοί, 2 νοσηλευτές / τριες, 1 φυσιοθεραπευτές, 3 κοινωνικοί λειτουργοί). Τα Κ.Α.Π.Η. επισκέπτονται εθελοντές γιατροί και ουσιαστικά προσφέρουν τις υπηρεσίες τους δωρεάν στους / στις ηλικιωμένους / ες.

Οι δραστηριότητες των Κ.Α.Π.Η. είναι κατά βάση κοινές : λειτουργία της καντίνας, φυσιοθεραπεία, γυμναστική, συνεστιάσεις, εκδρομές, παροχή νοσηλευτικών υπηρεσιών οι οποίες περιλάμβαναν τα εξής:

- μετρήσεις σακχάρου, χοληστερίνης και αρτηριακής πίεσης.
- ηλεκτροκαρδιογραφήματα.
- αντιγριπικοί εμβολιασμοί, παρουσία των εθελοντών ιατρών των ΚΑΠΗ.

5. Παιδικό Βρεφονηπιακό Σταθμό

Ο Δήμος Αγίων Αναργύρων – Καματερού διαθέτει οκτώ (8) παιδικούς σταθμούς και ένα (1) βρεφονηπιακό σταθμό και φιλοξενεί 500 παιδιά. Οι οκτώ (8) παιδικό και ο ένας (1) βρεφονηπιακός ανήκουν στις υπηρεσίες του Δήμου .

Η εγγραφή των παιδιών στο Σταθμό γίνεται με κάποια κριτήρια, προηγούνται τα παιδιά εργαζόμενων γονέων και τα παιδιά οικονομικά αδυνάτων οικογενειών. Προτιμώνται μάλιστα τα παιδιά που έχουν ιδιαίτερη ανάγκη φροντίδας: παιδιά ορφανά από δύο ή ένα γονέα, παιδιά αγάμων μητέρων, διαζευγμένων, ή σε διάσταση γονέων, παιδιά ατόμων με ειδικές ανάγκες (σωματική ή πνευματική αναπηρία) και πολυτέκνων οικογενειών. Πρέπει μάλιστα να σημειωθεί ότι σε περίπτωση που φιλοξενείται ήδη στο Σταθμό ένα παιδί, θα προτιμάται κατά την εγγραφή το δεύτερο ή άλλο παιδί της ίδιας οικογένειας χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η οικονομική της κατάσταση.

Η συμμετοχή των παιδιών στους σταθμούς γίνεται με την καταβολή τροφείων, το ύψος των οποίων εξαρτάται από το ετήσιο οικογενειακό εισόδημα. Απαλλάσσονται οι οικονομικά αδύνατες οικογένειες, οι πολύτεκνες οικογένειες καθώς και οι οικογένειες, στις οποίες ο ένας από τους δυο γονείς ή το παιδί έχει θεωρηθεί ανάπηρος με ποσοστό αναπηρίας 67% και άνω.

Η Διεύθυνση Παιδείας και Προσχολικής Αγωγής Νηπιακών και Βρεφονηπιακών Σταθμών του Δήμου υπάγεται στον Ο.Ε.Υ. απαρτίζεται από τρία (3) τμήματα, με τις παρακάτω αρμοδιότητες:

1. Τμήμα Παιδείας και δια βίου μάθησης, το οποίο απαρτίζεται από :

α. Γραφείο Παιδείας και δια βίου μάθησης

➤ 1) Μεριμνά για την εξασφάλιση των κατάλληλων υλικοτεχνικών υποδομών για την προσχολική εκπαίδευση και για τα σχολεία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Στο πλαίσιο αυτό και σύμφωνα με τις δικαιοδοσίες που δίδονται στο Δήμο με τις ισχύουσες διατάξεις.

2) Σχεδιάζει και μεριμνά για την εφαρμογή πολιτικών, προγραμμάτων και δράσεων για την υποστήριξη των μαθητών της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, αλλά και για τη γενική παιδεία των κατοίκων.

3) Μεριμνά για το σχεδιασμό και την εκτέλεση προγραμμάτων δια βίου μάθησης στο πλαίσιο του αντίστοιχου εθνικού και περιφερειακού προγραμματισμού, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία. Στο πλαίσιο αυτό και σύμφωνα με τις δικαιοδοσίες που δίδονται στο Δήμο με τις ισχύουσες διατάξεις.

2. Γραφείο Εποπτείας και Ελέγχου

➤ Χορηγεί άδεια ίδρυσης και λειτουργίας δημοτικών και ιδιωτικών παιδικών ή βρεφονηπιακών σταθμών.

➤ Ασκεί έλεγχο και εποπτεία στα ιδρύματα παιδικής προστασίας ιδιωτικού δικαίου (ιδιωτικοί παιδικό σταθμοί) και ευθύνεται για τη λειτουργία των παιδικών εξοχών.

➤ Χορηγεί άδεια ίδρυσης και λειτουργίας ιδρυμάτων παιδικής πρόνοιας σε ιδιώτες, καθώς και σε συλλόγους ή σωματεία που επιδιώκουν φιλανθρωπικούς σκοπούς.

➤ Ασκεί εποπτεία επί των φιλανθρωπικών σωματείων και ιδρυμάτων, εγκρίνει τον προϋπολογισμό τους και παρακολουθεί και ελέγχει τις επιχορηγήσεις, που δίδονται σε νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου με κοινωφελείς σκοπούς.

➤ Εποπτεύει και ρυθμίζει θέματα λειτουργίας ιδρυμάτων προστασίας και αγωγής οικογένειας του παιδιού (όπως Κέντρων Παιδικής Μέριμνας, Παιδικών Σταθμών, Παιδικών Εξοχών, παραρτημάτων ΠΙΚΠΑ και ΚΕΠΕΠ).

➤ Χορηγεί άδεια ίδρυσης και λειτουργίας των ιδιωτικών επιχειρήσεων περίθαλψης ηλικιωμένων ή ατόμων, που πάσχουν ανίατα από κινητική αναπηρία καθώς και των ιδιωτικών μουσικών σχολών.

➤ Τηρεί το μητρώο νέων και συνεργάζεται με το Δημοτικό Συμβούλιο Νέων για την ανάληψη πρωτοβουλιών και δραστηριοτήτων για την πλήρη και ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας των νέων.

2. Τμήμα προσχολικής αγωγής νηπιακών και βρεφονηπιακών σταθμών Δημοτικής Ενότητας Αγίων Αναργύρων.

Στην αρμοδιότητά του Τμήματος ανήκουν:

➤ Η φροντίδα για την εύρυθμη λειτουργία των βρεφονηπιακών και παιδικών σταθμών.

➤ Ο έλεγχος όλων των υπαλλήλων του τμήματος, η παρακολούθηση και ο συντονισμός του έργου τους, ανάλογα με τις ανάγκες που προκύπτουν κάθε φορά.

➤ Η φροντίδα για την εσωτερική τάξη του σταθμού και η έγγραφη αναφορά για κάθε σημειούμενη παράβαση.

➤ Η ευθύνη για την τήρηση του ενιαίου εκπαιδευτικού προγράμματος, που καταρτίζεται σε συνεργασία με τον Διευθυντή.

➤ Η μέριμνα και η ευθύνη για τη σύννομη, ορθή και ταχεία διεκπεραίωση των υποθέσεων των αρμοδιοτήτων του.

3. Τμήμα προσχολικής αγωγής νηπιακών και βρεφονηπιακών σταθμών Δημοτικής Ενότητας Καματερού.

Στην αρμοδιότητά του Τμήματος ανήκουν:

➤ Η φροντίδα για την εύρυθμη λειτουργία των βρεφονηπιακών και παιδικών σταθμών.

➤ Ο έλεγχος όλων των υπαλλήλων του τμήματος, η παρακολούθηση και ο συντονισμός του έργου τους, ανάλογα με τις ανάγκες που προκύπτουν κάθε φορά.

➤ Η φροντίδα για την εσωτερική τάξη του σταθμού και η έγγραφη αναφορά για κάθε σημειούμενη παράβαση.

➤ Η ευθύνη για την τήρηση του ενιαίου εκπαιδευτικού προγράμματος, που καταρτίζεται σε συνεργασία με τον Διευθυντή.

➤ Η μέριμνα και η ευθύνη για τη σύννομη, ορθή και ταχεία διεκπεραίωση των υποθέσεων των αρμοδιοτήτων του.

Το εν λόγω τμήμα απαρτίζεται από τρία (3) γραφεία: α..Γραφείο Α΄ Βρεφονηπιακού Σταθμού, β.Γραφείο Β΄ Νηπιακού Σταθμού.και γ. Γραφείο Γ΄ Νηπιακού Σταθμού, με τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

➤ Φροντίζει για την εύρυθμη λειτουργία του γραφείου και την τήρηση του κανονισμού λειτουργίας.

➤ Επιλαμβάνεται κάθε θέμα που αφορά το προσωπικό.

➤ Σε συνεργασία με τον προϊστάμενο φροντίζει για την έγκαιρη προμήθεια ειδών διατροφής και κάθε είδους υλικού που χρειάζεται για να λειτουργήσει το γραφείο σωστά.

➤ Τηρεί τα βιβλία που αφορούν στην παρουσία προσωπικού- παρουσίας νηπίων- διδαχθείσης ύλης- βιβλία υλικού αναλώσιμων και μη – δελτία εισαγωγής και εξαγωγής υλικού.

➤ Συνεργάζεται με τον παιδίατρο (τηρεί τις καρτέλες υγείας των νηπίων).

(δ) Τμήμα καθαρισμού και φύλαξης δημοτικών κτιρίων και σχολείων, με τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

➤ Μεριμνά για την καθαριότητα και την φύλαξη των υλικοτεχνικών υποδομών του εθνικού συστήματος της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, με επιφύλαξη των αρμοδιοτήτων των Σχολικών Επιτροπών.

➤ Μεριμνά για τον επιμελή καθαρισμό και την ευπρεπή εμφάνιση όλων των δημοτικών κτιρίων καθώς και των βοηθητικών χώρων αυτών και των επίπλων που βρίσκονται σε αυτούς. Παρακολουθεί και συντονίζει τις ενέργειες που απαιτούνται για το σκοπό αυτό.

➤ Είναι αρμόδιο για την επιτήρηση των σχολικών κτιρίων και μεριμνά για τη διατήρηση της καλής κατάστασης αυτών αλλά και των γύρω υπαίθριων κοινόχρηστων χώρων από φθορές οι οποίες μπορεί να προκύψουν από εξωσχολικά και μη εξωσχολικά άτομα, με στόχο τη διασφάλιση των κατάλληλων συνθηκών για την ομαλή λειτουργία του σχολείου.

➤ Βρίσκεται σε στενή συνεργασία με όλους τους φορείς της Παιδείας (Διευθυντές Σχολείων, Σχολικές Επιτροπές κ.λπ.) για την αποτελεσματικότερη επίτευξη των στόχων του τμήματος.

➤ Καταγράφει και συγκεντρώνει καθημερινά στοιχεία για την εκτέλεση των προγραμμάτων καθαριότητας του Τμήματος και ενημερώνει τα αρμόδια γραφεία.

➤ Επιμελείται την τήρηση του δελτίου συμβάντων-παρουσίας φυλάκων.

6. Κριτική αποτίμηση για την Κοινωνική Πολιτική του Δήμου Αγίων Αναργύρων – Καματερού

Τα χαρακτηριστικά του πληθυσμού και η κοινωνική σύνθεση οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η κοινωνία του Δήμου Αγίων Αναργύρων - Καματερού απαρτίζεται από μια πληθώρα διαφορετικών κατηγοριών ευπαθών ομάδων πληθυσμού, χωρίς όμως η ποσοστιαία συμμετοχή τους στο σύνολο του Δήμου να ξεπερνά σε υπερβολικό αριθμό τα αντίστοιχα ποσοστά του συνόλου της Περιφέρειας Αττικής και της Χώρας. και ως εκ τούτου, ο Δήμος Αγίων Αναργύρων - Καματερού αποτελεί ένα μέσο παράδειγμα ενός τυπικού αστικού Δήμου.

Από την ανάλυση των πληθυσμιακών ομάδων, προκύπτει ότι τα άτομα των εν δυνάμει επωφελούμενων κατηγοριών από την άσκηση δημοτικής κοινωνικής πολιτικής είναι για τις ηλικιακές ομάδες άνω των 65 ετών και για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας (0 έως 5 ετών). Βέβαια στο σύνολο αυτό, μπορεί να ενταχθεί και ο αριθμός των ευπαθών ατόμων (Α.μ.Ε.Α.), ποσοστό όμως που δεν είναι καταγεγραμμένο. Ωστόσο, οι χρήστες των κοινωνικών υπηρεσιών του Δήμου έχουν τα χαρακτηριστικά που παρουσιάζει ο παρακάτω πίνακας.

Υπηρεσία	Ετήσιος Αριθμός Χρηστών	Κατηγορία Επωφελούμενων
1. Δ/νση Κοινωνικής Πολιτικής	2.000	Όλες η ηλικίες από 18 και άνω
2. Παιδικό Βρεφονηπιακό Σταθμοί	500	Παιδιά ηλικίας 0-5 ετών
3. Κ.Α.Π.Η.	3.600	Ηλικιωμένοι, συνταξιούχοι

Ο ετήσιος αριθμός χρηστών υπερβαίνει τα παραπάνω δεδομένα, καθώς όπως επισημάνθηκε, στους επωφελούμενους από τις κοινωνικές δομές του Δήμου μπορούν να αποδοθούν λόγω χάρη οι παρευρισκόμενοι μιας επιστημονικής ημερίδας του ή στα προγράμματα Προληπτικής Ιατρικής, κ.λ.π.

Έτσι θα ήταν αδύνατο να παρουσιαστούν σύνολα χρηστών και να συγκριθούν με τα σύνολα των ηλικιών της απογραφής. Ωστόσο ενδεικτικά θα μπορούσε να ειπωθεί, πως

από τα 8.000 ηλικιωμένα άτομα, οι 3.600 περίπου χρησιμοποίησαν το τελευταίο έτος τις δημοτικές κοινωνικές υπηρεσίες. Επίσης μόλις 500 νήπια και βρέφη φιλοξενούνται στους παιδικούς – βρεφονηπιακούς σταθμούς από το σύνολο των 3.000 . Οι μεγάλες αυτές διαφορές, σύμφωνα με τους εργαζόμενους στις δομές, μπορούν να αποδοθούν είτε στο ότι δεν επαρκούν οι παιδικοί σταθμοί για τις ανάγκες του Δήμου. Από τα δεδομένα αυτά προκύπτει επίσης πως η οικογένεια, ως άτυπο δίκτυο φροντίδας, αναλαμβάνει την κάλυψη πολλών κοινωνικών αναγκών.

Ως προς το προσωπικό των δομών, παρατηρείται ότι στις κοινωνικές υπηρεσίες απασχολούνται συνολικά 87 άτομα εκ του συνόλου των 347 δημοτικών υπαλλήλων. Από τούτο, διαφαίνεται η μεγάλη σημασία που δίδεται στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής από τους σχεδιαστές της, καθώς το προσωπικό των δομών αποτελεί σχεδόν το 1/4 του συνόλου.

Από την άλλη όμως, το 30% αυτών (29 υπάλληλοι) είναι με σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου, κυρίως για τη στελέχωση των παιδικών σταθμών. Το φαινόμενο του εναλλασσόμενου προσωπικού παρατηρείται σε πολλούς Δήμους. Η προσφυγή σε εποχικό προσωπικό για την αντιμετώπιση τέτοιας φύσης αναγκών αναδεικνύει τις δυσχέρειες που αντιμετωπίζει η Τοπική Αυτοδιοίκηση στο σχεδιασμό και την υλοποίηση των κοινωνικών της (και όχι μόνον) δράσεων (I.T.A., 2006).

Ο κύριος όγκος των παρεχόμενων κοινωνικών υπηρεσιών προέρχεται από τη Δ/ση Κοινωνικής Πολιτικής. Τα βασικά πλεονεκτήματα λειτουργίας της εντοπίζονται στο εξειδικευμένο προσωπικό σε θέματα πρόνοιας και στην προσωπική τους δέσμευση να αναπτύξουν το θεσμό όσο μπορούν καλύτερα. Ένα ακόμα πλεονέκτημα είναι η συνδυαστική λειτουργία των τμημάτων του και η κατάλληλη χωροταξική τοποθέτηση του στο κέντρο της πόλης και κοντά στο Δημαρχείο. Επίσης, η συνεργασία με τις υπόλοιπες υπηρεσίες του Δήμου, καθώς και η ανάπτυξη της δικτύωσης με πλήθος φορέων.

Σχετικά με τα Κ.Α.Π.Η., τα έξι (6) παραρτήματα καλύπτουν γεωγραφικά όλο το εύρος των γειτονιών της πόλης. Σύμφωνα με τους εργαζόμενους, οι δομές αυτές αποτελούν μικρές κοινωνίες για τα ηλικιωμένα άτομα, όπου συμμετέχουν δραστήρια και περνούν τον χρόνο τους με συντροφιά, αποφεύγοντας έτσι την κοινωνική απομόνωση. Κατά τη διεξαγωγή της έρευνας, εκτιμήθηκε ότι υπάρχει σημαντικό περιθώριο ανάπτυξης της κοινωνικής εργασίας στο πλαίσιο των Κ.Α.Π.Η. του Δήμου, τα οποία πολλές φορές τείνουν να λειτουργήσουν ως δημοτικά καφενεία.

Ως προς τους Παιδικούς Σταθμούς, ιδιαίτερη αναφορά πρέπει να γίνει στο εξειδικευμένο και ευαισθητοποιημένο για τις παιδικές ανάγκες προσωπικό. Σε συνεργασία με τη Κεντρική Κοινωνική Υπηρεσία, περιστατικά που χρήζουν ιδιαίτερης φροντίδας παραπέμπονται σε εξειδικευμένους φορείς, με την παράλληλη ενημέρωση και συνδρομή συμβουλευτικών υπηρεσιών στους γονείς.

Οι περισσότεροι χώροι και οι υποδομές είναι επαρκώς εξοπλισμένοι και σύγχρονοι και πληρούν τα απαραίτητα κριτήρια για την παιδική φροντίδα. Το βασικότερο πρόβλημα σχετίζεται με το προσωπικό. Υπάρχει μεγάλη έλλειψη προσωπικού, με αποτέλεσμα να μην καλύπτονται οι ανάγκες των δημοτών. Επίσης το 40% του προσωπικού είναι με συμβάσεις ορισμένου χρόνου, και επειδή κάθε χρόνο οι εγκρίσεις αυτές έρχονται καθυστερημένα υπάρχει πάντα πρόβλημα στον έγκαιρο προγραμματισμό του αριθμού των νηπίων που θα εξυπηρετηθούν. Η χωροθέτηση αυτών καλύπτει όλες τις συνοικίες του Δήμου. Το θέμα που ανακύπτει και που επισημαίνεται από το πολύ έμπειρο και καταρτισμένο προσωπικό της Δ/σης είναι η στελέχωση με επιπλέον προσωπικό, ανάλογων ειδικοτήτων.

Γενικά, η κοινωνική πολιτική του Δήμου Αγίων Αναργύρων - Καματερού έχει τα χαρακτηριστικά της πλειοψηφίας των αστικών ελληνικών Δήμων, όπου παρέχονται υπηρεσίες προς τα άτομα της τρίτης ηλικίας αξιοποιώντας το πανελλαδικό πλαίσιο για τα Κ.Α.Π.Η. και τα προγράμματα κατ' οίκον βοήθειας («Βοήθεια στο Σπίτι» και «Μονάδες Κοινωνικής Μέριμνας»). Παράλληλα, παρέχει παιδαγωγικές υπηρεσίες προσχολικής ηλικίας από του Παιδικούς- Βρεφονηπιακούς Σταθμούς, οι οποίοι αναδιοργανώθηκαν σε ίδια Δ/ση

στο οργανόγραμμα του Δήμου μετά την συνένωση των δύο Δήμων. που εφαρμόζει τις κεντρικές προδιαγραφές (Πρότυπο Κανονισμό).

Σημαντικό στοιχείο, είναι η οργανωσιακή ενοποίηση των κοινωνικών δομών στο Δήμο Αγίων Αναργύρων Καματερού. Με τον Καλλικράτη ν.3852/10, συγχωνεύτηκαν τα ΚΑΠΗ καθώς και οι παιδικοί Σταθμοί που αποτελούσαν χωριστά νομικά πρόσωπα, στον Δήμο και έχουν ενταχθεί πλέον στον Ο.Ε.Υ του Δήμου. Αποτελούν χωριστές Δ/νσεις η μία Δ/ση Κοινωνικής Πολιτικής υποδιαιρούμενη σε τρία (3) Τμήματα μεταξύ αυτών και το τμήμα ΚΑΠΗ, και η άλλη Δ/ση Παιδείας και προσχολικής αγωγής νηπιακών και Βρεφονηπιακών Σταθμών υποδιαιρούμενη σε τέσσερα (4) τμήματα. Μόνο το πρόγραμμα ΚΔΑΠ., δεν έχει ενοποιηθεί με τη κεντρική υπηρεσία του Δήμου, υπάγεται στη Δημοτική Επιχείρηση ΔΗΚΕΑΑΚ, και χρηματοδοτείται από την Ε.Ε. Η Διεύθυνση Κοινωνικής Πολιτικής στο νέο οργανόγραμμα του Δήμου, που επιλαμβάνεται το σύνολο των κοινωνικών θεμάτων έχει το ρόλο συντονισμού και οργάνωσης όλων των κοινωνικών υπηρεσιών του Δήμου.

Στο πλαίσιο αυτό, ο Δήμος ασκεί πολύπλευρη κοινωνική πολιτική. Όπως επισημαίνεται μέσω του άξονα της Κοινωνικής Ανάπτυξης του πρόσφατα καταρτισμένου Επιχειρησιακού Προγράμματος του Δήμου, βασική προτεραιότητα του Δήμου είναι η κοινωνική μέριμνα/υγεία /παιδεία/πολιτισμός., ο δήμος έχει εντάξει συνολικά (9) στόχους κοινωνικού περιεχομένου, όπως η υποστήριξη ευπαθών κοινωνικών ομάδων, η ενίσχυση προγραμμάτων προληπτικής ιατρικής, η ενίσχυση προγραμμάτων εθελοντισμού και η βελτίωση συνθηκών διαβίωσης μεταναστών, κ.λ.π. Επίσης διακρίνουμε την «κοινωνική» ευαισθησία του Δήμου, στο «όραμα» και στην «αποστολή» του. Το Ε.Π. είναι ένα εξαιρετικά χρήσιμο εργαλείο προς την κατεύθυνση του προγραμματισμού και του σχεδιασμού, λόγω όμως των περιορισμένων ίδιων πόρων και της επισφάλειας των μελλοντικών χρηματοδοτήσεων, δεν είναι εφικτή η πλήρης υλοποίηση του.

Επίσης, παρατηρήθηκε ανεπάρκεια παρακολούθησης και αξιολόγησης των δράσεων και των προγραμμάτων, της κοινωνικής πολιτικής καθώς επίσης και έλλειψη ποσοτικοποιημένης στοχοθεσίας. Στο Ε,Π αναφέρονται δείκτες παρακολούθησης, οι οποίοι όμως, δεν έχουν χρησιμοποιηθεί.

Οι ίδιοι πόροι, του Δήμου, είναι εξαιρετικά περιορισμένοι, λόγω μνημονίου δε, οι χρηματοδοτήσεις από τον κρατικό προϋπολογισμό έχουν συρρικνωθεί κατά 40% περίπου και δεν μπορούν να υποστηρίξουν σημαντικό εύρος πρωτοβουλιών, γεγονός που δημιουργεί μεγάλη εξάρτηση με το κεντρικό κράτος και την ευρωπαϊκή ένωση. Τα προγράμματα «Βοήθεια στο Σπίτι» και «Μονάδες Κοινωνικής Μέριμνας» και «Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών», μετά το πέρας των χρηματοδοτήσεων από την Ευρωπαϊκή Ένωση, έχουν σοβαρότατο θέμα βιωσιμότητας και συνέχισης

Ο Δήμος, αναγνωρίζοντας την σπουδαιότητα των δυνατοτήτων δικτύωσης του Δήμου με άλλους φορείς, εξειδικευμένους ανά αντικείμενο, για την από κοινού αντιμετώπιση κοινωνικών αναγκών, ανταλλαγή τεχνογνωσίας κ.λ.π, συνεργάζεται για την υλοποίηση των προγραμμάτων του με φορείς όπως: Κέντρο Ψυχικής Υγείας και το Ψυχοπαιδαγωγικό Τμήμα Ψυχιατρικού Νοσοκομείου Αττικής και άλλες δομές ψυχικής υγείας. Επίσης με δίκτυα φορέων όπως το Κέντρο Πρόληψης της χρήσης εξαρτησιογόνων ουσιών ΦΑΕΘΩΝ, το Δίκτυο Φορέων Δυτικής Αθήνας (Κοινωνικής Υγείας) «ΝΕΑΠΟΛΙΣ», το Εθνικό Δίκτυο Δήμων Προαγωγής Υγείας (Ε.Δ.ΔΗ.ΠΥ.) το Ινστιτούτο Κοινωνικής και Προληπτικής Ιατρικής (ΙΚΠΙ). Επίσης με το Ψυχοπαιδαγωγικό Κέντρο «Μελία», που τα 2 παραρτήματά του στεγάζονται σε (2) κτήρια του Δήμου. Έχει ξεκινήσει η συνεργασία με την Κινητή μονάδα «Εξέλιξη», του ΚΕΘΕΑ, η συνεργασία συνεχίζεται και εδραιώνεται με ατομικές και οικογενειακές συναντήσεις που πραγματοποιούνται στον χώρο που στεγάζεται η Κοινωνική Υπηρεσία.

Εκτός των παραπάνω φορέων, ο Δήμος, συμμετέχει και στα : Αναπτυξιακή Σύμπραξη «ΘΗΣΕΑΣ, και Αναπτυξιακής Σύμπραξης «ΕΡΓΑΞΙΑ, καθώς επίσης και στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο πόλεων LUCIDE.

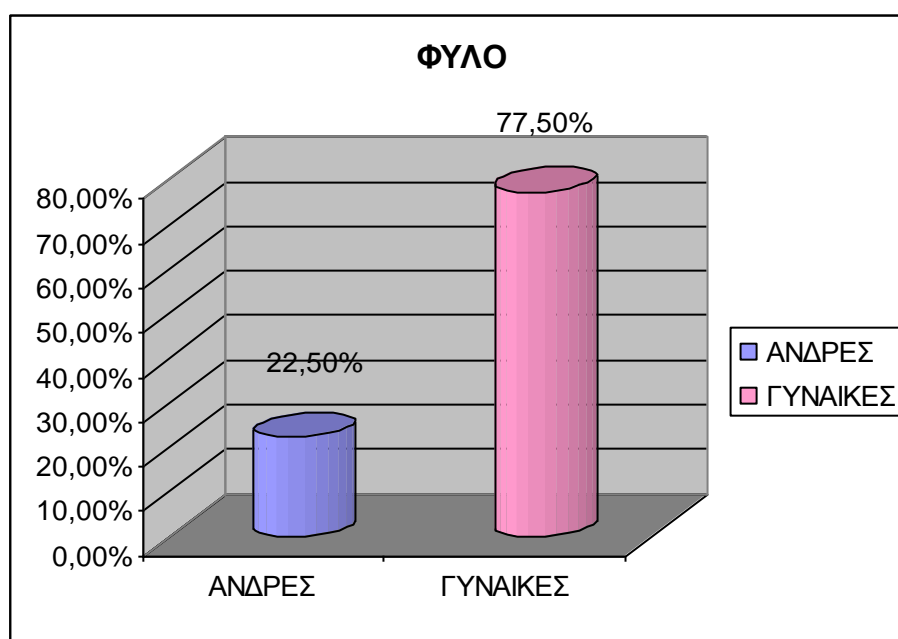
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: Η ικανοποίηση των χρηστών από τις κοινωνικές υπηρεσίες του Δήμου

1. Αποτελέσματα της εμπειρικής έρευνας

Στο παρόν κεφάλαιο της εργασίας, παρουσιάζονται και αναλύονται τα αποτελέσματα του τμήματος της εμπειρικής έρευνας που αφορά στη διερεύνηση του βαθμού ικανοποίησης των χρηστών από την κοινωνική πολιτική του Δήμου Αγίων Αναργύρων - Καματερού. Η ανάλυση των απαντήσεων ακολουθεί τη δομή του ερωτηματολογίου. Για το λόγο αυτό τα αποτελέσματα αναλύονται σε τρεις υπο-ενότητες. Για κάθε ερώτηση παρουσιάζεται και ένα διάγραμμα.

1.α. Δημογραφικά και Κοινωνικά Στοιχεία

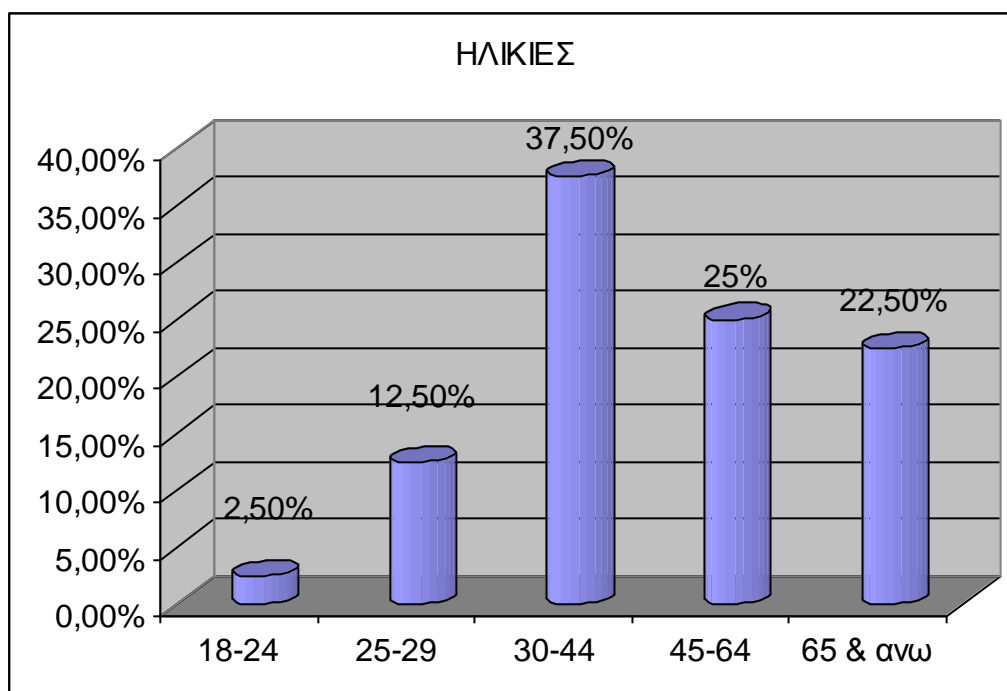
1. Φύλο. Από το σύνολο των χρηστών των κοινωνικών υπηρεσιών του Δήμου, το 22,5% αποτέλεσαν οι άνδρες και το 77,5% οι γυναίκες. Η ανάλυση του φύλου των χρηστών ανά υπηρεσία προέλευσης δείχνει από το σαφές προβάδισμα των γυναικών στους Παιδικούς Σταθμούς (30, ότι κύρια οι μητέρες αναλαμβάνουν τις υποχρεώσεις συνοδείας των παιδιών. Επίσης, μεγαλύτερη προσέλευση γυναικών παρατηρείται στις λοιπές δομές της Κοινωνικής Υπηρεσίας. Αντίθετα, οι άνδρες χρήστες των Κ.Α.Π.Η (60,42%) είναι πολύ περισσότεροι από τις γυναίκες (39,58%).

Διάγραμμα 1 : Σύνθεση δείγματος ανά φύλο

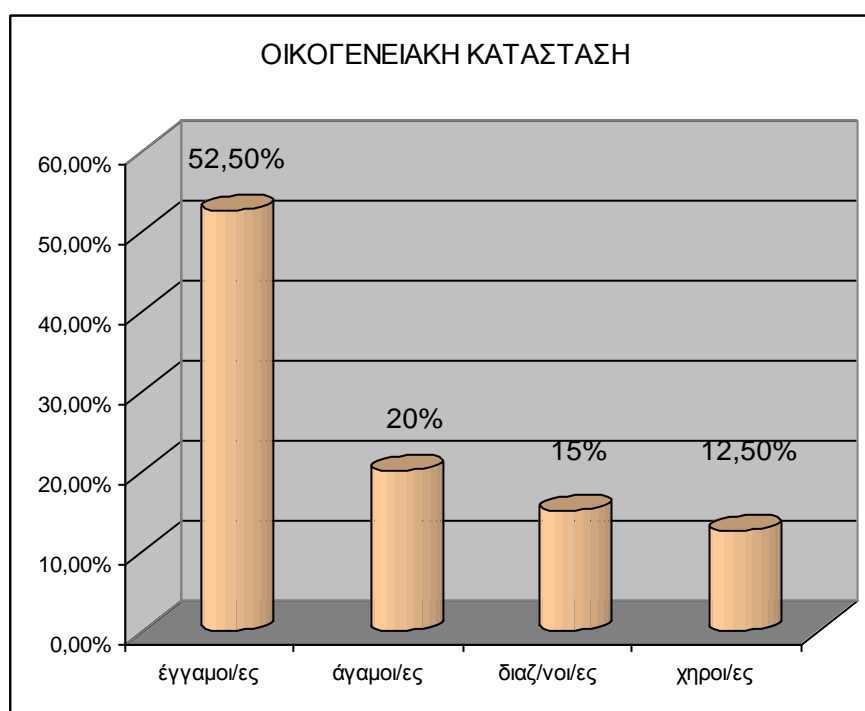
2. Ηλικία. Από τους 215 εξυπηρετούμενους δημότες των κοινωνικών υπηρεσιών, το 37,50% αυτών είναι ηλικίας 30-44 ετών. Η ηλικιακή αυτή κατηγορία παρουσιάζει τη μεγαλύτερη συχνότητα και ακολουθούν οι ηλικίες 45-64 με 25% και 65 και άνω με 22,50%. Μικρότερη προσέλευση στις δομές φαίνεται να έχουν οι νεότερες ηλικίες, των οποίων τα ποσοστά διαμορφώνονται στο 12,50% για τις ηλικίες 25-29, στο 2,50% για τα νέα άτομα από 18-24 ετών. Το κύριο σώμα των χρηστών διαμορφώνεται συνεπώς με ηλικίες 30-44.

Απόλυτα αναμενόμενα είναι τα αποτελέσματα για τα Κ.Α.Π.Η, με το σύνολο των χρηστών να είναι άνω των 65 ετών.

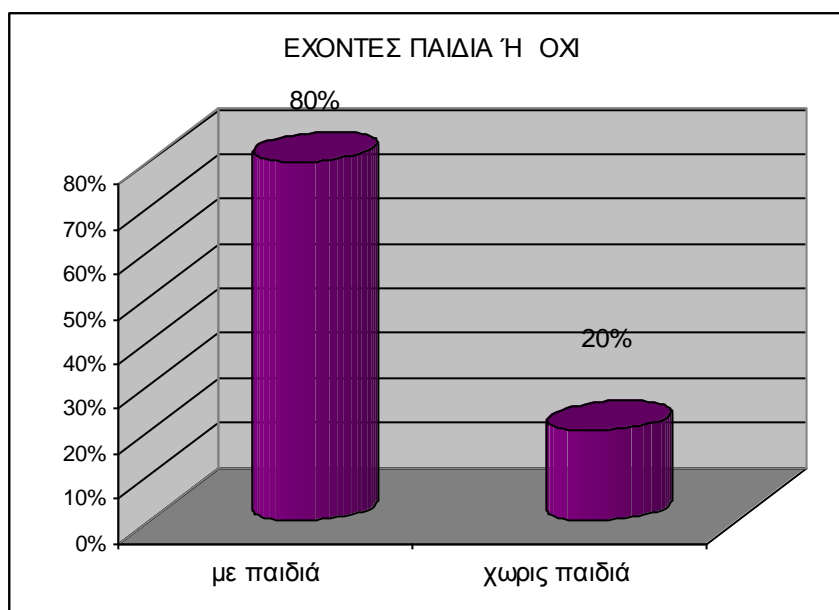
Διάγραμμα 2 : Σύνθεση δείγματος ανά ηλικία

3. Οικογενειακή Κατάσταση. Το μεγαλύτερο ποσοστό των χρηστών των δημοτικών κοινωνικών υπηρεσιών είναι έγγαμοι και διατηρούν οικογένεια. Οι έγγαμοι ανέρχονται στο 52,50% του συνόλου και ακολουθούν οι άγαμοι σε ποσοστό 20%. Οι διαζευγμένοι αποτελούν το 15% του δείγματος, ενώ οι χήροι το 12,50%. Η οικογενειακή κατάσταση των προσερχόμενων, όπως διαμορφώνεται ανά δομή, είναι η αναμενόμενη, με το 84,60% των γονέων που φιλοξενούνται τα παιδιά τους στους Παιδικούς Σταθμούς να είναι έγγαμοι. Το 52,50% των περιστατικών των λοιπών δομών της Κοινωνικής Υπηρεσίας είναι έγγαμοι, το 15% διαζευγμένοι και 20% άγαμοι, γεγονός που επιβεβαιώνει τις πληροφορίες των εργαζομένων περί εξυπηρέτησης πολλών ατόμων μονογονεϊκών οικογενειών. Τέλος, το μεγαλύτερο ποσοστό χήρων (22,95%) παρουσιάζεται στα μέλη των Κ.Α.Π.Η.

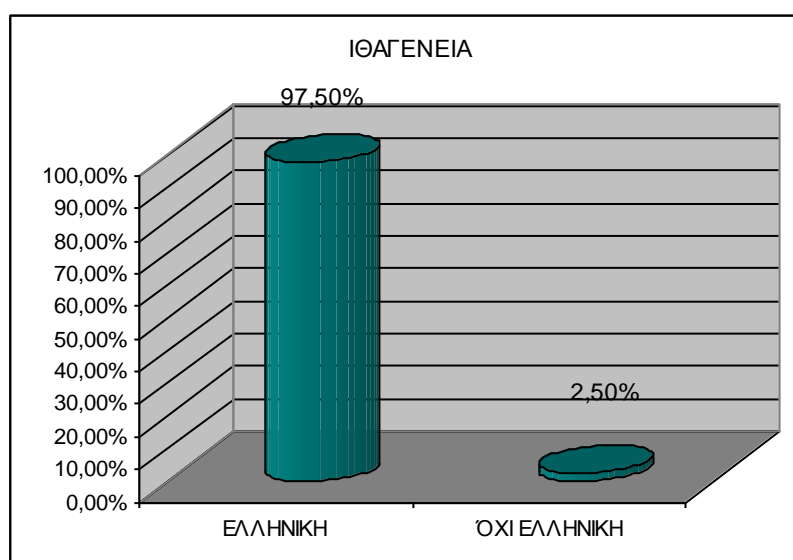
Διάγραμμα 3 : Οικογενειακή κατάσταση ερωτηθέντων

4. **Τέκνα.** Στο σύνολο του δείγματος, το 80% των ερωτηθέντων είναι γονείς, ενώ το 20% δεν έχει αποκτήσει παιδιά.

Διάγραμμα 4 : Σύνοψη δείγματος ανά έχοντες ή μη παιδιά

5. **Ιθαγένεια.** Από το σύνολο των δημοτών που προσήλθαν στις κοινωνικές δομές του Δήμου, το 97,50% έχει ελληνική ιθαγένεια και το 2,50% αφορά αλλοδαπούς.

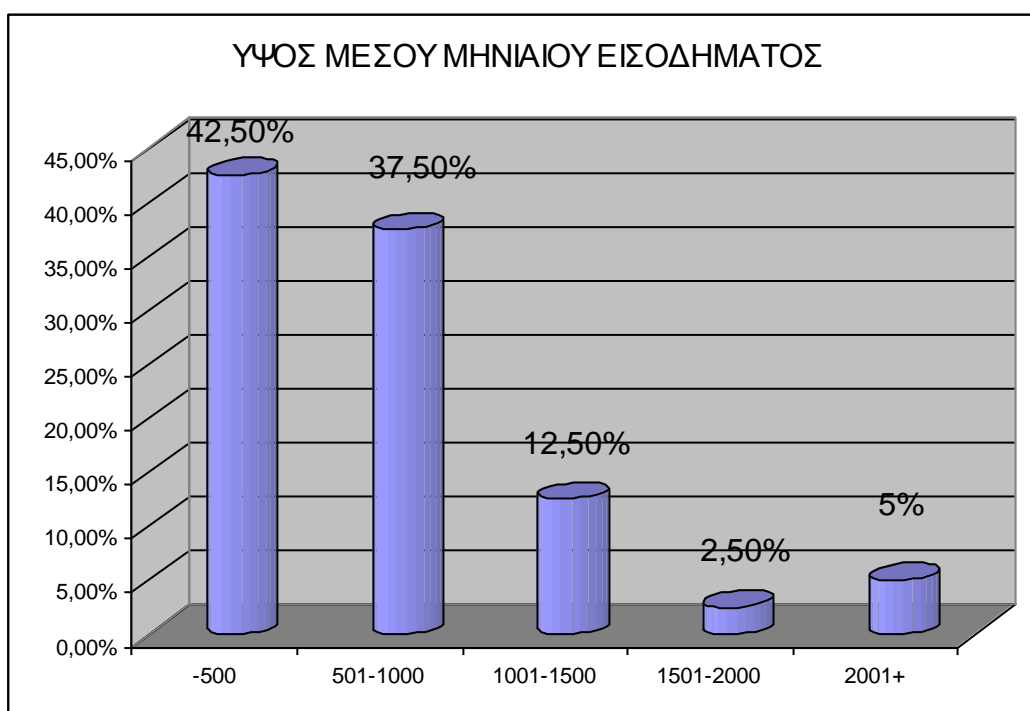

Διάγραμμα 5 : Σύνοψη δείγματος ανά ιθαγένεια

6. **Ύψος Μέσου Μηνιαίου Εισοδήματος.** Το μεγαλύτερο ποσοστό μεταξύ των 215 συμμετεχόντων στην έρευνα, σχηματίζουν οι έχοντες μηνιαίο εισόδημα μέχρι 500 €.

Συγκεκριμένα, το 42,50% των προσερχόμενων στις κοινωνικές δομές έχει εισόδημα από 0 έως 500€, το 37,50% από 500 έως 1.000€, το 12,50% από 1.000 έως 1.500€, ενώ καθώς μεγαλώνει η κλίμακα τα ποσοστά μειώνονται με το 2,50% να έχει εισόδημα από 1.500€ έως 2.000€ και το 5% με μηνιαίες αποδοχές να ξεπερνούν τις 2.000€.

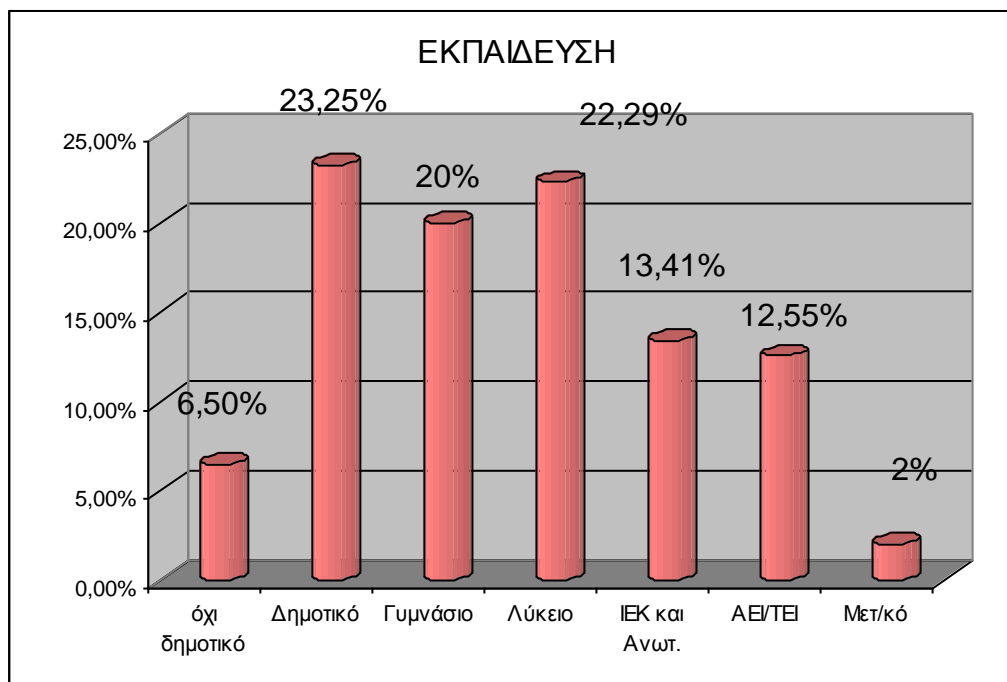
Μεγάλο ποσοστό δημοτών με εισόδημα από 0- 500€ προέρχεται από τις λοιπές δομές της Κοινωνικής Υπηρεσίας (42,50% των εξυπηρετούμενων). Επίσης ένα μεγάλο επίσης ποσοστό της τάξεως 37,50%, των εξυπηρετούμενων έχουν εισόδημα από 500-1000 €. Η εικόνα στα Κ.Α.Π.Η., διαμορφώνεται με το 62,50% των μελών να εισπράττουν μηνιαίως μεταξύ 500-1.000€. Το αποτέλεσμα είναι αναμενόμενο, αφού η πλειοψηφία των μελών συνταξιοδοτείται και στο πόσο αυτό εκφράζεται το ύψος της μέσης σύνταξης. Στους γονείς των Παιδικών Σταθμών παρατηρούνται τα υψηλότερα εισοδήματα σε σχέση με τις άλλες υπηρεσίες, με το 50% αυτών να έχει μηνιαίο εισόδημα μεταξύ 1.000-1.500€. Το γεγονός αυτό ερμηνεύεται απόλυτα, καθώς όπως προέκυψε προηγούμενα, σχεδόν το σύνολο των γονέων εργάζεται.

Διάγραμμα 6 : Ύψος μέσου μηνιαίου εισοδήματος ερωτηθέντων

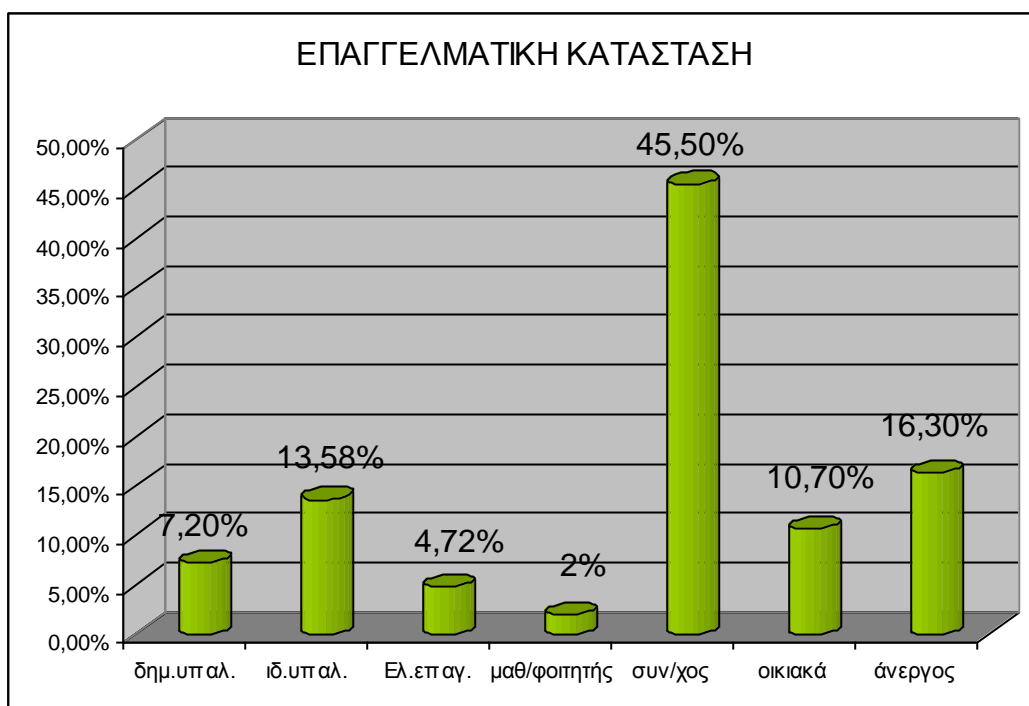
7. Επίπεδο Εκπαίδευσης. Το δείγμα των εξυπηρετούμενων διαμορφώνεται με το 6,5% των ερωτηθέντων δεν έχουν τελειώσει το δημοτικό, το 23,25% απόφοιτοι Δημοτικού, το 20% απόφοιτοι Γυμνασίου, το 22,29% απόφοιτοι Λυκείου (ή εξατάξιου Γυμνασίου), το 13,41% απόφοιτοι ΙΕΚ και ανώτερων σχολών, το 12,55% απόφοιτοι Α.Ε.Ι και Τ.Ε.Ι. και τέλος, μόλις το 2% να είναι κάτοχοι Μεταπτυχιακών ή Διδακτορικών τίτλων. Από τα παραπάνω ποσοστά παρατηρείται το χαμηλό εκπαιδευτικό επίπεδο των χρηστών των κοινωνικών υπηρεσιών. Μόλις το 27,96% του δείγματος έχει προχωρήσει σε μεταλυκειακές σπουδές (Ι.Ε.Κ, Α.Ε.Ι / Τ.Ε.Ι, Μεταπτυχιακό / Διδακτορικό), ενώ ομαδοποιώντας τα χαμηλότερα εκπαιδευτικά επίπεδα, σχεδόν ο μισός πληθυσμός (το 49,75% έχει επίπεδο βασικής εκπαίδευσης). Τη χαμηλότερη εκπαίδευση παρουσιάζουν τα μέλη των Κ.Α.Π.Η., που σύμφωνα με τις παρατηρήσεις τους, υποχρεώθηκαν να εγκαταλείψουν το σχολείο λόγω των ιδιαίτερων τότε κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών. Τα ποσοστά των μελών διαμορφώνονται με το 10,4% αυτών δεν έχουν τελειώσει το δημοτικό, το 54,15% απόφοιτοι Δημοτικού, το 29,20% απόφοιτοι Γυμνασίου και μόλις το 6,25% απόφοιτοι

Λυκείου. Τα μεγαλύτερα ποσοστά αποφοίτων ανώτατης εκπαίδευσης έχουν οι χρήστες των Παιδικών Σταθμών, με το 38% αυτών να είναι απόφοιτοι Α.Ε.Ι./Τ.Ε.Ι. Από τους Παιδικούς Σταθμούς, άλλωστε, προέρχεται το 2% του συνόλου του δείγματος που είναι κάτοχοι Μεταπτυχιακών ή Διδακτορικών τίτλων. Ανάλογο ενδιαφέρον με την ηλικιακή ποικιλία των εξυπηρετούμενων από τις λοιπές δομές της Κοινωνικής Υπηρεσίας, παρουσιάζει και το εκπαιδευτικό επίπεδο αυτών, καθώς προκύπτει ότι εκεί καταφεύγουν άτομα όλων των ηλικιών και ανεξαρτήτου εκπαίδευσης. Η γενική εικόνα διαμορφώνεται με το μεγαλύτερο ποσοστό των χρηστών (35%) να είναι απόφοιτοι μέσης εκπαίδευσης, ενώ το κύριο σώμα των εξυπηρετούμενων αποτελείται από χαμηλά εκπαιδευτικά επίπεδα.

Διάγραμμα 7 : Εκπαιδευτική κατάσταση ερωτηθέντων

8. Επαγγελματική Κατάσταση. Η κύρια απασχόληση των συμμετεχόντων στην έρευνα διαμορφώνεται με το 7,20 % αυτών να είναι δημόσιοι υπάλληλοι, το 13,58% να είναι ιδιωτικοί υπάλληλοι, το 4,72% να απασχολείται στο ελεύθερο επάγγελμα και το 2% να είναι μαθητές και φοιτητές. Ακόμη το 45,50% είναι συνταξιούχοι, το 10,70% ασχολείται με τα οικιακά, ενώ το 16,30% του συνόλου είναι άνεργοι δημότες και κάτοικοι του Δήμου. Συνολικά, το ήμισυ σχεδόν των προσερχόμενων στις κοινωνικές υπηρεσίες αποτελείται από μη οικονομικά ενεργό πληθυσμό (58,20% είναι το σύνολο των συνταξιούχων, των νοικοκυρών και των μαθητών και φοιτητών). Όπως διαμορφώνονται τα ποσοστά στην επαγγελματική κατάσταση των δημοτών ανά υπηρεσία χρήσης, άκρως αναμενόμενη είναι η κατάσταση των μελών του Κ.Α.Π.Η., με το 83,35% αυτών να είναι συνταξιούχοι και το 10,4% νοικοκυρές και 4,15% είναι άνεργοι.. Οι γονείς των Παιδικών Σταθμών είναι, αναμενόμενα, κατά 86% εργαζόμενοι, με την πλειοψηφία αυτών (53,80%) να εργάζονται στο ιδιωτικό τομέα, το 23,10% στο δημόσιο, το 7,7 % ως ελεύθεροι επαγγελματίες . Η μεγαλύτερη προσέλευση ανέργων παρατηρείται στις λοιπές δομές της Κοινωνικής Υπηρεσίας ο οποίοι αποτελούν το 35% των εξυπηρετούμενων, καθώς λειτουργεί γραφείο ανέργων το οποίο παρέχει σχετική ενημέρωση. Λόγω του πλήθους των εξωγενών δράσεων της υπηρεσίας παρατηρείται ποικιλία στην επαγγελματική κατάσταση των δημοτών.

Διάγραμμα 8 : Επαγγελματική κατάσταση ερωτηθέντων

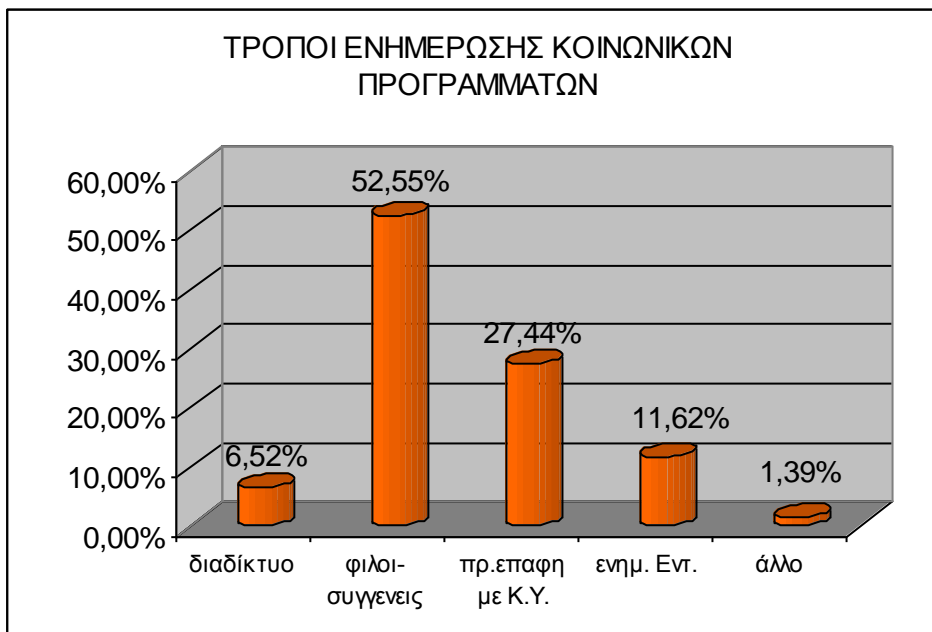
1.β. Οργάνωση Δομών Παροχής Κοινωνικών Υπηρεσιών

9. Τρόπος Ενημέρωσης για τη Λειτουργία των Υπηρεσιών. Η παράθεση των αποτελεσμάτων του ερωτηματολογίου συνεχίζεται με την ενότητα διερεύνησης της ικανοποίησης των δημοτών από την οργάνωση των κοινωνικών υπηρεσιών του Δήμου. Στην ερώτηση για το πώς ενημερώθηκαν οι εξυπηρετούμενοι για τη λειτουργία της υπηρεσίας που επισκέφτηκαν, το 55,81% απαντά μέσω φίλων, συγγενών και συνδημοτών, το 23,25% από προσωπική επαφή με τις δημοτικές υπηρεσίες, το 11,62% από τα δημοτικά έντυπα (φυλλάδια, αφίσες κλπ), το 1,39% από τηλεοπτικό ή ραδιοφωνικό μήνυμα, το 1,39% μέσω διαδικτύου, το 2,79% από την ενημερωτική πινακίδα και το 0,93% από τοπική εφημερίδα και δελτία τύπου. Από τα παραπάνω προκύπτει ότι άνω του ήμισυ των δημοτών πληροφορήθηκαν από άτυπα δίκτυα ενημέρωσης, μέσω φίλων συγγενών και συνδημοτών. Έτσι, το 75% των μελών του Κ.Α.Π.Η, ενημερώθηκε από φίλους και συνδημότες. Το αποτέλεσμα φαίνεται εν μέρει λογικό για μία παραδοσιακή δομή, όπως τα Κ.Α.Π.Η., Σχετικά με τις λοιπές δομές της Κοινωνικής Υπηρεσίας, οι προσερχόμενοι δημότες ενημερώθηκαν κατά 30 % από προσωπική επαφή με άλλες δημοτικές υπηρεσίες. Ελάχιστοι είναι οι δημότες που ενημερώθηκαν μέσω διαδικτύου. Συγκεκριμένα, μόλις το 1,39%.

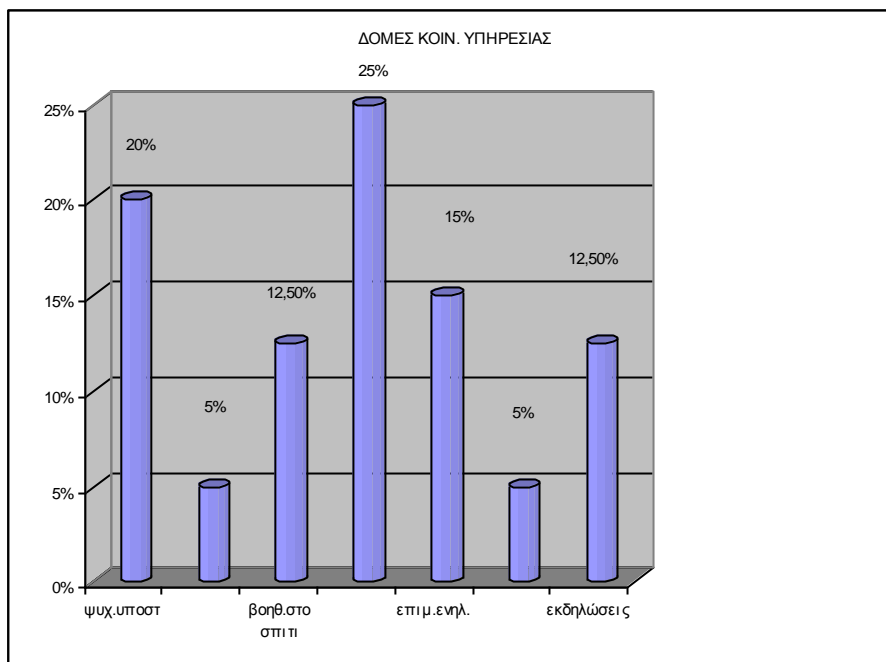
Διάγραμμα 9 : Τρόποι ενημέρωσης

10. Τρόπος Ενημέρωσης για τα προγράμματα της Κοινωνικής Υπηρεσίας. Στην ερώτηση για το πώς ενημερώθηκαν οι εξυπηρετούμενοι για τα προγράμματα της κοινωνικής υπηρεσίας που επισκέφτηκαν, το 52,55% απαντά μέσω φίλων, συγγενών και συνδημοτών, το 27,44% από προσωπική επαφή με τις δημοτικές υπηρεσίες, το 11,62% από τα δημοτικά έντυπα (φυλλάδια, αφίσες κλπ), το 1,39% από τηλεοπτικό ή ραδιοφωνικό μήνυμα, το 6,519% μέσω διαδικτύου.

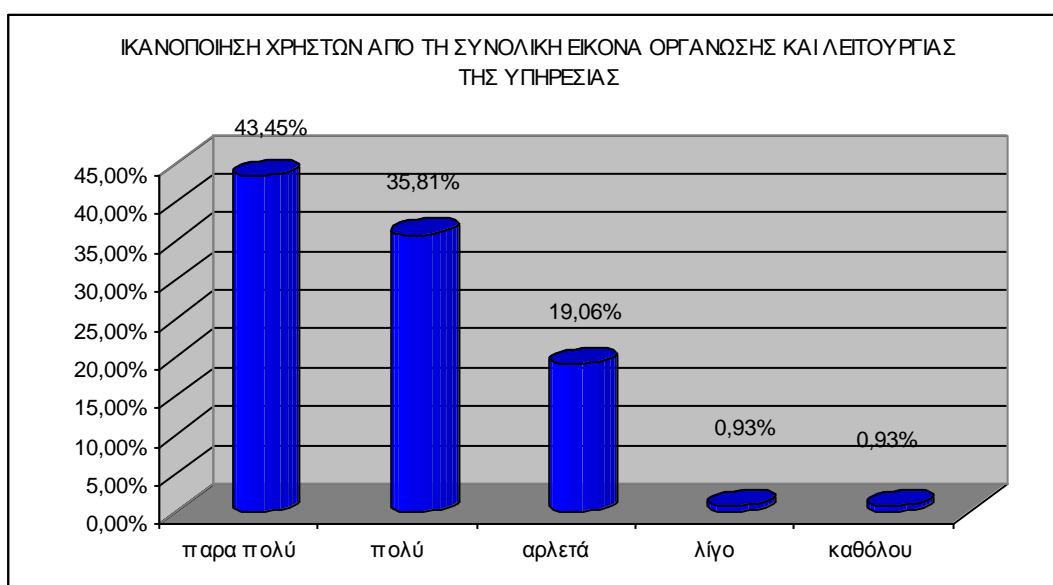
Διάγραμμα 10 : Τρόποι ενημέρωσης κοινωνικών προγραμμάτων

11. Δομή – Πρόγραμμα Κοινωνικής Υπηρεσίας που εξυπηρετήθηκαν. Στην ερώτηση σε ποια δομή – πρόγραμμα της Κοινωνικής Υπηρεσίας έχουν εξυπηρετηθεί, Το 20 % εξυπηρετήθηκε σε πρόγραμμα ψυχολογικής υποστήριξης, σε ποσοστό 5% σε πρόγραμμα κοινωνικής εργασίας, σε ποσοστό 12,50% στο πρόγραμμα βοήθεια στο σπίτι, σε ποσοστό 25% στο κατασκηνωτικό πρόγραμμα, σε ποσοστό 15 % στα προγράμματα επιμόρφωσης ενηλίκων, 5% σε προγράμματα προαγωγής υγείας και 12,5% σε διάφορες εκδηλώσεις.

Διάγραμμα 11 : Δομές που εξυπηρετήθηκαν οι ερωτηθέντες

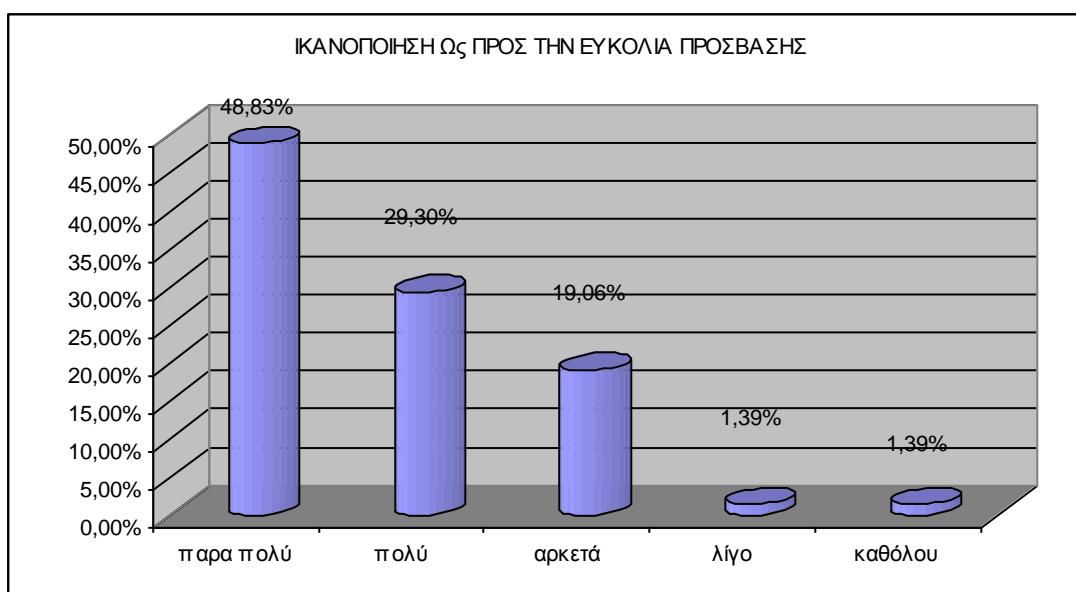
12. Ικανοποίηση από τη Συνολική Εικόνα Οργάνωσης και Λειτουργίας των Υπηρεσιών. Στο σύνολο τους, οι δημότες απάντησαν κατά 43,25% ότι είναι πάρα πολύ ικανοποιημένοι από τη συνολική εικόνα οργάνωσης και λειτουργίας της υπηρεσίας από την οποία εξυπηρετήθηκαν, κατά 35,81% ότι είναι πολύ ικανοποιημένοι, κατά 19,06% πως είναι αρκετά ικανοποιημένοι και κατά 0,93% και 0,93%, λίγο και καθόλου ικανοποιημένοι αντίστοιχα. Άνω του ήμισυ των αποδεκτών των κοινωνικών παροχών είναι πάρα πολύ και πολύ ικανοποιημένοι από την αποκόμιση της συνολικής εικόνας οργάνωσης των υπηρεσιών, ενώ τη μεσαία κλίμακα ικανοποίησης έχει επιλέξει περίπου το 19,06% των δημοτών. Οι απαντήσεις κλιμακώνονται σχεδόν παρόμοια για κάθε υπηρεσία, με την πλειονότητα των ερωτηθέντων να είναι πάρα πολύ ή πολύ ικανοποιημένοι, ενώ έπονται με ελάχιστες εναλλαγές οι αρκετά ικανοποιημένοι.

Διάγραμμα 12 : Ικανοποίηση χρηστών από τη συνολική εικόνα της υπηρεσίας.

13. Ικανοποίηση ως προς τις Υποδομές των Υπηρεσιών. Το σκέλος της ενότητας των ερωτήσεων που ακολουθεί, αφορά στην ικανοποίηση των εξυπηρετούμενων δημοτών από τις υποδομές των υπηρεσιών. Για το λόγο αυτό, οι ερωτώμενοι αποτυπώνουν την ικανοποίησή τους για τους ακόλουθους τρεις παράγοντες.

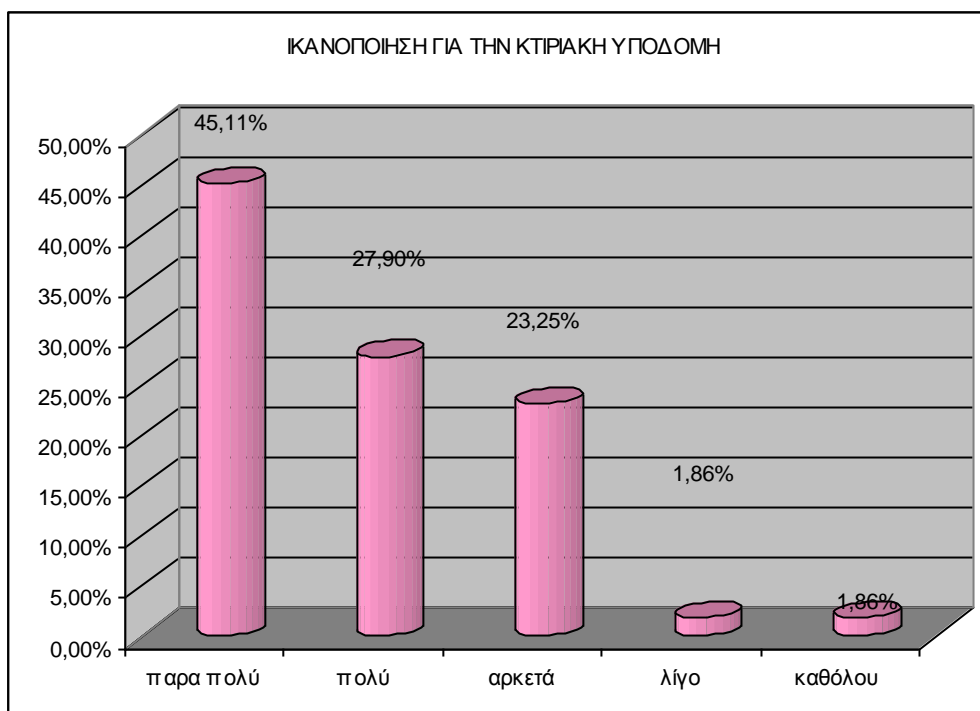
13α) Ικανοποίηση ως προς την Ευκολία Πρόσβασης (τοποθεσία γραφείου/ υπηρεσίας/ δομής). Το 48,83% του συνόλου του δείγματος απάντησε ότι είναι πάρα πολύ ικανοποιημένο από την πρόσβαση που έχει στις κοινωνικές υπηρεσίες του Δήμου, το 29,3% ότι είναι πολύ ικανοποιημένο, το 19,06% ότι είναι αρκετά ικανοποιημένο, το 1,39% απάντησε λίγο, ενώ το 1,39% καθόλου. Η γενική εικόνα διαμορφώνεται με την πλειοψηφία των ερωτηθέντων να είναι πάρα πολύ και πολύ ικανοποιημένοι από την πρόσβαση στις υπηρεσίες, λόγω της χωροθέτησης αυτών, ενώ τη μεσαία κλίμακα αξιολόγησης (αρκετά) επιλέγει το 19,06%. Όπως αναλύονται τα συνολικά αποτελέσματα ανά υπηρεσία, παρατηρείται ισόρροπη κατανομή απαντήσεων από όλες τις κοινωνικές δομές προέλευσης. Παρά τις διαφορές που παρατηρήθηκαν στα κοινωνικά χαρακτηριστικά των δημοτών ανάλογα με τις υπηρεσίες χρήσης, τα ανά υπηρεσία αποτελέσματα διαμορφώνονται παρομοίως. Αυτό ενισχύει το γεγονός της ορθής πρόβλεψης της Δημοτικής Αρχής για την κατάλληλη χωροθέτηση όλων των κοινωνικών δομών. Συγκεκριμένα, όπως άλλωστε αναλυτικά εξετάστηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο, η λειτουργία των έξι παραρτημάτων του Κ.Α.Π.Η. και αντίστοιχου αριθμού Παιδικών Σταθμών, καλύπτει σχεδόν όλο το εύρος των γειτονιών του Δήμου. Ακόμη οι λοιπές δομές της Κοινωνικής Υπηρεσίας στεγάζονται στη κεντρική πλατεία του Δήμου και στο κτίριο του πρώην Δημαρχείου Αγίων Αναργύρων.

Διάγραμμα 13α : Ικανοποίηση χρηστών από τη ευκολία πρόσβασης στις υπηρεσίες

13β) Ικανοποίηση ως προς την Κτιριακή Υποδομή (καταλληλότητα χώρου).

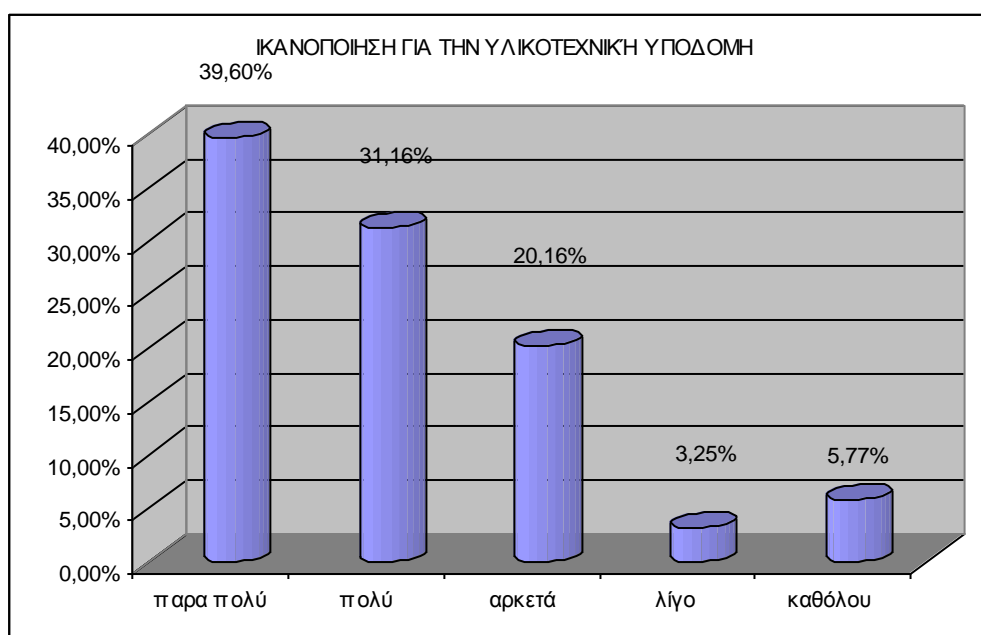
Το 45,11% των δημοτών - χρηστών των κοινωνικών υπηρεσιών που συμμετείχαν στην έρευνα, απάντησε ότι είναι πάρα πολύ ικανοποιημένοι από την καταλληλότητα των χώρων των δομών, το 27,90% ότι είναι πολύ ικανοποιημένοι, το 23,25% αρκετά, το 1,86% λίγο, ενώ μόλις το 1,86% πως δεν είναι καθόλου ικανοποιημένοι. Καθώς αναλύονται τα παραπάνω ποσοστά ανά δομή προέλευσης, παρατηρείται σχετική διαφοροποίηση. Όσον αφορά στα Κ.Α.Π.Η., τα μέλη είναι κατά 81% πάρα πολύ και πολύ ικανοποιημένα. Αυτό συμβαίνει διότι τα 4 από τα 6 κτίρια που στεγάζονται τα ΚΑΠΗ, ιδιοκτησία του Δήμου είναι σύγχρονα και πρόσφατα κατασκευασμένα. Η κλιμάκωση των απόψεων των γονέων των Παιδικών Σταθμών ακολουθεί εντονότερη διαφοροποίηση, με ισόποσο ποσοστό (από 38,46%) να είναι πάρα πολύ και πολύ ικανοποιημένο, ενώ το 23,8% αυτών να δηλώνουν αρκετά (μετρίως) ικανοποιημένοι. Στους λόγους διαφοράς μεταξύ των παραρτημάτων, μπορεί να προστεθεί το γεγονός των ιδιαίτερα υψηλών γονικών κριτηρίων για την παιδική φροντίδα, και επίσης το γεγονός ότι μόνο τρεις (3) παιδικοί σταθμοί είναι σύγχρονοι και πρόσφατα κατασκευασμένοι. Το 35% των επισκεπτών των λοιπών δομών της Κοινωνικής Υπηρεσίας είναι πάρα πολύ ικανοποιημένο το 26,25% είναι πολύ ικανοποιημένο, το 28,75% αρκετά ικανοποιημένο και το 7,50% λίγο ή καθόλου. Αυτό οφείλεται στο ότι ο χώρος που στεγάζεται έχει τις εγκαταστάσεις σε διώροφο κτίριο με ανελκυστήρα, ράμπα για την εξυπηρέτηση των ατόμων με κινητικά προβλήματα, και σε ένα από τα κεντρικότερα σημεία του Δήμου, στο χώρο που στεγάζονταν οι κεντρικές υπηρεσίες του πρώην Δήμου Αγίων Αναργύρων.

Διάγραμμα 13β : Ικανοποίηση χρηστών από την κτιριακή υποδομή

13γ) Ικανοποίηση ως προς την Υλικοτεχνική Υποδομή (επάρκεια εξοπλισμού και μέσων). Η άποψη των δημοτών για την επάρκεια των

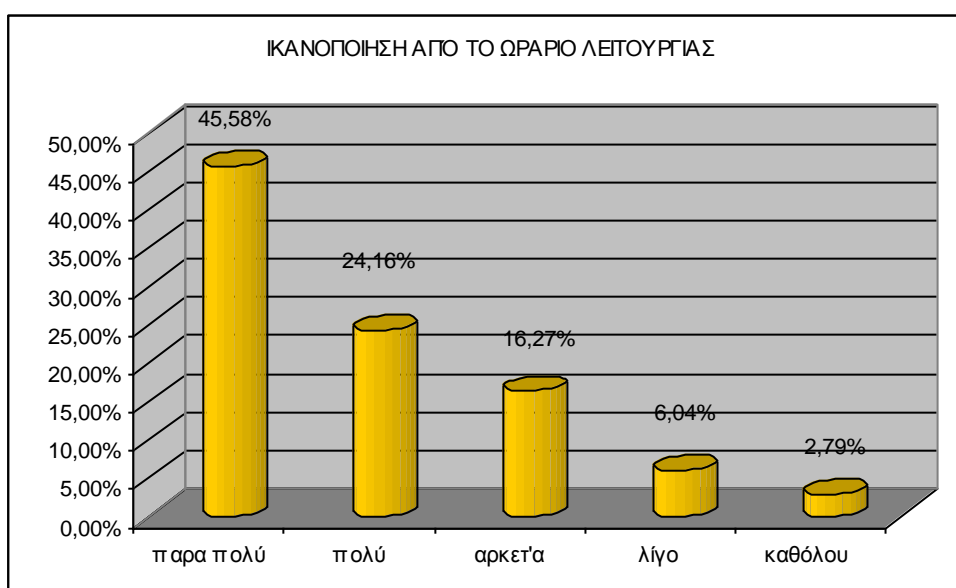
εξοπλιστικών μέσων που διαθέτουν οι κοινωνικές υπηρεσίες είναι κατά 39,6% πάρα πολύ ικανοποιητική, κατά 31,16% πολύ ικανοποιητική, κατά 20,93% αρκετά ικανοποιητική, κατά 3,25% λίγο ικανοποιητική και κατά 5,57% καθόλου ικανοποιητική. Η γενική εικόνα σχηματίζεται με την πλειοψηφία των χρηστών να είναι ανάμεσα στο πάρα πολύ και στο πολύ. Η ανάλυση των ποσοστών αυτών ανά δομή προέλευσης, αναδεικνύει σχετικές διαφοροποιήσεις, χωρίς όμως σημαντικές πολώσεις. Συγκεκριμένα, τα μέλη των Κ.Α.Π.Η. είναι κατά 47,92% πάρα πολύ ικανοποιημένα, κατά 25% πολύ ικανοποιημένα και κατά 16,67% αρκετά ικανοποιημένα. Οι λίγο και οι καθόλου ικανοποιημένοι, ανέρχονται σε ποσοστό 10,4% μπορούν κατά ένα μέρος, να αποδοθούν στο ποσοστό των μελών των οποίων το παράρτημα δεν λειτουργεί φυσικοθεραπευτήριο. Οι γονείς των Παιδικών Σταθμών έχουν συγκριτικά πιο αρνητικά αποτελέσματα, με το 69,24% αυτών να είναι αρκετά ικανοποιημένοι, το 30,76% πολύ ικανοποιημένοι. Η εικόνα αυτή στις δομές παιδικής φροντίδας, μπορεί να αποδοθεί στο γεγονός της διαφοροποίησης του εξοπλισμού μεταξύ των παραρτημάτων των Παιδικών Σταθμών, καθώς οι νεότεροι είναι επαρκέστερα και πιο σύγχρονα εξοπλισμένοι. Εξίσου θετική είναι η άποψη των εξυπηρετούμενων στις λοιπές δομές της Κοινωνικής Υπηρεσίας για το διαθέσιμο εξοπλισμό του, με το 32,50% αυτών να είναι πάρα πολύ ικανοποιημένοι, το 20% πολύ ικανοποιημένοι, το 36,35% αρκετά και μόλις το 7,5% λίγο ή καθόλου. Σε ποσοστό 3,75% δεν διευκρίνισαν.

Διάγραμμα 13γ : Ικανοποίηση χρηστών από την υλικοτεχνική υποδομή

14. Ικανοποίηση από το ωράριο Λειτουργίας των Υπηρεσιών. Οι συμμετέχοντες στην έρευνα δημότες, είναι κατά 45,58% πάρα πολύ ικανοποιημένοι με το ωράριο λειτουργίας των κοινωνικών υπηρεσιών, κατά 24,16% πολύ ικανοποιημένοι, κατά 6,27% αρκετά ικανοποιημένοι, κατά 6,04% λίγο ικανοποιημένοι και κατά 2,79% καθόλου. Σε ποσοστό 5,11% δεν απάντησαν. Οι λίγο και καθόλου ικανοποιημένοι δημότες αντιπροσωπεύουν τα μικρότερα ποσοστά, ενώ οι περισσότεροι είναι πάρα πολύ και ακολουθούν οι πολύ ικανοποιημένοι. Τα μέλη των Κ.Α.Π.Η., εμφανίζονται να είναι κατά

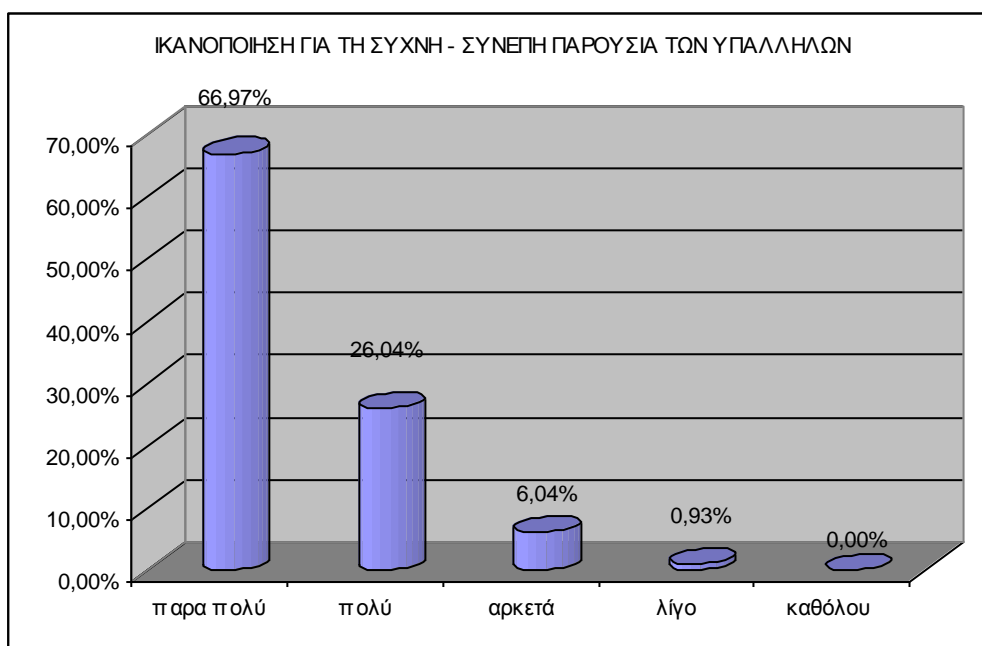
59,38% και 27,08% πάρα πολύ και πολύ ικανοποιημένα αντίστοιχα. Το γεγονός αυτό αποδίδεται σαφώς, στο ότι η υπηρεσία λειτουργεί τόσο πρωινές όσο και απογευματινές ώρες και στο ότι τα μέλη αποτελούνται κυρίως από συνταξιούχους, που δεν περιορίζονται από ώρες εργασίας τους. Σε μικρότερα ποσοστά, τα μέλη είναι λίγο και καθόλου ικανοποιημένα (3,12% και 1,04%). Οι γονείς των Παιδικών Σταθμών αποδίδουν τη γενική εικόνα της ικανοποίησης από το ωράριο φιλοξενίας των παιδιών, ενώ το 38,46% των αρκετά ικανοποιημένων οφείλεται στο ότι μεν ικανοποιούνται από τις ώρες των εργάσιμων ημερών, αλλά θα επιθυμούσαν επέκταση του ωραρίου πέρα του σχολικού προγράμματος (εορτές Χριστουγέννων κλπ). Στις λοιπές δομές της Κοινωνικής Υπηρεσίας, οι εξυπηρετούμενοι δημότες είναι κατά 36,25% πάρα πολύ ικανοποιημένοι με το ωράριο λειτουργίας των κοινωνικών υπηρεσιών, κατά 21,25% πολύ ικανοποιημένοι, κατά 15% αρκετά ικανοποιημένοι, κατά 12,50% λίγο ικανοποιημένοι και κατά 6,25% καθόλου. Σε ποσοστό 8,75% δεν απάντησαν. Πολύ από τους δυσαρεστημένους δημότες (κυρίως όσοι εργάζονται), δήλωσαν ότι θα επιθυμούσαν την επέκταση του ωραρίου λειτουργίας και κατά τις απογευματινές ώρες.

Διάγραμμα 14 : Ικανοποίηση χρηστών από το ωράριο λειτουργίας των υπηρεσιών

15. Ικανοποίηση από το Προσωπικό και τα Στελέχη των Υπηρεσιών. Ως προς την ικανοποίηση των δημοτών από το προσωπικό και τα στελέχη των κοινωνικών υπηρεσιών, οι δημότες απαντούν σε τέσσερα σκέλη αξιολόγησης, τα οποία αναλύονται ακολούθως.

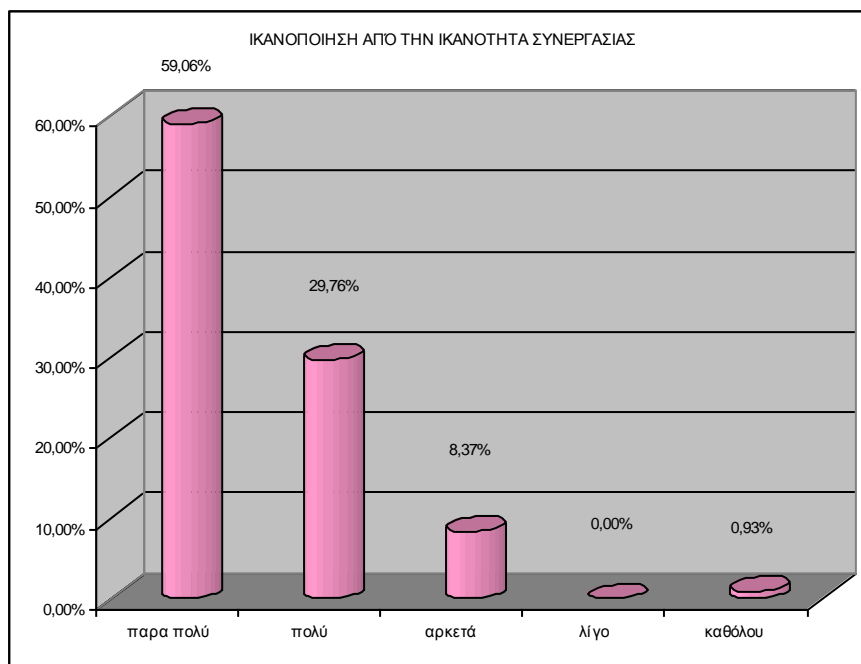
15α) Ικανοποίηση από τη Συχνή – Συνεπή Παρουσία των Υπαλλήλων. Οι επωφελούμενοι των κοινωνικών υπηρεσιών, είναι κατά 66,97% πάρα πολύ ικανοποιημένοι από το συχνό και το συνεπές της παρουσίας των υπαλλήλων στις δομές, κατά 26,04% πολύ ικανοποιημένοι, κατά 6,04% αρκετά ικανοποιημένοι και 0,93% λίγο ικανοποιημένοι, ενώ αξιοσημείωτο είναι το γεγονός πως κανένας εξυπηρετούμενος δεν είναι καθόλου ικανοποιημένος. Από την ανάλυση των αποτελεσμάτων ανά δομή, προκύπτει η συντριπτική πλειοψηφία να είναι είτε πάρα πολύ ικανοποιημένοι από τη συνέπεια των υπαλλήλων ως προς το ωράριο τους και τις προγραμματισμένες επισκέψεις, είτε πολύ ικανοποιημένη. Την απόλυτα θετική εικόνα της συχνότητας της παρουσίας των υπαλλήλων για την εξυπηρέτηση των δημοτών, προσδίδει το 76,92% των πάρα πολύ ικανοποιημένων γονέων από τους παιδικούς σταθμούς, το 60,42% των μελών του Κ.Α.Π.Η., το 70% των επισκεπτών των λοιπών δομών της κοινωνικής υπηρεσίας. Τα μεγαλύτερα ποσοστά διαμορφώνονται στους πολύ ικανοποιημένους (35% στα Κ.Α.Π.Η., 20% στις λοιπές δομές της κοινωνικής υπηρεσίας και 15,38% στους Παιδικούς Σταθμούς,). Τα ποσοστά των αρκετά και λίγο ικανοποιημένων είναι κατά πολύ μικρότερα.

Διάγραμμα 15α : Ικανοποίηση χρηστών από τη συχνή – συνεπή παρουσία των υπαλλήλων.

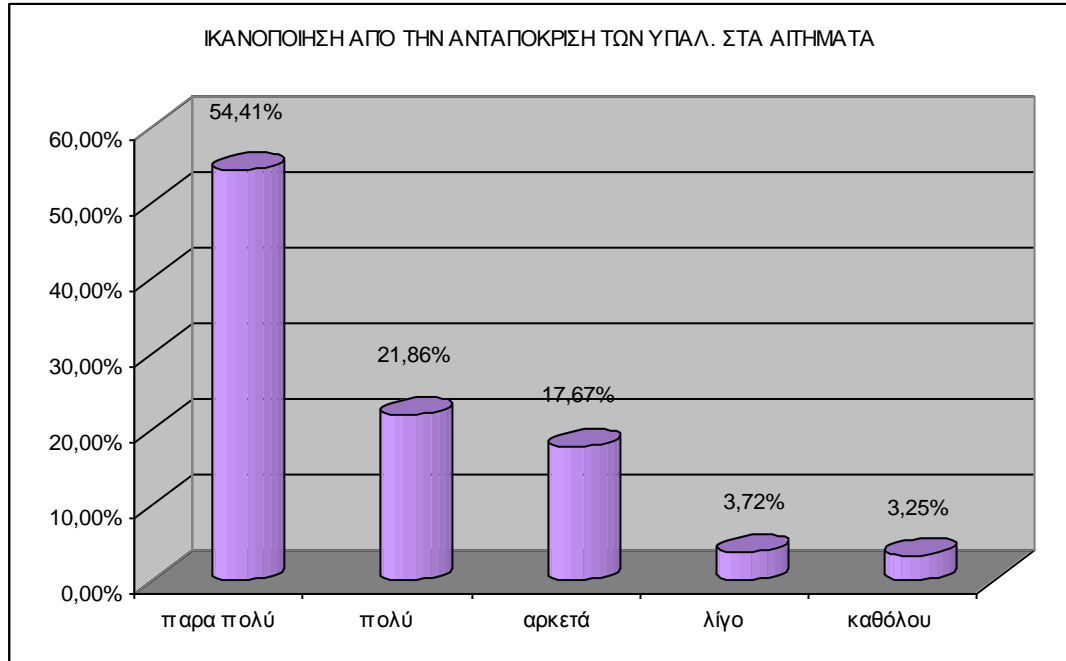
15β) Ικανοποίηση από την Ικανότητα Συνεργασίας των Υπαλλήλων. Το 59,06% των δημοτών που χρησιμοποίησαν τις κοινωνικές υπηρεσίες είναι πάρα πολύ ικανοποιημένοι από την ικανότητα συνεργασίας του προσωπικού για τις υποθέσεις τους, το 29,76% πολύ ικανοποιημένοι, το 8,37% αρκετά ικανοποιημένοι, και το 0,93% καθόλου. Λίγο δεν απάντησε κανείς. Η εικόνα ως

προς τη συνεργασιμότητα του προσωπικού είναι επίσης θετική, όπως και προηγούμενα για τη συνέπεια της παρουσίας του, με λίγο χαμηλότερα ποσοστά ικανοποίησης. Οι λοιπές δομές των κοινωνικών υπηρεσιών. αποτελούν την υπηρεσία με τους περισσότερους πάρα πολύ ικανοποιημένους εξυπηρετούμενους (70%), ενώ οι παιδικοί σταθμοί έχουν 53,84% πάρα πολύ ικανοποιημένους γονείς και τα ΚΑΠΗ 52,08 % πάρα πολύ ικανοποιημένα μέλη. Ακολουθούν πολύ ικανοποιημένοι το 16,25% των λοιπών δομών της κοινωνικής Υπηρεσίας, το 37,59% των μελών του ΚΑΠΗ και το 15,38% των γονέων των παιδικών σταθμών.

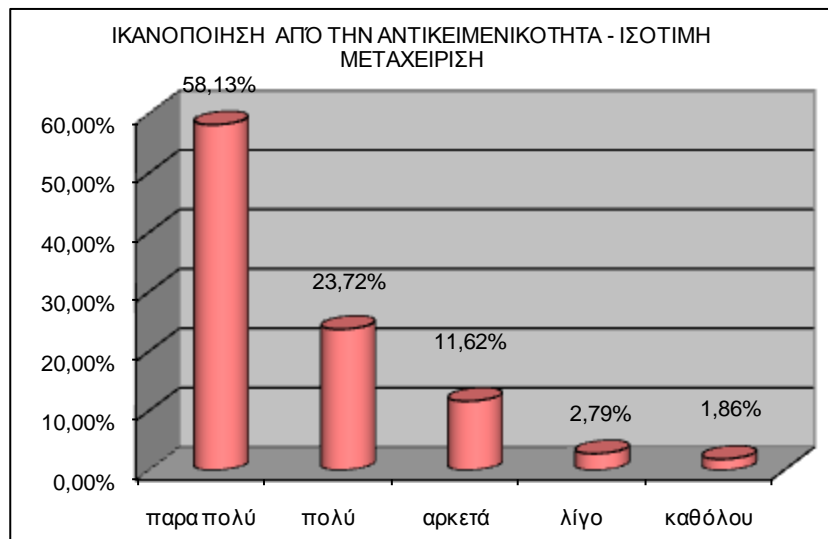
Διάγραμμα 15β : Ικανοποίηση χρηστών από την ικανότητα συνεργασίας των υπαλλήλων

15γ) Ικανοποίηση από την Ανταπόκριση των Υπαλλήλων στα Αιτήματα των Δημοτών. Στο σύνολό τους, οι εξυπηρετούμενοι των κοινωνικών υπηρεσιών του Δήμου Αγίων Αναργύρων - Καματερού, είναι κατά 54,41% πάρα πολύ ικανοποιημένοι από την ανταπόκριση του προσωπικού στα αιτήματα τους, κατά 21,86% πολύ ικανοποιημένοι, κατά 17,678% αρκετά ικανοποιημένοι, ενώ οι λίγο ικανοποιημένοι αντανακλούν στο 3,72% των δημοτών και οι καθόλου ικανοποιημένοι στο 3,25%. Από τις τρεις μέχρι τώρα εξεταζόμενες μεταβλητές ως προς το προσωπικό, η ικανοποίηση από την ανταπόκριση στα αιτήματα των δημοτών συγκεντρώνει τις χαμηλότερες συχνότητες ικανοποίησης, χωρίς όμως να διαφοροποιείται εντελώς η τάση του δείγματος γύρω από τις μεγαλύτερες κλιμακώσεις της ικανοποίησης. Πάρα πολύ και πολύ ικανοποιημένοι είναι στο μεγαλύτερο μέρος τους τα μέλη του Κ.Α.Π.Η. (47,92% και 31,25%), οι χρήστες των λοιπών δομών της κοινωνικής υπηρεσίας, (70% και 6,25%), οι γονείς των Παιδικών Σταθμών (38,46% και 30,76%).

Διάγραμμα 15γ : Ικανοποίηση χρηστών από την ανταπόκριση των υπαλλήλων στα αιτήματα

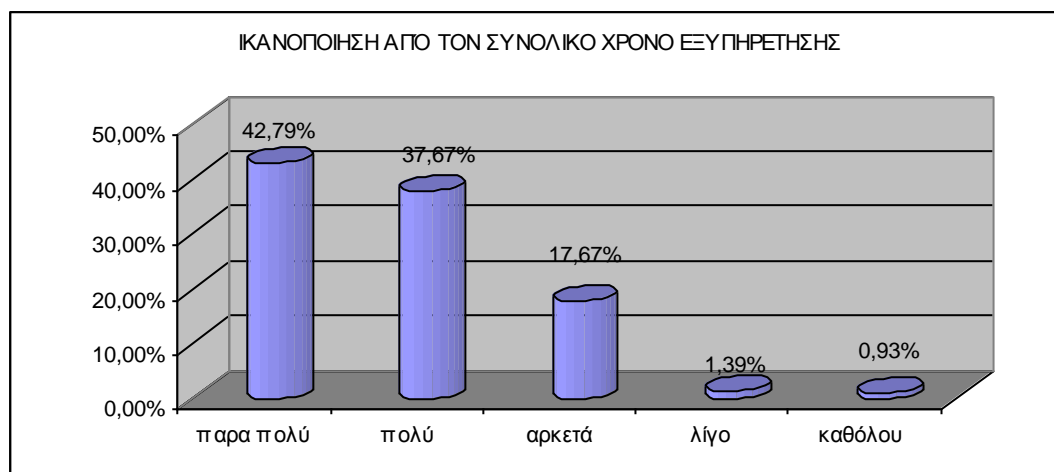
15δ) Ικανοποίηση από την Αμεροληψία/ Αντικειμενικότητα/ Ισότιμη Μεταχείριση. Στο ερώτημα για την αντικειμενικότητα στο χειρισμό των κοινωνικών υποθέσεων των πολιτών, το 58,13% των δημοτών απαντούν πως είναι πάρα πολύ ικανοποιημένοι, το 23,72% πολύ, το 11,62% αρκετά, το 2,79% λίγο και το 1,86% καθόλου ικανοποιημένοι, και επίσης το 1,86% δεν απάντησε. Το μέγιστο κομμάτι του δείγματος είναι παρά πολύ και πολύ ικανοποιημένο. Τα μέλη των Κ.Α.Π.Η είναι κατά 54,17% πάρα πολύ και κατά 27,08% πολύ ικανοποιημένα, ωστόσο το 12,50% αυτών είναι αρκετά και το 6% λίγο ικανοποιημένοι. Οι γονείς των Παιδικών Σταθμών παρουσιάζουν παρόμοια ποσοστά, με το 53,84% αυτών να είναι πάρα πολύ ικανοποιημένοι, το 38,46% πολύ ικανοποιημένοι, ενώ κατά 7,7% είναι αρκετά. Σχεδόν όμοια είναι η εικόνα στις λοιπές δομές της Κοινωνικής Υπηρεσίας, όπου η συχνότητα των περιστατικών είναι χαμηλή και προγραμματισμένη αφήνει το 65% των επισκεπτών πάρα πολύ και το 12,5% πολύ ικανοποιημένο από την αντικειμενικότητα των υπαλλήλων, και σε ποσοστό 12,50% αρκετά ικανοποιημένοι.

Διάγραμμα 15δ : Ικανοποίηση χρηστών από τη αντικειμενικότητα – ισότιμη μεταχείριση των υπαλλήλων

16. Ικανοποίηση από το Συνολικό Χρόνο Εξυπηρέτησης. Ο συνολικός χρόνος εξυπηρέτησης των δημοτών από τις κοινωνικές υπηρεσίες, τους αφήνει κατά 42,79% πάρα πολύ ικανοποιημένους, κατά 37,67% πολύ ικανοποιημένους και κατά 17,67% αρκετά ικανοποιημένους. Λίγο ικανοποιημένοι είναι το 1,39% και καθόλου ικανοποιημένοι το 0,93%. Οι πάρα πολύ και πολύ ικανοποιημένοι αποτελούν τη πλειοψηφία των εξυπηρετούμενων δημοτών. Η ανάλυση των ποσοστών ικανοποίησης ανά υπηρεσία χρήσης, αναδεικνύει την προέλευση των παραπάνω διαμορφωμένων συνολικών ποσοστών. Έτσι, έχοντας υπόψη τα προηγούμενα αποτελέσματα, η εικόνα και εδώ παρουσιάζεται αναλόγως. Συγκεκριμένα, οι επισκέπτες των λοιπών δομών της Κοινωνικής Υπηρεσίας είναι κατά 62,50% πάρα πολύ ικανοποιημένοι και κατά 30% πολύ ικανοποιημένοι, αναδεικνύοντας έτσι την επιτυχημένη παροχή προσωπικών υπηρεσιών. Στα μέλη του Κ.Α.Π.Η., το 37,50% είναι πάρα πολύ ικανοποιημένα με το συνολικό χρόνο εξυπηρέτησης, το 31,26% πολύ ικανοποιημένα, το 27,08% αρκετά, 3,12% λίγο και το 1,04% καθόλου. Όσον αφορά στους εξυπηρετούμενους γονείς των Παιδικών Σταθμών, με την πλειοψηφία αυτών να είναι πολύ ικανοποιημένοι 53,84%, το 38,46% πολύ ικανοποιημένοι, το 7,70% αρκετά ικανοποιημένοι.

Βασικός επίσης παράγοντας ικανοποίησης για τον συνολικό χρόνο εξυπηρέτησης αποτελεί η αριθμητική επάρκεια του προσωπικού και η αντιστοιχία εξυπηρετούμενων - υπαλλήλων.

Διάγραμμα 16 : Ικανοποίηση χρηστών από το συνολικό χρόνο εξυπηρέτησης

1.γ. Δικτύωση των Κοινωνικών Υπηρεσιών

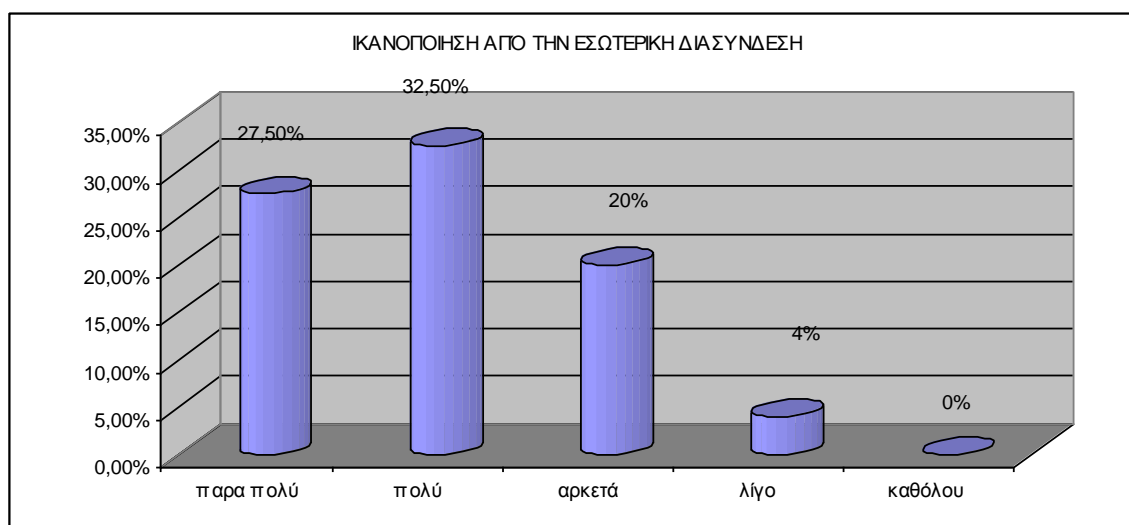
Σε αυτή την ενότητα της έρευνας, εξετάζεται η ικανοποίηση των ερωτηθέντων χρηστών από τη δικτύωση των κοινωνικών υπηρεσιών. Ξεκινώντας από την εσωτερική δικτύωση, διερευνάται ο συντονισμός των δημοτικών υπηρεσιών σε τρία σκέλη, ως ακολούθως.

17. Χρήση Εσωτερικής Διασύνδεσης. Μόλις το 18,50% των εξυπηρετούμενων δημοτών, παραπέμφθηκε στην υπηρεσία χρήσης από άλλη δημοτική υπηρεσία. (κυρίως από την τηλεφωνική υπηρεσία εξυπηρέτηση δημοτών). Το 81,39% των ερωτηθέντων απευθύνθηκαν κατευθείαν, χωρίς να μεσολαβήσει διασύνδεση, στην υπηρεσία από όπου εξυπηρετήθηκαν.

Ακόμη, είναι αξιοσημείωτο ότι κανένα μέλος των Κ.Α.Π.Η. δεν απευθύνθηκε αρχικά σε άλλη δημοτική υπηρεσία και κατευθύνθηκε αμέσως στις δομές της υπηρεσίας. Σε αυτό, σαφώς συντελεί το διαδεδομένο της λειτουργίας της υπηρεσίας.

Καθώς το ποσοστό στο σύνολο των χρηστών που χρειάστηκε διασύνδεση είναι μικρό, συμπεραίνεται ότι οι περισσότερες πηγές ενημέρωσης των δημοτών για τις κοινωνικές υπηρεσίες είναι ακριβείς, παρόλο που όπως εξετάστηκε, η πληροφόρηση λειτουργεί σχεδόν πάντα μέσω άτυπου προφορικού δικτύου μεταξύ των συνδημοτών.

18. Ικανοποίηση από τις Διαδικασίες Εσωτερικής Διασύνδεσης. Οι συχνότητες αυτής της μεταβλητής, αξιολογούν, όπως είναι φυσικό, την ικανοποίηση των ατόμων που έκαναν χρήση της ενδοϋπηρεσιακής δικτύωσης. Καθώς, όπως έχει αναλυθεί, οι κοινωνικές υπηρεσίες δεν λειτουργούν υπό ενιαία διοίκηση, η αξιολόγηση αυτή αφορά στην αμεσότητα, στην ορθότητα, στην πληρότητα και στην ποιότητα των πληροφοριών και των συστάσεων, από άλλες δημοτικές υπηρεσίες για τις υπηρεσίες κοινωνικού περιεχομένου. Οι διαδικασίες αυτές άφησαν τους δημότες κατά 27,50% πάρα πολύ ικανοποιημένους, κατά 32,50% πολύ ικανοποιημένους, κατά το 20% αρκετά ικανοποιημένους, κατά 4% λίγο ικανοποιημένους. Διαμορφώνεται έτσι, μια καλή εικόνα ικανοποίησης από το συντονισμό των δημοτικών υπηρεσιών που λειτουργούν υπό τον ίδιο φορέα. για την διασύνδεση των δημοτών μεταξύ των επιμέρους μονάδων του. Για το αποτέλεσμα αυτής της ικανοποίησης από τη εσωτερική διασύνδεση με την Κοινωνική υπηρεσία, έχει παίξει σημαντικό ρόλο το γεγονός ότι λειτουργεί υπό ενιαία Διεύθυνση, δεν έχει όμως προσαρμοσθεί πλήρως στον νέο ΟΕΥ. Ωστόσο, υπάρχουν δυνατότητες περαιτέρω βελτίωσης.

Διάγραμμα 18 : Ικανοποίηση χρηστών από την εσωτερική διασύνδεση της υπηρεσίας

19. Αναγκαιότητα Εσωτερικής Διασύνδεσης. Από τους δημότες που απάντησαν ότι απευθύνθηκαν σε άλλη δημοτική υπηρεσία, η οποία τους παράπεμψε/σύστησε την υπηρεσία που χρησιμοποίησαν, το 33,30% αυτών, θεωρούν ότι εάν δεν είχε προηγηθεί η παραπάνω διαδικασία δεν θα είχαν εξυπηρετηθεί. Με άλλα λόγια, το 33,30 % πιστεύει πως η διαυπηρεσιακή συνεργασία είναι απαραίτητη και αναγκαία για την εξυπηρέτηση τους.

20. Παραπομπή σε άλλο φορέα.. Δικτύωση με Φορείς Τοπικούς και Ευρύτερης εμβέλειας. Για το 21,86% των 215 χρηστών των κοινωνικών υπηρεσιών που συμμετείχαν στην έρευνα, κρίθηκε αναγκαία η παραπομπή τους σε άλλο φορέα για την εξυπηρέτηση τους. Μόλις το 42% του συνόλου των χρηστών έχει ψηλά ποσοστά ικανοποίησης. Όπως αναλύθηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο, πολλές από τις κοινωνικές υπηρεσίες του Δήμου, έχουν αναπτύξει άτυπο δίκτυο συνεργασίας με ευρύτατο φάσμα φορέων, τόσο του δημόσιου και του ιδιωτικού, όσο και του εθελοντικού και του τρίτου τομέα παρέμβασης, που δραστηριοποιούνται σε συναφή αντικείμενα. Επίσης, για την εξυπηρέτηση κανενός μέλους των Κ.Α.Π.Η. δεν κρίθηκε απαραίτητη η συμβολή άλλου εξειδικευμένου φορέα. Από τα παραπάνω προκύπτει πως η άτυπη δικτύωση των κοινωνικών υπηρεσιών εφαρμόζεται σε αρκετές περιπτώσεις, ιδίως (Ο.Α.Ε.Δ., Περιφέρεια, νομική υποστήριξη κλπ). Το αποτέλεσμα στα Κ.Α.Π.Η. διεξάγει συμπεράσματα δύο κατευθύνσεων. Αφενός, όπως προέκυψε και κατά τη διεξαγωγή της έρευνας γραφείου, το πλαίσιο των παροχών («Βοήθεια Στο Σπίτι», «Μονάδες Κοινωνικής Μέριμνας», φυσικοθεραπείες κλπ) ενδεχομένως καλύπτει τις ζητούμενες ανάγκες των μελών.

21. Συστάσεις σε Συνδημότες για Χρήση των Κοινωνικών Υπηρεσιών. Μία άλλη μορφή διερεύνησης του αντίκτυπου των κοινωνικών υπηρεσιών στους εξυπηρετούμενους δημότες, πέρα της αξιολόγησης της ικανοποίησης τους, αποτελεί το αν θα σύστηναν την υπηρεσία από όπου εξυπηρετήθηκαν σε συγγενείς και φίλους συνδημότες με ανάλογα αιτήματα. Το 93,48% των ερωτηθέντων απάντησε πως θα σύστηνε την υπηρεσία, ενώ μόλις το 5,11% δεν θα το έκανε. Φαίνεται έτσι, πως η συντριπτική πλειοψηφία θα προέτρεπε το προσωπικό κοινωνικό της δίκτυο να εμπιστευτεί τις κοινωνικές υπηρεσίες του Δήμου. Τα ποσοστά των χρηστών που δεν θα σύστηναν την υπηρεσία από όπου εξυπηρετήθηκαν, είναι ανάλογο με τα ποσοστά των ελάχιστα και καθόλου ικανοποιημένων ως προς το αίτημά τους ανά υπηρεσία χρήσης (προηγούμενη ερώτηση). Έτσι, ενώ όλοι οι γονείς των παιδικών σταθμών θα σύστηναν την υπηρεσία σε φίλους ή συγγενείς, τα μέλη του Κ.Α.Π.Η σε ποσοστό 4,17% και οι εξυπηρετούμενοι στις λοιπές δομές της κοινωνικής υπηρεσίας σε ποσοστό 8,75% δεν θα σύστηναν την αντίστοιχη υπηρεσία.

22. Προτάσεις Ερωτηθέντων για τις Υπηρεσίες Χρήσης. Το ερωτηματολόγιο με το οποίο διεξήχθη η παρούσα έρευνα, περιείχε προαιρετικό πεδίο προτάσεων, από όπου αντλήθηκαν χρήσιμες πληροφορίες για την ικανοποίηση των δημοτών και την οργάνωση των κοινωνικών δομών του Δήμου. Οι παρατηρήσεις των δημοτών, παρουσιάζονται ανά δομή προέλευσης.

Κέντρα Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων (Κ.Α.Π.Η.). Τα μέλη του Κ.Α.Π.Η. επιθυμούν την λειτουργία δημοτικών ιατρείων σε ποσοστό 82%

επισημαίνουν την επέκταση των χώρων συνεστιάσεων των δομών με αφορμή τις ημέρες μεγάλης προσέλευσης (εορτές, εκδηλώσεις κλπ) καθώς και τον εκσυγχρονισμό αυτών. Επίσης επεσήμαναν, ότι κατά το τελευταίο έτος καθιερώθηκε ελάχιστο αντίτιμο αντί της συμβολικής προσφοράς για τη συμμετοχή στις εξωγενείς δραστηριότητες (εκδρομές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες). Τέλος, πολλές παρατηρήσεις αναφέρθηκαν στην επέκταση των δράσεων της υπηρεσίας μέσω της παροχής ποικιλίας στον τομέα των πολιτιστικών δραστηριοτήτων.

Παιδικό – Βρεφονηπιακό Σταθμοί. Οι γονείς επιθυμούν τη δημιουργία Κέντρου Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών και προγράμματα για την παιδική ηλικία. Το ΚΔΑΠ που λειτουργεί σε ένα μόνο κτίριο στην Δημοτική Επιχείρηση, δεν καλύπτει τις ανάγκες του Δήμου, δεδομένου ότι η έκταση πλέον του Δήμου είναι πολύ μεγάλη μετά την συνένωση των δύο Δήμων και κρίνεται απαραίτητο η δημιουργία ΚΔΑΠ σε τουλάχιστον 4 συνοικίες. Επίσης προτείνεται η λειτουργία προγραμμάτων υγείας για την παιδική ηλικία,

Λοιπές δομές της Κοινωνικής Υπηρεσίας. Οι παρατηρήσεις για τις λοιπές δομές της Κοινωνικής Υπηρεσίας εστιάζονται στην αμεσότητα και στην ταχύτητα της εξυπηρέτησης, στην προθυμία και στην ευγένεια του προσωπικού και στην απόλυτη κάλυψη των αιτημάτων των προσερχόμενων, παρόλο, όπως περιγράφηκε, οι παροχές της υπηρεσίας είναι πολυδιάστατες.

Οι δε προτάσεις των ερωτηθέντων σε ποσοστό 84% επικεντρώνονται στην κάλυψη εκτάκτων οικονομικών αναγκών σε άπορες οικογένειες.

Αξίζει να σημειωθεί ότι από τα αιτήματα που συγκεντρώθηκαν τους τελευταίους μήνες στην Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου Αγίων Αναργύρων Καματερού, προκύπτει κατακόρυφη αύξηση των προβλημάτων που σχετίζονται με έλλειψη στέγασης, αδυναμία κάλυψης αναγκών διατροφής και λοιπών αναγκών που σχετίζονται με την καθημερινότητα του κατοίκου της πόλης.

Επίσης, θα πρέπει να σημειωθεί ότι το κοινωνικοοικονομικό προφίλ των χρηστών των Κοινωνικών Υπηρεσιών έχει διαφοροποιηθεί σε σχέση με τα προηγούμενα έτη, καθώς πλέον οι εξυπηρετούμενοι είναι ως επί το πλείστον οικογένειες με ανέργους και τους δυο γονείς, μονογονεϊκές οικογένειες ή μεμονωμένα άτομα, που αντιμετωπίζουν συσσωρευτικά με την ανεργία και άλλα κοινωνικά προβλήματα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: Συμπεράσματα και προτάσεις

1. Συμπεράσματα

Ο κύριος στόχος της έρευνας ήταν η απάντηση στο ερώτημα του κατά πόσο οι κοινωνικές υπηρεσίες του Δήμου ανταποκρίνονται στις ανάγκες του τοπικού πληθυσμού και ποιοι είναι οι προσδιοριστικοί παράγοντες που επηρεάζουν την ικανοποίηση του από αυτές. Για τη διερεύνηση αυτή, μελετήθηκε ενδελεχώς τόσο το εξωτερικό περιβάλλον του Δήμου, όσο και η εσωτερική οργάνωση των δομών του. Η εξέταση της κοινωνικής σύνθεσης της πόλης βασίστηκε στα στοιχεία των απογραφών της Ε.Σ.Υ.Ε. 1991,2001, και 2011 . Η έρευνα των κοινωνικών δομών υποστηρίχθηκε και με συνεντεύξεις από εξειδικευμένα στελέχη των δομών. Για την ολοκληρωμένη εικόνα της ανταπόκρισης των κοινωνικών υπηρεσιών στις προσδοκίες των δημοτών, πραγματοποιήθηκε δειγματοληπτική έρευνα στους χρήστες. Σε ειδικά διαμορφωμένο ερωτηματολόγιο, απάντησαν 215 εξυπηρετούμενοι των δομών για την ικανοποίηση τους από διάφορους προσδιοριστικούς παράγοντες καλών πρακτικών σύμφωνα με τη θεωρία. Η έρευνα ανέδειξε τα παρακάτω χαρακτηριστικά του πληθυσμού των χρηστών :

Ο πληθυσμός του Δήμου αποτελείται από διαφορετικές ομάδες ευπαθών κατηγοριών πληθυσμού, χωρίς όμως η ποσοστιαία συμμετοχή τους στο σύνολο του Δήμου να ξεπερνά σε υπερβολικό αριθμό τα αντίστοιχα ποσοστά του συνόλου της Περιφέρειας Αττικής και της Χώρας

Από την παρουσίαση των αποτελεσμάτων, προέκυψε το δημογραφικό προφίλ των χρηστών των κοινωνικών υπηρεσιών. Το κύριο σώμα των προσερχόμενων αποτελείται από γυναίκες (60,46%), έγγαμους (50,23%), έχοντες παιδιά (87,90%), αποφοίτους Βασικής Εκπαίδευσης (23,25%) και άνεργοι (16,27%) και συνταξιούχοι (45,58%). Τα δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος παρουσιάζουν αναλογία με τη σύνθεση του πληθυσμού του Δήμου. Εκείνο που φαίνεται να είναι το διακριτό χαρακτηριστικό των δημοτών που επισκέπτονται τις κοινωνικές υπηρεσίες, είναι το χαμηλό εισόδημα. Το 78,60% των χρηστών έχει μέσο μηνιαίο εισόδημα που εκφράζεται από το ύψος επιδομάτων (ανεργίας, απορίας, αναπηρίας, κλπ) και από το ύψος των μέσων συντάξεων.

Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων ενημερώθηκε για τις δημοτικές κοινωνικές υπηρεσίες, μέσω δικτύου γνωστών και προσωπικής επαφής με τις υπηρεσίες. Σε μερικές περιπτώσεις αναφέρθηκαν προσωπικές σχέσεις με τη δημοτική αρχή. Επίσης, από την έρευνα προέκυψε πως το επίπεδο εκπαίδευσης συσχετίζεται με την πηγή ενημέρωσης. Κύρια οι δημότες με υψηλά επίπεδα εκπαίδευσης ενημερώνονται και από άλλες πηγές.

Η ιθαγένεια των χρηστών είναι Έλληνες σε ποσοστό 98,54%. Ενώ στο Δήμο υπάρχει ένας σημαντικός αριθμός αλλοδαπών, από την έρευνα διαπιστώσαμε ότι σχεδόν καθόλου δεν απευθύνεται στις κοινωνικές υπηρεσίες. Οι δημοτικές υπηρεσίες όμως πρέπει να εντείνουν τις προσπάθειες τους για να προσδώσουν αίσθημα ισότιμης μεταχείρισης που είναι απαραίτητο προκειμένου οι αλλοδαποί να προσέλθουν στις κοινωνικές υπηρεσίες.

Με βάση τις υποθέσεις εργασίας και τα ερευνητικά ερωτήματα που αναφέραμε στο τρίτο κεφάλαιο καθώς επίσης και τα αποτελέσματα από την δειγματοληπτική έρευνα, καταλήξαμε στα εξής συμπεράσματα:

1. Ο Δήμος Αγίων Αναργύρων – Καματερού, ασκεί πολύπλευρη κοινωνική πολιτική η οποία υπαγορεύεται άλλωστε και από το μέγεθος και την ιστορία της πόλης, έχει κοινά χαρακτηριστικά με αυτά της πλειοψηφίας των αστικών ελληνικών Δήμων και έχει σαν στόχο τη βελτίωση των όρων ζωής των κατοίκων στη διοικητική περιφέρεια ευθύνης του. Ο κύριος πυρήνας της κοινωνικής πολιτικής του Δήμου είναι οι προσωπικές κοινωνικές υπηρεσίες, (Συμβουλευτική & Ψυχολογική Υποστήριξη, συμβουλευτική γονέων, κοινωνική εργασία, στήριξη ευπαθών κοινωνικών ομάδων, ενημέρωση και στήριξη ανέργων, προγράμματα καταπολέμησης της φτώχειας, κλπ).

Οι βασικές κοινωνικές δράσεις και τα προγράμματα που υλοποιούνται, κατευθύνονται από την εθνική ή/και την ευρωπαϊκή πολιτική. Τα ΚΑΠΗ, και οι Παιδικοί – Βρεφονηπιακοί Σταθμοί εντάσσονται στο πλαίσιο της εθνικής πολιτικής. Τα ευρωπαϊκά προγράμματα «Βοήθεια στο Σπίτι» και «Μονάδες Κοινωνικής Μέριμνας» και «Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών», Κ.Δ.Α.Π εντάσσονται στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής πολιτικής. Όμως, μετά το πέρας των χρηματοδοτήσεων από την Ευρωπαϊκή Ένωση, έχω σοβαρότατο θέμα βιωσιμότητας και συνέχισης.

Ο βαθμός συνεργασίας / εμπλοκής του κεντρικού κράτους και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με το Δήμο, φαίνεται να ανταποκρίνεται και να υπακούει σε μια σειρά δεσμεύσεων και περιορισμών. Το γενικό πλαίσιο της δράσης, βρίσκεται υπό τους όρους που θέτει το κεντρικό κράτος και επιπλέον η κοινωνική πολιτική του ενισχύεται με κάθετες πολιτικές από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι ίδιοι πόροι, του Δήμου, είναι εξαιρετικά περιορισμένοι, λόγω μνημονίου δε, οι χρηματοδοτήσεις από τον κρατικό προϋπολογισμό έχουν συρρικνωθεί κατά 40% περίπου και δεν μπορούν να υποστηρίξουν σημαντικό εύρος πρωτοβουλιών, γεγονός που δημιουργεί μεγάλη εξάρτηση με το κεντρικό κράτος και την ευρωπαϊκή ένωση.

2. Γενικά, οι εξυπηρετούμενοι δημότες είναι σε υψηλούς βαθμούς ικανοποιημένοι από τις κοινωνικές υπηρεσίες του Δήμου. Οι μεγαλύτερες συχνότητες απαντήσεων υψηλής ικανοποίησης εντοπίστηκαν ως προς το προσωπικό των δομών, ενώ οι χαμηλότερες ως προς την εσωτερική διασύνδεση και την εξωτερική δικτύωση των υπηρεσιών. Ωστόσο, οι εξυπηρετούμενοι δημότες σε ποσοστό 79,06% είναι ικανοποιημένοι γενικά σε μεγάλο βαθμό, ενώ μόλις το 1,87% δεν ικανοποιήθηκε καθόλου. Ο συνολικός βαθμός ικανοποίησης των δημοτών από την οργάνωση των δομών που συσχετίζεται με όλες τις μεταβλητές της συνολικής εικόνας της υπηρεσίας, του προσωπικού των δομών και των υποδομών (κτιριακών και εξοπλισμού) είναι σε υψηλό επίπεδο.

3. Ο Δήμος, απέδειξε ότι βρίσκεται κοντά στους πολίτες, αναγνώρισε (ταχύτερα από το κράτος) τα προβλήματα που δημιουργήσε η οικονομική κρίση τους τελευταίους μήνες, (που σχετίζονται με έλλειψη στέγασης, αδυναμία κάλυψης αναγκών διατροφής), και λειτούργησε άμεσα, οργανώνοντας προγράμματα για την καταπολέμηση της φτώχειας (τράπεζα τροφίμων, συσσίτια απόρων, κοινωνικό παντοπωλείο αλληλεγγύης, δίκτυο υγείας για ανασφάλιστους πολίτες, κοινωνικό ιατρείο, κοινωνικό φαρμακείο, προγράμματα δωρεάν διανομής τροφίμων, δίκτυο σχολικής υποστήριξης, κοινωνικό φροντιστήριο, συγκέντρωση και διανομή σχολικών ειδών). Ο Δήμος δρα ως «πυροσβέστης» για την αντιμετώπιση των παραπάνω

καταστάσεων, η δε απουσία του κεντρικού κράτους στην αντιμετώπιση και στη πρόληψη αυτών, είναι ορατή.

4. Ο σχεδιασμός της τοπικής κοινωνικής πολιτικής, επιχειρείται μέσω του επιχειρησιακού προγράμματος 2012-2014 έχει εντάξει συνολικά (9) στόχους κοινωνικής πολιτικής, όπως η υποστήριξη ευπαθών κοινωνικών ομάδων, η ενίσχυση προγραμμάτων προληπτικής ιατρικής, η ενίσχυση προγραμμάτων εθελοντισμού και η βελτίωση συνθηκών διαβίωσης μεταναστών, κ.λ.π. Επίσης διακρίνουμε την «κοινωνική» ευαισθησία του Δήμου, στο «όραμα» και στην «αποστολή» του. Το Ε.Π. είναι ένα εξαιρετικά χρήσιμο εργαλείο προς την κατεύθυνση του προγραμματισμού και του σχεδιασμού, λόγω όμως των περιορισμένων ίδιων πόρων και της επισφάλειας των μελλοντικών χρηματοδοτήσεων, δεν είναι εφικτή η πλήρης υλοποίηση του. Λόγω της πρόσφατης εφαρμογής του, δεν υπάρχουν αποτελέσματα.

Επίσης, παρατηρήθηκε ανεπάρκεια παρακολούθησης και αξιολόγησης των δράσεων και των προγραμμάτων, της κοινωνικής πολιτικής καθώς επίσης και έλλειψη ποσοτικοποιημένης στοχοθεσίας. Στο Ε.Π αναφέρονται δείκτες παρακολούθησης, οι οποίοι όμως, δεν έχουν χρησιμοποιηθεί.

5. Η ικανοποίηση των χρηστών ως προς το προσωπικό των δομών, σε σχέση με την συχνή και συνεπή παρουσία του, την ικανότητα συνεργασίας, και την ανταπόκριση στα αιτήματά τους είναι σε υψηλά επίπεδα. Η εμπειρική έρευνα κατέδειξε ότι υπάρχει εξειδικευμένο προσωπικό σε θέματα πρόνοιας που με την προσωπική του δέσμευση διασφαλίζεται η ποιότητα των παροχών, δεν επαρκεί όμως, για τη διασφάλιση της βιωσιμότητας όλων των παροχών. Το μεγαλύτερο πρόβλημα έλλειψης προσωπικού παρατηρείται στους Παιδικούς σταθμούς και αμέσως μετά στα ΚΑΠΗ. Στις κοινωνικές υπηρεσίες απασχολούνται συνολικά 87 άτομα εκ του συνόλου των 347 δημοτικών υπαλλήλων. Από τούτο, διαφαίνεται η μεγάλη σημασία που δίδεται στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής από τους σχεδιαστές της, καθώς το προσωπικό των δομών αποτελεί σχεδόν το 1/4 του συνόλου. Από την άλλη όμως, το 30% αυτών (29 υπάλληλοι) είναι με σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου, κυρίως για τη στελέχωση των παιδικών σταθμών.

Η αμεροληψία και η αντικειμενικότητα, στην κάλυψη των αναγκών και ο συνολικός βαθμός ικανοποίησης συσχετίζεται με την ηλικία των χρηστών. Οι νεαρότερες ηλικίες εμφανίζονται λιγότερο ικανοποιημένες από την αντικειμενικότητα των υπηρεσιών και έχουν χαμηλότερα επίπεδα συνολικής ικανοποίησης. Φαίνεται πως οι νεότεροι έχουν αυξημένες προσδοκίες και αυστηρότερα κριτήρια

Η ικανοποίηση από το ωράριο λειτουργίας των υπηρεσιών συσχετίζεται με την επαγγελματική κατάσταση των χρηστών. Ο μη οικονομικά ενεργός πληθυσμός φαίνεται πιο ικανοποιημένος, ενώ οι απασχολούμενοι που δεσμεύονται από τις ώρες εργασίας τους είναι λιγότερο ικανοποιημένοι.

6. Η ικανοποίηση των χρηστών ως προς την πρόσβαση των κοινωνικών δημοτικών δομών, τις κτιριακές υποδομές και τον εξοπλισμό είναι σε υψηλά επίπεδα. Οι κοινωνικές υπηρεσίες στεγάζονται σε κτίρια που βρίσκονται σε κεντρικά σημεία του δήμου με εύκολη προσπελασιμότητα. Επίσης ο τρόπος που οργανώνονται οι κοινωνικές υπηρεσίες, πληρούν τις προϋποθέσεις σύστασης τους και διαθέτουν τα απαραίτητα εξοπλιστικά μέσα.

7. Σημαντική επίσης είναι η οργανωσιακή ενοποίηση των κοινωνικών δομών στο Δήμο Αγίων Αναργύρων Καματερού. Με τον Καλλικράτη ν.3852/10,

συγγωνεύτηκαν τα ΚΑΠΗ καθώς και οι παιδικοί Σταθμοί που αποτελούσαν χωριστά νομικά πρόσωπα, στον Δήμο και έχουν ενταχθεί πλέον στον Ο.Ε.Υ του Δήμου.

Η ικανοποίηση των χρηστών ως προς τις συνεργασίες που αναπτύσσονται μεταξύ των κοινωνικών υπηρεσιών του Δήμου, βρίσκεται σε ποσοστό 60% σε υψηλά επίπεδα., που σημαίνει ότι υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης. Τα όποια προβλήματα συντονισμού που παρουσιάζονται έχουν να κάνουν με την μη πλήρη εφαρμογή του Ο.Ε.Υ, σύμφωνα με τον οποίο έχουν ενοποιηθεί όλες οι κοινωνικές δομές (εκτός του ΚΔΑΠ που υπάγεται στη Δημοτική Επιχείρηση) στην κεντρική υπηρεσία του Δήμου και βρίσκονται υπό ενιαία ιεραρχία (πολιτική) όχι ακόμα υπηρεσιακή.

Από την εμπειρική έρευνα, προκύπτει ότι ο Δήμος αναπτύσσει σημαντικές συνεργασίες με άλλους φορείς που στηρίζουν την κοινωνική πολιτική του Δήμου σε κεντρικό και σε τοπικό επίπεδο (κρατικοί φορείς, εθελοντικοί φορείς, τοπικά σωματεία, μη κυβερνητικές οργανώσεις κλπ). Ανεξαρτήτως όμως με την ύπαρξη κοινών ή συμπληρωματικών δομών, δεν υφίσταται κοινός, ή τουλάχιστον συμπληρωματικός προγραμματισμός των δράσεων που αναπτύσσουν μεταξύ τους για να αποφευχθεί η επικάλυψη δραστηριοτήτων και να διασφαλιστεί η καλύτερη δυνατή αξιοποίηση του υφιστάμενου συνολικού παραγωγικού δυναμικού του πεδίου (υποδομές, στελέχωση, πόροι). Η ικανοποίηση των χρηστών ως προς την εξωτερική διασύνδεση των υπηρεσιών, παρουσιάζουν τα μικρότερα ποσοστά ικανοποίησης, το 42% είναι σε υψηλά επίπεδα.

Η ικανοποίηση των χρηστών από τη δικτύωση που αναπτύσσει ο Δήμος με εξωτερικούς φορείς (τοπικούς ή ευρύτερης εμβέλειας) που στηρίζουν την κοινωνική πολιτική του Δήμου, παρουσιάζει το μικρότερο επίπεδο ικανοποίησης στην έρευνά μας, που όμως είναι αποτελεσματική αφού το 55% των χρηστών βρήκε λύση στο πρόβλημά του..

Καταλήγοντας, οι κοινωνικές υπηρεσίες του Δήμου ανταποκρίνονται στις ανάγκες του τοπικού πληθυσμού, ο δε συνολικός βαθμός ικανοποίησης των δημοτών από την οργάνωση των δομών που συσχετίζονται με τις μεταβλητές της συνολικής εικόνας της υπηρεσίας, του προσωπικού των δομών και των υποδομών, είναι σε υψηλό επίπεδο Τα ποσοστά ικανοποίησης βρίσκονται σε υψηλά επίπεδα, κυμαίνονται από 79,26% μέχρι 69,76%, βεβαίως, υπάρχει δυνατότητα περαιτέρω βελτίωσης.

Όσον αφορά στην δικτύωση των υπηρεσιών, υπήρξε και η μεγαλύτερη δυσαρέσκεια, τα αποτελέσματα κάνουν αισθητή την ανάγκη βελτίωσης των μηχανισμών εσωτερικής διασύνδεσης και εξωτερικής δικτύωσης των υπηρεσιών. Θεωρούμε ότι η πλήρης προσαρμογή των κοινωνικών υπηρεσιών στον νέο Ο.Ε.Υ. θα βελτιώσει αισθητά το πρόβλημα προς αυτή τη κατεύθυνση.

Τα σημαντικότερα προβλήματα εντοπίστηκαν: α) στην έλλειψη του ΚΔΑΠ, το υπάρχον δεν επαρκεί, απαιτούνται τουλάχιστον 4 για να καλύψουν τις ανάγκες του Δήμου, β) στην έλλειψη δημοτικών ιατρείων και γ) στην έλλειψη μόνιμου προσωπικού στους παιδικούς σταθμούς, η πρακτική των συμβάσεων ορισμένου χρόνου σε θέσεις που απαιτούν εξειδίκευση, εμπειρία και βαθιά γνώση των τοπικών κοινωνικών προβλημάτων δημιουργεί προβλήματα τόσο εσωτερικά, με τις συνεχείς εναλλαγές, όσο και στους χρήστες.

Όσον αφορά στις υπόλοιπες υπηρεσίες, αποδίδεται πολύ καλή συνολική εικόνα και οργάνωση.

Επισημαίνουμε ότι η παρούσα έρευνα στηρίχθηκε στις απαντήσεις των χρηστών των κοινωνικών υπηρεσιών, που αυτό από μόνο του δηλώνει ότι υπάρχει σίγουρα κάποιος βαθμός ικανοποίησης εφόσον χρησιμοποιούν την υπηρεσία. Δεν γνωρίζουμε την άποψη αυτών που δεν χρησιμοποιούν τις κοινωνικές υπηρεσίες. Πιθανόν να υπάρχουν δημότες-κάτοικοι, δυσαρεστημένοι, που έχουν αποκλειστεί ή να μην είναι αρκετά ικανοποιημένοι από τη ποιότητα των υπηρεσιών και να σταμάτησαν τη χρήση τους (αυτή η δυσαρέσκεια όμως δεν αποτυπώνεται στη παρούσα έρευνα).

Επίσης, σε μερικές περιπτώσεις, τα κριτήρια επιλογής που έχουν θεσπιστεί για κάποιες κοινωνικές παροχές (όπως επιδόματα εκτάκτου ανάγκης, εγγραφή σε παιδικούς σταθμούς) δεν διασφαλίζεται απόλυτη αντικειμενικότητα πρόσβασης στις υπηρεσίες αυτές.

2. Προτάσεις

1. Για την επίτευξη ολοκληρωμένης άσκησης κοινωνικής πολιτικής στο τοπικό επίπεδο απαιτείται μια προσέγγιση καθοδική: στο εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο πρέπει να τίθενται οι ευρύτερες επιδιώξεις οι οποίες θα εξειδικεύονται εν συνεχεία στο τοπικό. Με την προσέγγιση αυτή διασφαλίζονται δύο κρίσιμα στοιχεία. Πρώτον, κάθε δράση, πρόγραμμα ή ενέργεια αποτελεί τμήμα ενός ευρύτερου σχεδιασμού και συμβάλλει στην επίτευξη συνολικών στόχων. Δεύτερον, οι παράλληλες δράσεις προκύπτουν από την ανάλυση ευρύτερων επιδιώξεων, άρα καθίστανται διασυνδεδεμένες και συμπληρωματικές

2. Η λειτουργία του προγραμματισμού είναι κρισιμότερη για την επιτυχή άσκηση κάθε πολιτικής και φυσικά και της κοινωνικής. Η αποτελεσματικότητα των κοινωνικών παροχών από την τοπική αυτοδιοίκηση κρίνεται κατά ένα μεγάλο μέρος, πρώτον, από τον προγραμματισμό των δράσεων, με απαραίτητη τη συμμετοχή των εμπλεκόμενων προσώπων και ομάδων, προερχομένων από τον πληθυσμό-στόχο και δεύτερον, από τον έλεγχο και αξιολόγηση αυτών (των δράσεων). Με τον πρόσφατα θεσπισμένο επιχειρησιακό σχεδιασμό στην πρωτοβάθμια Τοπική αυτοδιοίκηση προγραμματίζονται πλέον οι κοινωνικές δράσεις κάθε τετραετία, που όμως είναι περιορισμένες λόγω της έλλειψης πόρων .

3. Ένα μεγάλο πρόβλημα, που προαναφέραμε είναι η έλλειψη οικονομικής αυτοδυναμίας των ΟΤΑ και η «εξάρτησή» τους από το κεντρικό κράτος και την Ε.Ε. Στους περισσότερους Δήμους, μετά το πέρας των χρηματοδοτήσεων από την Ευρωπαϊκή Ένωση, τίθεται σοβαρότατο θέμα βιωσιμότητας και συνέχισης των κοινωνικών προγραμμάτων. Ανακύπτει λοιπόν το θέμα του προγραμματισμού για την εξεύρεση ιδίων πόρων. Το πρόβλημα βέβαια των χαμηλών διαθέσιμων πόρων των ελληνικών Ο.Τ.Α. είναι γνωστό, και μάλιστα στις μέρες μας, που οι χρηματοδοτήσεις από τον κρατικό προϋπολογισμό λόγω μνημονίου έχουν συρρικνωθεί κατά 40% περίπου. Απαιτείται επάρκεια πόρων με τη μορφή πάγιων κρατικών χρηματοδοτήσεων.

4.. Το θέμα της στελέχωσης των υπηρεσιών είναι εξαιρετικά κρίσιμο. Η πρακτική των συμβάσεων ορισμένου χρόνου σε θέσεις που απαιτούν εξειδίκευση, εμπειρία και βαθιά γνώση των τοπικών κοινωνικών προβλημάτων δημιουργεί προβλήματα τόσο εσωτερικά, με τις συνεχείς εναλλαγές, όσο και στους χρήστες. Στο Δήμο Αγίων Αναργύρων – Καματερού , το 30% των εργαζομένων στις παραπάνω δομές, έχουν σχέση εργασίας ορισμένου χρόνου. Για τη διασφάλιση της επιτυχίας παροχών απαιτείται η επαρκής στελέχωση με μόνιμο εξειδικευμένο προσωπικό.

5. Το κυριότερο «συστατικό» για την επιτυχία των κοινωνικών δράσεων από τους ΟΤΑ α βαθμού είναι η «ευαισθητοποιημένη προσέγγιση» όλων των εμπλεκομένων. Άλλωστε, οι προσωπικές κοινωνικές υπηρεσίες, που είναι σε θέση να προσφέρει η τοπική αυτοδιοίκηση, εξ ορισμού προσδιορίζονται από τις μεθόδους των εξατομικευμένων παρεμβάσεων.

6. Η Κοινωνική Πολιτική πρέπει να ασκείται με αντικειμενικά κριτήρια και με απολύτως διαφανείς διαδικασίες, αλλιώς κινδυνεύει να γίνει εργαλείο παραγωγής πολιτικών και οικονομικών πελατειακών σχέσεων.

7. Οι ΟΤΑ, θα πρέπει σταδιακά να προσαρμοστούν στις επιταγές μιας άλλης διακυβέρνησης ενός άλλου τρόπου διαμόρφωσης και υλοποίησης πολιτικών, ο οποίος απαιτεί περισσότερο πρωτοβουλία από την περιφέρεια και λιγότερο παρεμβατισμό από το κράτος, στο **νέο μοντέλο πολυεπίπεδης διακυβέρνησης**, όπου δεν έχουν ανάγκη πλέον το εθνικό κράτος για να εισακουσθούν στην Ε.Ε. , συνδιαμορφώνουν τις κοινοτικές πολιτικές, και (όπου) οι πόλεις κατέχουν κεντρικό ρόλο στην παροχή ποιοτικών και αξιόπιστων υπηρεσιών στους πολίτες. (Καρβούνης 2011).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

- Ανδρέου Γ., (2002), «Ο ρόλος των υποεθνικών δρώντων στην Ε.Ε.», Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης. Αθήνα, Τχ 20 σσ: 71-85.
- Αμίτσης, Γ. (2001), «Αρχές Οργάνωσης και Λειτουργίας του Συστήματος Κοινωνικής Πρόνοιας. Το Ελληνικό Μοντέλο των Κοινωνικών Υπηρεσιών και η Ευρωπαϊκή Εμπειρία», Παπαζήσης, Αθήνα.
- Αμίτσης, Γ. (1993), « Το Ελληνικό Σύστημα Κοινωνικής Πολιτικής : σύνδεση με την προβληματική του κράτους ευημερίας» στο *Η Κοινωνική Ασφάλιση στην Ελλάδα*, Παπαζήση, Αθήνα.
- Αμίτσης, Γ. και Κοντιάδης, Ξ. (2000), «Διερεύνηση και Αξιολόγηση των Μηχανισμών Εισοδηματικής πολιτικής των Α.μ.Ε.Α.», Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου, Α. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα.
- Ανδρικοπούλου, Ε. (1995), «Οι Περιφέρειες στην Ευρωπαϊκή Ένωση», Θεμέλιο, Αθήνα.
- Βενιέρης, Δ. (2002), «Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης. Η Κοινωνική Πολιτική του Συμβουλίου της Ευρώπης», Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.
- Βενιέρης Δ., (2009, 2013), «*Ευρωπαϊκή Κοινωνική Πολιτική και κοινωνικά δικαιώματα, Το τέλος των ύμνων*», Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, σσ.: 199-200
- Βούλγαρης, Γ. (1994), «Φιλελευθερισμός, Συντηρητισμός, Κοινωνικό Κράτος 1973-1990. Ανάλυση και Κριτική των Χαρακτηριστικών Ρευμάτων», Θεμέλιο, Αθήνα.
- Γετίμης, Π. (1993), «Κοινωνικές Πολιτικές και Τοπικό Κράτος» στο Γετίμης, Π.- Γράβαρης, Δ., «*Κοινωνικό Κράτος και Κοινωνική Πολιτική. Η Σύγχρονη Προβληματική*», Θεμέλιο, Αθήνα.
- Γετίμης, Π. (1993), «Τοπική Ανάπτυξη και η κρίση του Κοινωνικού Κράτους», στο «*Η Κοινωνική πολιτική στην Ελλάδα σήμερα*», Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα, Αθήνα. Γετίμης Π., - Καυκάλας Π. (επιμ.), (2003), «*Μητροπολιτική Διακυβέρνηση. Διεθνής εμπειρία και ελληνική πραγματικότητα*», Αθήνα .
- Γεωργαντάς Η., (1993) «Κοινωνικές Πολιτικές σε Κρίση και ο ρόλος των Τοπικών Θεσμών: Η περίπτωση της Μ. Βρετανίας» στο: *Διαστάσεις της Κοινωνικής Πολιτικής Σήμερα*, Ίδρυμα Σ. Καράγιωργα, Αθήνα .
- Γεωργούλης, Σ. (1997), «Τοπική και Περιφερειακή Αυτοδιοίκηση στην *Ευρωπαϊκή Ένωση*», Α. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή.
- Δεληθέου, Β. (2006), «Τοπική Ανάπτυξη και Αυτοδιοίκηση. Θεσμικό Πλαίσιο. *Αναπτυξιακά Προγράμματα και Παγκοσμιοποίηση*», Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα.
- Δεμοίρου Η., Καραχρήστου Θ., Καλατζή Ν., Μοίρου Α., (2003), «Αναδιοργάνωση της πρωτοβάθμιας κοινωνικής φροντίδας», *Κείμενο Εργασίας Ε.Σ.Δ.Δ.*, Αθήνα .
- Δουκάκης, Λ., Κυλάκου, Κ. και Λιάπη, Μ. (2005), «Θεσμικοί σχηματισμοί και κοινωνικό πεδίο. Ο ρόλος των ΜΚΟ και της κοινωνίας των πολιτών στη διαμόρφωση των πολιτικών σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο», Κέντρο Γυναικείων Μελετών και Ερευνών, Αθήνα.

▪ Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος (2013), Στοιχεία Απογραφής Πληθυσμού 1991, 2001 και 20011, ανακτήθηκαν από την ιστοσελίδα: <http://www.statistics.gr>.

▪ Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (Ε.Ε.Τ.Α.Α.)- Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων (Κ.Ε.Δ.Κ.Ε) (1995), «Κοινωνική Πολιτική και Τοπική Αυτοδιοίκηση. Παρούσα Κατάσταση και Προοπτικές», Ε.Ε.Τ.Α.Α, Αθήνα.

▪ Επιτροπή των Περιφερειών, (14/3/2002). Γνωμοδότηση με θέμα :“Η εταιρική σχέση των τοπικών και περιφερειακών αρχών και των οργανισμών της κοινωνικής οικονομίας: η συμβολή στην απασχόληση, την κοινωνική ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή”.

▪ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2000), «Ατζέντα Κοινωνικής Πολιτικής», Γενική Διεύθυνση Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων, Υπηρεσία επίσημων εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Λουξεμβούργο.

▪ Ευρωπαϊκή Επιτροπή(2000), «Ευρωπαϊκή πολιτική απασχόλησης και κοινωνική πολιτική: μια πολιτική για τον άνθρωπο», Γενική Διεύθυνση Εκπαίδευσης και Πολιτισμού, Υπηρεσία επίσημων εκδόσεων των Ευρωπαϊκών κοινοτήτων, Λουξεμβούργο.

▪ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2005), «Η Κοινωνική Ατζέντα για το 2005-2010. Μια Κοινωνική Ευρώπη στην παγκόσμια οικονομία. Θέσεις εργασίας και ευκαιρίες για όλους», Γενική Διεύθυνση Απασχόλησης, Κοινωνικών Υποθέσεων και Ισότητας Ευκαιριών, Υπηρεσία επίσημων εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Λουξεμβούργο.

▪ Ζαβιτσάνου, Α. και Σιδηρά, Β., (2004), «Δικτύωση Φορέων, Προώθηση και ανάπτυξη συνεργασιών μεταξύ φορέων σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο», Τεύχος ΙΙΙ, ΙΝΕ /ΓΣΕΕ, Αθήνα.

▪ Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης (2006), «Μελέτες περιπτώσεων άσκησης κοινωνικής πολιτικής από Ο.Τ.Α.», Αθήνα.

▪ Ιωαννίδη-Καπόγλου Ε., (2006) «Κοινωνιολογική Έρευνα- Μέθοδοι και τεχνικές» Σημειώσεις, Εθνική Σχολή Δημόσιας Υγείας., Αθήνα.

▪ Καρβούνης Α., (2011), « Το δίκτυο ως φορέας παροχής κοινωνικών υπηρεσιών στο πολυεπίπεδο μοντέλο διακυβέρνησης της Ε.Ε. : Το παράδειγμα των δικτύων πόλεων», (επιμ. Σακελλαρόπουλος) στο : « Η κοινωνική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης», Διόνικος Αθήνα. σσ: 596.

▪ Καραγιάνης, Σ. (2002), «Το Οικονομικό Διαχειριστικό Λογιστικό Σύστημα των Δήμων», Γ. Μ. Καραναστάση, Αθήνα.

▪ Καραμπεσίνη Μ., (2006) Σημειώσεις για το μάθημα: «Οικονομικές θεωρίες της Κοινωνικής Πολιτικής», Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα

▪ Καραναστάσης, Μ. (2006), «Ο Νέος Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας Ν.3463/06», Γ. Μ. Καραναστάση, Αθήνα.

▪ Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδος (2007), «Οι Ο.Τ.Α. σε αριθμούς», Αθήνα.

Κοντιάδης, Ξ. και Απίστουλας, Δ. (2006), «Μεταρρύθμιση του Κοινωνικού Κράτους και Τοπική Αυτοδιοίκηση», Παπαζήσης, Αθήνα, σσ: 288-289.

▪ Κοντιάδης Ξ., (2005), «Το κοινωνικό κράτος πρόληψης ως απάντηση στην κρίση του παραδοσιακού κοινωνικού κράτους», σε: Ανθόπουλος Χ., Κοντιάδης Ξ. & Παπαθεοδώρου Θ. (επιμ.) *Ασφάλεια και Δικαιώματα στην Κοινωνία της Διακινδύνευσης*, Παπαζήση, Αθήνα.

- Κοντιάδης Ξ., (2004), «*Συνταγματικές Εγγυήσεις και Θεσμική Οργάνωση του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλειας*», Παπαζήση, Αθήνα .
- Κοντιάδης Ξ., Τσέκος Θ., (2008) «*Η αναδιάρθρωση της κοινωνικής διοίκησης σε τοπικό επίπεδο*», Παπαζήσης, Αθήνα .
- Μακρυνδημήτρης, Α. (1999), «*Διοίκηση και Κοινωνία. Η Δημόσια Διοίκηση στην Ελλάδα*, Θεμέλιο, Αθήνα.
- Μούσης, Ν. (1993), «*Από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Θεσμοί και πολιτικές*», Παπαζήσης, Αθήνα. σσ:230 , 240.
- Μπεσίλα- Βήκα, Ε. (2001), «*Τοπική Αυτοδιοίκηση, ένας σύγχρονος θεσμός*», Π.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα.
- Παπαγιαννοπούλου, Μ. και Παπαρούνη, Ρ. (2005), «*Οι εθνικές πολιτικές για την ισότητα των φύλων στην απασχόληση, Μελέτη εμπειρογνωμοσύνης*», Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας, Αθήνα.
- Παπαδασκαλόπουλος, Α. και Χριστοφάκης, Μ. (2002), «*Περιφερειακός Προγραμματισμός*», Παπαζήσης, Αθήνα.
- Παπαθεοδώρου Χ. και Πετμεζίδου Μ. (2004), «*Ανισότητα, φτώχεια και αναδιανομή μέσω των κοινωνικών μεταβιβάσεων: Η Ελλάδα σε συγκριτική προοπτική*» στο *Φτώχεια και Κοινωνικός Αποκλεισμός*» Εξάντας, Αθήνα.
- Παπακωνσταντινίδης Λ. , (2002), «*Εναισθητοποιημένη Τοπική Κοινωνία*», Τυπωθήτω - Δαρδανός, Αθήνα.
- Περράκης, Σ. και Ληξουριώτη, Ι. (1990), «*Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χώρος και Κοινωνικός Χάρτης*», Α. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα.
- Σακελλαρόπουλος, Θ. (2003), «*Η χρηματοδότηση της κοινωνικής πρόνοιας και το θεσμικό πλαίσιο του Ε.Σ.Κ.Φ. στην Ελλάδα*» στο *Ζητήματα Κοινωνικής Πολιτικής*, Τόμος Α΄, Διόνικος, Αθήνα.
- Σακελλαρόπουλος, Θ. (1999), «*Η Μεταρρύθμιση του Κοινωνικού Κράτους*», Κριτική, Αθήνα.
- Σακελλαρόπουλος,Θ. (2001), «*Υπερεθνικές Πολιτικές την Εποχή της Παγκοσμιοποίησης*», Κριτική, Αθήνα.
- Σακελλαρόπουλος Θ., (επιμ.),(2011), «*Η Κοινωνική πολιτική της ευρωπαϊκής Ένωσης*», Διόνικος, Αθήνα. Σακελλαρόπουλος σσ:226 , 153
- Σκαμνάκης Χ., (2006), «*Ο ρόλος των φορέων της Αυτοδιοίκησης στην άσκηση κοινωνικής πολιτικής*», Gutenberg,, Αθήνα. σσ : 145, 152
- Σπυριδάκης Μάνος, Παραδόσεις του μαθήματος Μ.Π.Σ: «*Ποιοτικές μέθοδοι στην κοινωνική εργασία*», Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Κόρινθος, 2010.
- Σπυριδάκης Μ.(2006), «*Επιτόπια έρευνα και τοπικός χώρος: χωρικές συνάψεις και αναρτήσεις*». Στο ΙωσηφίδηςΘ., Σπυριδάκης Μ., (επιμ) «*Ποιοτική Κοινωνική Έρευνα. Μεθοδολογικές Προσεγγίσεις και ανάλυση δεδομένων*», Αθήνα Κριτική.
- Σπηλιωτόπουλος, Ε. (1999), «*Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου*», Α.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα- Κομοτηνή
- Σταθόπουλος Π., (2005), «*Κοινωνική Πρόνοια. Ιστορική εξέλιξη, νέες κατευθύνσεις*», Παπαζήσης, Αθήνα.
- Σταθόπουλος, Π. (1999), «*Οργάνωση και λειτουργία των Προσωπικών Κοινωνικών Υπηρεσιών στο Κοινωνική Πρόνοια, μία γενική θεώρηση*», Έλλην, Αθήνα.
- Στασινοπούλου Ο. (2006), «*Εισαγωγή στην Κοινωνική Πολιτική*», Σημειώσεις Πανεπιστημιακών Παραδόσεων, Πάντειο Πανεπιστήμιο Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής, Αθήνα.

- Στασινοπούλου Ο. (2006) «Κράτος Πρόνοιας : Ιστορική εξέλιξη – σύγχρονες θεωρητικές προσεγγίσεις», Gutenberg,, Αθήνα
- Στασινοπούλου, Ο. (1999), «Ζητήματα Σύγχρονης Κοινωνικής Πολιτικής. Από το Κράτος Πρόνοιας στο «νέο» Προνοιακό Πλουραλισμό», Gutenberg, Αθήνα.
- Τράντας Ν., (2011), « Τοπική Κοινωνική Πολιτική, Αποκέντρωση και Ευρωπαϊκή Ένωση», (επιμ. Σακελλαρόπουλος) στο : « Η κοινωνική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης», Διόνικος, Αθήνα, σσ: 584
- Τσουκαλάς Κ., (1998) , « Η νέα κοινωνική αλληλεγγύη. Στο ΙΣΤΑΜΕ, Παγκοσμιοποίηση, Κράτος – έθνος, κοινωνική αλληλεγγύη, τεχνολογία και πολιτισμός». ΙΣΤΑΜΕ , Αθήνα.
- Υφαντόπουλος, Γ. (1995), «Η Κοινωνική Πολιτική», στο Η ολοκλήρωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Θεμέλιο, Αθήνα.
- Φερόνας Α., (2011), «Ο ρόλος των Επιτροπών στην οικοδόμηση της κοινωνικής Ευρώπης : οι επιτροπές απασχόλησης και κοινωνικής προστασίας», (επιμ. Σακελλαρόπουλος) στο : « Η κοινωνική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης», Διόνικος Αθήνα.
- Φερόνας Α., (2011), Σημειώσεις του μαθήματος Μ.Π.Σ.: «Ευρωπαϊκή Κοινωνική Πολιτική.», Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Κόρινθος,
- Φερόνας Α., (2004) , Φτώχεια και κοινωνικός αποκλεισμός , Α.Ν. Σάκκουλας Αθήνα-Κομοτηνή.
- Φερόνας Α., (2005), «Οι τοπικοί φορείς στην καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού: Προβλήματα και προοπτικές», στο: Τσομπάνογλου Γ.Ο., Κορρέ Γ. και Γιαννοπούλου Ι. (επιμ.), *Κοινωνικός αποκλεισμός και πολιτικές ενσωμάτωσης*, Αθήνα: Παπαζήσης, σ.σ. 291-314
- Φερόνας Α., (2001), «Η καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού σε τοπικό επίπεδο», *Διδακτορική διατριβή*, Αθήνα.
- Χλέπας, Ν.Κ. και Τασόπουλος, Γ.Α. (2000), «Η Κατανομή των Διοικητικών Αρμοδιοτήτων μεταξύ Περιφερειακής Διοίκησης και Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης. Σε αναζήτηση της κατάλληλης τομής», Α.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή.
- Χλέπας, Ν.Κ. (2001), «Τοπική Αυτοδιοίκηση», στο Σπηλιωτόπουλος Ε., Μακρυπύδης Α. (επιμ.), «*Η Δημόσια Διοίκηση στην Ελλάδα*», Α.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα- Κομοτηνή.
- Χλέτσος, Μ (1998) «Κοινωνική ασφάλιση και απασχόληση : παρελθόν, παρόν, μέλλον», Στάχυ, Αθήνα .
- Χριστοδουλάκης, Ν.,(1999),«Κοινωνικ Πολιτική, Δικαιοσύνη και Αποτελεσματικότητα», *Κοινωνία των Πολιτών*, Φθινόπωρο, τ.3, σσ: 15-20.
- Χριστοφάκης, Μ. (2001), Τοπική Ανάπτυξη και Περιφερειακή Πολιτική, Παπαζήσης, Αθήνα.
- Χτουρής, Σ. (1999), «Κοινωνική Διαφοροποίηση, Κοινωνικές Ομάδες και Κοινωνική Πολιτική, Νεότεροι Μετασχηματισμοί της Κοινωνικής Πολιτικής και η Προβληματική του Κοινωνικού Αποκλεισμού», στο Σακελλαρόπουλος, Θ. , *Η Μεταρρύθμιση του Κοινωνικού Κράτους*, τομ. Α', Κριτική, Αθήνα.

Ξενόγλωσση

- Adam Smith Institute (1983), «*Local Government Policy: Omega Report*», Adam Smith Institute, London.

- Barnes, M. (1999), «Users as Citizens: Collective actions and the Local Governance of Welfare» *Social Policy and Administration*, Vol.33, No.1, pp.73-90.
- Barquero, A.V.(1991), «Τοπική Ανάπτυξη. Μία στρατηγική για τη δημιουργία απασχόλησης», Παπαζήση, Αθήνα.
- Begg, I. and Berghman, J. (2002), «Introduction: EU Social (Exclusion) Policy Revisited?» *Journal of European Social Policy*, Vol. 12, No.3, pp.179-194.
- Bettio, F., Bimonte, S. and Tiezzi, S. (1998), «*The 1998 National Action Plans for Employment: Assessment from a Gender Perspective*», Report of the “Gender and Employment” Network of experts, Equal Opportunities Unit of the European Commission.
- Cahnman, W. and Schmitt, C. (1979), «The Concept of Social Policy (Sozialpolitik)», *Journal of Social Policy*, Vol.8, No.1, pp.47-59.
- Cawson, A. and Saunders, P. (1983), «Corporatism, competitive politics and class struggle», in King, R., *Capital and Politics*, RKP, London.
- Cochrane, A. (1998), «Central-Local Relations. The Students Companion to social Policy», in Alcock, A.- Erskine, A.- May, M., *The Student’s Companion to Social Policy*, Blackwell, Massachusetts.
- Cochrane, A. and Clarke, J. (1993), «Comparing Welfare States: Britain in *International Context*», The Open University, Sage, London.
- Cockburn, C. (1977), «The Local State Management of Cities and People», Pluto Press, London.
- Collins, D., Gillert, A. and Hennessy, P. (1992), «International Organizations and European Social Policy», *Journal of European Social Policy*, Vol. 2, No.2, pp.125-146.
- Committee of the Regions, (2001), «*Regional and Local Government in the European Union. Responsibilities and Resources*», Office for official publications of the European Communities, Brussels.
- Council of Europe, (2000) «The Role of Local Authorities in the Field of Social Services», COE, Brussels.
- Da Costa, A.B. (1997), «Social Policy and Competitiveness» in Beck, W.- Maasen, L.- Walker, A., *The Social Quality of Europe*, Kluwer, Hague.
- Defourny, J. (2001), «Introduction: from third sector to social enterprise» στο Borzaga, C. and Defourny, J., «*The Emergence of Social Enterprise*», Rutledge, London.
- Duncan, S. and Goodwin, M. (1988), «*The Local State and Uneven Development*», Polity Press, Cambridge.
- Dye, T.R. (1998), «*Understanding public policy*, Prentice Hall», Upper Saddle River, New Jersey.
- Esping- Andersen, C. (1990), «*The Three Worlds of Welfare Capitalism*», Polity Press, Cambridge.
- EURES (2002), «*Employment in Europe 2002. Recent Trends and Prospects*», European Commission, Office for Official Publications of the European Communities, Luxemburg.
- European Commission (2003), «*The Social Situation in the European Union 2003*», Office for official publications of the European Communities, Luxemburg.
- Ferrera, M. (1996), «The southern model of welfare in social Europe», *Journal of European Social Policy*, Vol.6, No.1, pp.17-37.

- Finn, D. (2000), «Welfare to work: The local dimension», *Journal of European Social Policy*, Vol.10, No.1, pp.43-57.
- Geddes, M.(1998), «*Local partnership : A successful strategy for social Cohesion?*», European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, Office for official publications of the European Communities, Luxemburg.
- George V. and Wilding P, (1985) «Ideology and Social Welfare», London, Harvester Wheateaf.
- Geyer, R. (2000), «The State of European Union Social Policy», *Policy Studies*, Vol. 21, No.3, pp.245-261.
- Giddens, A. (1998), «Ο Τρίτος Δρόμος, Η Ανανέωση της Σοσιαλδημοκρατίας», Πόλις, Αθήνα.
- Giddens, A. (1994), «Πέραν της Αριστεράς και της Δεξιάς, Το Μέλλον της Ριζοσπαστικής Πολιτικής», Πόλις, Αθήνα.
- Gil, D. (1990), «*Unravelling Social Policy*», Schenkam, Rochester.
- Gilbert, N., Sprech, H. and Terrel, P. (1993), «*Dimensions of social welfare policy*», Prentice Hall, Englewood Cliffs, New Jersey.
- Glendinning, C., Abot, S. and Coleman, A. (2001), «Bringing the Gap: Relations between Primacy Care Groups and Local Authorities», *Social Policy and Administration*, Vol.35, No.4, pp.411-425.
- Gough, I., Bradshaw, J., Ditch J., Eardley T., and Whiteford P. (1997), «Social Assistance in OECD Countries», *Journal of European Social Policy*, Vol.7, No.1, pp.17-43.
- Gough, I. (2001), «Social Assistance Regimes: A Cluster Analysis», *Journal of European Social Policy*, Vol.11, No.2, pp.165-170.
- Habermas, J. (1975), «*Legitimation Crisis*», Beacon Press, Boston.
- Hesse, J. and Sharpe, L. J. (1991), «Local Government in international perspective- some comparative observations» in Hesse, J.- Sharpe, L. J., *Local Government*, Sage, London.
- Heydood A., (2007), «Πολιτικές Ιδεολογίες», Εκδόσεις Επίκεντρο, Αθήνα.
- Hill, M. (2000), «Local Authority Social Service. An Introduction», Blackwell, Oxford.
- Jansson, B.S. (1994), «*Social Policy: From Theory to Practice*», Brooks/ Cole, Monterey.
- Kemshall, H. (2002), «*Risk, Social Policy and Welfare*», Open University Press Buckingham, Philadelphia.
- Kerans, A. and Forrest, R. (2000), «Social Cohesion and Multilevel Governance», *Urban Studies*, Vol.37, No.5/6, pp. 995-1017.
- King, William R., and Cleland, David I.,(1978), «Strategic Planning and Policy». New York: Van Nostrand Reinhold Co
- Kleinman, M. (2002), «A European Welfare State? European Union Social Policy in Context», Palgrave, Hampshire. Kleinman, 2002 : 27
- Laparra, M. and Aguillar, M. (1997), «Social Exclusion and Minimum Income Programs in Spain», in *Comparing Social Welfare Systems in Southern Europe*, Vol. III, MIRE, Paris.
- Le Grand J. (1990), «*The State of Welfare*», Clarendon Press, Oxford.
- Liebfried, S. (1991), «*Towards a European Welfare State? On Integral Poverty Regimes in the European Community*», Centre for Social Policy Research, Bremen University, Bremen. Leibfried, 2000:45

- Lowndes, V. (1995), «Citizenship and Urban Politics» in Judge, D.-Stocker, G.- Wolman, H., *Theories of Urban Politics*, Sage, London.
- Moreno, L. (2002), «Europeanization and Decentralization of Welfare ‘Safety Nets’» in Clasen, J., *What Future for Social Security?*, Polity Press, London.
- Murtagh, B. (1999), «Listening to Communities: Locality Research and Planning», *Urban Studies*, Vol.36, No.7, pp.1181-1193.
- Musgrave, P. and Musgrave, R. (1976), «Public Finance in Theory and Practice», McGraw- Hill, New York.
- OECD, (1997), «Economic Surveys 1996-1997. Greece. Social security: *pensions and health care*», OECD, Paris.
- OECD, (2008), «Health Data (version June 2008)», OECD, Paris.
- OECD, (1998), «The Battle against Social Exclusion. Social Assistance in *Australia, Finland, Sweden and the United Kingdom*», OECD, Paris.
- Olsen J.-P., 2005, «Maybe it is time to rediscover bureaucracy? *University of Oslo Centre for European Studies*», *ARENA Working Paper No.10*, March.
- Painter, C., Rouse, J., Henry, L., and Munk, L. (1996), «*Changing Local Governance: Local Authorities and Non-elected Agencies*», Local Government Broad, Luton.
- Rein, M. (1990), «*Social Policy: issues of Choice and Change*», Random House, New York.
- Rhodes, R. A. (1987), «Power dependence. Theories of central - local relations: A critical assessment», in Goldsmith, M., *New Research in Central - Local Relations*, Gower, Alershot.
- Rhodes, R.A.(1996),«TheNewGovernance.Governing without Governmen»”, *Political Studies*, Vol.44, No.4, pp.652-667.
- Rubery, J., Grimshaw, D. and Smith, M. (2000), «*Gender Equality and the European Employment Strategy. An evaluation of the National Action Plans for Employment 2000*», Report by the European Commission’s Group of Experts on Gender and Employment, Manchester School of Management.
- unders, P. (1984), “Rethinking Local Politics”, in Bobby, M.- Fudge, C., *Local Socialism? Labour Councils and New Left Alternative*, Hutchinson, London.
- Scharpf, F. (2002), «The European Social Model: Coping with the Challenges of Diversity», *JCMS*, Vol.40, No.4, pp.645-670.
- Spicker, P. (1995), «Social Policy, Themes and Approaches», Harvester Wheatsheaf, London.
- Taylor-Gooby, P. (2001), «Sustaining State Welfare in Hard Times: Who Will Foot the Bill?», *Journal of European Social Policy*, Vol.11, No.2, pp.133-147.
- Teague, P. (1998), «Monetary union and Social Europe», *Journal of European Social Policy*, Vol.8, No.2, pp.117-138.
- Theodore, N. and Peck, N. (1999), «Welfare-to-work: National Problems, Local Solutions?», *Critical Social Policy*, Vol.19, No.4, pp.485-510.
- Titmuss, R. (1974), «*Social Policy: An Introduction*», George Allen & Unwin, London.
- Tompson, S.and Hoggett,P. (1996), «Universalism, Selectivism and Particularism. Towards a Post-modern Social Policy», *Critical Social Policy*, Vol.16, No.1, pp.21-43.
- Webb, A.L. and Wistow, G. (1986), «Planning, Need and Scarcity: Essays on the Personal Social Services», Allen Unwin, Boston.

- Wilson, D. and Leach, S. (2000), «*Local Political Leadership*», Polity Press, Bristol.

Δικτυακοί τόποι:

1. <http://www.europa.eu.int>
2. <http://www.ypes.gr>
3. <http://www.ypan.gr>
4. <http://www.ypakp.gr>
5. <http://www.statistics.gr>
6. <http://www.oecd.org>
7. <http://www.eesc.europa.eu>
8. <http://www.mohaw.gr>
9. <http://www.espa.gr>
10. <http://www.eetaa.gr>
11. <http://www.oke.gr>
12. <http://www.ota.gr>
13. <http://www.kedke.gr>
14. <http://www.ita.gr>
15. <http://www.keratsini.gr>
16. <http://www.epp.eurostat.ec.europa.eu/portal>
17. <http://www.gspa.gr>
18. <http://www.ggka.gr>
19. <http://books.google.gr/googlebooks/library.html>
20. <http://scirus.com>
21. <http://hua.gr>
22. <http://el.wikipedia.org>

ΠΗΓΕΣ

1. Σύνταγμα 1975/86
2. Ν.3463/2006 Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων
3. Ν. 3852/2010
4. Ο.Ε.Υ. Δήμου Αγίων Αναργύρων – Καματερού
5. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα 2012-2014 Δήμου Αγίων Αναργύρων – Καματερού

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
Τμήμα Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ, ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ, ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ
ΠΟΛΙΤΗ

Το ερωτηματολόγιο αυτό συντάχθηκε στο πλαίσιο της εκπόνησης της διπλωματικής μου εργασίας «Η κοινωνική πολιτική του Δήμου Αγίων Αναργύρων – Καματερού», στο Π.Μ.Σ. : *Κοινωνικές διακρίσεις, μετανάστευση, ιδιότητα του πολίτη*, στο Πανεπιστήμιο Γελοιοποιήσου.

Απευθύνεται σε δημότες και κατοίκους του Δήμου Αγίων Αναργύρων – Καματερού που εξυπηρετούνται από τις κοινωνικές υπηρεσίες του Δήμου. Όλες οι απαντήσεις είναι απόλυτα εμπιστευτικές και θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για την εκπόνηση της παραπάνω διπλωματικής εργασίας.

**Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων για την πολύτιμη
συνεργασία σας.**

Άννα Στασινού

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Έρευνα για τον βαθμό ικανοποίησης των προσερχόμενων (χρηστών)
στις κοινωνικές υπηρεσίες του Δήμου ΑΓΙΩΝ ΑΝΑΡΓΥΡΩΝ –
ΚΑΜΑΤΕΡΟΥ

Α: ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ.

1.Φύλο:

- Άνδρας
 Γυναίκα

- πάνω από 2000
Ευρώ

2.Ηλικία:

- Έως 17
 18-24
 25-29
 30-44
 45-64
 65+

7.Μορφωτικό επίπεδο:

- Αναλφάβητος/ η
 Απόφοιτος
Δημοτικού
 Απόφοιτος
Γυμνασίου
 Απόφοιτος
Λυκείου
 Απόφοιτος
Ανώτερων
Σχολών
Κατάρτισης
(Ι.Ε.Κ)
 Απόφοιτος Α.Ε.Ι
/Τ.Ε.Ι
 Κάτοχος
Μεταπτυχιακού-
Διδακτορικού
Διπλώματος

3.Οικογενειακή κατάσταση:

- Έγγαμος/ η
 Άγαμος/ η
 Διαζευγμένος /η
 Χήρος/ α

4.Έχετε παιδιά?

- Ναι
 Όχι

Αριθμός ανήλικων τέκνων
Αριθμός ενήλικων τέκνων

5.Ιθαγένεια

- Ελληνική
 Όχι Ελληνική

6.Ύψος μέσου μηνιαίου εισοδήματος

- 500 Ευρώ
 501- 1000 Ευρώ
 1001-1500
Ευρώ
 1501-2000
Ευρώ

8.Επαγγελματική Κατάσταση

- Δημόσιος
Υπάλληλος
 Ιδιωτικός
Υπάλληλος
 Ελεύθερος
Επαγγελματίας
 Μαθητής –
Φοιτητής
 Συνταξιούχος
 Οικιακά
 Άνεργος
 Άλλο(διευκρινίς
τε)

B. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΟΜΗΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ.

9. Πως ενημερωθήκατε για την λειτουργία της υπηρεσίας(επιλέξτε μόνο την βασική πηγή πληροφόρησης)

- Δημοτικά έντυπα (φυλλάδια, αφίσες κλπ)
- Τοπική εφημερίδα –δελτίο τύπου
- Τηλεόραση, ραδιόφωνο
- Ενημερωτική πινακίδα
- Από φίλους, συγγενής, συνδημότες
- Από προσωπική επαφή με τις κοινωνικές υπηρεσίες ή άλλες δημοτικές υπηρεσίες
- Διαδίκτυο (Ιντερνετ)
- Δημοτική υπηρεσία
- Άλλο (Διευκρινίστε).....

10.Με ποιόν τρόπο ενημερώνεστε για τα προγράμματα των Κοινωνικών Υπηρεσιών?

- Διαδίκτυο (Ιντερνετ)
- Από φίλους, συγγενείς, συνδημότες
- Από προσωπική επαφή με την κοινωνική υπηρεσία ή άλλες υπηρεσίες του Δήμου
- Ενημερωτικά έντυπα
- Άλλο (διευκρινίστε).....

*Σας ικανοποιούν οι τρόποι ενημέρωσης? Αν όχι αναφέρετε τον καλύτερο για εσάς.....

11.Σε ποια δομή- πρόγραμμα των Κοινωνικών Υπηρεσιών έχετε εξυπηρετηθεί?

A. Βρεφονηπιακοί σταθμοί

B. ΚΑΠΗ

Γ. Κοινωνική Υπηρεσία

- Ψυχολογική Υποστήριξη
- Κοινωνική εργασία
- Δημοτικό Γραφείο Ενημέρωσης- Παρατηρητήριο Απασχόλησης
- Γραφείο ατόμων με αναπηρία
- Προγράμματα Εθελοντισμού
- Κατασκηνωτικό Πρόγραμμα
- Προγράμματα Εκπαίδευσης-Επιμόρφωσης Ενηλίκων(Εκμάθηση ξένων γλωσσών, Συμβουλευτική Γονέων, Εκμάθηση ελληνικής γλώσσας σε αλλοδαπούς κλπ)
- Προγράμματα Προαγωγής Υγείας (Προγράμματα σχολικής υγιεινής, Προληπτική Ιατρική για Ενηλίκους, Τράπεζα αίματος κλπ)
- Εκδηλώσεις στην κοινωνία.
- Πρόγραμμα Κατ' οίκον βοήθειας

12.Πόσο ικανοποιημένος είστε από την συνολική εικόνα οργάνωσης και λειτουργίας της υπηρεσίας?

- Πάρα πολύ ικανοποιημένος/ η
- Πολύ ικανοποιημένος/ η
- Αρκετά ικανοποιημένος/ η

- Λίγο ικανοποιημένος/ η
- Καθόλου ικανοποιημένος/ η

13.Πόσο ικανοποιημένος/ η είστε ως προς τις υποδομές της υπηρεσίας?

	Πάρα Πολύ	Πολύ	Αρκετά	Λίγο	Καθόλου
Τοποθεσία γραφείου/ υπηρεσίας/ δομής(εύκολη πρόσβαση)					
Καταλληλότητα χώρου(κτιριακή υποδομή)					
Επάρκεια εξοπλισμού και μέσων (υλικοτεχνική υποδομή)					

14.Πόσο ικανοποιημένος/ η είστε από το ωράριο λειτουργίας της υπηρεσίας?

- Πάρα πολύ ικανοποιημένος/ η
- Πολύ ικανοποιημένος/ η
- Αρκετά ικανοποιημένος /η
- Λίγο ικανοποιημένος/ η
- Καθόλου ικανοποιημένος/ η

15.Πόσο ικανοποιημένος είστε από το προσωπικό και τα στελέχη της υπηρεσίας?

	Πάρα Πολύ	Πολύ	Αρκετά	Λίγο	Καθόλου
Συχνή-συνεπής παρουσία υπαλλήλων					
Ικανότητα συνεργασίας					
Ανταπόκριση στα αιτήματα των πολιτών					
Αντικειμενικότητα- Αμεροληψία(ισότιμη μεταχείριση)					

16.Πόσο ικανοποιημένος είστε από τον συνολικό βαθμό εξυπηρέτησης?

- Πάρα πολύ ικανοποιημένος/ η
- Πολύ ικανοποιημένος/ η
- Αρκετά ικανοποιημένος /η
- Λίγο ικανοποιημένος/ η
- Καθόλου ικανοποιημένος/ η

Γ. ΔΙΚΤΥΩΣΗ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

17.Απευθυνθήκατε αρχικά σε άλλη δημοτική υπηρεσία (π .χ τηλεφωνική γραμμή εξυπηρέτησης δημοτών, τμήμα δημοσίων σχέσεων κλπ)η οποία σας παρέπεμψε / σύστησε την συγκεκριμένη?

- Ναι
- Όχι

*Αν απαντήσατε όχι συνεχίστε με την ερώτηση 19

18.Αν ναι, πόσο ικανοποιημένος είστε από την παραπάνω διαδικασία διασύνδεσής?

- Πάρα πολύ ικανοποιημένος/ η
- Πολύ ικανοποιημένος/ η
- Αρκετά ικανοποιημένος /η
- Λίγο ικανοποιημένος/ η
- Καθόλου ικανοποιημένος/ η

19.Πιστεύετε πως είναι απαραίτητη/ αναγκαία η παραπάνω διαδικασία για την εξυπηρέτησή σας?

- Ναι
- Όχι

20.Για την εξυπηρέτησή σας / την ικανοποίηση του αιτήματός σας κρίθηκε αναγκαία η παραπομπή σας σε άλλο κρατικό ή ιδιωτικό φορέα?(π . χ δημόσιο νοσοκομείο , φορείς παιδικής φροντίδας κλπ)

- Ναι
- Όχι

21. Θα συστήνατε την συγκεκριμένη υπηρεσία του Δήμου σε φίλους ή συγγενείς?

- Ναι
- Όχι

22.Τι θα προτείνατε για την βελτίωση της κοινωνικής υπηρεσίας ?

- Προγράμματα αγωγής υγείας στην παιδική ηλικία
- Λειτουργία Δημοτικών Ιατρείων
- Κοινωνικό Φροντιστήριο
- Κάλυψη έκτακτων οικονομικών αναγκών σε άπορες οικογένειες
- Κέντρο δημιουργικής απασχόλησης αναπήρων
- Άλλο (διευκρινίστε).....

ΣΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ ΠΟΛΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΤΟΝ ΧΡΟΝΟ ΣΑΣ!